

శ్రీ రామానుజ కీర్తి కౌముది

తిరుమల తిరువతి దేవస్థానముల వారిచే సంపాదించబడిన

శ్రీ వైష్ణవ దర్మ విజ్ఞాన సర్వస్వము

స వి శ్ర ము

ఆ య వ బా గ ము

సంపాదకుడు :

విద్యా భూషణ

ఉపన్యాసక రత్న - కవితా వికారద

ధ న కు థ రం వ ర దా చా ర్యు లు

ప్రకాశకులు :

శ్రీ రామానుజ కీర్తి కౌముది గ్రంథ మాల

శ్రీ లక్ష్మీ నారాయణ పురము

గంటూరు - 6

శ్రీ రామానుజాశీశా శాముడి
అలవ భాగము

మొదటి ముద్రణము
వేయి ప్రతులు

క్రొధన - బోధన ఏకాదశి
నవంబరు - 1985

రామానుజ శాశము ౯౬౮

మూల్యము :
ముప్పది రూపాయితో

ముద్రణము :
వెల్ కం ప్రెస్ ప్రైవేట్ లిమిటెడ్
బ్రాడిషేట : గుంటూరు

సమాలోచన సమితి

మహా కవి - సరస్వతీ పుత్ర - కళా ప్రహరణ
డాక్టర్ : పుట్టన త్రి నారాయణాచార్యులు
కడప

*

వ్యాకరణ విద్యా ప్రవీణ - భాషా ప్రవీణ
శ్రీమాన్ శ్రీ భాష్యం అప్పలాచార్యులు, M.A.
విశాఖ కట్టణము

*

సాహిత్య రత్న - భాషా ప్రవీణ
శ్రీమాన్ కె. టి. యల్. నరసింహాచార్యులు
శ్రీ గోదా గ్రంథమాలా సంపాదకులు
ముసునూరు

*

సంగీత సాహిత్య కళానిధి
శ్రీ మాన్ నల్లాన్ చక్రవర్తుల శృంగేణాచార్యులు
విజయవాడ

*

చతుర్విధ కవితా చతురానన - మహా కవి
శ్రీమాన్ విక్రాల శేషాచార్యులు
కలికివాయ

*

భాషా ప్రవీణ - విద్యాన్ - లలిత కవి
శ్రీమాన్ కొమాంజూరు రామానుజాచార్యులు
కందుకూరు తాలూకా రచయితల సంఘాధ్యక్షులు
ఉలపపాడు

*

౪

న్యాయవిద్యా ప్రవీణ

డాక్టర్. యన్. బి. రఘునాథాచార్యులు, M.A, Ph.D.
సంస్కృత రీడర్ : శ్రీ వేంకటేశ్వర విశ్వ విద్యాలయము
తిరుచత్తి

*

సాహిత్య పద్యా ప్రవీణ

శ్రీమాన్ చలమచర్ల వేంకట శేషాచార్యులు
సంస్కృతోపన్యాసకులు :
శ్రీ వేంకటేశ్వర వివేకవర్ధినీ సంస్కృత కళాశాల
హైదరాబాదు

*

శ్రీమాన్ చిలకపాటి విజయ రాఘవాచార్యులు, M A
లెక్చరర్ - ఆంధ్రప్రదేశ్ రెసిడెన్షియల్ కాలేజీ
నాగార్జున సాగర్ - విజయపురి సౌత్

*

శ్రీమాన్ శ్రీపదుంబూదూరు శ్రీరంగాచార్యులు, M A
ఉపన్యాసకులు :- శ్రీ వేంకటేశ్వర ప్రభుత్వ ప్రాచ్య కళాశాల
పాలెమ్

*

కవి కోకిల - విద్వత్కవి - కావ్య కళానిధి
శ్రీమాన్ వేముగంటి నరసింహాచార్యులు
ఆంధ్ర ప్రదేశ్ సాహిత్య అకాడమీ సభ్యులు
సిద్దిపేట

*

డాక్టర్ : కె. సుబ్రహ్మణ్యాచార్యులు, M A, Ph D,
రెట్రో ప్రొఫెసర్ : కాకతీయ విశ్వ విద్యాలయము
వరంగల్

ప్రముఖులు - ప్రశంసలు

కె. టి. యల్. సరసింహాచార్యులు

మ సుసూరు

శ్రీ రామానుజ కీర్తి కౌముది అయిదవ భాగము చదివినాను. గ్రంథ మంతయు రమ్యతమము.

కె. పి. నారాయణరావు, ప్రధాన సచేతక A P హైదరాబాదు

శ్రీ రామానుజ కీర్తి కౌముది సంపుటలలో ప్రచురిత మవుతున్న వ్యాస పరం పర విజ్ఞాన దాయకంగాను, సంశయ విచ్ఛేదకంగాను ఉన్నది ఉభయ వేదాంతాలకు సంబంధించిన మౌలిక సిద్ధాంతాలను లబ్ధి ప్రిశ్ఠలైన పండితులు సులభమైన శైలిలో ప్రచురించడం అత్యంత ముద్దాప్తము. ముఖ్యంగా - ఆత్మార్థ రచనలను గురించిన వ్యాసావ్య ద్రావిడ భాషా విజ్ఞానం లేనివారికి అత్యంత పయోగకరంగా ఉన్నవి. వేదాంత దేశుల రచనలను, పాంచరాత్రాగమాలను కూడా క్రమశః రాటోయే సంపుటలలో పరిచయం చేయగల రని ఆశిస్తున్నాను మీరు చేపట్టిన ఈ బృహత్ తార్కమ పరిసమాప్తికి శ్రీ శ్రీనివాసుని కరుణా కలాపం తప్పక లభింప గలదు.

వేముగంటి సరసింహాచార్యులు,

సిద్ధిపేట

శ్రీ రామానుజ కీర్తికౌముది విశిష్ట స్థాయిలోనుండి, శ్రీ విశిష్టాద్వైతసిద్ధాంతమును చక్కగా వెల్లడించుచున్నది. రచయిత లందరూ పండిత ప్రకాండు లగుటవలన, రచనలు ఉదాత్తమైన, ఉన్నతమైన, స్థాయిలో నుండి, శ్రీమద్రామానుజు కీర్తి చంద్రికలకు విస్తరింపజేయుచున్నవి.

ఆచార్య: యన్వీజోగారావు, M. A; ph. D,

వాల్తేరు

భగవ ద్వేదమున మీది భల్లూకపు పట్టు. చాల గొప్ప సారస్వత పరిపక్వత చేయుచున్న మహాభాగులు మీరు.

చించాకట్టణం శ్రీ రంగాచార్యులు,

M A;B Ed జడ్ చర్ల

శుక్లపక్ష చంద్రుడు క్రమవికాసము వంది, తన శీత కిరణములచే జనులకు ప్రసాదము నొదగూర్చునట్లు, సంప్రదాయ వైశిష్ట్యమును విశేషముగ నెరుగగోరిన పక్షాదయు లందిరి కి శ్రీవైష్ణవ ధర్మ వికాస సర్వస్వ సంపుటములు ఒకదాసకంఠే ముద్రాకటి మిక్కిలి కుతుకమును, పరితృప్తిని ఆశేషసంద్రాయ పరిజ్ఞానమును గలిగించు చున్నవి.

బులుసు వెంకట రమణయ్య,

మద్రాసు

శ్రీవైష్ణవ సంద్రాయానికి సమ్మోక్ష్యులు మున్నగు పన్నిద్దరాశ్వులు, నాథ మునులు మున్నగు ఆధార్య పురుషులు మూలస్తంభాలు వారు ప్రతిపాదించిన భక్తి ప్రపత్తులు, ఆధ్యాత్మిక విషయాలు ఆమోహాలు. ఆ సంప్రదాయాలకు సుస్థిరత్వం సమకూర్చే విశిష్టాద్వైత సిద్ధాంతాలు భగవద్రామానజుల మూలంగా విశ్వవ్యాప్తమయి నవి ఆ సిద్ధాంతాలను వ్యాప్తికి తెస్తున్నవారిలో - ధవళధరం వరదాదాశ్వులుగాడు, శ్రీ గోదా గ్రంథమాల సంపాదకులు కె టి యర్. నరసింహాచార్యులుగాడు ఎన్నడగిన వారు. శ్రీ వరదాదాశ్వులుగారి సంపాదకత్వంలో వెలువడుతున్న శ్రీ రామానుజ శ్రీత్రి తాముడి సంపుటాలలో, తమ సంప్రదాయమునందు లబ్ధ ప్రతిష్ఠలైన విద్వాంసుల గద్య పద్యవ్యాసాలు సత్సంప్రకాయాధిభిల నాకర్షిస్తున్నవి. శ్రీవైష్ణవ సంప్రదాయ జిజ్ఞాసువులకు ఈ సంపుటాలు ఎంతో ఉపయోగపడగలవు. ఈ గ్రంథాలకు ఆదరం లభింపగలదని ఆశిస్తున్నాను.

(ఆంధ్రపత్రిక సమీక్ష : 1985 మార్చి 12)

Dr: Prena NandaKumar,

Visakhapatnam

Thank you very much for the kind gift of the 11th volume of Sri Ramanuja Keerthi Kaumudi.

The volume is indeed a rich mine for those interested in Sri Ramanuja Darsana as well as those who are inclined towards a devotional way of life. Your own article touches the thorny upon the wonderful manner in which the Alvars transcended the thorny fence of caste and made all Valshnavas one vast, holy brother hood.

శ్రీనివాసాయ నమః

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

కౌముదీ ప్రకాశము

భక్తి ప్రచార మహోద్యమమునకు ఆధ్వర్యములు ఆద్యుఁ గుటయే గాక, అపూర్వములైన తాత్త్విక విషయములను సైతము వారు తమ తమ దివ్య ప్రబంధములలో వెలువరించి, ఆ స్త్రీపులకు మార్గ దీపకులై యలరారుచున్నారు.

వారి యనంతరము శ్రీవైష్ణవ మత స్థాపనకై దీక్ష వహించి, తమ తమ జీవితములను అంకితము గావించిన మహానీయులు ఆచార్యులు.

ఆచార్య పరంపరలో నాథ, యామునులు అగ్ర గణ్యులు శ్రీ సంప్రదాయ పరివ్యాప్తికై, వారు చేసిన కర్తవ్యము నిరుపమానము.

వారి యనంతరము శ్రీమద్రామానుజులు చేతనోజ్జీవనార్థమై తమ శక్తి యుక్తులను ఏకోన్ముఖముగా వెచ్చించి, శ్రీ విశిష్టాద్వైత సిద్ధాంతమును పునరుద్ధరించి, జగదాచార్యులుగా పేరు గాంచిరి.

జగన్మిథ్యా వాదమును నిరసించుచు - 'ఈశ్వరుఁడు, జీవుఁడు, జగత్తు - ఈ మూఁడును సత్యములే' యని యెలుగైతి చాటిన శ్రీమద్రామానుజుల తత్త్వ త్రయ వివేచనము - ప్రపంచము సంకలితాత్త్విక ప్రముఖులను ఉజ్జూత లూగించినది.

భక్తిరూపావస్థను జ్ఞానమే మోక్ష సాధన మని వివరించుచు,
 శ్రీమద్రామానుజులు రచించిన బ్రహ్మసూత్ర భాష్యము -
 'శ్రీ భాష్య' మను పేర, విశ్వ విఖ్యాతి గాంచినది.

'శ్రీ వేంకటాచలము వైష్ణవ శ్లోత్రమే' యని నిరూపించుటే
 గాక, తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానములలో పెక్కు కట్టుదిట్టములు
 గావించి, ఆ శ్లోత్ర వైభవమును ఇనుమడింకజేసిన ఘనత - శ్రీ భగవ
 ద్రామానుజులకే దక్కినది.

నిన్ను జాతులవండి అగ్ర వర్ణముల వఱకును, నిరుపేదలు
 మొదలు మహా రాజుల వఱకును అనేకులు శ్రీ రామానుజ శిష్యులై,
 వారిని భక్తి ప్రపత్తులతో భజించి తరించిరి.

ఆశ్వాశాచార్యుల అవతార వైశిష్ట్యమును వ్యాస భగవానుడు
 భవిష్య ద్వ్యంతాంతముగ కొన్ని పురాణములలో నుల్లేఖించి
 యున్నాడు.

అదియునుఁ గ క, కృష్ణో పనివత్తునందును శ్రీ రామానుజ అవ
 తార వైభవాదులు అభివర్ణింపబడినట్లు విశేషాచార్య (వికాశ
 శేషాచార్య) వివరణము మనకు విస్పష్టము చేయుచున్నది.

ఇట్లే, శ్రీ రామానుజ భక్తులు కొందఱు - శ్రీవారి తత్త్వ
 మహత్వమును విశేషముగ వర్ణించుచు, అనేక గ్రంథములను రచించి
 యున్నారు.

ఆశ్వాశాచార్య వైభవము అసన్యాదృశము. వారి
 ప్రభావము వర్ణనాతితము.

అయినను, వారి యవతార వైభవాదులను 'శ్రీ రామానుజ
 కీర్తి కాముడి' యను దర్పణమున, పదునాఱు కళలుగా - తెలుగు
 నెలుగులో ప్రతిబింబింపజేయవలె నని మా తలంపు.

అట్టి తలంపుతో - ఇంతకు మున్ను మేము వెలువరించిన సంపుటము లైదును - పంక్తి ప్రశంసలకు, కృతికా ప్రశంసలకు పాత్రము లై పెండులకు మేము పరిమ హ్నము నొంు చున్నాము.

ఇపు డీ వష్టి కొముది యందలి విశేషములను సాధు హృదయులు గ్రహించి, సంతృప్తాంతరంగులు కాంగల రినుటలో - మాకు లేక మాత్రమేని సంశయము లేదు.

ఇట్లే, ఇక మున్నందు రావలసిన సంపుటములందును - ఆర్వా రాచార్య విషయక వ్యాసములేగాక, సిద్ధాంత పరము లగు వ్యాస ములును మఱి కొన్ని పరుస పరుసగా ప్రదుము కావలసి యున్నవి. అట్టి వానిలో - ముఖ్యమైన వ్యాస శీర్షికలను ఈ క్రింద బొందు పఱచుచున్నాము

- *1 అవతారి తత్త్వము - దశావతారములు
- 2 లక్ష్మీ పురుష కార వైభవము
- *3 శ్రీ వైష్ణవ మతము - శ్రీ హంచరాత్ర వాఙ్మయ ప్రభావము
- 4 పరమ భాగవతులు - భక్తి విశేషములు
- 5. దివ్య ప్రబంధములు - సంగీత సాహిత్యములు
- *6. దివ్య ప్రబంధ ప్రభావము
- 7. భగవ ద్విషయము - త ద్విశేషము
- *8. వ్యాఖ్యాన చక్రవర్తి - పెరియవాచ్చాం పిళ్ళ
- *9 శ్రీ రామానుజ వైభవము
- *10. శ్రీ రామానుజ సూక్తి రత్నములు
- *11. శ్రీమదామానుజులు - భక్తి తత్త్వము

౨)

12. శ్రీమద్రామానుజులు - విశిష్టాద్వైతము
13. శ్రీమద్రామానుజులు - వేదార్థ సంగ్రహము
14. శ్రీమద్రామానుజులు - వేదాంత సాము
15. శ్రీమద్రామానుజులు - వేదాంత దీపము
16. శ్రీమద్రామానుజులు - శ్రీభాష్యము
17. శ్రీమద్రామానుజులు - భగవద్గీతా భాష్యము
18. శ్రీమద్రామానుజులు - గద్య ప్రయము
19. శ్రీమద్రామానుజులు - నిత్య గ్రంథము
20. శ్రీమద్రామానుజులు - జప ధ్యాన పారాయణములు
21. శ్రీమద్రామానుజులు - యోగవిగ్రహ రహస్యము
22. శ్రీమద్రామానుజులు - వర్ణాశ్రమ ధర్మములు
23. శ్రీమద్రామానుజులు - శివతా వైశిష్ట్యము
- *24. శ్రీమద్రామానుజులు - శ్రీవైష్ణవ మతము
- *25. శ్రీ వేదాంతదేశిక వైభవము
26. శ్రీ పిళ్ళలోకాచార్య వైభవము
27. శ్రీ మణివాళి మహామునుల వైభవము
28. అష్టాదశ రహస్యములు - తద్విశేషములు
29. శ్రీవైష్ణవ సాహిత్య ప్రభావము
30. తిరునామములు - వైష్ణవ తత్త్వము
31. శ్రీవైష్ణవ మతము - ప్రపన్నానుష్ఠాపము
- *32. ఇతర సంప్రదాయములు - వైష్ణవ మత ప్రభావము

33. కన్నడ వాఙ్మయము - వైష్ణవ మత ప్రభావము
34. మలయాళ వాఙ్మయము - వైష్ణవ మత ప్రభావము
35. హిందీ వాఙ్మయము - వైష్ణవ మత ప్రభావము
36. పంగ వాఙ్మయము - వైష్ణవ మత ప్రభావము
37. మహా ప్రభువులు - వైష్ణవ మత ప్రభావము
38. అష్టాతర శత దివ్యదేశములు - త ద్విశేషములు
39. శ్రీవైష్ణవ మతము - భారత దేశము
40. శ్రీవైష్ణవ మతము - విశ్వ కల్పాణము

ఇయ్యది మేము స్థూలముగ సిగ్ధము గావించిన ప్రణాళికా స్వరూపము. ఇందు సమయోచితముగా కొన్ని చేర్పులు, మార్పులు జరుగవచ్చును.

పై పట్టిక యందలి పక్షత్రము (*) గుర్తు గల వ్యాసములు కొన్ని మా కార్యాలయమునకు చేరి, ముద్రణకు సిద్ధ మగుచున్నవి. శేషించిన వ్యాసములు ఇక కాల్పకమమున సమకూరవలసి యున్నవి.

ఇట్టి విశిష్ట విషయక వ్యాసములను విద్యవృత్తులచే ప్రాప్తించి తెప్పించవలసి యున్నది. అట్టి వ్యాసములను ముద్రణానుకూలముగ తీర్చిదిద్ది, ఏ సంపుటమున ఏయే వ్యాసము లుండవలెనో నిర్ణయించి, వానిని క్రమబద్ధముగ సమకూర్చి, ముద్రణమునకు సిద్ధము చేయవలసి యున్నది. అటుపిమ్మట, ఆయా సంపుటములను సర్వాంగ సుందరముగా ముద్రణము గావించి, రసజ్ఞులగు పాఠక మహాశయుల కరపల్లవములతో అలంకరింపజేయవలసి యున్నది.

ఇది యొక సుహృద్భవము. బహు ప్రయోజనాలతో కూడిన ఇట్టి మహాశ్రమ నిర్వహణము అత్యంతము కష్టతరము.

ఇది యిట్లుండ, ఒక వైపున నివుడు కాగితము పె-
నది. ముద్రణాదికి వ్యయ మధికి మైనది. ముఱియొక వై-
పుల తిరుపతి దేవస్థానములవారి ఆర్థిక సహాయము సన్నగి-
రానిములవలన, ఈ గ్రంథ ప్రచురణ మహోద్యమ మి-
త్యోక జటిల సమస్యగా పరిణమించినది ఇట్టిచో - ఇక
ప్రకాశము మమ్ముందు కొనసాగు పెట్టు?

ఈ గ్రంథ ప్రచురణ మహోద్యమము ముమ్మందు
కొనసాగవలె నన్ను, రెండు మార్గము లున్నవి.

ఒకటి :- తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానముల వారి
యము మాకు ఇతోధికముగా - గరిష్ఠ పరిమాణమున, స-
ప్రతి సంపుటమునకు అందుచుండవలెను.

రెండు :- శ్రీ వైష్ణవ సంప్రదాయములు, వైష్ణవా-
వైష్ణవ వాఙ్మయ గరితోధికములు, వైష్ణవ సంప్రదాయ-
మున్నగు వారు మా గ్రంథమాలలో సభ్యులుగా చేరు-
మున సహకరింపవలసియున్నది (సభ్యత్వ వివరములు చివ-
వ్రసేలింప నగును)

ఈ రీతిగా మా గ్రంథమాలకు ఇరువైపుల నుండి
జయూత లభించినయెడల, నిర్ణీత ప్రకారము - శ్రీ రామ-
కానుదీ గ్రంథ పరంపరలో శేషించిన పది భాగము
సర్వాంగ సుందరముగా వెలువరించి, ఆంధ్ర మహాజన-
సంతోషము గావించి, కృతార్థులము కాంగలము

అర్జించినంతివే, సంప్రదాయ గ్రంథములగు తమ త-
గిష్య రిచనలను శ్రీ రామానుజ కీర్తికాముదికి అందజేయు
కోవిదులకు -

ముక్తణ భాగ్యము వందీన కాముడి - భాగములను సమాలో
కించి, తమ తమ అమూల్యభిప్రాయములను అభివ్యక్తము గావించు
చున్న రసజ్ఞ శేఖరులగు పాతలి మహాశయులకు -

కాముడి సంపుటములను తమ తమ వక్రతికలలో - నిప్పక్ష
పాతముగ సమీక్షించుచున్న కృతికా సంపాదకులకు -

సమయ సమయములలో - సముచితములై స సూచనలు చేయు
చున్న సమాలోచన నిమితి సభ్యులకు -

ఈ గ్రంథ, వచనరూపు ల్లిత సహాయము గావించిన తిరుమల
తిరునతి దేవస్థానములవారికిని

ఇందుమూలమున మా కృతజ్ఞతాభివందనము లర్పించు
చున్నాము

ప్రకాశకులు

ఏ ష యో ను క్ర మ జి త

సమాలోచన సమితి

ప్రముఖులు — ప్రశంసలు

కాముదీ ప్రకాశము

౧. శ్రీ వేంకటేశ్వర స్మృతభాతము (తెలుగు అనువాదము) 1___18

శ్రీమాన్ వ్రతవివాది భయంకర వేదాంతాచార్యులు

౨. ఆశ్వాసులు - తాత్త్విక దృక్పథము 14___42

శ్రీమాన్ ధనకుధరం వరదాచార్యులు

పరబ్రహ్మ

ఆనంద స్వరూపము

ఆవతార రహస్యము

పంచావతారములు

విరాట్ రూపము

జీవుడు

జగత్తు

మాయ

మోక్షము

౩ శ్రీ రామానుజావతరణము 43___62

పూజ్యశ్రీ - శ్రీమద్వాదాయణ రామానుజ జీయరు స్వామి

శ్రీరాష్ట్ర రచన

శ్రీరాష్ట్ర రచనా కాలము

సత పరిణామములు

కలియుగారంభ మత ఫిత్తి

బుద్ధావతారము

ఇతర మతములు

శంకరాచారము

శంకర మతము

రామానుజాచారము

శంకరాచార్యులు - రామానుజాచార్యులు

రామానుజ శృత్యములు

శంకర మత - రామానుజ మత భేదములు

వర్ణాశ్రమ వ్యవస్థాపన

భక్తియే మోక్ష సాధనము

విశిష్టాద్వైతము - సగూఢ నమర్శనము

తత్త్వము

౪. శ్రీ రామానుజ యుగము - నాటి సాంఘిక చరిత్రములు 68—87

డాక్టర్ : గూడ సుందర రామయ్య

ఉపక్రమము

శ్రీ రామానుజ యుగ నిరూపణము

రాజ్యాంగము - సంఘ జీవనము

రాజ్య పాలనము

యుద్ధములు - సైన్యములు

విదేశ వ్యాపారము

ముత్యముల వ్యాపారము

వ్యవసాయము - పరిశ్రమలు

సంకమములు - పన్నులు

సంస్కృతి - సభ్యత

మతము - జీవితము

అలయ నిర్మాణము - శిల్ప కళ

మతములు - వివరములు

విద్యా పదానము - భాషా సంపద

ఉపసంహరము

౫. శ్రీమద్రామానుజులు - శ్రీ పేకటాచలము 88 ____ 75

శ్రీమాన్ టి. కె. వి. యన్. సుదర్శనాచార్యులు

శ్రీమద్రామానుజులు శైవుల నోడించి, వేంకటేశ్వరుడు విష్ణువే యని నిరూపించుట.

శ్రీమద్రామానుజులవారు దేవాలయమున విష్ణు చిహ్నములను ప్రతిష్ఠించుట

శ్రీమద్రామానుజులవారు తిరుమంత్రము - తిరుమణికాప్పల వ్యవస్థ నేర్పజుచుట.

శ్రీమద్రామానుజులవారు స్వామివారికి తిరుప్పిఠుల గల్పించి, తిరుమలలోనే ఉత్సవముల జరుపుట కేర్పాటు చేయుట.

శ్రీమద్రామానుజులవారు వేంగడత్తుడై వార్తను కొత్త వేరముగను, మల్లె యప్పనే స్వామివారిని ఉత్సవ వేరముగను పరిపర్తివము చేయుట.

'శంగనివాయన్' అనువాని కులీనులే ఆర్యకులుగా నుండువటుల కట్టు బాటు చేయుట.

శ్రీ వరాహస్వామి యారాధనాదులకు వ్యవస్థ నేర్పజుచుట, ఆశగిప్పిరాన్ కూపమున (హులూనిలో) రాయార్ల ను పెరుమాళ్ళను ప్రతిష్ఠించుట.

దైవాధిష్ఠితము లగు తింత్రితీ - చంపక వృక్షములకు నిత్యారాధనము నేర్పజుచుట.

నాగార్థరణము సమీపించుట.

ఆశహసింగర్ స్వామి వారిని సన్నిధిలో ప్రతిష్ఠించి, నిత్యారాధనాదుం నేర్పజుచుట.

మార్గ మధ్యమున శ్రీ నృసింహస్వామిని ప్రతిష్ఠించుట, వీధన ఉత్సవము లోజన పెరుమాళ్ళు అనవ్వాళ్ళావ్వల సత్వవరము వేంచేయునట్లు కట్టడి చేయుట.

చిత్రకూట దివ్య దేశమునకు మంగళాశాసన మొనరించు నటుల ఏర్పాటు చేయుట

మార్గః మానవున శ్రీకృష్ణస్వామినే శయ్యా బేరముగ జేయుట.

తిరుమలై నంది సన్నిధిలో శ్రీమద్రామానుజులు కాలక్షేపము చేయుట,
స్వయం వ్యక్తము లగు శ్రీ పాదములను, త త్పార్శ్వమున
అశ్వాదులను ప్రతిష్ఠించుట

కృపామాత్ర ప్రసన్నాచార్యు లగు శ్రీమద్రామానుజులవారు - గోవింద
నామోచ్చారణతో తిరుమల నెక్కునట్లు ఏర్పాటు చేయుట.

శ్రీరామ లక్ష్మణ సీతా విగ్రహములను స్వామివారి సన్నిధిలో ప్రతిష్ఠించుట
'తిరుక్కురవై' గ్రామమున శ్రీ స్వామివారిని, కురివై నందిని ప్రతిష్ఠించుట
'తన్నీరముదు తిరుత్తల్' అను తిరుమంజన కైంకర్యమును ఏర్పాటు
చేయుట.

పరిషదేష్టంకతీర్థరులకు నిత్యారాదనాదుల నేర్పజుట

తిరుమలలో వనప్తింపనలసిన ఆచార వ్యవహారముల కట్టుబట్టము చేయుట.

'సేనాపతి తిరుత్' అను ఏతాంగిని మానవు న్ముద్రికాదులతో శ్రీవారి
కైంకర్యమును పరిపాలించుటకు ఏర్పజుట

తిరుపతి వట్టణమున శ్రీ గోవిందరాజస్వామి సన్నిధిలో - శ్రీ అంజాళమ్మ
వారిని ప్రతిష్ఠించుట.

శ్రీ వేంకటాచలపతికిని, శ్రీ గోవిందరాజస్వామివారికిని నిత్యమును
పరిపాలించుట.

శ్రీరామానుజ పురమును నిర్మించుట.

తిరుమల అధివారమొన ఆశ్వాదులను ప్రతిష్ఠించుట.

శ్రీ గోవిందరాజస్వామివారినిగూడ అధివారమున ప్రతిష్ఠించుట

శ్రీ వేంకటాచలపతికిని, శ్రీ గోవిందరాజస్వామికిని నిత్యమును బోధించు
నిత్యోపాసక ప్రభావములు.

శ్రీ వేంకటాచలఽతి దివ్య ప్రబంధముల నాలిందు ప్రభావము.

అధ్యయనోత్సవ కాలములందు శ్రీ వేంకటాచలపతి - దివ్య ప్రబంధములను ఆలించు క్రమము.

బ్రహ్మాత్మవ సమయమున సేవాకాల క్రమము.

తిరుమలలో - 'ఇయల్పా' ప్రబంధమును దప్ప, మిగిలిన యివ్వాయిర ప్రబంధమునందును తిరువేంగడ ముడయాన్త విషయక మగు పాశురములను రెండుసారులు అనుసంధానము చేయుటకును, ఇయల్పా లోని పాశురముల రెట్టింపకుండుటకును కారణము

తిరువేంగడ ముడయాన్తలు, శ్రీ గోపందరాజస్వామిచోరును - ఇద్దఱును దివ్య ప్రబంధము కర్తవధ విషయములనుగాఁ జేసికొను (విను) నపుడు రెట్టింప వలసిన పాశురముల అనుక్రిమణిక.

వెనుమాలై యిట్టాన్ తిరుమంటప శబ్దమునకు ఆరభము మలై కునియ నిన్ద పెరుమాళ్ శబ్దమునకు అర్థము

శ్రీచూర్ల పరిపాలన సమయమున సేవాకాల క్రమము.

'దేవయాళ్ శిళన్ ముత్తై' శబ్దార్థము.

'షియర్' శబ్దార్థము.

బ్రహ్మాత్మవములో మొదటి దినమున దివ్య ప్రబంధానుసంధానము లేకుండుటకు కారణము.

తిరుమంగళ తీర్థ గౌరవము.

చిన్న తిరుమల నంబిగారిని 'తోళప్పర్' అని వ్యవహరిండుటకు కారణము తిరుమలలో వలెనే తిరుపతిలోగూడ శ్రీ రామానుజ దర్శన - ధర్మములను హరించుట

అధ్యయనోత్సవ విశేషములు.

పిడ్కోలు సలుపు క్రమము

కట్టియమును చిన్న పహు చేయునపుడు అనుసంధింపవలసిన శ్లోకముల క్రమము.

౬. శ్రీ రామానుజ వాఙ్మయము శ ద్విశేషము 178 — 204.

శ్రీమాన్ విశాల శేషాచార్యులు

శ్రీ రామానుజ వాఙ్మయము

శ్రీ రామానుజ వాఙ్మయ సరిశీలనము

వేదములలో రామానుజ ప్రశంస

దర్శన శాస్త్రములలో రామానుజ ప్రశంస

పురాణములలో రామానుజ ప్రశంస

తత్త్వ రచనలలో రామానుజ ప్రశంస

* * *

కవి వండిత పరిచయము

ముద్రణ స్థానిత్యములు

సప్తమి కొముదిలో రాసున్న రచనలు

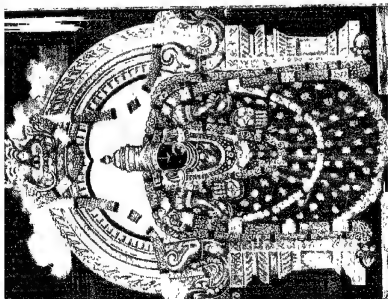
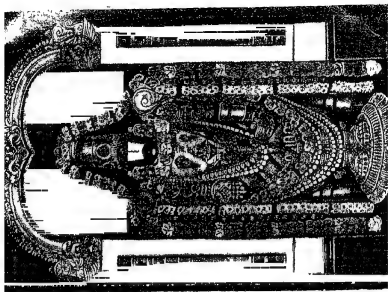
పటాకాంక్ష

శ్రీ రామానుజ కీర్తి కొముది - సభ్యత్వ వివరములు

శ్రీ వేంకటేశ్వర సుప్రభాతము

శ్రీ వ్రతివాదిభయంకర అణ్ణన్ స్వామివారి
సంస్కృత మూలమునకు తెలుగు అనువాదము

‘సహజ కవి - విద్యా రత్న’

శ్రీమాన్ వ్రతివాదిభయంకర వేదాంతాచార్యులు

కాసల్యా సుకృతోద్భవా ! నకల లోకతాణ, రామా, హరీ !
అసన్నంబు ప్రభాతకాల వరసంధ్యామూర్తి యిప్పట్టుసన్
వాసిన్ దైవము నాహ్నిక క్రియను సస్పం బూసఁ గర్తవ్య మెం
తో; సుప్తి స్వడి లేవవయ్య సరశాచ్ఛాలా ! మహోత్సాహివై.

× × ×

గోవిందా ! పరమాత్మ ! మేలుకొనుమా ! గోపాల ! మేల్కొంచుమా !
ఓ విశ్వేశ్వర ! లేవవే ! గరుడ చిహ్నోపేత చంచల్వజా !
శ్రీ వేదాత్మక ! శ్రీవతి ! కరుణ నిక్షేపించి లెమ్మా, వెనన్
ప్రొవన్ మంగళ సంగతిన్ త్రిభువనమ్మున్ లెమ్ము ఏరాగణీ !

అభయాపాదిని ! సర్వలోకముల మాతా ! దుర్మధు క్రూర కై
టభ సంహారి యురోవిహార నదభీష్టాత్మా ! మనోలీన సం
శుభ దివ్యాకృత ! క్షిప్ర ప్రజకు సప్రాక ప్రదానేంగితా !
ప్రభువా వేంటనాధుడేవి ! కను విప్పన్ సుప్రభాత మ్మిడే !

అరవిందాంబక ! చంద్ర మండల ప్రసన్నాన్యప్రభారంజనా !
అరవిందానన శంక రేంద్ర వనితాభ్యస్త ప్రపూజావృతా !
హరి రూపాంతర వేంకటాద్రిపతిజాయా ! ఓ దయావార్షిణీ !
త్వరలో మేల్కొను మమ్మ పృథ్వి సలరింపన్ సుప్రభాతం బిడే !

నయతా నత్రిమహర్షి న ప్రకము సంధ్యావందన ప్రార్థనన్
నియతిం జేసి నురాపగా రుచిరపు స్మరేజము లైచ్చి నీ
ప్రియ పాదాంబుజ యుగ్మ పూజ కయి యిట్టే వేచియున్నారలే !
రయత స్మల్కము శేషశైల పరిపాలా సుప్రభాత మ్మిదే !

భవ పద్మోద్భవ వణ్ణుఖామరవరుల్ భవ్య ప్రబుద్ధాస్మదుల్
భవదీయంబు త్రివిక్రమాది చరిత్రాచాపీణమున్ మెత్తురే !
దివసంపుం బరిశుద్ధతో గురున శే దేవుండు పార్యమ్య యా
యవనీ రక్షక ! శేషశైలపతి లెమ్మా ! సుప్రభాతం బిదే !

ఒక యింతే వికసించినట్టి కమల పూహములన్, నారిశే
ళ కదంబులుల, బోకమాకు Xమి Xమాన్ లన ద్దధ వా
హకమై వీచెడి మందవాయు విట రన్యం బయె, మేల్కొమ్మ ప
నకలోర్వీశ్వర ! శేషపర్వత వతంసా ! సుప్రభాతం మ్మిదే !

కనుదోయిన్ మనసార విప్లి, కదలీ కల్యాణపుం బాడ్ల, క
మృదా పాయనమున్ ముదంబు నిగుడన్ శాత్రావశిష్టములన్
ఘనమా వంకజమందు సిద్ధ మగు చిల్కల్ ప్రానముం జేసి హ
యిని బృం Xనె; శేషశైలపతి లెమ్మా ! సుప్రభాతం బిదే !

తంతు ల్లాగంగ మంజుల స్వన వహోధార్యముగా వీణియన్
యంత్రోపాయముచేత నారదుండు గానాలాపముం జేయు నా
మంత్రించంగ భవ చ్చరిత్ర, కర యుగ్మంబున్ లలిన్ ద్రిప్సచున్
తంత్రంబు న్దవి లెమ్మ శేషగిరి సేతా ! సుప్రభాత మ్మిదే !

భృంగానీకములున్ సమీప నరసిన్ బె హండు సజాత తో
పాంగతర్యముల స్వయ ల్వడి మరదాస్వాదనా ఝంకృతిన్
సగీత ధ్వని నల్పుచున్నవి భవ త్సంసేవనాలోలతన్
లంగీకారత శేషశైలవర ! లెమ్మా ! సుప్రభాతం బిదే !

యోషావ్రాతము శ్రేష్ఠమైన పెరు గోహళో ! చిల్లు చున్నారలే
 ఘోషాగారములన్ ! శ్రీతిర్వసులలోఁ గుంభంబు లుద్ఘోషమై
 రోషావేశముఁ బున్నుచుట్టి కలహయాధమ్ముగా నున్నది
 గాభాపా ? అన్నటు లుండె శేషగిరిదేవా ! సుప్రభాతం మృదే !

అల పద్మప్రియ మిత్రకంజములఁ జాయంజాలు నా ఎట్టదా
 వలు లాత్మీయ తనుప్రకాశమున నెల్లం గోరి కల్లాపు
 నిలన తాంత్రిని దీప్రమా ధ్వజ నిటన్ భేరి విరాదమ్ము నా
 నలుపున్ మేల్కొనుమయ్య శేషశిఖరీశా ! సుప్రభాతం విదే !

శ్రీమంతుండపు, కోరినట్టి వరముల్ సేహర్పు లోకాప్త ! ఓ
 ఆమూలాగ్ర దిశారసార్థవ నిధానా ! శ్రీనివాసా ! ఉర
 స్సీమారోపిత మా గృహాదిని జగ త్రేయంకరాకార ! ప
 త్రేయిన్ మేల్కొను వేంకటాచుపతి ! వే సుప్రభాత మృదే !

హర వాణీశ ససందగాది యమరా త్యగ్రాధినేతల్, సరోఽ
 చరిత స్నానులు, నిర్మలాంగుల ను విశ్వ శ్రేయముం గూర్చు ద
 త్వరులున్ పేతములున్ శరమ్ముల ధరింపం జాలి ద్వారంబు ద
 గ్గతి నున్నారలు, వేంటాదిపతి వేగన్ సుప్రభాతం విదే !

శ్రీ శేషాచల గారుడ్రాగు లనియున్ శ్రీ వేంకటా ద్ర్యగ్రమున్
 ప్రాశస్త్యమ్మును లోక మెల్ల మఱియున్ నారాయణాద్రి స్ఫుర
 ద్వైశిప్యంబు, వృషాద్రి కీర్తి, వృషభ ప్రస్తుత్య శైలాభ్య నీ
 దేశంబందునా, వేంకటా దిపతి ! ఊడెన్ సుప్రభాత మృదే !

సేవాసక్తులు చంద్రశేఖర శచీ జీవేశ వహ్న్యంతకుల్
 దేవార్చ్యం బృధిసాయికామల ధనాధీశోత్తముల్, దిక్పతిల్
 యావద్భక్త శిరోవర్షస్థానులం దర్పించిరే యంజలుల్
 లేవం తెల్లును వేంకటా దిపతి ! జాలిన్ సుప్రభాతం విదే !

భగనాథుండు, మృగాధిరాజు, పట నాగస్వామి, యా మీద .. జై
త్ర గతిన్ సామజ పల్లభుండు, హయ స్వమాట్టన్ స్వకర్తవ్యమం
దగుపించంగ ప్రభావ మెక్కువగ ని స్మరించియున్నారలే
జగతీపాలక ! లెమ్ము వేంకట నరేళా ! స్మప్రభాత మ్మిదే !

రివి చంద్రో ర్విజాటున్, బుధుండు, గురు-శుక్రాచార్యులన్, సారి, దా
నిపుల రావాలవు, గేతువున్, గ్రహ మహానాథుల్ ద్వదీయాంఘ్రికం
జవి లీ నాథిల దాన చరమ సానుల్ గదా ! లోక త
త్వవనా ! వేంకట భూ ధరేశ ! దయ లెమ్మా ! స్మప్రభాతం బిదే !

భవదీయామల పాదధూళి భరిత స్సారో త్రమాంగానఘుల్
దివి మోక్షమ్ముల నించుకేని పనుర క్తి నిల్వఁగాలేక వే
ఱపు కల్పంబునఁ జూచుకొంద మని నీ ధ్యాసంబునన్ భక్తులుం
ట విలోకింపుము వేంకటాద్రిప, బిజానన్ స్మప్రభాత మ్మిదే !

పర భోగావహమైన నాకమునకో, వైకుంఠ భామంపు ట
క్కఱకో పోవుచు నీదు గోపురపు టగ్రమ్ము నిల్వోకించు వా
రరయం గోయదు రీ ధరాతలమునం దందన్ బుసర్జస్థమున్
సరసీజేక్షణ ! వేంకటాచల నివాసా ! స్మప్రభాతం బిదే !

శ్రీ నారీ ధరణీ మనోఽంబుజములం జెన్నారు నాథుండవే !
దీప్రతాణగుణార్ణవా ! పరముండా దేవా ! సమస్తోర్వి సం
తానై తార్త శరణ్య ! నాగపతియున్ దార్శ్నిండు నేవించు పా
దానూనా ! దయ లెమ్ము వేంకట గిరిందా ! స్మప్రభాత మ్మిదే !

శ్రీ గంజిల్లు జనార్దనా ! పురుషులన్ శ్రేష్ఠా ! భవీ వాసుదే
వా ! రాజీవ సునాథ ! చక్రధర ! ఓ వైకుంఠ ! శ్రీమాధవా !
శ్రీరమ్యం బగు వత్సచిహ్నా ! శరణార్థితాణ నాక్రమనా
నా ! రాగమ్మున లెమ్ము వేంకట నగేంద్రా ! స్మప్రభాతం బిదే !

వెడవిలుకాని గర్వమును వ్రేల్చు సమంచిత దివ్యరూపనీ !
జడధిసుతామనోజ్ఞ యచ సారస కుట్టులలోల వృక్షభీ !
కడు శుభదాయకా , లిప కన్యగుణోన్నత కీర్తిసంయుతా !
వడి శయనోత్థితుండ నయి పాలన సాము వేంకటేశ్వరా !

మీసనురూప ! ఉచ్చపమ ! మేటి వరాహమ ! ఓ సరార్థ కం
చానిన భూరితేజ ! దివిజానన వామసముద్ధరి ! కన్యోపన
రాని మహాగ్రుడొ పరశురామమానీ ! రఘురామచంద్ర, ర
క్షానిధి ! రామ ! కృష్ణ ! బ్రహ్మ ! కల్కివి లె మృక వేంకటేశ్వరా !

ఏలకులున్, లవంగములు నింపగు కృతమునన్ బరిమళా
వాల వియ ప్నదీ వియల వారిభూస్విత హేమ పాత్రలన్
గేల భరించి సంకసము గ్రేభ్యరుకన చొలి వైచిత్ర్యముల
గాలిడినారు సేవకయి, గ్రహు, న మేల్కొను వేంకటేశ్వరా !

ఆదిగో ! స్థానాడు వెల్లువోడ నాదయం బయ్యెన్, సరోజావలుల్
విదితం బయె బ్రహ్మతన, ఎసాగముల్ మిషె న్నినాదములన్
బడి దక్కుల్, సోతంబు సంగళములు గ్రాహిప శ్రీవైష్ణవుల్
మడి నాశి నిలుచున్మ వాట, వయ లెమ్మ ! వేంకటాచీశ్వరా !

అరవిందానన ముగ్ధు నిర్జగులు, ఋష్యగ్రామరుల్, యోగి గీ
వర బృందము ససలననాదులును నీపై ధీక్షితో సన్నిధి
గరి యుగ్మమ్ముల బూజకు , దగి సనేక ప్రస్తుత ద్రవ్యముల్
సరివి న్నూని నమ గతుల్ , వృష గిగో ! ఆగృతిం బొందుమా !

సిరివాసాము ! నిష్కళింక గుణు నా సిగ్గోరు వారాన్నిధి !
బహువో న సరితార్థ సమన్త భరియగు గో సుహాసేతునా !
కలమూలముల సేద్య తావ ప్రభల్ భక్తాల్ భోగ్యములౌ
అరయ ముఖల — లెమ్మ వేంకటాచీ ! ఆదాం మీవే గదా ?

ప్రారాధనమునందు నే నరులు నచ్చక్రిన్ బ్రహ్మతాత్పర్యై
 ఏత ద్వైతంబు స్మృతభాతము నయం బేవారగా నిత్యమున్
 తేతఃప్రీతిఁ బరిం, లో వార లని నందిపించెడున్ ముక్తికిన్
 జాతుర్యముగ సూక్ష్మమా ప్రతిభయశ్రాంతంబు విశ్రాంతము.

శ్రీ వేంకటేశ్వర స్తోత్రము

లచ్చి చనుమొన కుంకుమ రంగు వలన
 ఎటువు నారిన నీల దేహేడ్య, దేవ !
 సరసిక దళోపమ విశాల చారునేత్ర !
 వేంకటాద్వీశ్వరా ! నీకు విజయ మగుత !

అజ మడానన కంచాస్య లాదిగాగ
 నకల దైవత పరులకు సార్యభామ !
 శరణుఁ జొచ్చినవారి రక్షక ! బలాధ్యక్ష !
 నిన్నుఁ గాపాడునూ వృషభగపతి ! దయ.

హద్దు మీఱిన సహియింప నవశమైన
 నేరముల నెన్నో చేసి నేను కుమరి
 నీ దయామృత దృష్టి నా మీఁద బలిపి
 త్వరిగఁ గాపాడుమయ్య యో వాసుదేవ !

జనుల కోరిక లన్ని విస్తారముగను
 దీర్చువాడవు వేంకటాధీశ ! నీవు
 నిగమములు గొప్ప వేర్పుగ నిన్నుఁ బొగడు
 ఎవరు నీకిన్న శరణు లెంచ నాకు.

గణపకును మించు గోపికాంగపలు నీదు
వేణు రవమును విని తేని వెంబడింతు
నంద కోటులు మరు లంత యందగాడ
నీవు తనియింతు వారి, లే రితరు లేవరు.

నర్వ జగదభిరామ ! దాశరథి ! దేవ !
ధీర ! జగదేశ కోదండధారి ! ఈశ !
రఘుకులాభివ ! రామ ! శ్రీరాజ ! స్వామి !
వరముల నొసంగి ప్రోవు కృపా సముద్ర !

శ్రీ ధరాజాత మానవి ప్రియుడ పీవు
ఇందునిభ సుందరాస్యారచిందుడవును
దానవాధివ నిబిడాంధకార భాసడవును
రాఘవా ! సన్నుత ప్రోవుమా ప్రాభవ యుత !

మంజులాలకార ! నవనీలనూన హృదయ
అభిల జీవాలి కన పమ స్ఫుడ రామ !
గుణనిధానానుజస్మ ! అకుంతితాస్త్రు !
నేను నేవింకు నితరుల నిన్ను దప్ప,

నాధులే లేరు వేంకటనాధుకంటె
ఎల్లపుడు వేంకటేశ్వరునే తలంతు
కరుణ బాలింపు నన్ను వేంకట నగేశ !
నాకు బ్రీతినిఁ గొల్పు మనారతంబు.

నీ పదాంభోజ నేవకై నేను దూర
నీమయందంటి వచ్చి కొల్పెదను స్వామి !
ఒక్క నేవకై కలిగింపుమో వృషాచ
నానిశా ! భవం నేనను నను నను

జ్ఞానహీనండనై నేను సలిపినాడ
 నేరముల లెక్కలేనన్ని శ్రీ రమేశ !
 నన్ను మన్నింపు, మన్నింపు నన్ను తాగ !
 కరుణ గాపాడునుయ్య వేంకట గిరింకడ !

శ్రీ వేంకటేశ ప్రపత్తి

లోకాధీశ్వర వేంకటేశ హరి యారూఢ ప్రియాధాంగికిన్
 ఆ కంజాక్షు సరో నివాసి రసికన్ వ్యాధులగు యక్షతన్
 జేకూర్పంగ వలంతి, పారన కరణ, నీరేజ ధన్యానగాన్
 శ్రీకాంతన్, జగదంబు జేయుచు నే జేమోడ్చి నేవించెదన్.

కారుణ్యంబునిధీ ! ననున జగతి కిర్మత్త నంధాయకా !
 శ్రీ రమ్యా ! నిఖిలజ్ఞ ! శక్తిఖని ! నిశ్శేష ప్రమాణేశ్వరా !
 ధీరోదారగుణా ! సమాశ్రితజనోత్తిర్యాభ్యుత్పన్నుల !
 నీ రాజేవ కడమ్ములే శరణుగా నే గొల్తు భక్తిన్ ప్రభు !

అందె లొకంగు బువ్వ సౌంధము జేహం బంత వ్యాపించు నీ
 చందం బెల్ల మనోహరంబె యగు, అశ్రుము సునవసన
 బొందం జాలియు నవ్వ నేవనకు సంభూతాగ్రుణించంగ నా
 డెందం బుండు భవ తృదాలు శరణంటిన్ బ్రోవుమా మాధవా !

అపు డపుడే వికాసగతి నంది కడు గడు భావమామై
 విపుల పరమేశంబు గల కింతగు పుష్పము లట్టివంచుచు దా
 మిపుడు విలేఖనం బొదవి యింపొనగూర్చెడు వేంకటేశు ధ్యే
 యవుఁ జరిణ స్వయమ్ము శరణౌల మదీయ సుఖానుభవీకిన్.

గీతలచే నెఱుంగఁ దగు శేత సుధా కలగతవక్రముల్
అతత చక్ర, మంకుశము, నంబుజ, కల్ప, శంఖ చక్రముల్
పూతముగా నెల కరణ బొందిననై పరమార్థ చిహ్న సం
ప్రీతి నొసర్చు వేంకట పవిత్ర పదములు నా శరణ్యముల్.

రక్తపు రంగు గల్లు నుదరంబు నిర్జిత పద్మరాగునిన్
వ్యక్తములైన విక్రలను భంజితి మయ్యెడు నిందనీలు ను
ద్దిక్త నఖాళిచేత నుపధీరిత చంద్రకళాప్రకాండునిన్
భక్తుల ప్రాపు వేంకటుని పాదములే శరణంచు వేడెదన్.

చిగుడుల బోలు హస్తము చేతి, భయంబున, మెత్త మెత్తగా
నగణితమైన ప్రేమ గుండై నీరి యొత్తుచునున్న గండిబో
నగు నని, చెప్పరాని, మన మందున, నెన్నగరాని రమ్యతన్
దగిన వృషాచలేశ్వరు పదములు నే శరణంచు గోరెదన్.

శ్రీరామామణియున్ ధరానతియుఁ దచ్చీంబుల స్వెల్లు నీ
ళా రాజీవదళాక్షి మున్నగు మహా బాల్ సరాగంపు నే
వా రంభముల నుండ పరికరశోణాభిన్ బ్రకాశించు నీ
సారోదార పద ద్వయంబు శరణై సాయమ్మ నా కయ్యెడిన్.

అనుగివ మద్రిజాపతియు నంబుజగర్భుడు నాది నిర్జరుల్
విసుతిని నీకు వందనము వేడ్క నొనర్పఁగఁ దక్కి రీట సం
జనిత నవాంక రత్నములు చక్కని కాంతి నివాళిఁ జెందు నీ
ఘన పదముల్ శరణ్యములుగా ననిశంబును నేవఁ జేసెదన్.

తొలి వేదానఁ బ్రశంస నేయఁబడె నెంతో విష్ణు పాదమ్ములే
అలఘు ప్రాభవమందు నన్నిటికి మిన్నంచున్ దదాస్వాదనా
ఫలమే యయ్యెడుఁ దేనె యాడి యియున్ భావ్యంబదే యన్న నీ
పలుకుల్ హస్త పునః ప్రదర్శితము, త త్పాదంబులే మద్గతుల్.

ఇతి కర్తవ్య విమూఢబుద్ధి ననికై యిద్రాత్మజాం దున్నచో
 'నతి గావింపు మనస్య మానసుడవై నా నామముల్' నా నచి
 చితి, చూపించితి వర్త సారధిగ, నీ శ్రేయోఽను సగధానమా
 హితమే చెప్పితి వివృదున్, శరణు నా కేంతేన నీ పాదముల్.

నా శిరమందుఁ గాలియ ఫణ్గాగ్రమూమిద, శరణానుందు, భ
 క్తాశయ పంకటాద్రి శిఖరాలయమం, ద, వేదనీయ, న
 నాశలు మాని నంతరము నాస్మిల నిన్ను స్మరించునట్టి యో
 గీశుఁడందు నెల్లు భవదీయ పదమ్ముల నా శరణస్యముల్.

నలు దెసల న్వికాసరః దనర్చి, చల్లని, వాఁడు నింతయే
 గలుగని పూలు వేంకట నగమ్మునకు స్నానగ్రైహ యుట్టులే
 లలితము లౌచ నర్వ జనులన్ నయనోత్సవదాయకంబులై
 యలరుచు నీ పదాలు శరణాత మదీప్సిత సిద్ధి నిచ్చుతన్.

నిరతము నీదు సంస్మరణ నేర్చెడివారలు ముందు ముందుగా
 నెఱుగ నవశ్యమైనదియు నెట్లులఁ దల్లులఁ చున్నఁ బాలగున్
 చిఱుతలకున్ సుధా విధముచే నకు పోలిక లేని నిన్ను, నీ
 చరణము లస్య వస్తువులు సామ్యము లేనివి నే భజించెదన్.

నతు లగు సార్త్వికావలి ననారతి సేవ్య పదాంబుజాతునిన్
 విరత భవాభిమండి ప్రజ నెవ్వఁడ జేయు దయారసాంబకున్
 హితమగ రమ్యయోగి కరుణించుచుఁ జూపిన నుస్వయాపునిన్
 మరి నచలంబుగా నిలిపి మానక కొల్పెదఁ దత్పదమ్ములన్.

అపవర్గాప్తికి వేంకటాచలవరా, ఆధారమున్ బొందుఁడగా
 నెవ మింతేనియు లేనివాడ నెపుడు స్మరింపజే యైన శ్రీ
 యుపయోగం బగునట్లే, ఆమె యెడఁబా ట్కొక్కప్పుడు న్నికు లే
 నవమాన్యుడవు, దాసుడవ్, మనువుమా, ధాత్రివ్ శివారూపునిన్.

శ్రీ వేంకటేశ్వర మంగళాశాసనము

మంగళము శ్రీ రమామనోమందిరసకు
సర్వ శుభ గుణ కలిత విశ్వ ప్రభుసకు
శరణు గోరినవారి రక్షక నిధికిని
వేంకటాచల శ్రీనివాసాంకుశకును.

మంగళము మంగళాకార మా ముఖంబు
నందమైపట్టి కనుబొమలో విందు గొలుప
నందమునఁ జూచు సుందర పయసునకును
వేంకటేశు ఖనిలోర్వి పీక్షకునకు.

వేంకటేశ్వర శృంగారి పీఠులకును
మంగళాకార భూషణ మండితంపుఁ
తాదునకు, నిర్వహణగళవాసునకును
మంగళము శ్రీనివాస శుభాంగునకును.

తనదు సర్వాంగ సౌందర్య ధనముచేత
నిఖిల జీవాలి మోహన నిపుణుడైన
వేంకటాచలవాస సర్వేశ్వరునకు
మంగళము నిత్య మగుత యభంగురముగ.

లయము గానట్టివాఁడు, కళంక రహితుఁ
డనవరతి పత్ని మోగు చిదన్వితుండు
సర్వ లోకాంతరన్యాస్త సాధకుండు
వేంకటేశుఁడు మంగళ విభవుఁ డగుత !

సర్వ మెఱిగినవాడను సర్వశక్తి
యుతుడు, సర్వసమృద్ధుడు సుర్వివతియు,
సులభసాధ్యుండును, నమస్త సుగుణరాశి
వేంకటేశుడు మంగళోపేతుడౌత !

మహిత పరమాత్మరూప సమ్యాశ్రీలి
ధ్యేయ పరమాత్మ, పరతత్త్వి దీపితుండు
పూర్ణవాంఛా సమేతుడు, భోగ్యుడైన
శ్రీనివాసుడు మంగళ సిద్ధుడు ఉగుత !

నిరతమును గాంచుచుండిన గతప్రదీప
దనివీ బొందని యమృతంపు ధారి గణగ
భవన మోహన రూపుడౌ నవని పతికి
శ్రీనివాసునిశుభ శుభశ్రీ యులరుత !

ఉర్వి గల నేవకోటి కఖర్వమైన
రక్షకుడు దాని యుచు గరమృచేతి
దయను వన పాపమైన జూపు ధర్మక సేత
వేంకటేశుడు దయమును నెల్లుగాత !

కృప యనెడు న స్మృతి ప్రహరణుల
ములను బోలిన చల్లని లలిల వీక్ష
ణముల భవన జల్లఁబఱచు ఎనెంతుడైన
శ్రీనివాసుడు మంగళాశేషుడౌత !

ప్రసవ మాలయు బీతాంబరంబు నాయు
ధముల ధరియించు దివ్య సుందర మనోహ
రపు స్వరూపుడు; వెలల సర్వమును బాపు
వేంకటేశునికును శుభావృత్తి యుగుత !

సిరుల విలసిల్లు వైకుంఠపురము మీడి
స్వామి పుష్కరిణీ తీరదర్శి యగుచు
శ్రీ రామామణి గూడి క్రీడాకరమున
జలయు వేంకటపతికి నెవ్వల భుజము.

మణివాల మహామని సు
దశవన చక్ర పని పవిత్ర భూమియై, హిశ్వం
బుడగ గల జీవుల పని ట
సునికిం గను వేంకటేశుడ యొప్పు, శుభతరన్.

మంగళ పరమపు ప ద్వాదశి
సంగము గ, పూర్వ గుణల నిలితి యెల్లన్
సంగతు లెవ్వని నేవ
భంగిమ గా శ్రీనివాస ఎరుసలు భుజమా !

శు బా ధా ం త్

శ్రీరామావమ వేంకటేశు భవ నర్థింవంద భక్తాళికిన్
బాదంసర్వ భవ వ్యధాద్వి కమనోహయమ్మై సేకూర్పుచున్
సారోద్ధానిత లోకసంగ్రహ మనీషానన్య సంపత్తితో
'శ్రీ రామానుజ కీర్తి కొముది' యవిబిభిన్నంబుగా సాగుతన్ !

అల్వారుల తాత్త్విక దృక్పథము

‘విద్యా భూషణ - కవితా విశారద’

శ్రీమాన్ దనకుధరం వరదాచార్యులు

శ్రీ రామానుజ కీర్తి కామిది సంపాదకులు

అఖండ భూమండలములో మన భారత ఖండము అధ్యాత్మ కృతు ఆలవాపమై యున్నది. ఈ ఖండమున బ్రహ్మ జ్ఞానము ప్రతి బగమునందుగా విశేషముగ ప్రకాశించుచునే ఉన్నది. అట్టి జ్ఞాన కాశము వల్లనే భారతీయు లగు ఋషులూ, మునులు, ధర్మాత్ములు, ‘ర్షవిక వేత్తలు శా.తిసి, ఆపదమును పొందెగల్గిరి. ‘లోకో భిన్న ఏ’ అనునట్లు - బ్రహ్మ జ్ఞాన ప్రాప్తికి, వారి వారి యభిరుచులనుఁ జేరి, అనేకాలు అనేక ఎఱ్ఱముల ననుసరించిరి. వారి వారి యనుభవ లను ఆధారము / వినుచుఁ; దర్శిని శాస్త్రములను రచించి, వివిధ ప్రదాయము న లోకమున నెలకొల్పిరి. అనిధి సిద్ధాంతములకుఁ దిసి సాచార్యులలో కొందరు - ఉపనిషత్తుల గీత లపరబడు స్థాన ప్రాయమునకు భావము లు రచించి, తమ తమ సంప్రదాయ లకు పరిపుష్టిని చేసూర్చిరి. ఈశ్వరుడు, జీవుడు, జగత్తు, మాయ న్నగు విషయములను గుఱించి తమ తమ సిద్ధాంతములను వ్యక్తీక దుచు గ్రంథము లనేకములు రచించిరి

భక్తుఁ డగువాడు తత్త్వ శాస్త్రములను పరిశీలించు టావ కము కాదు. అతఁడు భక్తిలో పగూర్చు వందుచున్న కొలదియు - శ్వేరుడు, జీవుడు, జగత్తు, మూల మున్నగు విషయములకు బంధించిని విశేష ములను అప్రయత్నముగనే గ్రహించగల్గును. కాని,

అతని మనస్సు మాత్రము తత్వశాస్త్రముల పైవుకు మఱలదు. ఇదియే భక్తునకు, దార్శనికునకు గల భేదము.

అశ్వురులు నవాజముగ దాహనికులు. కాదు. ఊరు కేవలము భగవద్భక్తులు, రస సిద్ధి గల సుహృదులు. వారి లక్ష్యము దార్శనిక సిద్ధాంత వివేచనము కాదు. భక్తి ప్రపత్నానో నిరగతరము భగవంతుని కల్యాణ గుణములను ప్రస్తుతించుచు, బ్రహ్మసంపదము నందు చుండుటయే వారి జీవితపరస్థానము. భగవద్భక్తిలో తత్వయులైన ఆ మహనీయుల హృదయ తంత్రులనాండి స్పందించిన గీతముల నెము దాయమే నాలాయిన దివ్య ప్రబంధము. ఆ దివ్య ప్రబంధములలో - బ్రహ్మ, జీవుడు, జగత్తు మొద. గు విషయములను గుఱించి, సిద్ధాంత పరమైన చర్చ ను సరాదు. కాని, అశ్వురుల దివ్య ప్రబంధములలో ఆనువంగికముగ అట నట తాత్త్విక వివేచనము చోటు చేసికొనియే యున్నట్లు మనమా గ్రహింపవచ్చును.

అశ్వురుల దివ్య ప్రబంధముల కేవలము భక్తి భావ ప్రబోధకములైనవి. కనుకనే, ఆ దివ్య ప్రబంధములందలి పాశురములలో ఈశ్వరుని గురించి నిరూపించు బడినది. అశ్వురులు ఈశ్వరుని పరబ్రహ్మముగ భావించిరి. వారి గాత్త్విక దృష్టి సువిశాలమైనది. అది వారి దివ్య ప్రబంధములందే స్పష్టముగ గన్పట్టును.

1. "The Alvars provided the Soil out of which Ramanuja's teaching naturally sprang and in which later it could bear fruit. He is not really" (as been erroneously asserted) the 'morning star' of Bhakti movement, that is a name far more fittingly given in Alvars but in him Bhakti shines in the full splendour of a great Philosophical Exposition."

— 'The Hymns of Alvars' p. p. 7, 8.

— J S M. Hooper.

ఆత్మారుల యుగము కు త వాత ఆత్మారుల యుగ మారంభ మయ్యెను. ఆచార్యులలో - నాథ, యామిన, రామానుజాదులు ముఖ్యులు. అట్టి ఆచార్యులపై ఆత్మారుల తాత్త్విక దృష్టి ప్రభావము విశేషముగ ప్రసరించినది. ఇది పరినిశ్చయముగ భావించవచ్చును. తారణ మేలిన, ఆత్మారుల భక్తి సిద్ధాంత నింతయు ఆచార్యుల వాఙ్మయమందు కానవచ్చును. ఇప్పుడు, ఆచార్యులచే గావించబడిన ప్రచార ప్రబోధము కు ఆత్మారుల దివ్య ప్రబంధములే ప్రధానాధారము లగుట నిర్వివాదాంతము. ఇవి వ్యక్త ప్రబంధములందు గల ఆత్మారుల తాత్త్విక దృక్పథముల సాక్షిభావముగ సహజముగా కనిపించుచున్నది. అగ్రార్థములైన రహస్య మయము లనేకములు మనకు కానవచ్చును.

పరబ్రహ్మ :-

ఆత్మారులెల్లరు ముక్త్యా రూపమును, గుణములను వర్ణించియే యున్నాము. అది ముక్త్యాత్మారులు, తిరుమంగై యాత్మారులు వర్ణించినంత విస్తారముగ నుండి యే యాత్మారులును పరబ్రహ్మను గుఱించి వర్ణించి యుండలేదు.

ఆత్మారులందఱును సహజముగ విష్ణు భక్తులే. ఇందువలన, వారికి విష్ణువే ఆరాధ్య దైవ మని వేఱుగాఁ జెప్పవక్కరలేదు. కృష్ణుఁడు విష్ణుని యవతార మనియే వారు భావించిరి. ధర్మ సంగ్రహ గ్రంథము అవతారములు గురింపఁగల ఆ విష్ణు భగవానుడే పురుషోత్తముఁ డనియు, అంతర్యామి యనియు, అతఁ డంశరూపమునను, కళా రూపమునను మాత్రమే గాక, మఱికొన్ని రూపము నుకూడ ధరించు ననియు, తాను బ్రహ్మయే యైనను - భక్తుల సద్ధరించుటకు దేహమును ధరించుచుండె ననియు, అతఁడే అక్షర పరబ్రహ్మ మనియు ఆత్మారులు తెలిపియున్నారు. అదియునుగాక, బ్రహ్మ - రస స్వరూపుఁ

డనియు, భువన సుందర మూర్తి యనియు మహానీయు లభివర్ణించుచు, ఆ బ్రహ్మను సగుణునిగా - నిర్గుణునిగా రెండు విధముల భావించిరి

ఆత్మారుల దృష్టిలో బ్రహ్మ - సర్వశక్తిమంతుడు, అద్వితీయుడు, దేవత లందఱికింకెచు శ్రేష్ఠుడు (అధికతుడు). ఈ యంశమును సమ్మూర్తారులు విశదీకరించుచు, 'నా స్వామియే సర్వలోక రక్షకుడు, అతడే శ్రేష్ఠుడు. భగవంతునితో మఱి యొకరిని పోల్చవలె నన్న, వీరికిని తరము కాదు. బ్రహ్మరుద్రేంద్రాదు లందఱికిని అతడే ప్రభువు. అతడే పరంజ్యోతి, జగత్కారణభూతుడు, గోవిందుడు. అతని గుణములను నేను వర్ణింపజాలను.' అతడు మహత్తునకు మహత్తు, పరబ్రహ్మ, కల్యాణగుణాకరుడు, దయా సముద్రుడు. అతని వేదములు వేదోత్పత్తి కీర్తించుచున్నవి. అతడే సర్వజ్ఞుడు. ² అతడే చిదచిత్తులకు³ ఆధార భూతుడు.⁴ అతడు

2 తిరు వాయి మొలి . 3 - 1 - 3

3. "యన్వై యమ్ యవదమ్ తానాయ్ ఆవవర్ శమయన్తోముమ్
కోయ్ వింన్మర్లైన్దిక్కమ్ కొల్లైప్పదానుగర్విన్మూర్త్తి
ఆవిశేయ్ యర్చిచుళుత్ ఆరుమోర్ ఎత్తిలాద
పావనై యవనై క్కుడిర్ అవనైయ్ క్కాదలామే."

—తిరువాయి మొలి 3-4-10

4. "మణ్ణుమ్ నీరువ్ ఎరియు నల్కాయుమ్
విణ్ణుమాదు వేడియుమ్ ఎమ్మలానైయే "

—తిరువాయి మొలి . 1-10-2

5. "The idea of Brahman as the adhara of cit - acit (చిత్ - అచిత్)
is the life - blood of Visistadvaita."

— 'The Philosophy of Viststadvaita', P. 121

— P. N. Srinivasachari.

దేవ దేవుడు. అతడే మల్లకములంతును సృష్టి స్థితి లయములఁ జేయుచున్నాడు⁶ అని, బ్రహ్మయే సర్వమునకును మూల కారణముగాఁ దెలిపియున్నారు. ఇట్లే తిరుమళిశై యాళ్వారులుకూడ బ్రహ్మను గుఱించి ప్రస్తావించుచు, పరబ్రహ్మ బిఁద డున్నాడు. అతడే సర్వ భూతములకును ఆధార భూతుఁడు అతని మహిమ వర్ణనాతీతము. ⁷ ఆ భగవానుడే అది పురుషుడు. అతఁ డొక్కడే అంతమునందును మిగిలియుండువాడు⁸ అని తెలిపిరి తిరుమంగై యాళ్వారులు బ్రహ్మను గురించి వివరించుచు, 'వేదముల సారమే భగవానుడు.⁹ అతఁ డందఱికింపెను ఆద్యుడు.¹⁰ అతడే యంతము

- 6 "పెళ్ళిశిల్ కాద్య యమురై యముదమ్ ఇమైయ వరప్ప క్కెచ్చన్
పొత్తు మావులగమ్ వరై త్తి శత్రుక్కుమ్ పొన్దు మాపుడు వెన్నురువన్
వెన్నురులగమ్ తేప్పడప్పరై హరి తిచ్చెల్ల సూరిల్ తి. రిత్త
ఆట్రుర్ కిన్ద ఆరియ నల్లల్ యావర్ మత్తిన్నుమన్ తులైయె "

— తిరువాయ్మొళి : 8 - 4 - 3.

- 7 "వేరుళ్లాల్ తేవర్ ఒరువనే యెన్దురెప్పర్
అఱుమఱియాదవన్ పెరున్దు - ఒరుమ్
పొరున్ ముకిపు మిత్తనైయె యెత్తవమ్ కెయ్తార్క్కుమ్
అరున్ ముని పాడియాన్ పాల్."

— నాన్మొగన్ తిరువస్తావి : 2

- 8 "ఆదియాన వానవర్క్కుమ్ ఆర్జుమాయ వప్పుఱత్తు
ఆదియాన వానవర్క్కుమ్ ఆదియాన వాదిని
ఆదియాన వానవరల్ అన్దకాఁ పీయరై త్తి
ఆదియాన కాలిన్దై యావర్ కావల్లరై."

— తిరుచ్చనై వీరత్తిమ్ : 6

- 9 "వన్ను నాన్మొగన్ పొరుకాయ వ. నికమ్ "

.. పెరియ తిరుమొళి 8 - 1 - 2

10. "సిది యాగయ వేదమాముని హరిర్ తాత్తమురై
మత్తి వరుక్కు ఆదియా యిచ్చాదు "

— పెరియ తిరుమొళి 8. 5 - 6

సంఘము మిగిలియుండువాడు - 'అతడే సర్వలోక రక్షకుడు' ¹¹ - అని, బ్రహ్మను బహు భంగులుగా వర్ణించియున్నారు. పెరియాళ్వారుల యిష్ట దైవ మగు కోవైవుడు - పురుషోత్తముఁ డగు భగవానుఁడు, పర జ్యోతి స్వరూపుఁడు. ¹² అతడే సర్వాధికుఁడు; దేవదేవుఁడు, సర్వలోక రక్షకుఁడు, ¹ క్షీరసాగరమున పవళించియుండు పరబ్రహ్మము. అతడే జగత్తును సృష్టించుటకు బ్రహ్మను సృజించెను ¹⁴ సంహరించుటకు యముని సృజించెను. ఆ పరబ్రహ్మయే జగత్కారణము, అవి నాని, పరమ పురుషుఁడు. ¹⁵ నాల్గు వేదములందును భగవానుఁడే వర్ణింపఁ బడియున్నాఁడు. అతడే దేవాదిదేవుఁడు ¹⁶ చేతనాచేతనముల

11. "కైమాదు వ్వుమయమాగిచ్చువై మ్ముదిమాగి
అన్దమావాది మాగి అలుమన్దైయైయమావాదు "

— పెరియ తిరుమొళి 4 - 6 - 9.

12. "కే, వా ! పురుషోత్తమా ! శివ శోభయా !"

.... పెరియాళ్వార్ తిరుమొళి . 4 - 4 - 10.

13. "... . తేవర్గళ్ నాయనె ! ఏమ్మనే
ఎన్దై లెన్నుదై యిన్నముతే - ఏళలకు మిదైయాదు ఎన్నుప్పా "

. పెరియళ్వార్ తిరుమొళి : 4 - 10 - 7.

14. "పైయర్ విరదై పొక్కదణ్ వెళి క్కొన్ద పరమమూర్తి
ఉయళి పులకు వరైక్కేళి ఉన్దియిర్ తొత్తినాయ్ నాన్మొరదై
వైయమిరై పొన్మన్దెళి క్కొలనైయ మువనె వరైత్తాయ్."

.... పెరియాళ్వార్ తిరుమొళి 4 - 10 - 5

15. "హిళి యయినాయ్ అళి మన్నేన్దై
తప్పమా శరికోళ్ విడత్తానె
కావణా కడదైక్కనైన్దానె ఎమ్మిరావ్."

. పెరియాళ్వార్ తిరుమొళి : 5 - 1 - 9.

16. నాన్దియార్ తిరుమొళి : 4 - 10

కన్నుంటికిని అతడే కారణభూతుడు. అతని దివ్య శక్తిని పరిపూర్ణముగఁ దెలిసికొనుట ఎంతటివానికేని సాధ్యము కాదు. అతఁడు సత్య స్వరూపుఁడు¹⁷ అని బ్రహ్మను ఆండాళ్ అభివర్ణించెను. దేవతలను, రాక్షసులను సృష్టించినది భగవాండే. అతఁ డందఱిచేతను స్తుతింపఁదగినవాఁడు.¹⁸ అతఁ డట్టి దివ్య శక్తినంకబున్నఁడు కనుకనే, బ్రహ్మగుఁడేం దాదు లతనిని స్తుతించుచున్నార వేదము లన్నియు ఆ భగవానుని మహిమలనే కీర్తించుచున్నవి¹⁹ అని కులశేఖరాఠ్వారుని బ్రహ్మయొక్క ప్రభావమును వర్ణించిరి.

బ్రహ్మని సగుణ నిర్గుణ రూపములు రె డును కల వని ఆళ్వారుల నిశ్చితాభిప్రాయము. ఆ బ్రహ్మకుఁ గల విశుద్ధ ధర్మాశ్రయత్వమే ఇందు కు కారణ మని ఆళ్వారులు భావించినట్లు ద్యోతక మగును.

నా స్వామి అంతర్యామియై, అంతటను వ్యాపించియున్నాఁడు. దేవ లోకమునకు, మనుష్య లోకమునకు అతడే యధవతి. మిశ్రుల కంటెను, శత్రువులకంటెను అతఁ డతీతుఁడు, అమృత స్వరూపుఁడు,

17 “ఎప్పుడుకన్కమ్ నిన్దాక్కమ్ ఎయ్తాతు - నాన్మత్తయన్
శాన్వరూయ్ నిన్దార్ ఎన్ మెయ్ ప్పొరుకమ్ కొణ్డారే ”

.. నాచ్చియార్ తిరుమొళి : 4 - 10

18 “తేవరై యమ్ ఆళరై యమ్ తిళై కళై యమ్ వడైత్తవనే
యావయ్ వన్దు అడివణ్ణ అరంగ నగర్దు ఇన్దవనే ”

.. పెరుమాళ్ తిరుమొళి : 8 - 10.

19 “నిత్తయెరు శత్తయ్యమ్ పిరవనమ్ ఇనున్దిరమ్
మత్తయ్యమ్ పెరువేళ్ళి కత్తై ముడిప్పొన్ మత్తయ్యానాన్ ”

.. పెరుమాళ్ తిరుమొళి : 4 - 8.

నా రక్షకుడు ఆగడు తన సగుణ రూపమున తిరునగరిలో విరాజిల్లు చున్నాడు²⁰ అని సమ్మాళ్వారులును -

భగవంతుని రూపమును ఎవరేని తెలియజాలరు²¹. అతడు ఈశ్వరుడు పృథివి, ఆకాశము, దిశలు, వేదములు, వేదాంగములు మున్నగున వన్నియు అతనిలో అంతర్నిహితములై యున్నవి. అయినను ఆశ్చర్య మేమిది, అట్టి భగవాడు నా హృదయ సేమయందే నివసించు చున్నాడు²² అని వేయాళ్వారులును - భగవానుడు అంత ర్యామిగా నున్నాడు. అతని నెవడు స్మరించునో, అట్టి భక్తుని మనస్సునందే ఆ భగవానుడు నివసించును.²³ భక్తుడే రూపమన

20) "నల్ల పుష్పం తెలిపి నరకుమ్ కుంకుమ ముమాయ్
వెల్ పత్తయ్యై నట్టుమ్ విరయి ముమిదిమాయ్
వల్ పత్తయిన్ వ.త్తె నెరుమా నెన్నైయోళ్ వాడై
తెల్వచ్చురీ కుకడి త్రివిధులర్ రిడైవే "

.... తిరువాయిమొళి . 6 - 3 - 1

21) "నిజమ్ వెళిరు కెయిరు పళిరు కిది తెర్రి
కత్తె యిరుమ్ యామరియేమ్ . "

.... మున్నామొళి

22) "తెయ్యాయ్ నింనాకి యెర్ణై యున్ద తానాయ్
మత్తెయ్యాయ్ పత్తెప్పొరుళాయ్ వానాయ్ - కిత్తై వాయిన్ద
పొత్తడవి విజ్జొంగిర్ వేళులన్
ఉళుత్తి - యెళన్ "

.... మున్నామొళి తిరువందాది 38

23) "అళన్ - ట్టాయ్ పన్నెళ్ళో ఉత్తమన్నె
మళన్ కిట్టాయ్ - ఉత్తవారళు - త్తెన్ - ట్టాయ్ "

.. ముదర్ తిరువందాది . 90

నుపాసించిన ఆ రూపముననే భగవానుడు సాక్షాత్కరించును²⁴
అని పోయినై యాశ్వాసులును సగుణ బ్రహ్మమును అనేక విధముల
అభివర్ణించిరి

అనంద స్వరూపము :

ఆశ్వాసులు పరబ్రహ్మమును అనంద స్వరూపునిగా, రస
స్వరూపునిగా భావి చిరి.²⁵ తమ యిష్ట దైవ మగు కృష్ణ భగవా
నుడు భువన సుందరమూర్తియని పెరియాశ్వాసులును,²⁶ భగవా
నుడు ఆనందమయ, డనియు, రస స్వరూ డనియు తిరుమంగై
యాశ్వాసులును,²⁷ అమృత తుమ్మముగాఁ గల రస స్వరూపుఁ డగు
భగవానుని దర్శించిన తమ నేత్రములు వేటాక వస్తువును చూడ
నొల్ల వని తిరుప్పావాశ్వాసులు²⁸ తెలిపియున్నారు.

24 "రాత్రి సుప్త వైత్తుమ్ తాళవర్ - తిరిశివ
మూర్తియైయునే మదల్ "

... మదల్ తిరువవ్వాది 14

25. "Visistadvaita' is thus the only philosophy of religion 'hat
recognises the eternal value of beauty and defines Brahman
as the beautiful and blissful "

— 'The Philosophy of Visistadvaita' P. 219
— Prof : P. N Srinivasachari.

26. "వణ్ణమ్ అళగయ నప్పి "

.. పెరియాశ్వార్ తిరుమొళి : 2 - 4 - 8

27. "పావినై పన్నతనై పైయొనై... "

.. తిరుక్కరవ్వాణ్డమ్ : 8

28. "అణ్ణరక్కన్ అతియొక్కిన్ ఎన్నముదినె
క్కణ్ణి కణ్ణ్ మలొదినె క్కొదావే "

— అమలనాది పీఠాన్ : 10

అవతార దహన్యము :

పరబ్రహ్మ యగు విష్ణు భగవానుడు - లోకోద్ధరణార్థము ప్రతి యుగమందును వివిధ రూపములలో అవతారములు ధరించుచుండునని ఆశ్వారులు స్పష్టీకరించిరి భూమి డామున అధర్మము వ్యాపించినపుడును, అజ్ఞానాంధకారము ధరాతలము నాక్రమించినపుడును - కృపాసింధువగు భగవానుఁ డవతరించును. కనుక, దాష్టవర యుగమున విష్ణువు కృష్ణుఁడుగా నవతరింపన సివచ్చెను. అట్టి కృష్ణ భగవాని భువన మోహన సౌందర్యము, విచిత్ర లీలలు ఆశ్వారులను విశేషముగ నాకర్షించెను కృష్ణుఁడు ఆశ్వారులకు ఇష్ట దైవ మయ్యెను. వారు తమ యిష్ట దైవ మగు కృష్ణుని యవతార కారణములను నివరించుచు -

‘స్వర్గ లోకమునఁ గల దేవతల బాధలను నివారించుటకును,²⁹ కృత్తిని, కృత్తిపైఁగల మానవులను సమర్థరించుటకును, భూ భారమును తగ్గించుటకును,³¹ భూదేవియొక్క కష్ట పరంపరలను దూర దూరము గావించుటకును,³² దేవతల ప్రార్థనపై - బంధువులను వేధించు కంసుని వధించుటకును,³⁴ క్షీణసాగరవాసుఁ డగు విష్ణుభగవానుండు కృష్ణుని రూపమున నవతరించెను’ అని, కృష్ణుని ధర్మ రక్షణ కృత్యమును వర్ణించిరి.

29 పెరియాళ్వార్ తిరుమొళి : 4 - 9 - 3

30 పెరుమాళ్ తిరుమొళి : 1 - 10

31 పెరియ తిరుమొళి : 2 - 10 - 8.

32. పెరియ తిరుమొళి : 8 - 8 - 9

33. తిరువాయ్మొళి : 6 4 - 5.

34. పెరియాళ్వార్ తిరుమొళి : 3 - 5 - 5

పంచావతారములు :

ఆశ్వారుల భక్తి వాఙ్మయమును కాగుగా పరిశీలించినచో - భక్తులు పాపించుటకు అనువుగా, భగవానుడు అయిదు రూపములు ధరించియున్నట్లు తెలియఁగలదు. అవి - పర, పూహ, విభవ, అంతర్యామి, అర్చావతారములుగా ప్రసిద్ధములు.

౧. పరబ్రహ్మ రూపము :- పరబ్రహ్మ అమరుడు, ఆది పురుషుడు,³⁵ దేవతలలో సగ్రగణ్యుడు,³⁶ మని జనులు మున్నగువారాతని స్తుతించుచున్నారు.³⁷ అతఁడు పవిత్రుడు, మహా మేధావి, పరమాత్మ, కల్యాణ గుణములతోఁగూడిన మహనీయుడు. అతఁడే స్తుతిపాత్రుడు³⁸ అని, ఆశ్వారులు పరబ్రహ్మ రూపమును వ్యక్తీకరించిరి.

౩౦ అమలనాద పిరాన్

౩౪. "మూవరిల్ ముద్విళాయ ఒరువనై."

తిరుక్కురన్దాణకమ్ : ౪,

౩౭. " . విళమియ మునివర్ విళర్జు కోదిలిన్ నియై .. "

పెరియ తిరుమొళి : 2 - 8 - 2

౩8 "పల్లాడైను పవ్వితినినై పురమేటియై శాన్గ మ్నమ్
విల్లాణాన్ తన్నై విల్లిలూర్ విట్టులిన్ విళమ్మియగల్
పల్లాడైన్ పవ్విరుప్పూర్ నమో నారాయణాయ వెన్మ
పల్లాణమ్ పుమాత్తిన్ మాళిన్దైత్తివర్ పల్లాడై "

.. తిరుప్పల్లాణు : 13

౩9 "పత్తియమ్ పుత్తయదిపొవనీఁడై క్కిణన్దు
ఉరత్తియ మొరుతై తన్నై వెత్తు ఉన్దవన్దియమ్
నంత్తియమ్ కలత్తనాద శ్శాన్ముత్తియాయినాయ్
ఒరుత్తయమ్ నినాదు తన్నై యిన్న దెన్నై పల్లరే "

తిరుచ్చక్క విరుత్తమ్ : 2

౨. పూర్వ రూపము :- పరమాత్మ త్రివిధ పూర్వములను ధరించుచున్నట్లును, ఆ పరబ్రహ్మము వేదములచే స్తుతింపఁబడుచున్నట్లును కులశేఖరాశ్వారులు బ్రహ్మయొక్క పూర్వ రూపమును తమ దివ్య ప్రబంధమున వర్ణించిరి⁴⁰ ఇట్లే, సమ్యాశ్వారులును ఆరంభమున బ్రహ్మయొక్క దివ్య రూపము త్రివిధములుగా నున్నట్లు తెలిపిరి.⁴¹

౩. అంతర్యామి రూపము :- ఈ క్రింద పొందుపరుపఁబడిన ఆశ్వాదుల శ్రీ సూక్తులు - బ్రహ్మయొక్క అంతర్యామి రూపమును వ్యక్తీకరించుచున్నవి

‘శరీరమున ప్రాణతుల్యముగా నుండు భగవానుఁడు’⁴²

‘ఆ భగవానుని స్మరించినవారి హృదయమునందే అతఁడు నివసించును’⁴³

‘నా రూపమునంటి రూపమునే తానును ధరించు నా తండ్రి’⁴⁴

౪. విభవ రూపము :- ఇయ్యది - భగవానుని వివిధ అవతారములకు సంబంధించినవి. అట్టి యవతారములను ఆశ్వాదులు తమ దివ్య ప్రబంధములలో వర్ణించిరి

40 “మవివన్ మూర్తిమూవిరాగివేషమ్ విరిత్తైశ్చ వసితమ్”

— పెరియ తిరుమొళి : 2 - 2 - 8

41, “మదలామ్ తిరువురువమ్ మూనైవ్వుల్”

— పెరియ తిరువ్వాది 72

42 “ఉద వ్విత్తైయ యదెన్నొక్కరమ్ ఎల్లుమ్ పున్వళన్”

— తిరువాయి మొగి 1 - 7 - 7

43 “కై తన్నొళ్ ముర్తి నిర్”

— పెరియ తిరుమొళి 4 - 9 - 9

44 “తన్నురు వయె న్నిరునిర నిన్ద వెన్దె”

— తిరునెరు వ్వాణ్డకమ్ 1

3. అర్చా రూపము :- ఈ రూపమున బ్రహ్మ-ప్రతిమలలో నివసించును. కనుకనే, ఆత్మార్థులు - వివిధ క్షేత్రములందుఁగల ఆలయము లందలి భగవ ద్విగ్రహములను బ్రహ్మయొక్క అర్చా రూప ముననే సంభావించిరి ⁴⁵

‘వేదము తెవనిని వర్ణించుచున్నవో, దేవత తెవనిని స్తుతించుచుండిరో, మత్స్య కూర్మావతారముల నెవఁడు ధరించెనో, అట్టి భగవానుఁడు - ‘అట్ట పుయకరమ్’ అను దివ్యక్షేత్రమందుఁ గల ఆలయములో నివసించుచున్నాఁడు. ⁴⁶ వరహావతారమును ధరించినవాఁడును, ముల్లోకముల నాక్రమించినవాఁడును అగు భగవానుఁడు - ‘చీరామః ప్రియగో’ అను దివ్య క్షేత్రమున విరాజిల్లుచున్నాఁడు ⁴⁷ అని తిరుమంగై యాత్మార్థులును —

- 45 “The Visistadvaita equates the Brahman and the antaryamin of the upanishads with Vasudeva of the Pancharatra, the Bhargavan of the Puranas the Avatars of the Itihasas and the archa (అర్చ) of the Alvars”

— ‘The Philosophy of Visistadvaita’ P 162.

— P N. Srinivasachari.

- 46 “... .. వేదమురైత్తి మెయోర్ వణ్ణున్ ...
ఓన్దు కుళరవాయ్ నిమిరన్దు మూవలి వేణ్ణియిల్ వణ్ణున్ద
ఆన్దణర్ పోన్దిరార్ కోచ్చెన్దు అట్టపుయకరై నెన్దారే.”

— పెరియ తిరుమొళి , 2 - 8 - 2

- 47 ‘చిరుకురళాయదులమ్ మూవడివల్ ప్రియ
ఉంగనైత్తు పీరడియొ లొడిక్కి ఓన్దుమ్

— పెరియ తిరుమొళి 3 - 4 -

వేదములచే వర్ణింపఁబడు బ్రహ్మ - తిరుమాలిరుంశోలై అను దివ్య జ్ఞేత్రమునందలి ఆయములో విరాజిల్లుచున్నా⁴⁸ డని సమ్మా శ్వాదులును బ్రహ్మయొక్క అర్చానూపమును వర్ణించిరి.

విరాట్ రూపము . -

‘బ్రహ్మ’ అను శబ్దముయొక్క ధాత్వరథము (బృహి వృద్ధౌ) నలన, ఆ పరబ్రహ్మ యొక్క గొప్పతనము అభివ్యక్త మగుచున్నది. అట్టి గొప్పతనము గలవాఁడు గనుకనే అతఁడు - ఋగ్వేదాంతర్గతమైన పురుష సూక్తమునందున, ఉపనిషత్ప్రబంధమున, గీతాశాస్త్రమునందును విరాట్ పురుషుఁడుగా వర్ణింపఁబడి యున్నాఁడు. ఆ విరాట్ పురుషుని ఆశ్వాదులు తమ దివ్య ప్రబంధము లొ తనివిడిర వర్ణించిరి.

కృష్ణుఁడు మృత్తికా భక్షిణము గావించినపుడు యశోవ కోపించినది. మృత్తికను భక్షింపలే దనినాఁడు కృష్ణుడు. నోరు తెరచి చూపు మని గర్జించినది తల్లి. గర్జితరము లేక కృష్ణుఁడు నోరు తెఱచి చూపినాఁడు. ఈ సన్నివేశమును పెరియాళ్వారులు తమ దివ్య ప్రబంధమున రికవ త్తరముగా వర్ణించుచు, శ్రీకృష్ణుని వాక్కునుండి లోకముల సనేకములు దర్శింపఁ జేసిరి⁴⁹

48 “వేదముమ్ విరితాన్ విమృశ్య తేయిల్
మాదు అమయిల్ శేర మాదిమ్ శోలై ”

— తిరువాయి మొ: 2 - 10 - 10

49 “తేయిమ్ కాణమ్ విమర్శురాసీర్
వైయవార్తి పుళమ్ శిరువ్ణళాల్
ఐయనావళిత్రావత్తు ఆన్లన్దిర
వైయమేళమ్ కిర్ణాల్ ప్పేర్న వాయళి ”

— పెరియాళ్వార్ తిరుమొళి . 1 - 1 - 6

పొయ్యిగై యాభావరులు కృష్ణుని ప్రభావమునకు ఆశ్చర్య
చకితు లగుచు, ఓ భగవానుడా ! వృధివి, ఆకాశము, వాయువు,
పర్వతములు, సముద్రములు మన్నగువాని నన్నింటిని మ్రుంగివేసితివి
గదా ! ఆ నాఁడు నీ నోరు అంతటి పెద్దది యయ్యెనా యేమి ?⁵⁰
యని, భగవానుని విశ్వరూపమును విశేషముగ కీర్తించిరి.

జీవుఁడు :-

ఆభావరులు పరమాత్మును వర్ణించినంత విస్తారముగ జీవుని
గుఱించి చూపించి యుండలేదు. కాని, వారి రచనలలో - ఆత్మ పర
మాత్మల సంబంధమును వారు అంశాంశి సంబంధముగను, శేషి
శేష సంబంధముగను భావించిరి ఇట్టి భావనా విశేషమే విశిష్టాద్వైత
దర్శనమం దంతటను గన్పట్టును.

50 "మణ్ణుమ్మలైయమ్ మఱిడలుమ్ మారుతముమ్
విణ్ణుమ్ విరుగ్గియట మెయ్యన్మల్ - ఎణ్ణల్
అంకిళవు కణ్ణ శీరాయాయ్కు - ఆన్ది
వ్వంకళవు ముళ్ళోవున్వాయ్ "

— ముదల్ తిరువాన్డాది 10

51 "పీడుమిన్ ముత్తముమ్ పీడుశెయిదు - ఉమ్మయిల్
పీడుగై యానిగై పీడుశెయిమినే "

— తిరువాయి మొళి . 1-2-1

"నీర్ నుమ పెన్దివై వేర్ ముదిల్ మాయిత్తు - ఇత్తై
శేరమిన్, ఉయిర్కు అవనేర్ నిత్తైయిల్లే."

— తిరువాయి మొళి . 1 - 2 - 3

జీవు లందఱును భగవంతునిచే నుద్భవించబడినవారే యని సమ్మాన్వయము వివరించుచు, అతడే జీవులకు స్వామి యును, ఆ జీవ సముదాయము భగవంతునిపై ఆధారపడి యుండవలసినదే యనియు, అతడే జీవులలో నివసించుచున్నాడనియు⁵² జీవులు త్రావు జలమందును, భిక్షించెడు అన్నమందును అతడు వ్యాపించి యుండె ననియు, జగత్తంతయు భగవత్స్వయమే యనియు తెలిపి యున్నారు.

తిరుమంగై యాళ్వారులు జీవ బ్రహ్మల అంశాంశి సంబంధమును వ్యక్తీకరించుచు - 'సముద్రములో తరంగములు లేచి, అందే నుజుల కలిసిపోవుచున్నందున, తరంగములకు సముద్రముకంటె అస్తిత్వము లేదు. జీవులు భగవంతునకు అంశ రూపములు, అని విశదీకరించిరి.

ఇట్లే పోయిగై యాళ్వారులును - 'అంశ రూపముగా గల జీవులు, అంశి రూపముగా గల బ్రహ్మమున లీనమైపోవునని సూచించి

52 "పిళ్ళిదిరుప్పాయ్ మరై మేల్ విచ్చాయ్ శేర్పాయ్
మళ్ళిదళల్ వాయ్ ఇవత్తు శేళ్ళుమ్మైవైవాయ్
నిళ్ళిదియన్ద పురవల్లెక్కాయ్ ఎవదాలి
ఉళ్ళిదాడి ఉరుక్కాట్టడే ఒకప్పాయ్ "

— తిరువాయి మొలి. 8 - 9 - 5

53. "ఉణ్ణమ్ శోలు నుళునీర్ తిన్నమ్ వె త్తిరైయు మెల్లమ్
ఉణ్ణన్ ....
.....

— తిరువాయి మొలి. 8 - 9 - 1

54. "తన్నుళే తిరై వెళుమ్ అడల్లవెల్ తడల్లదల్
తన్నుళే తిరై వెళున్దు అడల్లగిన్దు తన్నే పోల్
విన్నుళే విజ్జిజ్జున్ది విజ్జున్దు తిరిజ్జుమ్
విన్నుళే యడల్లగిన్దు సిరై విన్దణ్దే "

తిరుచ్చనై విరుత్తమ్ . 18

చుచు - నది సముద్రమువై పుకు ప్రవహించుచున్నట్లు, జీవులు భగవంతునిలో లీన మగుటకు సిద్ధముగ నుండు⁵⁵ రని తెలిపిరి.

ఈ యంశమును తిరుమంగై యాశ్వాసులు ధ్రువీకరించుచు - తత్తము చేయబడిన లోహముపై నీటి బిందువును వేసినచో, ఆ బిందువు అందే లీనమైపోవును. అట్లే జీవుడ నగు నేను భగవంతుని యందే లీనము కాగలను⁵⁶ అని వక్కాని చెప్పిరి. ఈ యంశ మునుగూర్చి సమ్యాశ్వాసులు వెలువరించిన అభిప్రాయము లిటు అవశ్య గమనార్హములై యున్నవి.

‘పరబ్రహ్మయొక్క అంశ రూపముగాఁ గల జీవుడు సాంసారిక మైన మాయలోఁ బడి, తన నిజ రూపమును తెలియఁ జాల కున్నాఁడు. అంతే కాదు - నేను పర బ్రహ్మ యొక్క అంశమని అనియు తెలియకున్నాఁడు. ఇట్టి జ్ఞానము జీవునకుఁ గలుగ కుండుట - విచారకరము’⁵⁷ అని సమ్యాశ్వాసులు జీవుని యజ్ఞాన దశను గుఱించి తమ విచారమును వెల్లడించిరి.

55 “పెయరుయ్ ఉడల్గడనె నోక్కుమాటు - ఒయ్ పూ
ఉయరుమ్ కలింపనె నోక్కుమ్ - ఉయింమ్
తిరుమనైయ్ నోక్కుమ్ ఒయ్ తామరైయ్ తేళ్వన్
ఒరువనైయ్ నోక్కుమ్ మురైవు”

— ముదల్ తిరువనాది 67

56. “ఇరుమ్బు అనన్బణ్ణి నీరవోల్ ఎమ్మెరుమానక్క - ఎన్ ఉన్
అరుమ్మెలంబు పుక్కిట్టు ఆడిమై పూణయ్ ను పొనేన్”

— తిరుక్కరు న్నాణకమ్ . 5

57. “ఇవై యనే నల్ల ఇవై యన్దే తీయ
ఇవై యన్దిలై యతీయవనేఱుమ్ - ఇవై యెల్లామ్
ఎన్నాండై ప్పన్ నీ కొణ్ణాతు ఇత్తెయవనే
ఎన్నాన్ తయ్ కాందెన్ ?”

— పెరియ తిరువనాది : 3

ఆత్మార్థులు వెలువరించిన ఇట్టి విచార పరంపరలనుఁ బట్టి, జీవుఁడు భగవంతుని భావించినయెడల, ఆ భగవంతుని కృపా కటాక్షముచే, సాంసారికమైన మాయా యవనిక నుండి తొలగింపఁబడి, ఆనందము ననుభవించగలఁడని స్పష్ట మగుచున్నది.

జగత్తు :-

జీవ జగత్తులు రెండును పరమాత్మ యంశలే యని ఆత్మార్థులు వ్యక్తము చేయుచు, తమ రచనలలో జగ దుత్పత్తిని గుఱించి విశేషముగ వర్ణించిరి.

సర్వ దేవతలను, సమస్త జీవులను, సకల జగత్తును, వాయు రాకాశములను అన్నింటిని తన యంశలుగా నృజించు పరబ్రహ్మ కంటెను మిన్న యైనవాఁ డెవఁడున్నాఁడు? ⁶⁸ అని నమ్మాత్మార్థులు తమ దివ్య ప్రబంధములో నొక తావున పరబ్రహ్మ యొక్క సర్వాధిక్యతను స్పష్టీకరించుచు, మఱి యొక తావున, 'ఓ భగవానుఁడా! జగత్తు వాయువు మున్నగువానిని నీ యంశలుగా నృజించు ప్రతిభావంతుఁడ వగు నీవు - నా యంతః కరణమున నెట్లు

68 "యావరై యంగముమ్ యావద మగవృథ

నింపి పీర్ తికార్ కుదరియ విశమ్మిమ్

మలర్ కుడర్ పిఱివుమ్ శిశిరువన్ మయ్యె

ఒరు పొరుగ్ పుప్పొడిన్ ముఖవదుమ్

అగవృథక్కిన్దు - పిరాతిరై శ్రేష్ఠర్ న్దవెమ్

పెరుమా మాయవై యల్లరు

ఒరుమాతయై వచ్చుతుడై య పాయామే."

— తిరువార్యము : 7

‘నివసంపగల్గుచున్నావు ?’⁵⁹ అని తమ యాశ్చర్యమును వెలువరించిరి. వారే మఱి యొక తావున, పరమాత్మయే ఈ జగత్తును ఉపాదానకారణమని యుట్టంకించుచు, ‘మొట్ట మొదట ఏ జగత్తును లేదు, జీవులు లేరు, కేవలము పరబ్రహ్మమాత్రమే యుండెను. అతడు తన లీలలను ప్రదర్శింపఁగలచి, బ్రహ్మనా సృజించెను. (విష్ణువు యొక్క నాభి కమలమునుండి బ్రహ్మ ఉద్భవించినట్లు ప్రతీతిగదా!) అనంతరము ఇతర దేవతలను, ముల్లోకములను, ఇంకను సమస్తము సృష్టించెను’⁶⁰ అని తెలిపిరి

ఇట్లే తిరుమళిశై యాళ్వారులు కూడ ఒగిద వృత్తిని గఱచించి చర్చించుచు, ‘ఓ భగవానుడా! నీవే జగత్తును జగత్తు నీయందే యున్నది. దేవతలకు నీవే అధిపతివి’⁶¹ అని, భగవంతుని మహిమను వేనోళ్ళ కొనియాడిరి.

59. “పుతియు మిరు నిఱుముమ్ నిన్నురిన్ - నీయెన్
శెవియన్ వళ పుకన్దెన్నుళాయ్ - అవివిన్ది
యాన్ పెరియన్ నీ పెరియై యెప్పు తనై యా రజివాన్”
— పెరియ తిరువంద్ది 75

60. “..... యావనై యులగముమ్ యావరు మిల్లా
మేల్వరుమ్ పెరుమ్మాళ్ త్కారత్తు - ఇరుమ్మొరుట్కు
ఎల్లా మరుమ్మెత్త తనివిత్తు - ఒరుతా
నాగి తైయవనాన్ముగ క్కొళ్ళుముత్తై
యాన్ - ముక్కణిళనొడు తేవుపలనుదలి
మూపులగుమ్ చిత్తై త్తవున్ది
మాయక్కదవ్వు మామదరిడియే.”
— తిరువాళిరియమ్ • 4

61. “నీయే యులకైల్లామ్ నిన్నరుళే నిల్వనవుమ్
నీయే తవత్తేవ తేవనుమ్ - నీయే
ఎది శుద రుమ్మార్లరై యుమ్ ఎన్దై యుమ్ - ఆణ్ణర్
తిరు శుదరు మాయవిన్దై.”
— నాన్మగన్ తిరువంద్ది : 20

అధ్యాయులు జగత్తును సత్యముగా - నిత్యముగా తలచి రని వారి దివ్య ప్రబంధములే వ్యక్తము గావించుచున్నవి. ⁶² ఇట్లు తలచుటకు కారణ మేమన, ఋరబ్రహ్మ సత్యము - నిత్యము నయి యున్నందున, అట్టి ఋరబ్రహ్మయొక్క అంశ రూపముగాఁ గల జగత్తుకూడ సత్యము నిత్యము నయి యుండుటయే. ⁶³

మాయా మయ మగు సంసారము మాత్రము అనిత్య మని అధ్యాయులు విశ్వాసించి రేకాని, జగత్తు అనిత్య మని వారు చెప్పలేదు. దుఃఖభూయిష్టమైన సంసార సాగరమునుండి తరించుట జీవున కవశ్యా పేక్షణీయ మనియు, ప్రకృతి సంబంధము లగు పాంఛలను దూరి దూరియు గావించి, సకల జగత్కారణకర్త యగు ఋరమాతృ నుపాసించుట సర్వథా శ్రేయస్కర మనియు ప్రబోధించిరి.

‘ఈ సంసారము యొక్క స్థితి గతులకు కారణభూతుఁ డగు ఋరమాతృను స్మరింపక, చేతను లనేకులు అజ్ఞానముతో క్రూర కృత్యము లొనర్చుచు, దుఃఖము ననుభవించుచు, మాయా మోహితు లగుచున్నారు. ఆహా! నే నేమి చెప్పగలను?’ ⁶⁴ అని ఋమ్యాధ్యాయులు తమ హృదయావేదనమును వ్యక్తము గావించిరి.

62 “The Philosophy of Sathagopa”

— R Ramanujachari

Annamalai University Journal, 1933, P 20

63 అధ్యాయం యనంతర మవతరించిన నాథి యామున, రామానుజాచార్యులందఱును - ‘జగత్తు మిథ్య’ అనెడి మాయా వాదమును నిరసించుచు, అధ్యాయులు ప్రతిపాదించిన ‘జగత్తు సత్విష్ణు, విత్విష్ణు’ అను సిద్ధాంతమునే సమర్థించిరి

64 “ఓ ఓ తరిగినదియిత్తే - తుల్యోరుక్కు

మదై నీరాట్టి పద తవన్తు మిగ్గు
అగన్తు లేర మ్మొగలక్కుమ్ ముద త్త్వయమ్

తదపుగ్ నిల్పు — పుత్తై ప్పొరణి తియ్యమే పెయిదిల్ చనాని

సన్మా మాయా తవన్తు ముదిలిరన్దే”

మాయ :-

ఆత్మార్థులు మాయను రెండు విధములుగా విభజించిరి ఒకటి - భగవంతుని శక్తి స్వరూప మగు మాయ. ఈ మాయయే సృష్టికి కారణము. మఱి యొకటి - ప్రకృతికి సంబంధించిన మాయ. ఈ మాయకు జీవులు పశులైయుందురు ఈ మాయ వల్లనే శీవుడు సంసారమున బంధింపబడుచున్నాడు. ఇది భగవానుని మాయకంటెను భిన్నమైనది. ఈ రెండు విధము లగు మాయలకును ఆత్మార్థులు రెండు పేర్లు పెట్టిరి.

భగవత్మాయను ఆత్మార్థులు తమ దివ్య ప్రబంధములలో విశేషముగ వర్ణించిరి. తమిళమున 'మాయన్' అనగా — మాయామయఁడైన భగవానుఁ డని యర్థము. తమ్ము రక్షింపవలసిన దని, అట్టి భగవానుని ప్రార్థించిరి.

'పరబ్రహ్మ తన శక్తి స్వరూపమైన మాయచే ప్రేరేపింపఁ బడి, సృష్టి విధాన హేతువుగా మొదట బ్రహ్మను సృజించెను. అతఁడా పరబ్రహ్మయొక్క యాదేశానుసారము సకల జగత్తులను, జీవులను సృజించెను. మాయామయఁడైన ఆ భగవానుడే నా స్వామి' ¹⁶⁵

'ఓ భగవానుడా! విచిత్రమైన నీ మాయకు ఫలముగా నుద్భవించిన నేను - నా పాప పరిహారార్థము నిన్నే శరణించుచున్నాను' ¹⁶⁶ అని సమ్యాత్మార్థులును -

85 తిరువాళియమ్ 4

86 "వన్నా వెయ్యి మళ ఎమ్ వాచునా — చిన్
పన్నా మాయప్పల్ పిరవయిల్ పడగివయాయ్
తొన్నా వర్జిన్ద్ర తొడర్ కళి ముదలరిన్ద్ర
పన్నాకాల్ శేరన్ద్ర పిఱ్ఱుచ్చెన్నా కౌరన్

— తిరువాయి మొలి 3.2.2

‘ఓ భగవానుడా ! నీవు ఆది దైవముగా — తేజో రూపుఁడవుగా, ఆకాశముతోఁ గూడిన పృథ్వీ రూపుఁడవుగా — గోపాలక రూపముగా నాకు కానవచ్చుచున్నావు. అట్టి నీ మహిమను నేను తెలియఁజాలను నీ మాయ యెంతటి శక్తివంతమైనది!’ 61 అని తిరు మళ్ళిశైయాళ్వారులును భగవంతుని మాయా శక్తిని బహు భంగుల వర్ణించిరి.

రెండవది యగు ప్రకృతికి సంబంధించిన మాయను సైతము ఆళ్వారు లభివర్ణించిరి. ఈ మాయయే జీవుని తాకిక విషయములలో చిక్కుకొనుఁజేసి, అజ్ఞానాంధకారమున పడవై చుచున్నది. ఆ జీవుఁడందునలననే, శోక మోహములతో — సుఖ దుఃఖములతో — రాగ ద్వేషములతో పరిభ్రమించుచున్నాఁడు. అట్టి పరిభ్రమణము నకు మూల కారణ మగు మాయను ఆళ్వారులు - ‘అవిద్య’ యని నిర్వచించుచు, అవిద్యా రూప మగు ఈ మాయ - సత్యమును విస్మరింపఁజేసి, మోహమును గల్గించి, చిత్త చాంచల్యమును, తృప్తినను, అహంకార మమకారములను కామ క్రోధాదులను ఉద్భవించుఁజేయు ననియు, భగవ దనుగ్రహమువల్లనే ఈ మాయనుండి జీవుఁడు విడువడ గల్గు ననియు, భక్తి వైరాగ్యములు గలవారలు మాత్రమే భగవ దనుగ్రహపాత్రులు కాఁగల రనియు స్పష్టము గావించి

‘నకల జగత్తులను స్పృశించి, వానిని పాలించు సర్వశక్తిమయుఁడగు భగవంతుని స్మరింపక, జీవుఁడు అజ్ఞాన వశమున దుష్కృత్యము

61 “ఆదియాదిసి లిరిజ్జ మదియాదిలాల్

శోదియాద శోదిసి అదిత్తియల్ విజ్జిరాయ్

వేదిమాగి వేర్వేయాగి విత్తివోడు వజ్జిమామ్

ఆదియాగి యాయనాయ మాయపెన్ని మాయమే ”

లాచరించి, మాయా మోహితుడై, వ్యర్థముగ పరిభ్రమించుచున్నాడు⁶⁸ - మాయచే గల్గిన ఈ సంసారస్థితి - అతి విచిత్రముగా నున్నది దుర్మార్గులు సుఖము ననుభవించుచున్నారు. ఈ సంసారము నజ్ఞులకు నానావిధములగు కష్టములు కల్గించుచున్నది.⁷⁰ అని సమ్మాన్వేషాలు - ప్రకృతి సంబంధముగ మాయలో బంధింపబడిన చేతనలను గుఱించి అనేక విధముల తమ నిచారమును వెలుపరించుచు, అట్టి మాయ నుండి విముక్తులు కావలసిన దని ప్రాకృతులను ప్రబోధించిరి.

మోక్షము :-

ప్రకృతి బంధము నుండి విముక్తి నంది, ఆనంద ప్రాప్తికి మానవుడు తగిన ప్రయత్నము చేయవలె నన్న నియమము సర్వ సామాన్యముగ దర్శనము లన్నింటియందును గన్పట్టును. కాని, అట్టి ఆనంద ప్రాప్తికి ఒక్కొక్క మతము ఒక్కొక్క మార్గమును సూచించినది. ఆశ్వాదులు మాత్రము భక్తియే ముక్తికి మార్గ మనియు, అట్టి అమృత ఫలము ను పొందగల్గిన సాధకుడు కడుగుడు ధన్యుడు కాగలడనియు తెలిపిరి⁷⁰

68 తిరువాయ్మొళి 6

69 "అర్థాచార్ నుజవలిప్ప నల్లత్తిర్ కరైన్దు - ఎక్క
పైరాత్తు యర్వైక్కవ్ కవైయిన్నవరిగియత్తై "

— తిరువాయ్మొళి : 4 9-1

70 "అయ్యిరుకొణ ఆదిప్పైరుమానై అన్నినాల్
వాయ్ప్పి ముత్తియత్త వల్లార్గళ - ప్పియన్దు రమ్
మైత్తువూరి వరమ్మవరే - రామమ్ రమ్
పైగ్గమ్ కాళ్వార్ వైన్దు "

— నాన్నగన్ తిరువ్వాది . 79

భక్తి సిద్ధాంత ప్రతిపాదకములైన ఆధికారిక గ్రంథములలో - 'శ్రీమద్భాగవతము' అగ్రగణ్యమైనది. అందు - సాలోక్యము, సామీప్యము, సాహచర్యము, సాయుజ్యము అను నాల్గు విధములగు ముక్తి మార్గములు వర్ణింపబడినవి.⁷¹ ఈ ముక్తి మార్గముల నాల్గింటిని అభ్యారులు తమ దివ్య ప్రబంధములలో వేర్వేరుగా వర్ణింపకున్నను, ఆ మహనీయులు ఈ చతుర్విధ ముక్తి ను కరిపూర్ణముగ అనుభవించి రనియే మనము సంభావింపవచ్చును.

మోక్ష సుఖము రెండు విధములుగా నుండు నని తత్త్వ శాస్త్రములు తెలుపుచున్నవి. అం దొకటి - జీవన్ముక్తావస్థ. అనగా - దేహ మున్నప్పుడే మోక్ష సుఖమును పొందుట. ఇంక రెండవది - దేహ పాతానంతరము భగవత్కృపా విశేషమున లభించు ముక్త్యవస్థ. ఈ రెండు విధములగు ముక్తులును అభ్యారుల దివ్య ప్రబంధములలో వర్ణింపబడినవి.

జీవన్ముక్తావస్థలో లభించు సుఖము - దేహ పాతానంతరము గల్గు మోక్ష సుఖము కంటెను మిక్కిలి శ్రేష్ఠమైనది. అట్టి జీవన్ముక్తావస్థను పొందుటకు తగిన విధులను అభ్యారులు తమ దివ్య ప్రబంధములందు నిరేఖించియుండుటగాక, తామును తాదృశమైన జీవన్ముక్తావస్థనే అభిలషించుచు, తదితర మగు మోక్ష సుఖముపై ఊపేత్త వహించి నట్లు వారి దివ్య ప్రబంధములే మనకు సాక్ష్య మిచ్చుచున్నవి. ఈ సందర్భమున, సమ్యాభ్యారులు వెలువరించిన అభిప్రాయములు అవశ్యము గమనింపఁదగి యున్నవి.

71 "సాలోక్య సాత్విక సాహిత్య సాయుజ్యైకత్వ మిత్యుత

దీయమానం న గృహ్యన్తి : నా మత్సేవనం ఏనా "

‘ఓ భగవానుడా ! నీ భక్తులకు నీవు మోక్ష సుఖమును ప్రసాదించడలచితివా ? అయినచో - అది నీ నామ స్మరణ మాత్రమున నేను పొందెడు ఆనందము కంటెను ఘనమైనదా యేమి ? కొందఱు ప్రజలు అల్ప ప్రయోజనముల నపేక్షించి, విశేషముగ పరిశ్రమించి, వ్యర్థముగ పరిశ్రమించుచున్నారు మరి కొందఱు — మోక్ష పదవి నపేక్షింపవలెనన్న కాంక్షతో గన్పట్టుచున్నారు. కాని, ఉత్తమ భక్తులు ఈ రెంటిలో నే యొకటియు కోరరు. వారు కేవలము భగవ ద్భక్తియందే పరనూనందము నందుచున్నారు.”⁷³

సమ్యాఖ్యారులు వెలువరించిన ఇట్టి అభిప్రాయములవలెనే తక్కిన ఆఖ్యారులు పైతము తమ తమ అభిప్రాయములను తమ తమ దివ్య ప్రబంధములలో అభివ్యక్తము గావించిరి.

72. “ఓన్ఱ శ్లగ్గ మల్ యన్తరైవ్వుతు - ఉన్ఱడియార్కు.

ఎన్ శయననెన్ఱే యిరుత్తిసి - ఏన్ పుళిళ్

వైకమవమ్ శివైయిఱమ్మ మత్తివితో - నీరువర్కు.

వైకున్ఱ మెన్ఱెరుళువవాన్.”

— పెయ్ లిరువాన్డాడి , 63

73. “ఉలగు వరైత్తు వెన్ఱె - ఆత్మైళల్

శుడర్ పున్ఱామరై కూడతఱ్ఱు - ఆవావా

రుయి రుదగియొక్క - నేరియ కాదల్

ఆన్ఱిలిన్ఱిన్ఱే తేజల్ - ఆముది

వెళ్ళల్తానామ్ శిఱుప్ప వ్విట్ట - ఉరు పొట్టు

అత్తైరొరైగ - తిరువారు మదవిరు

ఇయత్తైగ - మాయా పెర్దవిఱుఱుగమ్

మూన్ఱి నొడువల్ పీరు పెరినుమ్

కొవ్ పరెఱ్ఱుమో తెళియార్ కుఱప్పే ”

— తిరువాళిరియమ్ : 1

‘అచ్యుతా ! దేవాదిదేవా !’ అని సంబోధించుచు, భువన మోహనుఁ డగు భగవానుని కల్యాణ గుణమును గానము చేయుట యందే నాకు ఆనందము లభించుచున్నది. కనుక, నేను స్వర్గ సుఖ మునుఁ గాని, మోక్ష సుఖమునుఁగాని ఆపేక్షింపను⁷⁴ అని తొందరదీపృడియాశ్వురులును -

‘భగవంతుని సందర్శన భాగ్యమును పొందవలెనన్న కాంక్ష కంటెను నాకు తదితర మగు నే మోక్ష సుఖమందును కోరిక లేదు.’⁷⁵ అని తిరుమళ్ళితై యాశ్వురులును మోక్ష సుఖముకంటె భగవత్సామ స్మరణవలనఁ గల్గు ఆనందమే మిక్కిలి మిన్నయైన దని స్పష్టము గావించిరి.

మోక్ష మనగా - ఒక ప్రత్యేక మగు స్థాన విశేషము కా దనియు, అయ్యది శేవలము అనుభూతి మాత్రమే యనియు సమ్మా శ్వురులు విశదీకరించుచు, ‘జ్ఞానము లభించిన యనంతరము పంచేంద్రి యములను వశము గావించుకొని, సుఖ దుఃఖముల విచారమును విస్మరించి, మోహమును పరిత్యజించినంతనే మోక్షానందము లభించును.’⁷⁶

74 “అద్భుతావమరేతే ! ఆయర్ తమ్ కొననే యెన్నమ్
ఇచ్చునై తవిరియన్బోయ్ ఇవిరలొక మానమ్
అద్భునై పెరియమ్ వేణ్డేన్ ..... .

— తిరుమాలై : 2

75 “పిడరానగబోగవె మెయిది పీత్తిరన్ద బోడియమ్
మాడుమాన్యెల్ల బొన్ద కొళ్వనోకుటిప్పిలే.”

— తిరుచ్చప్ప విరుత్తమ : 108

76. “నన్దాయ్ ధానమ్ తదన్దబోయ్ విల్లిపిరియమెల్లా పీర్త్తు
ఓన్దాయ్ క్కిరన్ద వరుమ్ పెరుమ్మత్తలిన్దై ఉణర్దుణర్న్దు
కెన్దాన్దత్తున్దు కెత్తన్దైన్దు వత్తెయ్త్తిల్
అన్దేయబోదే పీడు అదివేపిడు వీరామే”

— తిరువాయి మొలి 8 - - 68

అదియే మోక్షము. మోక్ష మీం కెచట నున్నది ? ... సుఖ మీం కెచట నున్నది ? సృష్టి రహస్యములను బాగుగా గుర్తించి, మోహమును పరత్యజించుటయందే మోక్ష సుఖ మున్నది'' అని మోక్ష స్వరూపమును స్పష్టముగ దర్శింపజేసిరి.

విరహానక్తిగల నాయకి - నాయకుడైన శ్రీకృష్ణుని సాన్నిధ్యమభిషించి యనుభవించిన పరితాపమును ఆత్మారులు తమ దివ్య ప్రబంధములలో రమణీయముగ వర్ణించుచు, అట్టి విరహావస్థయందలి తస్మయత్వమునకును, మోక్షానందమువలనఁ గల్గు తస్మయత్వమునకును అంతర మేమాత్రము లేదనియు, 'అనలు' విరహావస్థయందే అనిర్వచనీయమైన ఆనందము లభింపఁగలదనియు విశదీకరించిరి.

కులశేఖరాత్మారులు సామీప్య ముక్తియు దభిలాషగలవారలై 'నేను మఱల మానవునిగా జన్మింపవలెనని తలంచుటలేకు. రానున్న జన్మలో వేంకటాచలమున శ్రీనివాస భగవానుని దివ్య సన్నిధియందు

77. "అదువే వీడు పెత్తిన్మనై నమదితేటి

ఎదువే తానుమే పత్తిన్మయాదుమివిగళా క్కిట్కిల్

అదువే వీడు వీడు పెత్తిన్మనై నమదు లేదాదు

ఎదువే వీడే దిన్మమెన్దు ఎయెత్తార్ ఎయెత్తార్ ఎయెత్తార్ "

— తిరువాయి మొత్తం 8 - 8 - 7

ఏ కొంగగా నైన జన్మించితివేని, ధన్యముగఁ గాంగలను. అట్టి మహా భాగ్యమే నాకు లభించుగాక! 178

శ్రీర సాగరమూలముల ధవళ తరంగములను పరిపూతముల గావించుచు, విరాజిల్లు శేషశాయి యగు భగవానుని దివ్య చరణార విండములను దర్శించుటకై, గాన రస లహరీలో మునిగి తేలెడు భ్రమరములు చేయు దుంకారములచే ప్రతిధ్వనించు వేంకటాచలము నందలి పూజా లోకంలో నే నొక చంపక పుష్పము నగుదునుగాక! 179 అని, తన కోరికను నెలువరించిరి. ఈ రీతిగా భగవత్సన్నిధ్యమే పరిమానంబు సుధాయుక్త మని భావించిన ఈ శ్రీభక్తాదులు భగవత్సందర్శన భాగ్యమును పైల మభిషేకించి రనుటకు ఈ క్రింది పంక్తులే ప్రబల ప్రచూణములు

శ్రీరంగమున నితః, నివాసమూ జేయః భగవానుని దర్శించి,
నా నేల్రుమ్మ లెన్నగు ఆనందముభవచుగాక! తృప్తి పండగలవో! 180

78. "అనేకు తెచ్చి పుష్పవియాన్ వేజేన్
అనేకై నెఱున్ అదిమెత్తి ఎల్లార్
కూనెఱు మిడతాన్ వేడత
కూనెఱివాపమ్ కరికాయ్ ప్రియేన్ "

— పెరుమాళ్ తిరుమొళి : 4 - 1

79. "ఒక వహవేలై శివ శబ్ద పొమ్మనేయి
ఒక వయియమ్ మాయమ్ కరియై కాల్వడమ్మ
పదే పగడమ్ నిమ్మమ్ తిరువుడైయే నావేనే "

— పెరుమాళ్ తిరుమొళి : 4 - 4

80. "తిరువల్క్కు త్రివడైయిచ్చి కొమ్మ
మాలో నెక్కిణ్ణిక్కొని ప్రియయిది
వర్ణియై యెవ్వఁడు కొలో వాకునాళి "

— పెరుమాళ్ తిరుమొళి : 1 - 8

శ్రీరంగమునందలి భగవానుని ఆనందోద్వేగముతో నృత్య సహితముగా సంకీర్తించి, తనృయుండనై, ఉన్నతుండ నెన్నడు కాఁగలనో ?⁸¹ అట్టి శుభ దిన మెన్నడు రాగలదో ? శ్రీరంగమునందలి ఆలయ ప్రాంగణమున భగవానుని స్తుతించుటలో ఆనంద మగ్నులై యుండు భక్తులతోఁ గలిసి, అంతు లేని యానందము నెపుడు పొందఁగలనో ?⁸² అని కులశేఖరాశ్వాసులు భగవత్సందర్శన భాగ్యమును పొందుటకును, భగవత్సత్తులతోఁ గలిసి భగవత్సామ సంకీర్తనము గావించి, బ్రహ్మానందము నందుటకును అభిలషించినట్లు, వారి దివ్య ప్రబంధములవలననే అభివ్యక్త మగుచున్నది. కనుక, భగవత్ దనుగ్రహమే మోక్ష ప్రాప్తికి కారణ మనియు, అట్టి భగవత్ దనుగ్రహ సంపాదనము ముముక్షువులకు అత్యంత మావశ్యక మనియు, మానవమాత్రు లందఱును ముముక్షువు లగుట మే లనియు తెలియ నగును.

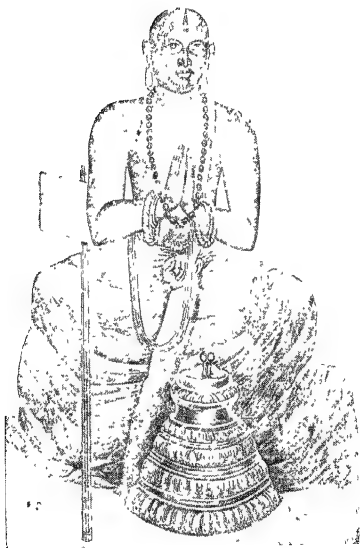
“యే మానవా విగతరాగ పరావరజ్ఞాః
నారాయణం సురగురుం సతతం స్మరంతి
ధ్యానేన తేన హత కిర్విష చేతనా సై
మాతుః పయోధర రసం న పునః విజంతి ”

81. “తిరువళ్ళ త్తవణై యిల్పుళి క్కొళ్ళుమ్
పోరాయమ్మనై క్కణ్ణా తుళి
ప్పుడింతి వెన్దు కొలో పురుకు నాళే ”

— పెరుమాళ్ తిరుమొళి : 1 - 9

82. అత్యురగ్గరు ముత్తిడియార్ తల్గల్
ఇన్దు మిగు పెరుణ్ణువు కణ్ణయాను
మిశైన్దుడనే యన్దు కొలో విరుక్కునాళే ”

— పెరుమాళ్ తిరుమొళి 1 - 10

శ్రీ భగవ ద్రామానుజులు

శ్రీ రామానుజావతరణము

పూ జ్య శ్రీ

శ్రీమ న్నారాయణ రామానుజ జీయరు స్వామి

“సమో రామానుజాయ తస్మై సస్సిమ తేజసే
పశ్యతామః యస్మాన్ దేవతారో మహితరే”

శ్రీమన్నారాయణుని యాజ్ఞచే, జగదక్షణామై, భరత ఖండమున నవతరించిన శ్రీమద్రామానుజులు - భగవత్ స్మృత మగు శ్రీ విశిష్టాద్వైతము నుద్ధరించి, సమస్త జన విదితముగను, సమస్త మానవ సంసేవితముగను చేసెను.

శ్రీభాష్య రచన

మత సుసీరతకై రామానుజు లొనర్చిన కృత్యములలో ప్రధానముగాఁ జేర్చుకొనఁదగినది శ్రీభాష్య రచన. ఈ శ్రీ భాష్య రచనా మూలమున రామానుజుల కర్తవ్య మెంతవఱ కీడేరనో, లోకోద్ధరణకై యవతరించిన రామానుజు యభిప్రాయము లెట్టివో, ముందుగాఁ దెలిసికొనవలసి యున్నది.

“దాష్యే ద్వే శ్రీ మహా వృద్ధ టిషితే శేష భాషితే”

ఆదిశేషునిచే రచింపఁబడిన భాష్యములు రెండు. ఒకటి - వతం జలి రూపమున రచించిన ‘మహా భాష్య’ మను పేర వెలయు వ్యాకరణ శాస్త్రోత్పత్తిము. రెండవది - శ్రీరామానుజావతారమున రచించిన శ్రీభాష్య వ్యాఖ్యాన రూప వేదాంత శాస్త్రోత్పత్తిము.

చేతనోజ్జీవనార్థమై సర్వేశ్వరునిచే ప్రసాదింపఁబడిన వేద వాఙ్మయము వివిధ కుమారుల వికాగ చేష్టలచే వికృతిని పొందఁగా - వేద వ్యాసుఁడు ముముక్షువులకు పరిహృత్మ తత్త్వము సులభముగా బోధ

పడుటకై వేదాంతము లనఁబడు ఉపనిషత్తుల నైలక్షణ మును విపులీ
కింఞ విభాగములకు వేదాంత సూత్రము నీ పె రిడెను అవి పర్వబ్రహ్మ
ప్రతిపాదకమ లగుటవలన, 'బ్రహ్మసూత్రము' ని సుప్రసిద్ధించున్నవి.
ఈ బ్రహ్మ సూత్రము వ్యాఖ్యాన స్వయాపమే శ్రీ భావ ము.

ఈ బ్రహ్మ సూత్రములకు శ్రీమద్రామానుజులకంటెను పూర్వము
శంకరాచార్యులును, రామానుజుల ప్రథమాచార్యులగు యాదవ
ప్రకాశకులును, ఇంకను అనేకులు భాష్యము రచించియుండిరి.

శ్రీభాష్య రచనా కాలణంబు

ఈ బ్రహ్మ సూత్రముల కనేకులు పరస్పర విరుద్ధముగా భాష్య
ములు వ్రాసియుండుటవలన, ముముక్షువుల కివి యన్నియు సందే
హస్పదము లగుటచున్నందున, శ్రీమద్రామానుజు లా భాష్యముల
సన్నింటిని విమర్శించి, స్వకీయాభిప్రాయముగా ను వెల్లడించుటకు శ్రీ
భాష్యమును రచింప నవసరము గల్గెను. ఈ రామానుజ భాష్యము
ఇతర భాష్యములకంటెను పరస్పర విరుద్ధము లగు భావమును సప్ర
మాణముగ సమన్వయించినందువలనను ఉత్తమము , అమూల్య
ములు నైన స్వకీయాభిప్రాయములను సూచించినందువలనను - భాష్య
రిత్న మునఁ బరగి, ఈ భాష్యమునకు 'శ్రీభావ' , నియ్య భాష్య
కర్త యగు శ్రీమద్రామానుజులకు 'శ్రీభావ' కారు' నియ్య పార్థక
నామము లేర్పడినవి. ఆ సుపర్యాక్షరములు ఇంతి ఖండియైన నేటికిని
ప్రకాశించుచునే యున్నవి.

మత పరిణామము

భూ మండల మానవ ధర్మము లెరించి పురుషుని ప్రతిరూపియైనందు,
జగత్కర్త యగు భూతుఁ డగు శ్రీమన్నా గానామనామ (ఆ రామానుజులు)

కుచితములైన అవతారముల దాల్చి, ధర్మ సంస్థాపన నేయుచుండును. ఇందువలన ధర్మాధ్యక్షులు కెందుల యా కాలమునుబట్టి, వృద్ధి ప్రహసముల నొందుచును. ఇట్లే ధర్మాధర్మము లెట్లు అనాది సద్ధర్మలో - అట్లే - అట్లే - సాస్తీక మితములుగూడ అనాది సిద్ధములే. మతాభిప్రాయములలో యు లోకోక్తివన కేర్పడినవే. ఆ యీ మల సాహృద్ధిలనుబట్టి ఎట్లు వృద్ధి ప్రహసముల నొందుచుండునో - అట్లే, అట్లే సాస్తీక ము ములు కూడ వృద్ధి ప్రహసముల నొందు చుండును.

శిలియుగారంభ మత స్థితి

భూ సంహారమున దాహిత యుగాంతమై, శిలియుగారంభమైన పిమ్మట, ర్షియు పరిచి, ధర్మము విచ్ఛిన్నమై అనురుల ప్రాబల్య మధికమయినది. ధర్మ సంరక్షకులుగా, ధర్మ ప్రచారకులుగా ప్రాచీనులు ప్రాచీనులైరి. శాస్త్రగ బుద్ధి త్యజింపక బడెను. పార్థివ ధర్మము మూలమున ఉద్భవముగ, వర్ణాశ్రమ వ్యవస్థ తారుమారు కాకున్నది. సంహారము - కలశము, ద్రోణ, అశ్వత్థామ, ద్రుపదులు తారా, కులు. యుద్ధాంధమున అర్జునుడు శంఖించి, ద్రాక్షు ము కర్ణమే గుహాపరిచియు ప్రత్యక్ష మయ్యెను. శ్రీ కృష్ణ - కృష్ణదేవాయనము వేదాంత సారమును భగవద్గీత, బ్రహ్మసూత్రములు ప్రకాశి పఠజేసిరి. కాని, వారి కృష్ణ ఆ సమయమున సభ్యులకై కేదలేదు.

భౌతిక యుగములను హింస కలపడిన మానవ మానవ ములు - హింసాయుతమైన కౌముది వాధివసునినో, లేక - నిరాశా బిస్మయములతో గుర్పించిన సాస్తీక మత కలెత్తికలనో సంవిలగ్నము లయ్యెను. ఇందువలన, మానవులలో అన్యోన్య భావములు

నశించెను వామాచారము వృద్ధి పొందెను వైదికాచారము ధ్వంస మయ్యెను. అహింస రూపు మాసెను. హింసా దేవత వీర విహార మొనర్చుచు, తాండవించుచుండెను ఇట్లు పరస్పర విరుద్ధములై, నిరాశా సంజనితములైన అనుష్ఠాన పరంపరచే పూర్తిగ బీటలు వారి, శిథిలావస్థ నొందిన ధర్మ గుర్తొంటి తాత్కాలిక యత్నములతో కాగు పడు దశ సత్రిక్రమించెను. ఈ కారణము వలననే శ్రీకృష్ణ పరమాత్మ ప్రకాశింపజేసిన భగవద్గీత - జీవేంద్రియైః డగు అర్జునునియందు కూడ ఫలప్రదము కాఁజాలకపోయెను. శ్రీకృష్ణావతార కాలమున విజృంభించిన అరాచకత్వమే ఇందుకు కారణము. ఇందువలననే శ్రీకృష్ణుడు తన అవతారమును చాలించుచు —

“నాతి స్వప్న మనా యయో”

‘నా మనస్సున కింకను స్వస్థత కలుగలేదు’ అని తన అనంతప్రీతి మహా భారతమున వెల్లడించెను.

బుద్ధావతారము

ఇందువలన, శ్రీకృష్ణపరమాత్మ మఱల బుద్ధ రూపమున (క్రీ : పూ : 463) కలి యుగము 463వ సంవత్సరమున సమలరించి, ప్రజా నీకమునందలి హింసా ప్రవృత్తిని, కామాసక్తిని భావ దుస్థితిని, నాస్తిక మతమును పోద్రోలి, మానవ సంఘమున అహింసా ధర్మ బీజములను నాటెను. వైదిక ధర్మ నిర్మాణమునకై, శిథిలమైన వేది ప్రమాణము లను బుద్ధుడు పెల్లగించెను అహింసా సిద్ధాంతముపై వైదిక ధర్మము నకే క్రొత్త పునాదులు వేసెను ఆ అహింసా సిద్ధాంతమందే, వైదిక - ఆస్తిక మత ధర్మ బీజము విస్తరించి ఇమిడి యున్నవి ఈ బుద్ధుడు అనేక దేశములలో ధర్మ ప్రచారము చేసి, గాఢ మతమును

స్థాపించెను. ఈ బౌద్ధ మతముగల సుబుద్ధులైన స్థూపములు మొదలగు వానిని నేటికిని మనము చూడగలుచున్నాము.

జతర మతము

బౌద్ధ యుగానంతరము - జైను, వాంఙ్మి, యోగ, వైశేషిక పాశుపత మత స్థాపకులు కొందఱు బుద్ధునిచే నాటబడిన ధర్మ బీజముల నంకురింపజేసిరి. జైదిగి ఆస్తిక మతము యొక్క పునాదులు ఆకారము దాల్చినవి తద్వారా, కర్మయోగ ప్రభావము విశేషముగా ప్రచారమయ్యెను. అది జ్ఞాన యోగ పర్యవసాయియై, అంకురించిన బీజము - లతయై, పుష్పించవలసి యున్నది.

శంకరాచారము

శంకరాచార్యులు, కలియుగాది 3889 (క్రీ : శ : 788) సంవత్సరమున జ్ఞాన యోగ ప్రచారము చేయుట కవతరించెను.

శంకర మతము

బుద్ధునిచే చేయబడిన కర్మయోగ ప్రచారము శంకరాచార్యులవతరించునాటికి ప్రపంచమున వ్యాపించి, స్థిర రూపముఁ దాల్చినది. పిమ్మట శంకరాచార్యులు ప్రపంచమును జ్ఞానయోగ పర్యవసాయిగాఁ జేయుచు, వేదములకు అపారపేయత్వమును, ఆ వేదములందు పరమ ప్రామాణ్యమును స్థాపించి, అంతకు మున్ను ప్రజానీకమున అంకురించి, కోరకితమై, పల్లవితమై యున్న ధర్మబీజ నిక్షేపముచే వృద్ధి నొందిన లతను పుష్పింపఁ జేసెను. బౌద్ధ యుగము నాటి సర్వ శూన్యత్వ, మిథ్యాత్వములను జగత్తు పఱకు మాత్రమే వ్యాపించజేసి, బ్రహ్మచ సత్యముగ నంగీకరింపఁ జేసెను. శాక్తేయ, పాశుపత

మతములు హస్తాప్తి జేసిన క్రవ్యత్తి మార్గమును నివృత్తి మార్గముగా మరలించెను. జీవ బ్రహ్మలకు తే : స్థితిగలదు. వలె సర్వావస్థలందును వైరూప్యమును తెలుపు దైర్ఘ్య సంకను కేవల భావాద్వైత పరముగా మార్చెను. సత్త్వమును క్షయము విఘ్నములుగ విభజించి, బ్రహ్మను మరిపూర్ణ సత్యముగను, జీవ సత్త్వమును న్యావహారిక సత్యములుగను వ్యవహరించెను

పూర్ణ యుగము లుండలి దోహదము. విడిచి, నిర్దోష వివయముల గ్రహించి, అవసరమైనచో - కాలక్రొత్త రూపమును గల్పించుచు, రాజోవు యుగమును యోగముల పూర్వ ధ్యాన విచక్షణుని వృద్ధి పొందించుటయే మహాత్ముల పరిపాకము.

శంకరాచార్యులు తన కృష్ణి ఫలితముగ, జ్ఞాన యోగమును ప్రచార మొనర్చ గల్గెను ఇంతలో - దేహసంసారమయ మునున్న మైనది కిది సంపత్సరము. పాయన స భౌతిక శరీరమును నివది పై చెను. ఇందువలన శంకరాచార్యులు తన బ్రహ్మ సంకల్ప భక్తి మార్గమును ప్రచారము చేయు శపకాశ న లేకపోయెను. ఈ యుగసంకల్పితన యనుష్ఠాప - గ్రంథ రచనాదులవలన స్పష్ట మగుచున్నది.

శ్రీ రామానుజావతారికము

ఇట్టి సమయమున సర్వేశ్వరుడగు శ్రీరామాచార్యులు అనంతని శ్రీమద్రామానుజులుగా లోకోద్ధరిణి కై యువరించజేసెను. శ్రీమద్రామానుజులు శంకరాభిప్రాయమైన భక్తి మార్గమును దాని కంటెను విలక్షణ మగు సత్త్వి మార్గమును ప్రచారము జేసి, లోకమును కుపభమునుండి తప్పించి, ధర్మ మార్గమున నుంచి శుష్పితమై యున్న ధర్మ వృక్షమును ఫలింపజేసెను.

కాబట్టి, లోకోద్ధరణకై, భవనరీచిన చార్యాకాశి నాన్ని మతము పెంచడలు, ఆస్తికాగ్రేపణమై, తయరించి విష్ణుతనము శ్రీ విశిష్టాద్వైత మతము వలన గల మతము నిర్మయ భర్త పరమగు శ్రీమానుసానులైన సోపానములే పరమమైన సహకారము గానినై, భర్త సంరక్షణార్థ సంజాతిగానే ఈ మతములోనే నిర్మయ లేకున్నను, భర్త కుండ్యము నిర్మయ జూచును. ఆయా దేవతా ప్రాక్రమణములను బట్టి ఆయా మతములలో అనుష్ఠానములలో భిన్న భిన్న బహునేగాని, అటపట్టుకొనిన ప్రధాన సోపానము, అధికారిణము లక్ష్యముగా గల సంస్కారము నిర్మితమైన సోపానము, అధికారిణములకు పుష్టికరము బహుమగునేగాని, భంగిరము కాకాదు గదా! నమస్కరణ శక్తి యాదలి యనమరతనే, పుష్టి సహకార సహనములు లేకున్నచో, ఎవరికి లక్ష్యముగి విధించుకొనిన సోపానమును ఆయా సోపాన సంబంధులైల్లప్పుడు శపాదకొనాచుండు గూడ అననరమే. సుహృద్భూతైవ సుత కర్తల జీవితాచారము లే నత్యమునే చాటుచున్నవి.

శంకరాచార్యులు - రామానుజాచార్యులు

కర్మచక్ర ప్రబంధమై, ఈ వణ తయ దుఃఖములై యున్న జీవుడు కర్మపాశమునుండి విశ్వతముగ విడువడి, స్వస్థుడు నిర్విధి యందు - నిత్య, నిరవద్య, సుపాధిక, నిరతిశయానంద మున్నట్లై యుండు మార్గము సుపదేశించుటయే శంకర - రామానుజుల ప్రధాన లక్ష్యము.

ఇందువలన, శంకర చార్యులు భగవద్గీత ప్రవీణులైనను అలోక గాని, భక్తియోగి యుటలొకటి, శ్రీయశతి యాగాధిపతి సేను

టలోఁగాని ఏమాత్రము సంశయము లేదు. ఈ సత్యమును తన యారణమునందే స్వయముగా చూపించియున్నాఁడు.

౧) తన తల్లికి మోక్షోపాయముగ శ్రీకృష్ణ ధ్యాన పూర్వక లక్ష్మ్యభూషణమును చేసెను.

౨) గోవింద భజనమే మోక్షోపాయ యని తన శిష్యుల కుఁ దేశించెను.

౩) తన అనుయాయులకు విష్ణు సమాసనామ సారాణము, శ్రీయఃపతి ధ్యానము మోక్ష ప్రదముని ఉపదేశించెను.

౪) తన ప్రాణ సంకట దశయందు శ్రీ లక్ష్మీసృసింహుని శరణ జూచెను.

౫) తన గ్రంథములలో - 'నారాయణం వద్వభువం వశిష్ఠం శక్తిం చ త త్పుత్ర పరాశరం చ, వ్యాసం శుకం ...' అని విశిష్ట ద్వైత మత ప్రవర్తకులనే తమ ఆచార్యులుగ భావించి ధ్యానించెను

ఇట్టి పరశ్వత ప్రమాణములు ఈ సత్యమునే వెల్లడించుచున్నవి. అయినను, కొన్ని రచనలలో - కేవలద్వైతమును కూడ శంకరాచార్యులు ప్రవర్తించియుండుట సత్యమే. అది కేవలము ఆ రాఁటి దేశ, కాల, పాత్రతల సనుసరించిన శాఖాచంద్రన్యాయ భ్యమైన ఉపలక్షణాత్మక ప్రథమ పారోపదేశమేగాని, నిజాభిప్రాయముగాని - లక్ష్యముగాని కాదు. అదియే పరమ ప్రాప్త్య మనియును కాదు. సంతి బిడ్డకు నీరు గలిసిన పాలను ఆహారముగ నిచ్చిన జీర్ణ మగునుగాని, క్షీర పక్వాన్నములు జీర్ణము కాజాలవు గదా!

ఇ కను కొంత కాలము శ్రీ శంకరాచారులు ఈ విభూతియ, పండియున్నచో - తప్పక, తన లక్ష్య మగు భగవద్దేవతమును స్థాపించి

యుండును. కాని, భగవత్ స్వయమనము చేరై యుండెను. ఇట్టి స్థితిలో శంకరాచార్యుల యనంతరము 197 సంవత్సరములు గడచిన పిమ్మట, ఆయనచే పూర్తిజేయబడిన కార్యముల సంపూర్తిఁ జేయుటకై, శ్రీమద్రామానుజులు కలియుగాది 4118 (శ్రీ. శ. 1917) సంవత్సరమున నవతరింపవలసి వచ్చెను.

రామానుజ కృత్యములు

పాద యుగమునుండి నిర్మింపబడుచున్న ఆ స్థిక మత కుడ్యము శంకరాచార్యులచే భూమిపైవరకు నిర్మింపబడెను. అందువలన, అది సర్వజనోపయోగము కాలేదు. ఆ యాస్థిక మత కుడ్యము సంపూర్ణముగ నిర్మింపబడిన యెడల, ఎల్ల జనులకు పయోగించును. శ్రీమద్రామానుజులు ఆ స్థిక మత కుడ్య నిర్మాణమును పూర్తిఁ జేసి, దానిని భక్తి - ప్రపత్తి మార్గములచే ప్రకాశవంతముఁ జేసి, సర్వ జనోపయోగము గను, నకలాగ్ని ప్రకారము చెప్పెను. శంకరాచార్యులచే నిర్మింపబడిన పరిమళద సోపాన పంక్తి - పరబ్రహ్మయొక్క ఉభయ లింగకర్తవ్యమును తెలిసికొనునంతవఱకు నిర్మింపబడలేదు. ఆ కార్యమును శ్రీమద్రామానుజులు పూర్తిఁ జేసెను. ముముక్షువు లందఱును అతి శ్రీఘ్ర కాలమున అత్యంత సులభముగ, నిరపాయముగ గమ్య వాహమముచేత గతిగల్గెనటలు నిష్కంటకముగ జేసెను.

శంకరాచార్యులు కిరి సంవత్సరములు మాత్రమే ఈ లోకమున యుండిరి. శ్రీమద్రామానుజులు కూడ కిరి సంవత్సరముల వఱకు పూర్వ మతముల నన్నింటిని సింహావలోకనము చేయుచుండిరి. కిరి సంవత్సరముల ప్రాయము పూర్తి యగునదికి శంకరాచార్యుల జ్ఞాన మోగ పూర్వకమైన అద్వైత మత విషయ సారమున గ్రహించిన వారై, అనంతరము అనగా - కిరి సంవత్సరముల ప్రాయమున,

భక్తి - సుపత్తి పూర్వక విశిష్టాద్వైత ప్రచారమునకు తురీయా శ్రమ స్వీకారముతో బయలుదేరెను.

శ్రీ శంకర, రామానుజులు జన్మించిన మూసములు, నక్షత్రములు ఒకటియే. వీ రిరువురి ప్రమాణ గ్రంథములు, ప్రచార విధానములు ఒక్కటియే. విశిష్టాద్వైత స్థాపనకు శంకరాచార్యుల యవతారము పూర్వ రంగము, రామానుజావతారము తీర్తర రంగము.

శంకర మత - రామానుజ మత భేదములు

.. శంకర మతము :- .. రామానుజ మతము :-

౧. బ్రహ్మ మొక్కటియే సత్యము. త ద్వ్యతిరిక్తములైన జీవ ప్రకృతులు ఆ బ్రహ్మమందు పరికల్పితములై, జ్ఞాన బాధ్యములైన మిథ్యాహులు. వీనికి వ్యాపహారిక సత్యత్వమే 75% పారిమార్గిక సత్యత్వము లేదు. స్వరూపమువలన నివి యస్మియు ఏకములే కాబట్టి, అద్వైతము తత్త్వము.

బ్రహ్మ, జీవుడు, ప్రకృతి ఇవి మూడు తత్త్వములు. ఈ మూడును సత్యములే. సరస్వర భిన్నములు. జ్ఞాన కా కారత్వముచే జీవేశ్వరులకు సామ్యము. స్వస్వరూపైక్యము లేదు. సూక్ష్మ చిదచిద్విశిష్ట ఎంపూత్యయే స్థూల చిదచిద్విశిష్టమై, కార్య రూపముగ పరిణామింపటచే, విశేషణం శము సందు భేద మున్నను, విశేషాంశమున ఏకత్వ ముండుటచే, విశిష్టాద్వైతమే తత్త్వము.

౨. బ్రహ్మ బిడ్డడే సర్వము. కాబట్టి, ఆయన యందు సర్వమును గుణము లేకుండు లేనందున, ఆయన నిర్గుణుడు.

గుణ రహితమైన వస్తువులగుట అసంభవము. కాబట్టి, సర్వమును బ్రహ్మయందు ముగిసిన గుణములు కూడా సర్వములే నిర్గుణుడైనాగో పోయి మైత్ర ప్రాప్తి గుణములు లేనివాడని యనము కాబట్టి, బ్రహ్మలోని హేయకలస్సనీకుడు, కల్యాణ గుణాకరుడు

౩. బ్రహ్మయే జీవ భావమును పొందుచున్నాడు. కాబట్టి, జీవ భావమున నాభాసించు బ్రహ్మనే సంసార బంధము

బ్రహ్మ వేరు. జీవుడు వేరు. ఈ యిరువురిని శరీర - శరీర భావము, అంశ - అంశ భావము కలుపు. కాబట్టి, సాధు బంధము శరీరమును, అంశమును నగు జీవునకు మాత్రమే

౪. జీవుల దనగా - అంశ కరణ ప్రతిబింబిత చైతన్యము మాత్రమే. ఇతడు అభావ మాత్రుడు కాబట్టి మిథ్యాత్వమును

జీవుల దనగా - అరిమాతృ యోగం - అంశభూతుడైన తత్త్వరీతియన, అ ద్విత్వము, సత్య స్యహావుల నై యున్నాడు.

౫. ప్రకృతి యందు - స్వరూప లింగముల వేరు పట్టియు, పరిమిత విచిత్రముల కేయనపట్టియు, అదేమిది నియమై పట్టియు దోహదము మిథ్యాత్మక మైనది.

ప్రకృతి యందు - మర మూర్తి యొక్క లింగ పరిమితమై పట్టియు, అ లింగములచే అనంతము సృజింపై అపృథక్ స్థితియై పట్టియు, సత్యత్వమును

౬. బ్రహ్మ స్వరూపాదిరిక్తం జ్ఞాన సామాన్య మంతయు
మైన జ్ఞాన సామాన్య మంతయు భుధార్థమే. బ్రాంతి యనగా -
అయదార్థము బ్రాంతి కల్పితము. విషయ బాధ మూతమే.

౭. అక్షరావృత్తిచే శబ్ద జాత
మంతయు సన్మాత్రాన గంపా జాత మంతయు పరమాత్మ
యగుచున్నది. పర్యంతానుసంధాన మగుచున్నది.

౮. విగ్రహారాధనము సాధనము. విగ్రహాగ్రాధనము సాధ్యము.

౯. సృష్టి యనగా - చిన్నా ద్విశిష్టమైన పరమాత్మకు స్థూల
త్రాద్యైత పరమాత్మ యందు చిదిచి ద్విశిష్టత్వాప త్రిమాత్రమే.

౧౦. సృష్టికి కారణము - ఆది సృష్టికి కారణము పరి
అశేష, విశేష ప్రత్యక్ష చిన్నాత్మ పూర్ణుడైన పరాత్పరుని కేవల
బ్రహ్మయందు స్వరూప తీర్థానాన లీలయు, అనంతరము జీవుల కర్మ
మైనట్టియు, విధ వివిధ విశేషముచేయునట్టియు, సదా దివిర్వచ
నీయమైనట్టియు, అనాదియైన అవిద్యా రూప దోషము యెక్కి
అధ్యాస

౧౧. సృష్టికి ఆదికారణము సూక్ష్మ
అవిద్యా శబలిత దిగ్భూత ప్రాణము చినచి ద్విశిష్ట పరమాత్మ.

౧౨. ప్రళయ మనగా -
అవిద్య సమూలముగా నశించు
టచే, తత్కార్య అధ్యాస నశించి
తన్మూలక జగదూపము నివర్తిం
పగా, బ్రహ్మకు స్వస్వరూపా
పత్తి కలుగుటయే.

౧౩. అవిద్యా నివృత్తియే
మోక్షము

౧౪. దేవ భావము నశించి,
బ్రహ్మ స్వరూప ప్రాప్తియే మో
క్షానుభవము

౧౫. ఆత్మైకత్వ ప్రతిపాదక
మైన వాక్య బన్య సాక్షాత్కార
రూప జ్ఞానమే మోక్ష సాధనము.

ప్రళయ మనగా - స్థూల
చిదది ద్విశిష్ట రహితృకు కూర్మ
చిగచి ద్విశిష్టాప త్రి మాత్రమే.

పరబ్రహ్మ యొక్క సాయుజ్య
మును పొంది, తత్సంబంధ బ్రహ్మ
నందము గలిగి యుండుటయే
మోక్షము.

ప్రాకృత దేహ - దేశముల
విడచి, అపాకృత దేహ విశి
ష్టతైస్వస్వామియైన పరబ్రహ్మ
యొక్క సాలోక్య, సామూహ్య,
సామీప్య, సాయుజ్యములను
పొందిన జీవునకు తత్త్వైకత్వ
సంబంధ నిత్య, నిరవద్య, నిరతిశయ
బ్రహ్మైకరూపానుభవమే మోక్షాను
భవము ఈ లోకమున కిలుగు
ఆనందపలక రూపమాత్రమే.

జ్ఞాన సహకృతమై, తైల
భారముల అచ్చిన్న స్మృతి
సంతాన రూపమై దర్శన సమాధా

రమై, ప్రీతి రూపాపన్నమై, అనన్య
భావై, అభ్యాసాధేయా
తిశయమై, ఆ ప్రయాణా దనువర్త
మానమై, ధ్యానోపాసనాది శబ్ద
పాఞ్చమై, భక్తి రూపమైన జ్ఞానమే
మోక్ష సాధనము.

౧౬. నిత్యానిర్భయ వస్తు నిశే
కము, శంక దమూని సాధన
సంపత్తి, ఉపాధ్యాయ ఫలభోగ
విరాగము, ముఖ్యత్వము అను
సాధన చతుష్టయ సహకృత
శ్రవణ, మనన, నిధి, అధ్యాన
సమము సాక్షాత్తు మోక్ష సాధ
నాంగములు.

వివేక, విమోక్ష, అభ్యాస,
క్రియ, కల్పాణ, అనవసర అను
దర్శనము సాక్షాత్తు మోక్షసాధ
నాంగములు.

౧౭. బ్రాహ్మణుడై, ఉపవీ
తుడై, సన్యాసియై నివృత్తి నిష్ఠ
గలవాడై మోక్షాధికారి

వ్యజ్ఞానందము ఉపనయనా
నంతరము అధ్యయనాధికారము
కలుగుదు. వీరు మూలమే సాధనా
త్మక భక్తియొక్క అంబన మూల
ముది మోక్షాధికారులు.

౧౮. యజ్ఞ గూఢాదికమైన
కర్మ చిత్తమునకు నిర్మలత్వమును
కలిగించుట మూలమైన వివిధో
త్పత్తియందు మూలమే ఉపక

అసభినంహితమైన కర్మ పరమ
ఫలమగు సాధన రూపమై, ధ్రువా
సంస్కృతి రూప భక్తికి సాక్షాత్తు
అంగమై యున్నది కాబట్టి, దేవా

రించును. కాబట్టి, అది జ్ఞానము వసాన పర్యంతము పై నియమాన నకు సాక్షాత్తు అంగము కాఁ సారము కర్మ ఆచరింపఁదగినదై జాలదుగాన, అది నిరసింపఁదగినదై త త్సహకారియై యున్నది. యుండును.

వర్ణాశ్రమ వ్యవస్థ

భారత య ద్ధ మూలమున నేర్పడిన వర్ణాశ్రమ సాంకర్య వోషము మోక్ష మార్గమునకు చేరు వురునై, శ్రీరామానుజ యుగము వఱకు జనువర్తించుచునే ఉండెను. ప్రజా సామాన్యమున ఆచరణ శౌన్య లై నను, పుట్టుక మాత్రము చేతనే తా మితరులకంటె సధి కుల మనియు, ఇతరులు సదాచారానుష్ఠానపరులైనను తమకంటె నీచు లనియు, బ్రాహ్మణ - సన్యాసాది వర్ణాశ్రమస్థులు అహంకార - అనూయాగ్రస్తులై యుండిరి. వర్ణాశ్రమము లన్నియు సమాన గౌరవ ప్రతిపత్తులు గల వనియు, ధర్మ దేవతకు ఈ యంగము లన్నియు అత్యంతావశ్యకము లనియు, పరస్పరము సమాన భావము, సహాన భావము, కలిగియుండవలె ననెడి ఉదార భావములు నశించెను. వర్ణా శ్రమ ధర్మము లన్నియు అహంకార మమకారములపై నిలబడి, వాని చేతనే పోషింపఁబడుచుండెను.

మఱి యొక వైపున మిథ్యాచారులు కొండలు కేవల నివృత్తి మార్గ నివృత్తి నుని వెల్లడించుకొనుచు, వర్ణాశ్రమ ధర్మములు అప నరము లే దని ప్రచారము చేయుచుండిరి. ఇందువలన, వర్ణాశ్రమ ధర్మ ములను స్థిరపరచుటకై శ్రీమద్రామానుజులు ఆచరణ మూలమున ప్రచారముఁ జేసిరి.

జన్మాదులచే ఎవ రే వర్ణాశ్రమస్థులైనను, త ద్విధ్యుక్త ధర్మ ముల ననుష్ఠించినపుడు మాత్రమే వారు త ద్వాచ్యులు కాఁగల

రనియు, లేనిచో - వారికి సంఘమున ఎట్టి గౌరవ ప్రతిపత్తులున ఉండఁగూడ దనియు, వ్యక్తిగతముగ గూడ అట్టి వారల కెట్టి ఆత్మజీవ నాకాశము లేదనియు, అన్ని వర్ణములు - అన్ని యాశ్రమముల తమ తమ నియమాదుల పాటించుట ముఖ్యమనియు, అట్టి యాచర్య గల వర్ణాశ్రమము లన్నియు సమాన గౌరవ ప్రతిపత్తులు గల వనియు తద్వారా అట్టి వన్నియు మోక్షార్థము లగుచున్న వనియును శ్రీ మద్రామానుజులు ఎలుగైతి చాఁచెను. ఈ విషయములనే శ్రీ భాష్యమున వారు విశదీకరించి యున్నారు.

౧. శ్రీ భాష్యోపక్రమమున శాస్త్రోక్త ప్రస్తావనలో -

“అష్ట వర్ణం బ్రాహ్మణ ముపనయిత త మధ్యాపయేత్.”

“ఇత్యాది వ్రత నియమ విశేషోపదేశై శ్చాపేక్షితాని విధియంతే”

౨. లఘు సిద్ధాంతమున

“త దుత్పత్తయే సర్వా జ్ఞాశ్రమ కర్మాణి యుపక్షిప్త మనుష్ఠేయాని”

౩. లఘు సిద్ధాంతమున —

“తల్లర్థి ర్వివేక విమోక్షాభ్యాస క్రియా శిల్పాభ్యా నవసాదా

నుద్దరేభ్యః స్సంభవా న్నిర్వచనా చేతి”

“పంచ మహాయజ్ఞా ద్యనుష్ఠానం శక్తితః క్రియేతి”

౪. లఘు సిద్ధాంతమున —

“ఏవం నియమ యుక్తస్య ఆశ్రమ విహిత కర్మానుష్ఠానేనైవ

విద్యా నిష్పత్తి రి త్యుక్తం భవతి”

“అత్ర అవిద్యా శబ్దాభిహితం వర్ణాశ్రమ విహీనం కర్మ ..

అమృతం బ్రహ్మ, అన్నతే - హ్రోషోతి త్యర్థః”

౫. లఘు సిద్ధాంతమున —

“బ్రహ్మప్రాప్తి సాధనం జ్ఞానం సర్వాశ్రమ కర్మాపేక్షం”

1. మహా సిద్ధాంత సమాప్తమున —

“తస్మా దనాది కర్మ ప్రసాదాదుః పాపాశ్చాన్యైః బంధస్య తస్మిన్ బర్హణ ముక్త లక్షణ జ్ఞానా దేవ త ద్భుత్తి క్ష అపారపా రమ్యైః గమాన పరమ పురుషారాధన వేషాత్మ్య యాధాత్మ్య బుద్ధి శేష సంస్కార వర్జితమోత కర్మ లభ్యైః”

2. ఉపనగహారమున, జగ ద్వా పార వర్ణ్యాధికరణములో —

“ఏవం దర్శనగుహితవర్ణా నిమ త దుపాసన రూప త త్సమారాధన ప్రీతిః ఉపాసనాన్, అనాదికాలప్రవృత్తాన్, అరతికయానందిం ప్రాపయ్య, పున రావర్తయతి త్యపి శబ్దా దేవ గమ్యతే”

భక్తియే మోక్ష సాధనము

భారత యుద్ధము మొదలు లోకమున వ్యాపించిన కామ మార్గ ప్రవృత్తి - క్రమ క్రమముగా సప్తత్రి రూపమై, శంకరాచార్యుల కాలమునకు జ్ఞాన యోగమునందు పర్యవసించి యుండెను. శంకరాచార్యుల యనంతర కాలీను లగు భాట్ట, ప్రాభాకర, యాదవ ప్రకాశు లచే ఆ జ్ఞాన యోగము కేవల రస విహీన జ్ఞాన ప్రధానముగను, కర్మశ కర్మ ప్రధానముగను, కర్మ జ్ఞాన సముచ్చయ మిశ్రితముగను వ్యాకులీకృత మొనర్పబడెను.

అట్టి నిస్సారిమైన జ్ఞాన యోగమును శ్రీమద్రామానుజులు అమృత ప్రదానముచే రసవంతముగఁ జేసి, భక్తిరూపాత్మికముగ బాగుపరచిరి. కర్మ జ్ఞానములు ఆ భక్తికి అంగము లని నిరూపించిరి.

“మోక్ష సాధన సామగ్రిణాం దిక్తి దేవ గరీయసి.”

అను సిద్ధాంతమును సంస్థాపించిరి ఈ సిద్ధాంత ప్రదర్శనమే శ్రీభాష్య రచనకు ప్రధానాశయము.

౧. శ్రీ భాష్య ప్రారంభ శ్లోకములో -

“... .. బ్రహ్మణి శ్రీనివాసే
భవతు మమ పరస్మిన్ శేషషి భక్తిరూపా.”

2. లఘు సిద్ధాంతమున —

“అతో వాక్యార్థ జ్ఞానా ధన్యో దేవ ద్యానోపాసనాది
శబ్ద వాచ్యం జ్ఞానం వేదాంత వాక్యై ర్విధిత్సితమ్”
“తస్మాత్ ధ్యాన మేవ విధీయతే”
“సద్దం తూపాసన శబ్దా దితి నిర్ణీతమ్”
“ఏవం రూపాద్రువానుస్మృతి రేవ, భక్తి శబ్దేనాభిధీయతే”

3. మహా సిద్ధాంతమున —

“తస్మై దనాదికర్మ ప్రవాహ రూపాఽజ్ఞానమూలత్వా ద్బంధస్య
త నిర్బిర్బంధ ముక్త లక్షణ జ్ఞానా దేవ”
“(శ్రుత స్రుతాశికాయాం ఉక్త లక్షణ జ్ఞానా దేవ ఉపాసనాత్మకా దేవ.)”

౪. శ్రీ భాష్యోపసంహారమున, అనావృత్తి శబ్దా దణుసూత్ర

భాష్యమున -

“ఏవ మహ రహ రనుష్ఠీయమాన వర్ణాశ్రమ ధర్మానుగృహీత తదుపాసన రూప
త త్సమారాధనప్రీతః ఉపాసనాది కర్మ ప్రవృత్తా ననంత దుస్తర కర్మనంచయ
రూపా అవిద్యాం వినివర్త్య, స్వ యాధాత్మానుభవరూపా అనవధితాతికయానందం
ప్రాపయ్య, పున రానవర్తయతీ త్యపి శబ్దా దేవ గమ్యతే.”

విశిష్టాద్వైతము - సగుణ సమర్థనము

పరమ ప్రామాణికము లగు శ్రుతులయందలి కొన్ని వాక్యము
లకు ద్వైతములు కేవలము ద్వైత పరముగ అర్థములు చెప్పి, తమ యభి
మతమునకు విరోధము గలవిగఁ దోచిన యాద్వైత ప్రతిపాదక శ్రుతు
లకు అపార్థములఁ గల్పించి, జీవేశ్వరులకు శాశ్వతమైన ఎడబాటును
కల్పించిరి. ఈశ్వరునకు వైషమ్య, వైర్ఘ్య, పక్షపాతములు
గల్పించిరి.

మఱి కొన్ని శ్రుతి వాక్యములు, ఇవి అద్వైతములు కేవలము అద్వైత
పరముగ అర్థములను చెప్పి, తమ యభిమతమునకు విరోధము

లుగఁ దోచిన ద్వైత ప్రతిపాదక శ్రుతులను మాయచే గప్పి వుచ్చి, జీవుని సర్వ నాశము గలవానిగఁ జేసిరి. ఈశ్వరుని ఏకాకిగఁ జేసి, నిర్గుణుని గను, నిరవయపునిగను కల్పించిరి.

ఈ ఇరు పక్షములవారును, ఘటక శ్రుతులలో తమ తమ యభి మతములకు అనుకూలములైన యర్థములను మాత్రము చెప్పి, శేషించిన భాగములను విడచిపెట్టుటయో - లేక, మాయము చేయుటయో చేసిరి.

ఇట్టి శోచనీయ స్థితిని శ్రీమద్రామానుజులు తలకించి, సూక్ష్మ - స్థూలాత్మక - కారణ - కార్యవస్థ రూపముచే విశేషణాంశమున అద్వైత భావులై యుండు జీవేశ్వరుల స్వాభావికమైనట్టియు, జ్ఞానా కారముచే ఏకరూపాత్మకమైనట్టియు, అంశాంశ భావమును, శరీర శరీరి భావమును వ్యక్త పఱచి, వారల నియత్రులను నేరిక నేవ్రులుగ సిద్ధాంత పఱచి, ఉభయుల స్వరూప స్వభావములను ఏ మాత్రము భిన్నము రానీయక సంఘాస పఱచి, సర్వ సమచిగ నిరూపించెను.

మఱియు - ఈశ్వరుఁడు లీలా విభూతితో తత్త్వ త్కర్మానుగుణ ఫలితములను జీవులకు కల్పించి, నిత్య విభూతిలో ఆ జీవులు జగత్స్వార్థపారమాత్ర వర్జితులై, స్వ సమాస రూప శక్తి సగవన్నులై, స్వకార్య సెంజనిత బ్రహ్మమంది మనుభవించుచేయు అభిల సేయు ప్రత్యగీకర్త, కల్యాణ గుణాకరత్వది గుణ సంపన్నుఁడని నిరూపించి, ఈశ్వరునకు పక్షి పాదత్వి, నిర్గుణత్వ, నిరవయవత్వములను నిరసించి, విశిష్టాద్వైత తత్త్వమును స్థాపించెను.

తత్త్వ సంగ

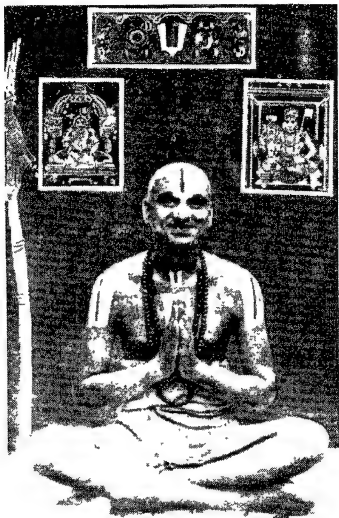
జగ జన్మాది కాగణుఁడగునా, మోక్ష ప్రాపాదక, ఆరాధనీయుఁడను శ్రీనివాసుఁడే యని శ్రీమద్రామానుజులు తమ శ్రీ భాష్య

దులలో సిద్ధాంతీకరించి, 'శ్రీ భాష్యకారు' లను అస్థిగ్ర నామముతో సాత్త్వికులకు సదా ధ్యేయులై ప్రకాశించుచున్నారు. శ్రీవారి యువ దేశముల నాచరించుటద్వారా, వారి యనుయాయులమైన పనము వారి పురుషకారము వలన తరింతుము గాక! మన కట్టి భాగ్యమును శ్రీని వానుడు కృపజేయుగాక!

"సత్యం సత్యం పున స్సత్యం భాష్యకారో జగద్గురుః
స ఏక స్సర్వ లోకానా ముద్ధరా నా ప్తి సంశయః."

పూజ్యప్రే - త్రిదండి
 శ్రీమన్నారాయణ రామానుజ జీయరుస్వామి

శ్రీ రామానుజ యుగము నాటి సాంఘిక పరిస్థితులు

‘చారిత్రక శిరోమణి’

డాక్టర్ : గూడ సుందర రామయ్య ఎం. ఏ. ఏ హెచ్ డి

✱
ఉపక్రమము

అపొరుషేయమైన వేదమే పరమ ప్రమాణముగాఁ గల హిందూ మతము భరత ఖండమున శాఖోపశాఖలుగా విస్తరించినది. ఒక్కొక్క మతమునకు ఒక్కొక్క సంప్రదాయ ముండుట సహజము. ఇట్టి మత, సంప్రదాయములను గ్రహించుట - అందఱకును ఆవశ్యకము.

ఆధ్యాత్మిక విషయములను, సాధనా క్రమములను, భగవత్సత్త్వార్థవిధానములను మతము బోధించును. సాంఘిక, రాజకీయ, ఆర్థిక వ్యవహారములను, యుద్ధక - వాణిజ్య - వ్యవసాయ - సాంప్రదామిక రంగములలోఁ గల విశేషములను, ప్రజల వైశమిని శీవిత విధానమును, కళలను, విద్యలను సంప్రదాయము మనకు తెలియజేయును. ఇందువలన, ఇట్టి మత - సంప్రదాయములు రెండును ముఖ్యముగా గ్రహింపఁదగి యున్నవి ఇవి అన్వేష్య సంబంధములై యుండును.

ఇట్టి మత - సంప్రదాయములను అవగాహనము గావించుకొనవలె నన్న, చరిత్రయే మన కాధారము. గత కాలమునందలి విషయములను కొలఁదిగనైన దెలిసికొనుట మిక్కిలి ప్రయోజనకరము.

శ్రీ విశిష్టాద్వైత మతోద్ధారకు లగు శ్రీ భగవద్రామానుజ యుగమునఁ గల సాంఘిక - రాజకీయ - ఆర్థిక పరిస్థితులను, వైష్ణవ మత వ్యాప్తిని పరిశీలించుటయే ప్రస్తుత ప్రయత్నము.

శ్రీ రామానుజ యుగ నిరూపణము

శ్రీ భగవద్రామానుజులు క్రీ. శ. 1017 .. వ సంవత్సరమున చెంగల్వట్టు నుండలమున గల శ్రీ పెరులబూదూరు గ్రామములో నవ తరించిరి వారు కొలది కాలముననే సర్వ విద్యా పారంగతులై, విశిష్టాద్వైత సిద్ధాంత ప్రవర్తకులై, ప్రకాశించిరి. ఆ సమయమున దక్షిణ భారతములో - జైన, బౌద్ధ, శైవ మతములు విశేషముగా వ్యాప్తినంది యుండెను కేవలము ఈ మతములు వ్యాప్తినంది యుండుటేగాక, ఇతర రంగములందును కొన్ని వ్యత్యాసము లుండి యున్నట్లు చరిత్ర తెలియజేయుచున్నది ఈ విషయములు ముఖ్యముగా మనము గమనింపవలసినవి.

చోళ రాజులు మూడు శతాబ్దములు (క్రీ : శ : 950 - 1250) రాజ్య సాలసము గావించి యుండిరి. వీరిలో కొందఱు శైవ మతావలంబకులై, వైష్ణవ మతమును ద్వేషింప సాగిరి. మత విషయములను రాజకీయములతో మేళవించినఁగాని పరిపాలన పటిష్ఠముగా నుండదని వారు తలపోసి, ఇతర మతములను ఎరసింప దొడంగిరి.

క్రీ : శ : 11, 12 శతాబ్దములు శ్రీరామానుజ యుగముగా మనము గ్రహింపవచ్చును. ఆ నాటి సాంఘిక, - ఆర్థిక - రాజకీయ పరిస్థితులను, మత ప్రాబల్యమును మనము పరిశీలింతముగాక !

రాజ్యాంగము - సంఘ చీవనము

చోళరాజులు వారి రాజ్యమును అనేక భాగములుగా విభజించి, అందు చివరి భాగమును గ్రామ మని వ్యవహరించిరి. ఆ గ్రామాలు లా కాలమున గేదెలు, ఆవులు, ఎద్దులు మొదలగు పశు

పులసు మిక్కిలి శ్రద్ధతో బెంచుచుండెడివారు. కొబ్బరి, అరటి, పోక మున్నగు పెట్టెను, తిమలపు తీగలను పెంచుచుండెడివారు. గ్రామీణ స్త్రీలు అతి సౌందర్యవతులై యుండి, మెలి రకపు సువర్ణాభరణము లను ధరించి, భాస్వము పోలమునం దున్నపుడు కాపలా కాయు చుండెడివారు. చిన్న పిల్లలు కాళ్ళకు అందెలు ధరించి, త్రి చక్ర రథములపై ఆట లాడుకొనుచు, వారికి అడ్డుపడువారి నందఱిని కనరి కొట్టుచుండెడివారు. ఈ బాల క్రీడలు చూడ సొంపుగా నుండెడి వంట ! కావేరీ నది సస్యశ్యామలములై న పైరు వంటలఁ గూడిన సార వంతము లగు మాగాణి భూములతో పరివృతమై ప్రకాశించుచుండె డిది. భూములు సారవంతము లగుట వలనను, నీటి వనరులు విశేషముగ నుండుట వలనను కిర్నకు లా భూములలో సంవత్సరమునకు రెండు - మూడు వంటలను పండించుచుండెడివారు.

చేర - చోళ - పాండ్య రాజ్యములందలి ప్రజలు - సంఘీ భావమే బల మనెడి సిద్ధాంతము ననుసరించి నమైశ్వర్యముగా జీవించు చుండెడివారు. సాంఘిక - ఆర్థిక రంగములలోఁ గల తర తమ భేదము లను ఆ నాటి ప్రజలు గుర్తించి, తదనుగుణముగా వర్తించుచుండిరి. కాని, ఆ యా భేదములు తమ కర్మ ఫలము లని తలంచుచుండెడివారు. తిరుగుబాటు చేయట, చట్ట ధిక్కార మొనరించుట ఆ నాటి ప్రజ లెఱుంగరు. ఈ రాజ్యములందు అచ్చటచ్చట దోపిడిగాండుండి నటుల గానవచ్చును. వేటగాండు - పలు విధములై న విల్లంబులను, గొల్లవాండ్లు - పాలు, పెరుగు, వెన్న, నేయి, ఉన్ని మున్నగు వానిని విశేషముగా గలిగియుండెడివారు. దేశ నాయకులకు, రణ రంగములో వీర మరణము జెందిన త్యాగ మూర్తులకు స్మృతి చిహ్నములుగా రాతి

విగ్రహములు నిర్మించి, ప్రజలు వారి యాత్మశాంతికై భగవంతుని ప్రార్థించుచుండెడివారు.

ఆ నాటి రాజులు నియమ నిష్ఠులతో ఋజు మార్గమున ప్రవర్తించుచు, ప్రజలను ప్రేమతో పరిపాలించుచుండెడివారు. అందువలన, ప్రజలు ప్రభువుల యెడ భక్తి విశ్వాసములు గల్గి ప్రవర్తించుచుండెడివారు. కళలను, వాఙ్మయమును, మతమును ప్రభువు లాదరించి పోషించుచుండెడివారు. నిత్యము ధర్మానన మధిష్ఠించి, ప్రజల సాధక బాధకముల నాలకించి, వారికి మేలు చేకూర్చుచుండెడివారు. ప్రజలలో పరస్పర మేర్పడిన తగాదాలను విని, న్యాయ సమ్మతముగా తీర్పు చెప్పుచుండెడివారు.

ఆ కాలమున రాజ్యాంగమునందు బ్రాహ్మణులకు ప్రముఖ స్థాన ముండెడిది. రాజులు తమ దైనందిన కార్య కలాపములలో - బ్రాహ్మణుల సలహాలను విశేషముగ పాటించుచుండెడివారు బ్రాహ్మణులను నొప్పింపక పాలించెడు రాజులను ప్రజ లెక్కువగా పొగడెడివారు. రాజులు - కవిత్వములైన తమ ప్రవర్తననుబట్టియు, ధర్మాచరణమునుబట్టియు ఆ యా ఋతువులనుఁ గూడ, శాసింపఁగలరని ప్రజలు విశ్వసించుచుండెడివారు. ఏడుగురు రాజులను జయించిన రాజు - అత్యధికుఁడుగా - చక్రవర్తిగా పరిగణింపఁబడి, ఆ యా రాజ్య చిహ్నములను తన కంతాభరణమునందు ధరించెడివాఁడు. ప్రతి పరాక్రమవంతుఁడైన రాజు - దిగ్విజయ యాత్ర చేయుచుండెడివాఁడు.

పాండ్య రాజ్యమునందలి ప్రజలు తమ గృహములను గోమయముతో నలికెడివారు. వీరు తారతమ్యములు లేక, నేలపైఁ గూర్చుండి, అన్ని విషయములను చర్చించెడివారు. పంచ భూతము

లలో ప్రథమ భూత మగు భూమినుండి మన ముత్పవించితి మనియు, మనకు కావలసిన పదార్థము లన్నియు భూమినుండియే లభించు చున్నందునను, మనము తిరిగి భూమిలోనికి పోవువారము గనుకను అట్టి భూదేవిని గౌరవించుట నమరజన మనియు - కనుక, భూమిపై గూర్చుండుట ఆ భూదేవికి గౌరవ సూచి మనియు వారి విశ్వాసము. వారి దైవించిన జీవిత కార్య కలాపము లో నే మాత్రము అశ్రద్ధ వహించియుండువారు కారు. ప్రత్యేకము ఉదయ సాయంకాలముల యందు స్నాన మాచరించుట, వారమున కొకసారి అభ్యంజన మాచరించుట వారు విధిగా భావించెడువారు. ఆ రీతిగా నెవరైన స్నాన విధి నుల్లంఘించినచో - అట్టి వారిని అంటరానివారినిగా జూచెడివారు.

భోజన విధి యందును వారి శ్రద్ధ గమనార్హము. భుజించెడి పదార్థ మేదియైనను దక్షిణ హస్తముతోనే భుజించెడివారు. నీరు ద్రావుటయందును ఈ యాచారమునే వారు పాటించెడివారు. ఎవరైన అతిథి యేలెంచిన యెడల, ఆ యతిథి తన సంత భోజన పాత్రను, పాన పాత్రను వెంట దెచ్చుకొనవలసి యుండును. అట్లు వానిని దెచ్చుకొననిచో - అతనికి ఆకులోగాని, మట్టి మూకుడులోగాని భోజన పదార్థము లిడి, మట్టి ముంతతో మంచినీటి నిచ్చెడివారు. ఆ రీతిగా నొకసారి యుపయోగించిన మట్టిపాత్రలను మరల నుపయోగింపక, దూగముగా పారితే చెడివారు.

ధర్మాచరణమునందు ఆ నాటి ప్రజలు అత్యంతాసక్తిని చూపుచుండెడివారు. జూదము, త్రాగుడు మున్నగు దురభ్యాసము గల వాటిని మిక్కిలి హేయముగఁ జూచెడివారు.

ఆ కాలమున శరీర శాస్త్ర వేత్త లనేకులున్నట్లు తెలియుచున్నది. శరీర సౌష్ఠవ పరిష్కరణ పనునగుచియు, నిర్మాణమును బట్టియు - మానవుని జాతకమును నిర్ణయించుగల్గిన మేధావులున్నట్లును

పద్ధతి, చేర - చోళ రాజులముల దలి ప్రజలకును, రాజులకును ఆచారముగా నుండెడి కరిగాళ చోళుడు తన రాజ భవనమునకు అతిథిగా వచ్చినవానిని వడ్డసోపేతమైన భోజనముతో తృప్తి పఱచి, అతనిని సాగనంపుటకు అతనిలో నష్ట పదములు (ఏ డడుగులు) నడచి వచ్చి, అతనిని భావోహముగావించి పుష్పేడిచెడట! ఆ కాలములో - గోవిధ, శ్రీ హత్య, భూణ హత్య, బ్రాహ్మణ హత్య, బ్రాహ్మణ దోహదు మున్నగు వానిని మిక్కిలి నీచ కార్యములుగా భావించుచుండెడివారు. అతనిని - కృతఘ్నులను అత్యంత హేయముగ తలంచుచుండెడివారు.

కాల ధర్మము జెందినవానిని, వారి వారి ఆశ్రమ ధర్మముల ననుసరించి, ఖనన - దహన సంస్కారములను చేయుచుండెడివారు. వితంతువు విగత జీవుడైన తన భర్తకు పిండప్రదానము దర్శనపైఁజేయుట కనుమతంపబడ చుండెడిది. భర్త మరణించినచో - భార్యయు నిశ్చింతగా చితియందు దుమికి, ప్రాణత్యాగము చేసెడిది. అట్టి శ్రీయే ఆనాడు నిజమైన సోగగా కరిగింపబడుచుండెడిది.

రాజ్య పాలనము

చోళరాజులు తమ పరిపాలనమునకు గల ప్రాంతము నంతటిని ఆనేక మండలములుగా విభజించి, ఆ మండలమును కొట్టములుగా - కొట్టములను నాడులుగా - నాడులను కుట్రములుగా విభజించిరి. రాజ్యాధికారము వంశపారంపర్యముగను, ఏకరాజ్యాధిపత్యముగను ఉండెడిది. అర్హులనే కనుగొనఁబడిన రాజ్యాంగ నిర్మాణ విధానమును ఈ చోళరాజులు ఆచరణము దుంచిరి. కాని, రాజ్యాంగము లన్నియు రాజయొక్క అధికారమునకు లోబడి, అతని వశముననే యుండెడివి. రాజ్యాంగములలో అత్యంత ప్రధానమైన కోశాధిపత్యము, కోశాధిపతి సురక్షణము, ధన సేకరణము మున్నగునవి రాజు

యొక్క పర్యవేక్షణమునందే యుండెడివి ఆ చోళరాజులు కుంభ కోణములో విశేష ధనమును వెచ్చించి కోశాగారమును నిర్మించి, అతి సురక్షితముగా నుంచగల్గిరి రాజు నిరంగు శాసితారకా ముండెడివాడు. కాని, అత్యవసర పరిస్థితులందును, అతి ముఖ్య విషయములందును శాస్త్రజ్ఞులనుండియు - మంత్రులనుండియు సహాయము పొందుచుండెడివాడు అంతేగాక, ఈ శాస్త్రజ్ఞులు, మంత్రులు, కొన్ని వేళలలో రాజును అదుపులో పెట్టుచుండెడివారు ఆ కాలమున సంప్రదాయ సిద్ధాంతములకు విశేష గౌరవ మొందుటచే, ఏ రాజైనను ఆ సంప్రదాయమునకు తమ శక్తి యుక్తులను గీచియోగించెడివాడు. అట్టి రాజును ప్రజలు ప్రత్యక్ష దైవముగా భావించెడివారు ఆ కాలపు రాజ్యపాలన విధానమును, సాంఘిక పరిస్థితులను ఇంతకుంటెను విపులముగాఁ జెలియఁగోరువారు - 'తిరువళ్ళవర్' రచించిన దేశ చరిత్రను పరిశీలింపవచ్చును.

రాజును ప్రజా పాలకునిగా - రాజు పాపకునిగా - ధర్మ సంరక్షకునిగా ప్రజలు సంభావించిరి. రాజును అట్లే ప్రజాక్షేమమునకు, ధర్మ సంరక్షణమునకు ప్రముఖ స్థాన మిచ్చుచుండెడివాడు ఆ నాటి ప్రజాజీవిత మంతయు మత సంప్రదాయముతో కట్టుబడి యుండెడిది అందువలన, రాజు ధర్మ మార్గమున రాజ్య పాలనము చేయువాడనియు, తత్ఫలముగా - ఏ యితర అమాత్యములు సంభవింపనేరవనియు ప్రజలు విశ్వసించుచుండెడివారు

ఆ నాటి ప్రజల హక్కులను ఈ నాటి శాసన సభను పోలిన సభ యొకటి కాపాడుచుండెడిది. పురోహితులు నిగ్రహదాయ బద్ధములగు సర్వ వైదిక కార్యములను యథావిధిగా నిర్వహించుచుండెడివారు. ప్రజలకు వ్యాధు లేర్పడి, బాధపడునప్పుడు, వైద్యులు

వెంటనే ఆ వ్యాధులకు తగిన చికిత్స లొంగి, వారికి ఆరోగ్య భాగ్యమును చేకూర్చుచుండెడివాడు. అవసరమైనచో - ఆ వైద్యులకు రాజవైద్యుడు కూడ తోడ్పడుచుండువాడు. బహిరంగ సభలకు, సమావేశములకు జ్యోతి శ్శాస్త్రజ్ఞులు సుముహూర్తములను నిర్ణయించుచుండెడివారు. పరిపాలనము సౌష్ఠవముగ జరుగుటకును, ప్రజల స్థితి శితులను గుర్తించి, వారికి సర్వతోముఖముగా తోడ్పడుటకును, గస్తులు సక్రమముగా వసూలు జరిపించుటకును మంత్రులు రాజ్యమందంతటను అప్పడప్పడు పర్యటించుచుండెడివారు. వివిధ శాఖీయులొకచో జేరి, వివిధ విషయములు విపులముగా చర్చించుకొనుటకు రాజధానియొక్క ప్రధాన నగరములో విశాలమైన భవనములు నిర్మింపబడి యుండెడివి. ఈ విధమైన రాజ్య తగ్గలము పాండ్య - చోళ రాజ్యములలో నుండెను. ఈ పాండ్య, చోళరాజులు - ఇట్టి రాజ్యాంగ పరిపాలనా విధానమును మిగిలిన దేశమునుండి గ్రహించినట్లు తెలియవచ్చుచున్నది.

ఆ కాలములో ముఖ్యముగా మెచ్చదగిన యంశము న్వపరిపాలనము. గ్రామస్థులను పరిపాలించుటకై, వారిచే ఎన్నుకొనబడిన సభ్యులకు 'సభ' యని పేరు. ఈ సభలో సభ్యుడు కావలె నన్న, అతడు కొన్ని యర్హతలు కల్గియుండవలెను. సంవత్సరమున కొకసారి ఆ సభలో సభ్యులు ఎన్నిక చేయబడుచుందురు. ఒకసారి సభ్యుడైనవాడు, మఱి యొకసారి సభ్యుడగుటకు అవకాశము లేదు. నూతన సభ్యులనే ఎన్నుకొనుచుండుట ఆ నాటి యర్థము.

౧. సాధారణ పరిపాలన

౪. సౌకర్య విస్తరణ

౨. దేవాదాయ నిర్వహణ

౫. పంటల పర్యవేక్షణ

౩. న్యాయ విచారణ

౬. సరస్సుల సంరక్షణ

అను ఆరు ఊప సంఘములుగా 'సభ' విభజింపబడి, గ్రామ పరిపాలన మంతయు ఈ శాఖల పర్యవేక్షణము క్రిందనే కొనసాగుచుండెడిది.

౧. పంటల యభివృద్ధికై ప్రోత్సాహ మిచ్చుట

౨. పన్నులు వసూలు చేయుట

౩. ధనమును ఋణముగా దీసికొనుట

౪. ధర్మ కార్యములకు భూదానాదులు చేయుట

౫. న్యాయమును పరిరక్షించుట

౬. ప్రాథమిక విద్యను వ్యాప్తి గావించుట

అను ఆరు అధికారములు ఆ నాటి సభకు ప్రత్యేకముగా హస్తగతమై యుండెడివి. ఈ రీతిగా చోళరాజులు తమ రాజ్యమును స్వపరిపాలనమునందు వర్తింపజేసి, ప్రజల సౌభాగ్యమే తేజ సౌభాగ్యముగ భావించి, మూడు శతాబ్దములు ఏకగ్రీవముగ రాజ్యపాలనము జేసి, ప్రజా జీవితమును సుఖమయము గావించి గణ్యత గాంచిరి

యుద్ధములు - సైన్యములు

ఆ కాలమాన సైన్యమును - విలుకాండ్రు, ఆశ్వికులు, గజారోహకులు, కాల్యలము అను నాల్గు విధములుగా విభజించిరి. నౌకాదళముకూడ అభివృద్ధిగావించబడెను సర్వ సైనికులకు, సకల నిధులకు ఆ దేశప్రభువే అధిపతిగా నుండెడివాడు. లంకా ద్వీపమందును, లక్ష ద్వీపమందును, అండమాన్, ఇండోనేషియా, చైనా, బర్మా, సికోచారు దీవులు, మలయా, సియామ్ దేశములయందును, పటిష్ఠమైన

నావికా కేంద్రముల నేర్పజచి, బంగాళాఖాతమును చోళులు వారి సొంత సముద్రముగా భావించి, దానిని 'చోళ సరస్సు' అను పేర వ్యవహరించిరి.

ఆ కాలమున నుశిక్షితమైన సైన్యము రాజుచే పోషింపఁబడు చుండెడిది. నేనా నాయకులకు 'సేనాధిపతి' యను బిరుదును, అంగుళీ యకమును గౌరవ చిహ్నముగా నిచ్చెడివారు సైనికులను సమీకరించుటకై నగారాలు మ్రోయింపఁబడెడివి. యుద్ధమునకు బయలు దేరుటకు ముందు - సైనికులు, సేనాధిపతులు అనేక దేవ పూజలను గావించెడివారు. యుద్ధ సన్నద్ధులై బయలుదేరునపుడు వీరు - సర్వ సన్నామాములను సమకూర్చుచుండెడివారు. యుద్ధారంభమునకు ముందు పర రాజుల గోవులనుగాని, భూములనుగాని ఆక్రమించుకొని, అసంతరము మేధావియగు నొక బ్రాహ్మణుని, పర రాజు కడకు రాయ బారిగా బంపెడివారు. సైనికులైన పురుషులను యుద్ధమునకు శ్రీలు సాగనంపుచు, వారి శిరస్సులపై అక్షతలు, పూలు చల్లి, జయో భవ ! విజయో భవ ! అని దీవించెడివారు.

శత్రు సేనల చర్యలను గమనించుటకు నుశిక్షితమైన గూఢ చారు లనేకులను నియోగించెడివారు. ఇట్టి గూఢచారులకును, రాజు నకును మిక్కిలి సన్నిహితత్వ ముండెడిది. యుద్ధమునందు మరణ మున్న, ఏ సైనికుఁడును భీతిల్లెడువాఁడు కాఁడు. విజయమో - వీరస్వర్గమో పొందవలెగాని, రణ రంగమునుండి వెనుదిరిగి వచ్చెడి వారు కారు. యుద్ధ రంగమునందుగాక, మఱి యొకచోట క్షత్రియుఁడు మరణించిన యెడల, వాని శరీరమును కత్తితో ఖండించి, దరభింపై నిడి, మంత్ర పూతముగా అపర కర్మను నిర్వర్తించెడివారు. ఇట్టి కర్మవలన ఆ క్షత్రియు నకుఁగూడ వీర స్వర్గము లభించునని వీరి విశ్వాసము. యుద్ధములో వీర మరణము నందినవారి శిలా ప్రతిమలను నెలకొల్పి, దానిపై వారి

వీరోచిత కృత్యములను చేర్చి చెడివారు. యుద్ధమునందు గాయపడిన సామాన్య సైనికులకుఁగూడ రాజవైద్యులు తగిన చికిత్స చేసి, గాయములను మాన్చి, ఉత్సాహ ప్రోత్సాహములను గల్పించి, మరల వారిని రణ రంగమునకుఁ బంపుచుండెడివారు.

రాజుల యధ్వర్యములో పటిష్ఠమైన నావికా దళముండుటచే, విదేశములలో వ్యాపార వాణిజ్యములు విరివిగా కొనసాగుచుండెడివి. ఇట్లు కొనసాగుచున్న వ్యాపార వాణిజ్యములు ప్రత్యక్షముగా పరిశీలించిన ఒక పాశ్చాత్య యాత్రికుఁడు - 'ఈ రాజుల నావికా బలము వీరి పెట్టని కోటగోడవలె నున్న' దని మిక్కిలి ప్రశంసించెను.

విదేశ వ్యాపారము

యూదు దేశముఁ దగు జెరూసలేమ్ అను నతఁడు, క్రీ. శ. 1170 ప్రాంతములలో చోళ రాజ్యమును పరిశీలించి, వ్యాపార రంగమున వారి ఉన్నత స్థితిని గమనించి వ్రాసిన పుస్తకము ఈ సందర్భమున పేర్కొనఁదగినది.

“విదేశీయుల పడవలు తమ తీర ప్రాంతమును చేరిన వెంటనే, రాజాధీనమునందుఁ గల నావికు లచ్చటికిఁ బోయి, ఆ విదేశ నావికులకు వలయు సౌకర్యముల నేర్పఱచి, అసంతరము రాజుకు ఆ పడవల రాక నెఱంగించెడివారు. ఈ చోళ రాజ్యము వ్యాపారమందే గాక, ఇతర రంగము లన్నింటియందును నిజాయితీగా, సమృద్ధిముగా వ్యవహరించుట ప్రశంసనీయమైన విషయము. విదేశ నౌకలు తమ రేవుకు వచ్చిన నని నారా వాహులు చెప్పిన వెంటనే, ఆ విదేశీయులు తమ పడవుల నట్లే వదలి, పట్టణములోఁ గల వ్యాపారస్థులతోఁ గలసి తమ సరుకుల యమ్మకమునకు తగిన ప్రయత్నములను కొనసాగించెడివారు. రాజోద్యోగులు, రాజ వర్తకులు ఆ యా నాణ్యతనుబట్టి వెలలను నిర్ణయింప

యించెడివాడు. ఆ వెలలు ఆ నిదేశీయులకు సమృతమైతే - ఆ పడవులలోని సరుకులను రాజోద్యోగుల స్వాధీన మొనర్చెడివారు. ఇట్టి వ్యాపారము దేశ మంతట నుండెడిది."

ముఖ్యముగా చోళ రాజ్యమునుండి ఏనుగులు, గుఱ్ఱములు, నీలములు, ఇంద్రనీలములు, చంద్రకాంత శిలలు, ముత్యములు, కెంపులు, వజ్రములు, పుష్పరాగములు, పద్మరాగములు, మరక శుభ్రములు, చందనము, కర్పూరము, కస్తూరి, కుంకుమపువ్వు, మున్నగు వస్తువులను ఇతర దేశములకు బంపెడి వస్తువులు - ప్రమాణములలో చిన్నవిగను, విలువలో సధికముగను ఉండునట్లు చూచెడివారు. ఇట్టి వస్తువులలో - అంబరు, దంతము, శాగితము, సుగంధ ద్రవ్యములు, ఔషధులు మున్నగునవి ముఖ్యములు.

ముత్యముల వ్యాపారము

పాండ్య రాజ్యము ముత్యములకు మిక్కిలి ప్రసిద్ధి గాంచినది. సముద్రములో ముత్యపు చిప్పలను బట్టుటయం దారితేరినవా రాదేశ మున కొందఱుండెడివారు. వారు - సింహళ ద్వీపమునకు చైత్ర మాసారంభమున బయలుదేరి, వైశాఖ మాసాంతము వఱకును సముద్రమున పడవులలో పర్యటించుచు, ముత్యములను సేకరించు చుండెడివారు వారికి నలయు సౌకర్యములను వర్తకులు సమకూర్చు చుండెడివారు. ముత్యములను సేకరించునప్పుడు వారికి సముద్రములో కొందఱు జాలరులు సహాయపడుచుండెడివారు నీటిలో కనుబడిన ముత్యపు చిప్పలను వారి నడుము చుట్టును గల పట్టాలతో భద్రపఱచు కొని పైకి వత్తురు. ఇట్లనేక పర్యాయములు నీటిలో మునుగుచు, పైకి తేలుచు, ముత్యపు చిప్పలను సేకరించెడివారు అట్లు సేక

గొలిచిన ముత్యములలో పదియవ భాగమును ఆ రాజ్య పాలకునకు సుంకముగా నిచ్చుచుండెడివారు. ఇరువదవ భాగము తమకు తోడ్పడిన జాలరుల కొసంగెడివారు. నిగిలిన ముత్యములను వారు దేశ ప్రజలకు విక్రయించుచుండెడివారు. ఆ కాలమున రాజానుమతి లేక పర రాజ్యములకు ముత్యములను దిసికొని వెళ్ళిరా దను శాసన ముండెడిది. అంతే కాదు - ఎవరి కడ నైనను విక్రయగల ముత్యములుగాని, ఆభరణములుగాని, ఇతర వస్తువులుగాని ఉన్నచో - అవి రాజాధీశముండుడవలె ననియు, అట్టివానిని గనిపెట్టి తెచ్చి యిచ్చివారికి, ఆ వస్తువుల వెలలతోఁబాటు పారితోషికము కూడి నీయఁబడుననియు రాజ శాసనము. ఆ కారణమున, ప్రజలలో నెవ రేని తమ వద్ద విలువగల ముత్యము లున్నచో, వానిని రాజుకు సమర్పించుటకై సిద్ధపడెడువారు.

ముత్యములు, కెంపులు, వజ్రములు మున్నగువానిచే పాదగఁబడిన నూట యొనిమిది మణులు గల కంఠహారమును రాజు ధరించెడివాఁడు. ఈ కంఠ హారము విలువఁగట్టుటకు వీలుగానంతటి యమూల్యాభరణముగా నుండెడిది. కంఠములకు కంఠకణములవంటి యాభరణములను, పాదములకు గండపెండరమువంటి యాభరణములనుఁ గూడ రాజు ధరించుచుండెడివాఁడు. ఈ యాభరణము లన్నియు - ఒక దానికంటె నొకటి - ఆకర్షణీయముగా, అమూల్యముగా నలరారుచుండెడివి. ఇట్లు రాజుచే ధరింపఁబడిన యాభరణముల విలువ, ఆ రాజధానిలో నుండు నర్వ సంపదలకంటెను మిగిలి యుండెడి దంట ! వ్యాపారులు సమర్పించు ముత్యము, మానసు, ప్రజలలోనుండు సుంకముల వలనను, ఆ రాజయొక్క కోశాగారము పరిపూర్ణి గలిగి, ప్రకాశించు చుండెడిది. ఇట్టి భోగ భాగ్యములతో రాజు శుభకామునియై, అతడు అప్రమత్తుడై, దేశమున శాంతి కల్పించుటకై కాపాడుచుండెడివాఁడు.

వ్యవసాయము - పరిశ్రమలు

చోళరాజుల పరిపాలనములో - దేశమున వ్యవసాయము, పరిశ్రమలు ప్రధాన స్థాన మాక్రమించినవి. సారవంతమైన భూములుండటం వలనను, కావేరీ నది నుండి నిరంతరము నీరు ప్రవహించుచుండటం వలనను శ్రేత్రములు సస్యశ్యామలములై విలసిల్లుచుండెడివి! ఆ కాలములో - శార్మిక, కర్షిక వర్గములవారు 'వెళ్ళార్' అనియు, భూస్వాములు - 'అరసు' అనియు వ్యవహరింపబడిరి. భూస్వాములు చాల మంది విద్యావంతులై, ఉద్యోగములను సంపాదించి, రాజ్యపాలన మందును, సైన్యము నందును తమ శక్తియుక్తులను వినియోగించుచుండెడివారు భూస్వామియొక్క సీత గతులను బట్టియు, అంతరువును బట్టియు రాజుతో కొంత సన్నిహిత సంబంధ మేర్పడి, రాజుయొక్క సాహచర్యము భూస్వాములకు లభించుచుండెడిది.

ఆ కాలమున కర్షకులలో చాల మందికి సొంత భూములు లేవనియు, భూస్వాములనుండి భూములను వారు కవులుకు దీసికొని కృషి చేయుచుండెడినా రనియు, అట్టి కర్షకులకు రాజుచే సర్వతోముఖమైన సహకారము లభించుచుండెడి దనియు - 'పురనానూరు' కృతులవలన తెలియుచున్నది.

ఆ నాడు నేత పరిశ్రమకును ప్రముఖ స్థాన ముండెడిది. నేత పనిలో ఆరితేరినవా రనేకులు తమ నైపుణ్యమును బాగుగా ప్రదర్శించి, పట్టు, నూలు వస్త్రములను వివిధ వర్ణములతో, వివిధ రీతులతో ఆకర్షణీయముగ తయారు చేసెడివారు. అవి స్వదేశముననే గాక, విదేశములందును ఆదరింపబడుచుండెడివి.

ఆ కాలమున అనంత రాజ్యమునుండియు, యవన దేశము నుండియు వివిధ రంగములలో నైపుణ్యము గల యువకు లనేకులు

తమిళ దేశమునకు వలస వచ్చి, స్థిర నివాసములు నేర్పఱచుకొని యున్నట్లు తెలియుచున్నది.

సుంకములు - పన్నులు

వ్యాపార సుంకముల వలనను, భూమి శిస్తుల వలనను రాజ్యము అధిక పరిపూర్ణి గలిగి, యలరారుచుండెడివి. విదేశ వ్యాపారమునకూడ పన్నులు విశేషముగ లభించుచుండెడివి. స్వదేశ వ్యాపారమందు కంటెను, విదేశ వ్యాపారమున అధికముగా పన్నులు విధింపఁబడుచుండెడివి. భూ ఖామందు - తన భూమిలో బండిన పంటలో, ఆరవ భాగమును రాజుకు శిస్తుగా చెల్లించుచుండెడివాఁడు. అది ధాన్య రూపమునగాని, ద్రవ్య రూపమునగాని చెల్లించఁబడుచుండెడిది.

సంస్కృతి - సభ్యత

శ్రీ: శ: పదియవ శతాబ్దము మొదలు, పండ్రెండవ శతాబ్దము వరకును ప్రబలిత సంస్కృతి - సభ్యతలు, ఆర్య - బ్రాహ్మణ సంప్రదాయ సమ్మేళన సంయుతములై, నూతన కాంతులతో సముల్లసించి యి.

ధర్మ శాస్త్రములలో ఎనిమిది విధములు గా చెప్పుబడిన వివాహములను తమ దేశ ప్రజలలో వ్యాప్తి జేయుటకు తమిళులు ప్రయత్నించిరి. బ్రాహ్మణ్య, దైవ, ఆర్ష, ప్రాజాపత్యము లనఁబడు నాల్గు వివాహ పద్ధతులను - 'పెరుందినై' యనియు, ఆసుర - గాంధర్వ - రాక్షస - పైశాచికము లనఁబడు నాల్గు వివాహ పద్ధతులను - 'కెక్కై' యనియు వారు వ్యవహరించిరి.

మతము - దీవితము

దక్షిణ భారత దేశమున ప్రబలిస మతములలో - భక్తిమార్గము పరిణామంపై శతాబ్దారంభమున కుక్కిరిసి ప్రాధాన్యము వహించెను. ఏ దేశ నొక దైవమును శ్రద్ధాసక్తులతో భాగ్యనించుటయే భక్తి యని, స్వాత్రకారుల శ్రీకృష్ణ త దనుసారముగా ఆనాటి ప్రజలు భక్తి భావముతో దైవము నారాధించుచుండెడివారు.

శాతవాహను పరిపాలన మున్నగుచిన యనంతరము, పాండ్య - చేర - చోళ రాజ్యములు వివిధ రీతుల వర్ధిల్లినవి. ఈ ప్రభువుల కాలములో - బౌద్ధ, జైన, వైష్ణవ మతములు బాగుగా వర్ధిల్లినవి.

ఆర్యులలో - దేవాలయ పున్నున, దేవతార్చన యన్నను ఆత్మంతాన క్రియ గుపడుచుండును. వైదికములైన యజ్ఞ యాగాది క్రియలకు వలెనే, దైవారాధనమునకు ఆర్యులు అధిక ప్రాధాన్య మొసంగి యుండిరి. ఆనాటి ప్రజలు, వైదిక కర్మ కాండయందు గాఢ విశ్వాసము గలవారగుటచే, యజ్ఞ యాగములను విశేషముగా నిర్వహించి, దేవతలను సంతృప్తి పఱచి, తాము వివిధ రీతులుగా వర్ధిల్లిరి. ఇట్లే, దేవాలయములో నిత్యార్చనాదులను, పన మహోత్సవములను ఆత్మంత భక్తి భావముతో వారు జరిపించుచు, ఆనందించుచుండెడివారు. ఆలయములలో అర్చకులు కేవుని సుప్రభాతముతో మేల్కొలిసి, పవిత్ర జలముతో నభిషేకించి, వీతాంబరములను కట్టు బెట్టి, పుండ్రము దిద్ది, పూలతో - తులసీ దళములతో - అక్షరలతో పూజించి, ధూప దీపము లొసంగి, నైవేద్య మారగి ఁక జేసి, కథా కాలక్షేపములతో - కళా ప్రదర్శనలతో భక్తుల నానందింపఁ జేసి, రాత్రి పవళింపు సేవ జరుపుట - నిత్యము పరిపాటిగా నుండెడిది.

ఇట్లే కాని ప్రాసాదమునందును రాజుకు వివిధ పరిచర్యలు నిర్ణీత సమయములలో నిర్వహించబడుచుండెడివి.

‘కోయిల్’ అను తమిళ శబ్దమునకు - దేవాలయము, రాజ ప్రాసాదము అని రెండర్థములు కలవు. దక్షిణ భారతమున ‘కోయిల్’ (దేవాలయము) పేరు ఎవరికైనా మునుపనే ప్రాసాదమును నిర్మించు ఆచారము కలదు. గంగై కొండ చోళపురము నందను, చోళ రాజధాని యగు తింజావూరునందును ఇట్టి ఆలయములు, ప్రాకారములు ప్రక్క ప్రక్కనే నిర్మింపబడియన్నట్లు చరిత్ర తెలియజేయుచున్నది.

ఆలయ నిర్మాణము - శిల్ప కళ

చోళులు తమిళ దేశమునుండి ఆంధ్ర దేశమునకు వలస వచ్చి, 7 - వ శతాబ్దము మొదలు, 11 - వ శతాబ్దము వరకు రాజ్య పాలనము చేసిరి. వీరి పరిపాలనములో ఎర్ఠిల్లిన దేవాలయ నిర్మాణము, శిల్ప కళ మిక్కిలి మెచ్చుకొనవలె. ఇట్లే, పల్లవుల రాతి దేవాలయ నిర్మాణము, శిల్ప కళ అద్భుతమైన వని చెప్పవచ్చును. దేవాలయ నిర్మాణమందును, శిల్ప కళయందును చోళ రాజులు - పల్లవుల సంప్రదాయము సభిమానించుటయేగాక, ఆ సంప్రదాయముల ననుసరించి యన్నట్లును తెలియచున్నది. వారు - దక్షిణ భారతమం శంకరుని అచ్చటవచ్చుట అనేక దేవాలయములను నిర్మించిరి. మొదటి చోళుడు (క్రీ. శ. 915 - 1014) పల్లవుల శిల్ప కళను వృష్టిలో నిడుకొని, ఆలయమాలను కట్టించెను. తిరువల్వేలి మండలమునగల తిరుబలేశ్వరాయ శిఖరమునుబట్టికాని, గోపురమునుబట్టికాని నాటి శిల్పశాస్త్ర సంపదను, శిల్పకళా నైపుణ్యమును ఎవరైనా తెలిసికొనవచ్చును. రాజ

రాజచోళునివలనను, (క్రీ: శ: 1011) అతని కుమారుడుగు రాజేంద్ర చోళునివలనను చోళరాజధానికి ముక్త్యకట్టణ మగు తంజావూరు నందును, గంగై కొండచోళపురమునందును నిర్మింపఁబడిన దేవాలయములను గాంచినచో - చోళుల కా మనాలోకి శిల్ప శాస్త్ర సంపద పరిపూర్ణ వికాసముతో ప్రకాశించినట్లు చెప్పవచ్చు. రెండు దశాబ్దములవఱకు చోళుల కాలమాన కయ్యది మహోన్నతముగా వర్ధిల్లెను. ఈ రెండు శతాబ్దములలో నా రినేక దేవాలయములను నిర్మించిరి. రెండవ రాజరాజ కాలములో (క్రీ: శ: 1146 - 1173) తంజావూరులో నిర్మింపఁబడిన వితరేయాలయము, సంభకోణముకడ త్రిభువన ప్రాంతములో నిర్మింపఁబడిన కంపహరేశ్వరాలయము మిక్కిలి వన్నె గాంచిన యాలయము

చోళ రాజ్యమునందు ఆ యా రాజులచే నిర్మింపఁబడిన రాతి కట్టడములు, మలచబడిన కాంస్య విగ్రహములు వారి సాంకేతిక నైపుణ్యమునకు నిదర్శనములు కాఁగలవు. ఆలయ నిర్మాణమునందు వీరు చూపిన ఆసక్తి, కళా పిపాస, సౌందర్యారాధన మెచ్చుకొనఁ దగినవి. అనంతర రాజులు - ఆలయ బహిష్కరణకారమునాతి విశాలముగ విరాజిల్లుటకును, ఆలయ గోపురము అంస్తులతో నలరాగుటకును నిర్మాణ కార్యక్రమమును కొనసాగించి కృతార్థులైరి. ఈ కార్యక్రమములో - ప్రథమ ద్వితీయ సోపానములను కట్టివ మగు రాతితో గట్టి, పోసు పోసు సూచీయాకారముగ నుంచి, దానిపై గోపురమును నిర్మించిరి. గర్భాలయమును అతి రమణీయముగా నిర్మించి, దానిని చవిత్రవంతముగా - ప్రాణప్రదముగా నభివ్రావించిరి చాణక్యులచే పెంపొందింపఁజేయఁబడిన శిల్పకళ, మైనూరు రాజ్యమును పరిపాలించిన హొయస రాజులచే నిర్మింపఁబడిన దేవాలయములకు ముఖ

ద్వారములు అతి విశాలములై, వెనుక వైపున ఇరు ప్రక్కల యందును ద్వారములు గల్గియుండి, చిత్రి విచిత్రములైన బొమ్మలనేకములు వానిపై చెక్కబడి యున్నట్లు వ్యక్త మగుచున్నది.

దక్షిణాంధ్రదేశమున, చోళుల పరిపాలనములో - ప్రజలు దైవభక్తి గల్గియుండుట నిస్సంశయము. దేవాలయమునందు స్వామి కైంకర్యములు నిర్వర్తించువారిని ప్రజలు మిగుల ఆదరమున గౌరవించెడివారు. దేవాలయములలో ప్రతి సత్యము జరుగవలసిన విధులను పర్యవేక్షించుటకై, ప్రత్యేక నాగు మొకటి యుండెడిది. ఆ సంఘము - ఆలయ పుంసేక్షణ, యాత్రిక వసతి, ఆలయ నిధుల సద్వినియోగము మున్నగువిషయము జాగరూకతతో నిర్వర్తించుచుండెడిది.

మరణములు - విహారములు

ఆ కాలములో - దేవాలయములతోఁ జూపి, మతములు కూడ అభివృద్ధి యయ్యెను. ఈ మతములు బౌద్ధ విహారములను బోలి యుండి, ముఖ్యముగా మత చర్యలకు, మత ప్రచారమునకు కేంద్రములుగా నుండెడివి. సాంఘికి, ఆర్థిక, రాజకీయ విషయములుకూడ ఈ మరణములలో చర్చింపఁబడుచుండెడివి. సాధారణముగ, సన్యాసాశ్రమము స్వీకరించినవారే ఈ మరణము లో నివసించుట తరిచాటిగా నుండెను. వైష్ణవ సన్యాసులు - శ్రీ వైష్ణవులకు నిరంతరాశ్రయము లభించుచుండెడిది. అట్లే, ఎరుములందు శైవులకు, బౌద్ధ విహారములందు భిక్షువులకు ఆశ్రయ లభించుచుండెడిది. మరణములకు సంపద అపారముగ నుండెడిది. సాహిత్యము, కళలు, వృత్తి విద్యలు అభివృద్ధిచెసినవారికి ఈ మతాధిపతులు నిస సహాయముగా కేయుచు, వారిని ప్రోత్సహించుచుండెడివారు.

దారిద్ర్యమునలవఁగాని, ఎంసారి బాధలను భరింకఁజాలఁగాని నన్యసాశ్రమమును స్వీకరింపఁ, సహజముగా నుత్తపాప్తిచిత్తవైరాగ్య భావముతో, పవిత్రమైన ఆధ్యాత్మిక దృక్పథముతో ఆనాటివారు నన్యసాశ్రమమును స్వీకరించి, తదాశ్రమ విధులు చక్కగా నిర్వర్తించుచు, ప్రకాశించుచుండెడివారు. గృహస్థులేవేళి నైనను, ఏ పదార్థమునైనను దానము చేయుటకు సిద్ధపడి యుండిరి. అతిథి యభ్యాగతులను సమాజరించుటలో - ఇతర ఆశ్రమ వాసులకు తోడ్పడుటలో గృహస్థులు అత్యంతాసక్తిని గల్గియుండిరి బ్రహ్మచర్యాశ్రమమును ప్రజలందఱు యథావిధి పాటించుచు, విద్యా పీఠములలో - గురు కులములలో విద్యాభ్యాసముఁ జేసి, ఆత్మోత్తేజము సంపాదించెడివారు.

విద్యా విధానము - బ్రాహ్మ ఉపనిషత్

చోళ రాజులు సంస్కృత భాషకు విశేష ప్రాముఖ్య మిచ్చి యున్నట్లు శాసనములవలన తెలియుచున్నది. తమిళము, మరాఠీ, ప్రాకృతము మొదలగు భాషలను కూడ "నాటివారు అభ్యసించెడి వారు. సాంకేతిక శాస్త్రమునందుఁగాని, తదితర శాస్త్రములందుఁగాని ప్రావీణ్యమును సంపాదించవలె వచ్చు నమర్థంజేసిన ఒక ఉపాధ్యాయుని సొంత బంగ వర్పజుచుకొని, అతనికిడ విద్యాభ్యాసము చేయవలసియుండెను. ప్రాంతీయ భాష నన్నిటిని ప్రజలు నేర్చుకొనడిగారు. వారి వారి భాషలను ఆ యా రాజ్యాంగములందు ప్రవేశపెట్టినట్లు, అనేక తామ్ర శాసనములవలనను, శిలా శాసనములవలనను తెలియుచున్నది ఇట్టి శాసనములనుగట్టి, వాడు మిక్కిలి సుందర మగు లిపిని ఉపయోగించుచున్నట్లు మనము గ్రహింపవచ్చును ఇట్టి శాసనములు చెక్కుటకు తేలిక సాధనములనుగూడ వారు కలిగియుండిరి. బొబ్బి

రామములు, శైవ మతములు, వైష్ణవ వాఙ్మయములనుండి ఆ యా మత ధర్మములను బోధించు వారశాలాశ్రమ విరివిగా విరాళములను సంపాదించుచుండివి. ప్రాధమిక శాఖలలో బ్రాహ్మణాధ్యక్షుల నమయమున ఇనుకనుగాని, మెత్తని నున్నవీనుగాని నొనపై నె నేలపై బోసి, దాని మీద అక్షరములను దిద్దించెడివారు. ఈ సుదర్శిత శిలేటికి పల్లె ప్రాంతములంకచ్చుటచ్చుట గానవచ్చును.

ఎయోజన విద్య దేశముం దంతటను వ్యాప్తి పంచబడించియుండెను. పురాణములను, ఇతిహాసములను కొందఱు కంఠస్థములజేసి, ఇతరులకు శ్రావ్యముగా వినిపించుచుండెడివారు. దేవాలయములలో మంత్రములను, స్తోత్రములను యథావిధిగ పఠించుటకై, పలువురకు ప్రత్యేక పాఠశాలలో అగిన శిక్షణ నిచ్చుచుండెడివారు. గ్రంథాలయములు - ఆరామములందును, మతములయందును, దేవాలయములయందును ఉండెడివి. ఆ గ్రంథాలయములలో - ఆ యా మతములకు సంబంధించిన గ్రంథములు భద్రపరచబడి యుండెడివి.

సంస్కృత భాషను గ్రామస్థాయిలో విభజముగా ఆవరించి, అధ్యయనము చేయుచుండెడివారు. ఇతర కులస్థులలో - ఏ కొందఱు మందియో ఆ సంస్కృత భాష నభ్యసించెడివారు. ఆ కాలమున కొన్ని విద్యాలయములలో పదునొక్క శత్రుములను, మఱికొన్ని విద్యాలయములలో ఎనిమిది శత్రుములను బోధించుచుండెడివారు.

దర్శన శాస్త్రము, వేదాంత శాస్త్రము, అర్థ శాస్త్రము, దండనీతి ఇవి నామకృతములుగా పరిచయముచేసెను. వీనిని ముఖ్యముగా క్షత్రియు శాఖ్యులనుండియు

చతుర్వేదములు, షడంగములు, శిక్ష, న్యాకరణము, ఛందస్సు, నిరుక్తము, జ్యోతిషము, కల్పము, ఘరాణము, లిక్తము, మీమాంస, ధర్మశాస్త్రము ఇవి పదునాల్గు శాస్త్రములుగా పరిగణింపబడినవి.

ఈ పదునాల్గు శాస్త్రములతోఁ బాటు - ఆయుర్వేదము, ధనుర్వేదము, గాంధర్వ వేదము, రాజనీతి అను నాల్గు శాస్త్రములు కలసి, పదునెనిమిది శాస్త్రములుగా పరిగణించిరి.

బ్రాహ్మణులలో నొకరి ముది ఈ పదునెనిమిది శాస్త్రములను అధ్యయనముఁ జేసి, ఆ యా శాస్త్రములలో ఉద్దండ పండితులై యుండెడివారు. కాని, ఏ శాస్త్రమునుఁగాని బాగుగా పరిశీలించి, పరిశోధించి, అందలి విశిష్ట విశేషములను తరచి చూచినవారు చాల అరుదుగ నుండెడివారు.

ఉపసంహారము

కుళోత్తుంగచోళుడు (క్రీ. శ. 1070 - 1138) శైవమతాభిజాత్యమువలన, వైష్ణవ మత ప్రపత్తుకు లగు శ్రీ భగవద్రామానుజుల వారిని అనేక విధముల హింసింపసాగెను. ఆ బాధలను భరింపజాలక, శ్రీ భగవద్రామానుజులు శ్రీరామ స్మరణము నడలి, హఠాయనల రాజ్యాధీశ్వరుఁడగు, జై నమతాభిమానియ నగు చిట్టిరాజు ఆశ్రయమున పుండ్రుఁడు సంనత్సరిమలు గొలుచు గడపిరి. ఆ సమయమున, శ్రీ భగవద్రామానుజుల ధర్మ నిష్ఠను, అచంచల దైవ భక్తిని, విశ్వ కల్యాణ కారక్షను గుర్తించి, తన జై న మతమునకు స్వస్తి చెప్పి, శ్రీ భగవద్రామానుజుల పాద సప్తముల ఆశ్రయించి, వైష్ణవ మత స్వీకార మొనర్చెను. ఇదియే కుళోత్తుంగచోళుని కుమారుఁ డగు విక్రమ

అట్లుండే గాజ్యాధిపత్యము వహించి, తన తండ్రివలె శైవ మతాధి
గాని కాక, వైష్ణవ మతమునం దభినివేశము గలవాడై, శ్రీ భగవ
దామానుజ ప్రభావమును బాగుగా చెలిసికొని వారిని మరల శ్రీ
రంగమున కాహ్వానించి, ఘనముగా సాగితి మొనంగి, సకారవముగ
న్మానించి, వారి పాద పద్మము నాశ్రయించి, వైష్ణవ మత స్వీకార
మున ర్చెను. అనంతరము ఇట్లే ఇతర గాజులును, ప్రజలును అనేకులు
రామానుజ ప్రభావ ప్రకాశమున జాగరిల్లి, వారి పాదపద్మము
నాశ్రయించి, శ్రీవైష్ణవ మత స్వీకార మొనర్చి విడిచిరి నాటి
నుండియు రాజ్యపాలకులలో, ప్రజలలో శ్రీవైష్ణవ మత చైతన్యము
పచ్చరిల్లి, బాగుగా వర్ధిల్ల సాగెను

శ్రీమద్రామానుజులు - శ్రీ వేంకటాచలము

'దర్శన సార్వభౌమ - తర్కభూషణ'

సాహిత్య స్వామి వేదాంత రత్నావళి - ఉభయ వేదాంత విద్వాన్'

శ్రీమాన్ టి. కె. వి. టి. సుదర్శన చార్యులు

— X —

[శ్రీరంగము మొదలగు దీప, క్షేత్రములందు - ఆయా అగమ సిద్ధములై, ఆయా దివ్య క్షేత్ర మాహాత్మ్య సిద్ధములై, ఒకవ చను గూఢములుబునై ఉద్భవించిన లగన దర్శనముల నుద్ధరించిన శ్రీమద్రామానుజులవాడు - శ్రీ తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానములలో నేర్పరచిన కట్టుదిట్టముల పుత్రాంత క్రమము]

శ్రీమద్రామానుజులు శైవుల నోడించి

శ్రీవేంకటేశ్వరుడు నిష్ఠునే యాని నిరూపించుట

శ్రీ వేంకటాచలపతి కలియుగ రుద్రుని స్వాశ్రితుఁడగు తొండమాన్ చక్రవర్తికి, అతని యాపదల నివారించుటకై, లగ కేల నుండు శంఖ చక్రములును ప్రసాదించెను. అనాటినుండి శ్రీమద్రామానుజులవారు శ్రీరంగ క్షేత్రమున విష్ణు తత్త్వ ప్రతిష్ఠాపనాచార్యులై¹ వేంచేసియుండు సమయము వఱకును కొంత కాలము శ్రీవారి కర పద్మములందు శంఖ చక్రములు వేకుండెను ఆ సమయముననే, ఆ సన్నిధిలో నుండు వైఖానసులు, శ్రీ వేంకటాచలపతి నివ్యముగ శక్తిగ హమునకు ఉచితోపచారములు² సమర్పించక, ఉత్కట ప్రవృత్తులై³ యుండ, ఆ దేశాధిపతి దానిని బరికించి, హరించు అనే విధముల మంద

- 1 'శ్రీ మహా విష్ణునే పరక త్త్వము' అను నిర్ధాతమును స్థాపించిన ఆచార్యులై.
- 2 తగిన కైంకర్యమును
- 3 హద్దు మీత దేవుడగని పనుల చేయవలె

లించెను మఱియుఁగఁ జిప్పుడు ఆ దివ్య శ్రేతమున పెద్ద లగు శ్రీవైష్ణవు లెవ్వరైనను లేకుండిరి.

అట్టి నిమిషమున, కొంతలా శైవ జనులు ఆ దేశాధిపతి యాస్థానమునకుఁ జని, తిని దేవత యగు కుమారిస్వామి ఈ పర్వత మునకు విచ్చేసి, తపస్సు జేయుచుండెని నామన పురాణములో శ్రీ వేంకటాచల మాహాత్మ్యమున తృతీయాధ్యాయమునందు నిస్తారముగ అభివర్ణితమై యున్నందున ఈ పుష్కరిణి తటమున విజయము చేసియుండు స్వామివారు కుమారిస్వామియే. వీరు తపస్సు జేయువారగుటచే, వీరి యాయుఁగమునకు పాశా కుశాదులు వీరికి లేకున్నవి అనియు - 'స్వామి యను గుర్తింపఁబడి స్వామికి నిరూపక మగు నామధేయమున, ఈ పుష్కరిణి 'స్వామి పుష్కరిణి' అని పేరు ప్రసిద్ధులు గలిగినవి' అనియు - 'కనుక, ఈ పర్వతము శివ శ్రేతమే' అనియు - 'మధ్యకాలమున కొంతలు శ్రీ వైష్ణవులు గూడి, రాజు వాల్మీకి మును సుకాదిది, విష్ణు నిగ్రవాముని నిర్మించుకొనివచ్చి, ఈ నన్నిధిలో గుడి ఉత్పాదించి గరిపించి' అనియును - ఈ రీతిగ నామన పురాణ వచనములకు పురాణాంతిములలో సమానార్థముగ పూర్వో

- 4 " దృష్ట్వా తవంతం వాయుం చ తస్మిహివే నదాననః
 త్రి సంధ్యం దేవ దేవేణ నారాయణ మనన్మరణ
 ఆత్మిన్త్రైవ త్రిగ్రిం చ నమాధి ధ్యాని సంయుతః
 ద్యావో న్నారాయణం దేవం సం తక్ర ధరం వరమ్ "

(నామన పురాణము - వేంకటాచల మాహాత్మ్యము 21 - 104, 105

5. ఇతర పురాణములలో

త్తర పరామర్శము జేయక,⁶ ఆపాతతిః ప్రతీయమానములగు అర్థముల⁷ నుపపాదించుచు నిండురి

రాజును వీరి శ్రీరంగముల నెల్ల సానధానముగ విని, అద్య పర్యంతము,⁸ ఈ పర్యంతము - విష్ణు క్షేత్ర మనియు, దీనిలో నిత్య వాసముఁ జేయు స్వామివారు విష్ణువే యనియు, ఈ తీర్థము - విష్ణు తీర్థ మనియును ప్రసిద్ధమై, శ్రీవైష్ణవులేగా ఈ స్వామికి పూజా మహోత్సవాదులను⁹ జరిపించుచున్నాడు! ఇట్లుండ ఇప్పు డీ శైవ జనులు ఈ రీతి బల్కుచున్నారే? అని సమాచారకాంత మన స్కందై¹⁰ యుండెను.

ఆ సమయమున ఆ దివ్య క్షేత్రమున దు పెద్ద లగు శ్రీవైష్ణవు లెవ్వరును లేకుండుటచే, అప్పు డచ్చట నింసి చు శ్రీవైష్ణవులు రాజా శాసమున కేగి, పురాణార్థముల నివసించి, 'శ్రీ వేంకటాచలపతి విష్ణువే' అని నిర్వహించుటకు శక్తి లేనివారలై, శ్రీరంగ క్షేత్రమున విజయము చేసియుండు శ్రీమద్రామణాలవారి సన్నిధికి ఈ వృత్తాంత మును వ్రాసి పంపిరి.

శ్రీమద్రామానుజాచార్యులవారును ఈ సమాచారమును విని, త్వరితముగ పయనము చేసి, తిరుపతికి విచ్చేసి, ఆ దేశాధిపతి నాశీర్వ దించి, అష్టాదశ పురాణములలోని శ్రీ వేంకటాచల విషయకము లగు శ్రీ వేంకటాచల మాహాత్మ్య వచనముల నన్నింటిని పూర్వోత్తర

6 ముందు వెనుకల నాలోచింపఁ

7 పైపై దోచు అర్థములను

8. నేటివఱకును

9 పూజ, మహోత్సవము మొదలగువావిది

10 చింతలోఁగూడిన మనస్సు గలవాఁడై

విరోధము లేకుండునటుల¹¹ ఏకవాక్యతాపన్నము లగు రీతి¹² సమ స్వయ పటచి, ఉపన్యసించియు, ఆత్మార్థుల శ్రీనూత్నమును, అవిగీతము లగు¹³ శిష్టాచారములను, ఉత్త్యమస్తాపములను¹⁴ గూడ నుపసా దించియు - 'ఈ స్వామి విష్ణువే' అని సిద్ధాంతీకరించిరి

రాజు సా. ధానిమాగ నినియును, ఉభయవాది¹⁵ పురాణముల పఠనములచే నొక నిశ్చయమునకు రాలేనివాడై, మధ్యస్థుడై యుండెను.¹⁶

అప్పుడు శ్రీరామానుజులవారు రాజును జూచి -

"వర్షయన్ శిక్షవాత్సల్యం యో దదౌ హస్తగే శుభే
శంఖచక్రే వృషేంద్రాయ 'చక్రవర్తి'తి యం విదుః
ఆక ఏవారి శంఖద్వ్యం సుదృశ్యేతే వినా కరా "

అని బ్రహ్మాండ పురాణమున సప్తమాధ్యాయమున నున్న రీతిగ, కలియుగారంభమున నున్న స్వామివారు, తమ భక్తుడగు తొండ మాన్ చక్రవర్తికి శత్రు సంహారార్థముగ శంఖ చక్రముల నొసంగిరి¹ అని ఆరంభించి, అది మొదలు శంఖ చక్రములు లేకయే యున్నారని² అని విశేషించి పురాణార్థముల నుపసాదించిరి. దానివలనను రాజునకు దృఢ నిశ్చయము గలుగకుండెను.

11 వరస్పత్ర విరుద్ధములు కాకుండువట్లు

12 ఒకే విషయమును విధింపచుట్లు

13 పరంపరాగతము లగు.

14. శాస్త్రములలో వెల్లవడిన ఆచార వ్యవహారములను.

15. వాది ప్రతివాది.

16 తటస్థముగ నుండెను.

అందుపై, శ్రీమద్రామానుజాలవారు - ప్రత్యక్ష దృష్ట మగు నొక నిశ్చయము గలుగు నటుల నొక వార్తను ఆనతిచ్చిరి అ దెయ్యది యన - 'నేను శ్రీ మహావిష్ణువు' అని పొందితిని, శైవులు, 'సుబ్రహ్మణ్యస్వామి' యనిరి గదా ! ఈ సంశయము దీరుటకై, నేను విష్ణువునకు అసాధారణము లగు శృంగుల చక్రముల జేయించి తెచ్చి, స్వామివారి సన్నిధిలో నుంచెదను, శైవులు సుబ్రహ్మణ్య స్వామికి అసాధారణము లగు పాశాంకురములఁ జేయించి తెచ్చి యుంచెదరు గాక, స్వామి ఏ ఆయుధముల స్వీకరించి ధరింతురో, ఆ ఆయుధములు ధరించుచేవుఁ డని తీర్మాన మగు గాక !' అని.

రాజా వాక్యములు విని నంతినించి, అట్లే చేయుఁ డని నెల విచ్చెను.

అటుపై ఇద్దఱు వాదులును, ఆ యా యా యుధములఁ జేయించి తెచ్చి, రాజానుగూడ పిలుచుకొని తిరుమల నెక్కి, రాత్రి కామున స్వామి గర్భ గృహమున వాని నుంచి, రాజ ముద్రను వేయించి నలు ప్రక్కల కాసలి గాయంచుండిరి.

ప్రారాధన కాలమున తలుపులఁ దెఱచి చూడఁగా, స్వామివారి శృంగుల చక్రముల ధరించి యుండిరి. అంత నా రాజా ఆ యాశ్చర్యమును కెండ్లారఁ గాంచి, సంతోషుఁడై, శ్రీ రామానుజాలవారి శ్రీపాద పద్మములలో మిక్కిలి భక్తియుక్తుఁడై, ఆ శైవులను వా ఆసత్య భాషణముల కనుగుణముగ దండించి, శ్రీ రామానుజాలవారి పాద పద్మముల నాశ్రయించి కృతార్థుఁడై యుండెను

తదుపరి శ్రీమద్రామానుజాలవారు - 'ఈ తిరుమలలో వేంచేసియుండు స్వామియే శ్రీ నైకుంఠనాథుఁడై యుండు శ్రీయ పతి యగు శ్రీ మహావిష్ణువు' అని నకల దేశములయందును ప్రచరి

మగునట్లు నంకిల్పించి, శ్రీ శిష్ట శత్రుత్వపరిష్కారనాచార్యులై, కొంత కాల మచ్చట వేలచేసి యుండిరి

శ్రీమద్రామానుజులవారు

దేవాలయమున నున్న చుట్టూరలను ప్రతిష్ఠించుట

ఆ సమయామీన నే స్రువాట శ్రియఃపతికి అసాధారణములగు శంఖ చక్రములను మూత్రము ప్రసాదించుటయేగాక, పూర్వమే సిద్ధమై యుండు దివ్య సమానమున శ్రీ వైఖానస శాస్త్రానుసారముగ నాలుగు దిక్కులలోనూ, ఎరాహ — నాంసింహ — వైకుంఠ నాథ — శ్రీ వేంకటేశ్వర స్వరూపు లగు అగ్నిదైవతములను ప్రతిష్ఠించియు, శ్రీ వ.హా విష్ణు పరికిరమా లగు¹⁷ శేష — శేషాశన — గరుడ — ద్వారకపాలకులగు ఆ రూపా స్థానములలో ప్రతిష్ఠించియు, నన్నిధి చంద్రైశ్వర్య ము స్వకీర్తనపట్లు,¹⁷ శ్రీ శిష్ట శత్రుత్వ నివాసిని యగు వచ్చాలయనుగూడ —

“ద్విమూ పూట అష్టిః బృహత్ పద్మావత ప్రయా
శ్రీనివాసాత్మహస్తా సుశరణం కేవలప్రియా”

అని, వారాహ పురాణ సిగ్గయై యుండు కీర్తిగ, ద్విభుజ యగు పూటా “శ్రీమత్పరమా మహో నేనగు ప్రసాదించునటూ నంకిల్పించి, శుక్ల ద్వాదశియు, శుక్ర వారము, శుక్రచరఫల్లనీ పక్షిరముగూడిన ‘రత్న మంజరికా’ యోగమున శ్రీవారి దివ్య వక్షా స్థలమున సమర్పించజేసిరి.

శ్రీమద్రామానుజులు

తిరుమంజనము, తిరుమణ్ కాప్పల వ్యవస్థ నేర్పఱచుట

మఱియు, శ్రీ నేంకటాచలపతికి అనాది కాలముగ ప్రతి నిత్యము తిరుమంజనము¹⁸ సమర్పించుచున్న ప్రకారము నాలకించి, ఇట్లు నడచుచుండినచో, శ్రీనారి దివ్య మంగళ విగ్రహమునకు ఆచిజోపచారములు పూర్ణముగ సిద్ధింపవు — అని తలచి

“సూ లక్ష్మ్యాఽభిషేక స్తు వాసరే భారవే హరేః
సాన్నిధ్యహరీ సతతం సర్వ సమృద్ధిదాతయః”

అని వైఖానస శాస్త్రమున ఆశుంద సంహితలో నుండునట్లు, శుక్ర వారమున తాయార్లు (అలర్ మేల్ మంగై నాచ్చియార్లు — పద్మావతి) వక్షఃస్థలమునుండి కింద పోంచేపు జేయఁబడి, తిరుమంజనము స్వీకరించుదురుగాక అని కట్టు దిట్టము నేర్పరచిరి.

“అష్టాష్టకాంబర లుట స్థార్థ్యపుండ్రకః”

అని పాద్య పురాణ సిద్ధమై,

“నాసికా మూల మారవ్య రేఖా ద్వితయ సంయుతమ్
దారయే దూర్వపుండ్రస్త హరేః ఫాలతరే శబే”

అనునటుల శ్రీవైఖానస శాస్త్ర సిద్ధమై, శ్రియఃపతికి అనా ధారణమై, రేఖా ద్వితయ మూర్తమై నుండు¹⁹ తిరుమణ్ కాప్ప డోర్వపుండ్రమును నానాది కేశా త్రమాగ²⁰ సమర్పింపఁజేసిరి.

18 అభిషేకము ఆర్చనా దికి స్నానము నయింపుట

19 రెండు రేఖలుగా నుండు.

20 ముక్కుకొన మొది - - కలమెర్రువల ఎఱకు

ఇట్లు కట్టు దిట్టము చేసిన : నమునకు మరు గోజా శుక్రవార మైనందున, ఆ దినము తిరుమంజనము దరుకుబడుచున్నపుడు మొట్ట మొదట ఆకాశ గంగా తీర్థముచే తిరుమంజనము చేయబడిగా, దానిచే దివ్య లలాట పుటమున²¹ సమర్పింపబడియున్న ఊర్ధ్వ పుండరేఖ అరిగిపోయి, ఆ రేఖకు మూలమగు నాసాదిలో సమర్పింపబడిన అర్ధచంద్రదాకృతియైన తిరుమణి కావ్య మాత్రము చెక్కు చెదరక యుండగా, ఆ చంద్రదాకృతియైన యొప్పురు ఊర్ధ్వ పుండరేఖను శ్రీమద్రామానుజులవారు కటాక్షించి, పూర్వము జగన్మోహినియైన అవతార దళలో — లలాట ఫలకమున నున్న చంద్రదాకృతాకార మగు ఊర్ధ్వపుండరేఖ, అప్పుట నుండు దేవాసుర సంఘములకు మోహ జనకమై యున్నట్లు, ఈ నకల జగన్మోహనమైన యందు దివ్య మంగళ విగ్రహమున నాసాది ప్రదేశమున భాసిల్లుచుండు ఈ చంద్రదాకృత మగు ఊర్ధ్వపుండరేఖయును, స్వామివారి దివ్య నదిన పాకేరువామునకు²² శోభాపహమై ఆశ్రితుల దృష్టినితాపహరియై²³ యున్నందున, 'ఈ నన్ని వేశముతోఁగూడ కొన్ని దినములు సమర్పింపవలయును' అని స్వాంతరంగమున మనోరధించుచుండ, అట్లే, భగవ దవిగ్రహముగూడ అర్చక ముఖముగా ప్రకటితమయ్యెను

అటు పిమ్మట శ్రీమద్రామానుజులవారు, శ్రీ వేంకటాచలపతి శుక్రవాసరమున తిరుమంజనమును స్వీకరించిన తరువాత, కర్పూర రేణువులచే శ్రీవారి దివ్య లలాట ఫలకమున రేఖాద్వయ రూపముగ

21 మూరచిందమున.

22 ముఖపద్మమున

23 ఆనందానంద పుష్పిని అంగీకరించునట్లు

నమర్చిగొనిన తిరుమలన్ శాసనన్²⁴ అని అనుచును నదిచియుండు
నట్లును —

“అదౌ కృతయగే జన్మబద్ధిపి ఖలత్ స్థితే
గంగాయా దక్షిణే భాగే యోజనాం ౧౦౦ చంద్రయే
సప్తయోజనశత్రేణ పూర్వాహార్షదే స్తు శశ్విమే
మాసే భాద్రపదే చిష్ట లింగా విష్ణువర్ధనదే
సిద్ధయోగే సోమవారే గిరౌ చాచారా బాహ్యయే
స్వామి పుష్కరిణీ తీరే విశ్వ విభూ శ్చైవశ్చైవ
బృందారకాణాం బృందై స్తు ప్రాంతౌ శ్రీరక్షకః
అవి ర్భూమి భగవాన్ శ్రీరామానుజ తిరుమలన్ ”

అని శ్రీ హద్ద పురాణమున కెడి²⁵ అభ్యాసాంతమునఁ
జెప్పబడిన కీర్తిగ, శ్రీ వేదాంతాచార్యుని నిర్ణయతారవాసర మగు
సోమవారమున, తాము మనోరధించి టు²⁶ గల దిన్న గిగాముగూడ
సంభవి చినందున, నాసికా మూలమున గలది శాకార మగు ఊర్వ
పుండ్ర రేఖను నమర్చిగొనుకొనునట్లున, శ్రీ దినకూలన్ - తమ
దివ్య లాట ఫలకమున రేఖాద్వయ భూమిలగఁ గూర్చివు తిరుమలన్
కావ్వను, దివ్య నేత్రాంబుజములకు శీతల దవ్య విశేషములచే
సంతరింపబడిన అంజన కావ్వను²⁷ నమర్చిగొనుకొని, ఎల్లతరును
నేవను ప్రసాదించునట్లును -

శూరుడై యుండువాఁడు, తన శౌర్య సాధకము లగు ఆయు
ధములకు మొట్ట మొదట కుండన కుసుమాదు²⁸ నర్పించి, తదుపరి

24. శిష్యపుండ్రమును.

25. కాటకను.

26. గంధము, పువ్వులు మొదలగువానిని.

తాను దానిని ధరించుకట్టుల, శ్రీ వేంకటాచల పతియను, ప్రతి నిత్యము మూడు సంధ్యాకాలములయందును తిరుమాలల సమర్పించుకొను నపుడు, వారి విజయ పర పరల²⁷ ప్రధాన సాధనము లగు శ్రీ, సుద ర్శన పాంచజన్యములకు²⁷ తిరుమాలల సమర్పించిన తరువాతనే, శ్రీవారి దివ్యవక్షస్థల నివాస రసిక యగు శ్రీ మహాలక్ష్మికిని (తిరు మార్ప్ప నాయచ్చియార్లకును), దివ్య కిరీటము మొదలగు దివ్యావ యవములను సమర్పించునట్లును -

ప్రతి శుక్రవారమా, శ్రీ వేంకటాచలపతి తిరువంజనమును స్వీకరించుచున్నప్పుడు - ఒక్క ఊణకాల మైనను భగవంతుని విశ్లేష మును సహింపజూను' అని నిత్యానపాయినియై, శ్రీవారి దక్షిణ వక్షస్థమున విరాజిల్లు శ్రీదేవి యగు అలర్ మేల్మంగై నాయచ్చి యార్లు పెరుమాళ్ళ దివ్య వక్షస్థలమునుండి ప్రత్యేకింపబడి, క్రింద వేంచేపు జేయబడినప్పుడు, శ్రీమద్రామానుజులవారు త త్కాల మాత్ర విశ్లేషమును సహింపలేనట్టి అమ్మవారి దుర్బల ప్రకృతిని అనుసంధించి, ఆమె యవరావతారమై, త త్కాల సఖియై, శ్రీ భూమ్యంతయై యవతరించిన శ్రీ పెరియాళ్వార్ల తిరుక్కుమార్తై²⁸ యగు శ్రీ ఆండాళ్మొవారు - తిరుక్తుళాయి (దివ్య తూనీ పత్రము) దివ్య పరిమళము తోడనే యుద్భవించినట్లు, భగవత్ప్రేమ ప్రకర్షము తోడనే అవతరించినప్పటినుండి సర్వేశ్వరుని యవభింపవలె నని ఆశపడి, అది సిద్ధింపక పోవుటచే, అతనిని బొందుటకుఁ జగిత సాధన విశేషములతో వ్యాపృత యైన ప్రకారములను, సర్వేశ్వరునికి సం దేశమునుఁ బంపిన ప్రకారములను, వాని స్థితి గమన శయనాదులకు²⁹

27. చక్రాయుధము, శంఖము. 28. పుత్రిక

29. స్థితి గతులు, శయనము మున్నగువానికి

భోగ్యము లగు తిరువత్తు (నివల త్తే శామండి) ననుభవించి ప్రకారములు, ఈ తిరువత్తు నిధి మునిర కనను నను సంధించిన ప్రకారములను ప్రకాశింపజేయు 'నాయ్చ్చియార్ తిరువత్తు' అను దివ్య ప్రబంధము, పురాణ సూక్తియై ముదల అనేక వుణ్యా నూర్చియు పారాయణముతో శ్రీ సుందరముచ పతి తిరుంజనము స్వీకరింపగు తగువాత, అ సుందరమునై నాయ్చ్చియార్లు, గుమంజ నము సుందరించునప్పుడు అ సుందరియై ట్లను ఏ వటుల నొనర్చిరి.

శ్రీమద్రామానుజముని యునియై కృతి తిరువీధుల గల్పించి తిరునులయైన రామముని సుందరియై తీర్పుట చేయింప

తిరునుల సంధియైన పల్లవ ప్రచురయై, అ సుందరియై, విస్తరించి యవలగరము నిర్మించుట అవకాశము లే యగుటచే, పూర్వకాన చండియగు యెడల ఒక భక్తుడు, దేవాలయమునకు పశ్చిమముగ, దివ్య ప్రకారమునకు ప్రక్కను ఒక వీధిని నిర్మించి, అందు కైంకర్యపరులు మాత్రము నిత్య వాసము చేయుటలు ఏర్పాటు నొనరించెను.

ఆ కాలపు దేశాధిపతు లగు పట్టు భక్తులు, పెరుమాళ్ళ⁸⁰ యత్నములు జరుపుటకై దగి తిరువీధుల నిర్మించుటకు అను వగు నను తల⁸¹ మచ్చట లే యగుటచే.

"దేవస్థానస్య పరితః పీఠికా కరుణాకరే

సమీపే వా పూర్వ ర్హత్వా తక్ర దేవోత్సవం చరేత్ "

అని, నైవేద్యవాగమమున¹³² నాంధురీతి ననుసరించి, వేంగడత్తుతైవార్ల బ్రహ్మాత్మవారంబు ననుసరింపఁ దగిన భృజాకోహణ మహాత్మ్యమున జరిగిన పదమ, పెరుమాళ్ళు తిరునామమున ప్రేమికి వేంకటేశ జేయబడి, నుహా నగరమై రాజాస్థానమై యున్న శివుస్వగమూరు (తిరుచానూరు)ను వేంచేసి, అచ్చట స్వామి ప్రాతి స్వామిలకామ లో, వాహనము లతోఁ గూడ తిరుపతిలో నున్న నున్నామిని, పెరుమాళ్ళు చారముగ ననుభవించి ముగ్ధహృదయము ఉత్పన్న సేవామాల నుజ్జీ విఃపదజేసి, తొట్టుదన దనముల సాయంకా ముఖ తిరుచానూరు వేంచేసి, భృజావరోహణోత్సవముగ పరిచాలింపఁబట్టెను, కట్టు దిట్టముల జేసి యుండు వృత్తాంతమును, శ్రీమద్రామాయణ జానవారు సావధానముగ నాలకించి, సుదీర్ఘముగ యోచించి, 'ఈ దవ్య ఖేల్మున నే క్రతి సంపత్సరము స్వామివారు శివునియగు నేర్పరచివలయును' అను దివ్య సంకల్పమును జేసికొని, శ్రీ స్వామి ముచ్చటకు తొట్టు దిట్టముల దక్షిణోత్తరముగ ఒక క్రోధినియై బిడ్డ తిరుపతిని కల్పించి, అందు కొంత మంది కైంకర్యములను బలముగ గాన నట్లు కట్టడి జేసి ఉత్పన్న కాలములు వచ్చినప్పటికి స్వామివారు ఆ పరమేశ్వరలో శివైరాధిముఖముగ బయలుగరి వేంచేసి నువలి, దక్షిణముగ పంచయున్నట్లును కట్టు దిట్టముల నేర్పఱచిరి.

శ్రీమద్రామాయణమునవారు పేర్కొన్న వృత్తి, ధను కోతుక వేరయినను, ముద్రానుష్ఠాన పోషణములను ఉత్పన్న వేరయినను పరివర్తనము జేయబడి

వేంగడి లుకై వాల్లు, వారి యవతార దన విభవముచే దవ్య సగరాభివృద్ధికి సాధులు కాదు' అను ఐతిహ్యము ఆ దివ్య ఖేల్తనము

ప్రసిద్ధమై యుండుటనుఁ బరికించి, ఇంక దివ్య సగరాభివృద్ధికై, తిరువేంగడ ముడై యాన్లు³³ కనక లతా యోగమున అవతరించినప్పటికిని సన్నిధిలో అభివృద్ధి లేనందున, పెరుమాళ్ళ సన్నిధిలో దివ్యైశ్వర్యము ఉత్తరోత్తర మభివృద్ధ మగునట్లు, అప్పుడు ఉత్సవ మూర్తియై తిరువారాధనము స్వీకరించుచుండు 'వేంగడ త్తురైవార్లను' కాతుక జేరమై యుండునట్లును, 'మలై కునియని పై పెరుమాళ్ళను ఉత్సవ మూర్తిగను మార్చి, తిరువారాధనము స్వీకరించునట్లును, యంత్రోద్ధారణ పూర్వకముగ ఆవాహనాదుల జరిపి, తిరువారాధనాది కైంకర్యములు యథావిధిగ జరుగునట్లును అనుగ్రహించిరి.

శైంగవానియన్ అనువారి కులీనులే

అర్చకులుగా నుండునటుల కట్టుబాటు చేయుట

'శైంగనివానియన్' అని ప్రసిద్ధి జెందిన పరమ భాగవతోత్తముల తిరువంశమున నుద్భవించిన పరమ భాగవతుల దివ్య హస్త కృతముల చేతనే శ్రీ వేంకటాచలపతికి నిత్య తిరువారాధనము జరుగునట్లును శ్రీరామానుజులు కట్టడి జేసిరి.

శ్రీ వరాహస్వామి యారాధనలకు వ్యవస్థ నేర్పఱచుట

"గో క్షిరైః పామ కంభస్థైః పల్మిక వివరోదకమ్

ఆనృన్ముతా చ్చిన్నదారై రభిషేకం ప్రవక్రమే

క్రియమాజాభిషేకేణ పల్మిక వివరాస్తరాత్

ఆవి ర్భూతావ భగవాన్ వారాహవపురీశ్వరః "

అనునటుల, భూగోళ వరాహ పురాణమున వస్తాధ్యాయమునను, వరాహ పాద్య పురాణములయందును ప్రసిద్ధమై యుండునటుల, స్వయం

వ్యక్తమై ఆవిర్భవించిన శ్రీ వరాహస్వామి, తిరువేంగడ ముడై యాన్ల
కంటె ముందటి కల్పమున అవతరించుటచేత,

“రణ్య బల్యాన్తరే దేవం బలిహోమ వివర్జితమ్
ఆరాధయే దప్రధానం న కూర్యా దత్సవాదికమ్ ”

అని శ్రీవైఖానన స్తోత్రమున ఆనంద సంహితలోఁ జెప్పబడి
యుండుటచే, ఒక జ్యేష్ఠమున రెండు విగ్రహములకు నమ ప్రధానముగ
పూజా మహోత్సవాదులు నిషిద్ధము లైనందున, ఆ వరాహ స్వామికి
బలిపీతార్చన నిత్య హోమ మహోత్సవాదు లెవ్వయును లేకుండ,

“మ త్తాపిత వరాహస్య పూర్వం స్కాత్ పూజనం హరే!
దర్శనం స్నాన దానాద్యై రిత్కుక్త్యై ఓథ శ్రియఃపతిః
తథా స్త్రితి పరం దత్వా శారయామాన త త్రతా ”

అని బ్రాహ్మ పురాణమున అష్టమాధ్యాయమున నుండునట్లు, తిరు
వేంగడ ముడై యాన్లకు ముందుగనే మూడు సంధ్యల యందును తిరు
వారాధనము, నైవేద్యము జరుపబడునట్లు కట్టుదిట్టము చేసి, ఆ వరాహ
పెరుమాళ్ళ సన్నిధియందు ఉత్సవ మూర్తినిఁగూడ వేంచేపు జేసి,
వారికి తిరువారాధనము జరుగునట్లును, అధ్యయనోత్సవము
మాత్రము ఒక రోజు జరుపబడునట్లును,

“శ్రీ వేంకట వరాహయ స్వామి పుష్కరిణి తదే
శ్రవణార్థే తులామాసే ప్రాదు యుతాత్మనే నమః ”

అనునట్లు, వారి తిరునక్షత్ర మగు అల్పిళి మాసమునందలి శ్రవణ
నక్షత్రమున శ్రీ వరాహ జయంతిని విశేషోత్సవముగ పరిపాలించు
నట్లును, కట్టు దిట్టము నేర్పఱచిరి.

అశగ ప్పిడొనో కూలమున (పూల బావిలో)

తాయార్లను, పెరుమాళ్ళను ప్రతిష్ఠించుట

"సత్యం అతన చాగ్య దేవం నెల్వ న్నపోత్తమః

రాణ్ణం చకార దర్శేణ భుంతామో భోగ ముత్తమమ్."

అని భూగోళ వరాహ పురాణమున దశమాధ్యాయమున చెప్పబడుచున్నట్లు, తొండమాని చక్రవర్తి కలియుగారంభ సమయమున తిరువేంగడ ముడైయాన్ల తిరువడిఘళ్ళలో⁸⁴ పరిపూర్ణ భక్తియుక్తుడై, శ్రీవాళి యనుగ్రహము నలన రాజ్యమును ధర్మము తప్పక పరిపాలనము జేయుచు, సమస్త భోగములను ఆనుభవించుచు, నిత్యముగ అతని అంతఃపురము నును, తిరుమలకును వచ్చి పోవుటకు ఆనుకూల మగునట్టి ఒక బియ్యము స్వామిగాని చూపింపు, దానిలో ప్రవేశించి, నన్నిధికి వెళ్ళి, పెరుమాళ్ళు⁸⁵ నేనింగి వచ్చుచుండెను. అట్టి సమయమున, ఈ అద నెఱిగి -

"స్థితే కదా గా ప్పితిపే శ్రీనివాసస్య నన్నిధౌ

శత్రున స్సంధిత్తౌ దురుదు స్తస్య వై పురిమ్."

అని బ్రాహ్మ పురాణమున చెప్పబడియున్నట్లు, సామంత రాజులు ఇతనిని జయి చుటకై వచ్చి, పట్టణమును ఘట్టించిరి. అప్పుడు చక్రవర్తియును, వారలను తలముగొనుచు పోయి యుద్ధమును చేయ, పరస్పరము⁸⁶ తులల చుగు⁸⁷ యుద్ధము జరుగగా, చక్రవర్తికి బలము క్షయించిపోయిన గున, పరాజయమును బొంది, స్వదేశమునకు బయలుదేరివచ్చి, తిరువేంగడ ముడైయాన్ల తిరువడిఘళ్ళలో పరమ భక్తి మొఱి -

84 పాద పద్మములలో.

85. అన్యోన్యతాను

86 ఏమిదిర మున.

"శ్రీ శృసింహం నమస్కృత్య త్యక్తుం ప్రాప్త్యైతద్దమమ్
 శ్రీనివాసం యయో ప్రప్తం ప్రభూమి సహితం నృసః
 తం దృష్ట్వా సహసాఽఽయన్త్యం బాగుహతే ధరా రమే
 ప్రతిమన్త మవోచ త్తం ఏ యతే పృథాఽఽగరః"

అని భూగోళ వరాహ పురాణమున గల యీ శ్లోకమునఁ జెప్పబడి యున్నట్లు, బ్రహ్మచర్యమున ప్రవేశించి, సరథనముగ³⁷ అక్కలము ననే పెరుమాళ్ళ సన్నిధికి వెళ్ళి నిలచెను.

అప్పుడు, అంతరంగ దశలో నేవల నొనరించుచుండు శ్రీ భూ దేవు బద్ధులును, అంత ర్భావమునఁ జెంది, అంతః పురుషున పర పురుషుఁడు వచ్చి ప్రవేశించె నని నొకొడఁగిరి. అందు శ్రీదేవి, తనకు నిత్య వాసస్థాన మగు తిరువేంగిడి ముడైయొక్క దివ్య వక్షః స్థలము నధిరోపించెను. భూదేవియి బహిర్నిర్గతయై, పూర్వ కాల మున రంగదాసునిచే, తిరునందన కైంకర్య భాగ్యంబునఁ జేర్చబడినదై, సమీపస్థమై యుండు కూపమున³⁸ దుమికెను.

అను విలిహ్యము పండిత సామర సాధారణముగ³⁹ అవిగీతమై⁴⁰ యుండుటను బరికించి, శ్రీమద్రామానుజులవారు - ఆ భూమిపిరాట్టి (భూదేవి) ని అర్చా రూపముగ నిర్మించజేసి, ఆమె సమీపమున నొక కీర్థాధిపతి యగు పెరుమాళ్ళ బింబునుగూడ నిర్మించజేసి, ఆ దివ్య కూపమున ఇద్దరినిఁ జేర్చి, మిథునముగ⁴¹ ప్రతిష్ఠించజేసి,

37. అతి వేగము 38. బావిలో

39. చదివిన వారికిని, చదువని వారికిని, అందఱికిని వారులో నందునట్లు

40. అవిరుద్ధమై. 41. బాహ్యభక్తులగు

వారలకు నిత్యముగ లెగిలను⁴² ఆరగింపు జేయనట్లును కట్టుదిట్టముల నేర్పఱచిరి.

‘అశవందార్లు (శ్రీ యామునాచార్యులవారు), ఒకా నొక కాల విశేషమున శ్రీ వేంకటాచల యాత్రగా విచ్చేసి, మంగళా శాసనము జేసిన సమయమున, ఒక రోజు ప్రాతః కాలమున అశగప్పి రానార్⁴³ స్వపన తిరుమంజనమునకు⁴⁴ ఉపయోగపడునట్లు, తిరుమలై నుంచి సాపవినాశ తీర్థమునుండి తిరుమంజన తీర్థమును వేంచేపు చేసికొని నచ్చుటకు వర్షోపద్రవముచే శకర్ణము గా కుండ, అప్పుడు అశవందార్లు తామే స్వయముగ, రంగదాసుని కైంకర్య రూప మగు దివ్య కూపమునుండి తిరుమంజన తీర్థమును తోడి తెచ్చి నమర్పించి, శ్రీ స్వామివారికి తిరుమంజనమును జరిపించిరి :’ అయి, ఆ కూపము నకు ‘అశగప్పిరానార్’ అను తిరునామమును⁴⁵ గూడ నుంచిరి.’

అను కథయును స్థలమున ప్రసిద్ధమై యుండుటచే, దీనిని శ్రీమద్రామానుజులవారు ఆలకించి, ‘మనకు సంబంధించినవా రందఱును ఈ కూపమును ‘అశగప్పిరానార్’ అనియే వ్యవహరింతురుగాక ! అను కట్టడిని అనుగ్రహించిరి.

దై వాద్దిష్ఠితము లగు తింతిణి చంపక వృక్షములకు

నిత్యారాధనము నేర్పఱచుట

“వన మధ్యే తరో యూలే స్వామి పుష్కరిణి రచే
తిష్ఠన్తం పుండరీకాక్షం శ్రీభూమిసహితం హరిమ్
చిత్తావృక్షస్యమూలే తు ప్రాదు రాసి జ్ఞనార్దనః
రిన్త్రిణివృక్షమూలస్థం వర్మికస్థం వరం హరిమ్ ”

42. ప్రసాదములను 43. రోగ శ్రీనివాసులు

44. అగమోక్త ప్రకారము చేయు అభిషేకము. 45. వింక్షణ నామధేయమును,

అని భూగోళ పరాహ పురాణమునను, వామన పురాణము ననుఁ జెప్పఁబడి యున్నట్లు, ఒక కల్ప విశేషమున శ్రీ వేంకటాచలపతి.

“ఉన్నిద్ర తిన్మిదీశత్వ మేష్వత్వయ మ్మహోరగః”

అను పురాణ ప్రసిద్ధి ననుసరించి, తిరువన్దాళ్వార (ఆదిశేషుల) అంశ మగు దివ్య తిన్మిదీశ వృక్షము⁴⁶ అధః ప్రదేశమున ఆవిర్భవించెను. ఇట్లు కొన్ని రోజులు గడచెను. తిరుమరి, ‘రంగదాసుఁడు’ అను నొక పరమ భాగవతుఁడు, దక్షిణ దేశము నుండి తిరుమలకు వచ్చి, అచ్చట నిత్య వాసము చేయుచు, పెరుమాళ్ళయందలి నిరవధిక శ్రీతి ప్రకర్షముచే నొక దివ్యాలయమాను నిర్మింపవలయునని యెంచి, స్వామివారికి జెనుక భాగమున నున్న తిన్మిదీశ వృక్షము - ఉన్నిద్ర తిన్మిదీశ వృక్షమై,⁴⁷ ఒక కొమ్మలో చిగురు, ఒక కొమ్మలో కాయలు, ఒక కొమ్మలో పూవులు ఒక కొమ్మలో ఆకులు, ఒక కొమ్మలో పండ్లు గలిగి, ఇట్లు విచిత్రాకారమై, భగవంతుని దివ్య మంగళ విగ్రహము నందలి శ్రీతి ప్రకర్షముచే గొడుగు పట్టినట్లు విస్తృతమై యుండుటనుఁ బరికించి, ఏమి చేయుటకును తోచక, ఏమి చేయుదమా యను విచారముతో వరివృక్షమై యుండెను.

ఆ నాటి రాత్రి ఆ తిన్మిదీశ వృక్షము, ఆ ప్రదేశమును విడచి, స్వామికి ఈశాన్య దిగ్భాగమున నొక శరపాతిదూరి విశ్రాంతమై⁴⁸ అమరియుండెను. రంగదాసుఁ డీ యాశ్చర్యమును పీక్షించి, ఆశ్చర్యచకితుడై, ‘ఈ వృక్షము సాక్షాత్తుగ ఆ యాదిశేషుని యంశమే’ అని ప్రపత్తి జేయుచు -

46. విశ్వరూపైవ రింకరెట్టయొక్క.

47. అన్ని వేళయందును దిగిరిందియే యుండు రెట్టగా నుండి

48. నాణము యతో కముగ ప్రయోగింపఁబడిన, ఎంత దూరము నది పయనో, అంత దూరమున నుండునదియై

“అకాశస్థం తదా దృష్ట్వా పితసీలాకృతిం శుభమ్
పార్శ్వస్థం శంఖచక్రాభ్యాం గదాసింధ్యాం విరాజితమ్
దేవస్య పరితో భూమా శిలాకుడ్యం తదాఽకరోత్
వాసస్థానం చతా రాశు దారుభిః సుమనోహరైః॥”

అని భూగోళ వరాహమున నున్నటుల, ఒక సన్నిధిని గట్టెను.’

అని, పురాణమున ప్రసీధమై యున్నందునను - ‘కొన్ని కొన్ని సమయములలో, శ్రీ వేంకటాచలపతియను, ఆ తింత్రణి వృక్షము క్రింద ఆస్థానమై యుండి, బ్రహ్మాది దేవతలకు నేవను ప్రసాదించెను’ - అని ఆ దివ్య స్థలమున శివ గోష్ఠిలో అవగీతమైన ఐతిహ్యము ప్రసీధమై యుండెను. అదియనుచుగాక, ఇప్పు డెల్లటికిని క్రతుర్వృక్షముగనే ఆ వృక్ష ఛాయయు, వృక్షముండు విస్తారమును మాత్రము ప్రదర్శించుచున్నదై, సూర్య గతివలన తూర్పు పడమరలకు వ్యాపింపనిదై, నిశ్చలమై యున్నది. అందుచే, ‘ఆ వృక్షము ఆదిశేషుని యంశమే’ - అని నిశ్చయింపఁదగి యున్నది.

‘అలర్ మేల్ మంగై నాయ్చ్చియార్లు, తామే, ఆ తింత్రణి వృక్షమునకు నైరుతి దిగ్భాగమున, స్వామివారికి దక్షిణ పార్శ్వముగ, వెనుక ప్రక్క సంశ్లిష్టమైయుండు⁴⁹ నొక చంపక వృక్షమునకు క్రింది భాగమున వేంచేసియుండి, బ్రహ్మాది దేవతలకు నేవను ప్రసాదించెను’ - అని యొక ఐతిహ్య మున్నందునను, ఆ వృక్షము గూడ - సర్వ కాలములయందును పుష్పితముగను, పల్లవితముగను ఉండుట చేతను, ఆ వృక్షము అమృతానికి అంతరంగకరిజనమని నిశ్చయింపఁదగి యున్నది.

ఇట్లు, ఇతర వృక్షములకంటె విలక్షణములైన ఆ రెండు వృక్షములను రంగదాసుండు తిరునందవన కైంకర్యము జేయునప్పుడు -

“దేవాజ్ఞయా పర్వయత్నా తా పుభా దేవసేవితా
తన్నిజేం చమ్మకం చోభా పాలయే త్రా నగోత్రమా.”

అనియు -

“మమ చాస్థానితాం చించాం లక్ష్మీస్థానిం చ చమ్మకమ్”

అనియును భూగోళ వరాహమునను, బ్రాహ్మ పురాణమునను కీర్తిం
వఁబడియున్నట్లుల, శ్రీ వేంకటాచలకవిత - ‘మా యిద్దరికిని ఆ స్థాన
స్థలములై యుండు రెండింటిని ఛేదించవలదు’ అని నియమించుటచేత -

“అస్థాన చించా దేవస్య రమాయా శృంపకం తమమ్”

అని భూగోళ వరాహమున ప్రసిద్ధములైన రెండు వృక్షముల
కును నిత్యా రాధనము జరుగునట్లును ఎంచెరుమానార్లు⁵⁰ ఏర్పాటులఁ
గావించిరి.

నాగాభరణమును సమర్పించుట

పూర్వకాలమున వీరసరసింహదేవుఁ డను నొక గజపతి మహా
రాజు, తీర్థయాత్రా పరుడై, సేతు దర్శనము జేయవలయు నని
దక్షిణ దేశమునకు ప్రయాణమై వచ్చుచు, మార్గ మధ్యమున శ్రీ
వేంకటాచల పై భవమును విని విచ్చేసి, తిరుమల నెక్కి, స్వామి
పుష్కరిణియందు గుంకు లిడి, శ్రీ వరాహ పెరుమాళ్ళను, ‘వేంగ
డత్తరి’ అని ప్రసిద్ధిజెందిన శ్రీ సరసిహస్వామిని సేవించి, పిదప, సేవా
క్రమము ననుసరించి, తిరువేంగడముడై యాల్లనుగూడ సేవించి,
క్షేత్రోపవాసము మొదలగు నియమములతో నుండి, ‘కల్యా వేంకట
నాయక’⁵¹ అను ప్రభావమును ఆలకించి, స్వామి పాదారవిండములలో
భక్తి పరవశుడై, శ్రీ స్వామివారి పన్నిధిలో నేడైన నొక కైంకర్య

50. శ్రీమద్రామానుజులవారు

51. కలి యుగమున ప్రకృష్ట దైవము శ్రీ వేంకటాచలదేవత.

మును జేయవలయు' వని తలంచి, అచ్చట నుండు విద్యజ్ఞులముల రావించి, వారఁ తో సంప్రదించెను వారలును -

“భూజానాం కిరీట కృ వాహనానాం పరోరథః

గోపురం వ విమానానాం రత్నాచాం వజ్ర ముత్తమమ్”

అని అగమ శాస్త్రములలో కీర్తింపఁబడియున్నది దీనిలో నీ మనస్సు సుచించిన దానిని చేయుము' - అని ఆనతిచ్చిరి.

అంత సతఁడును చానిని విని, సంశుష్టాతరంగుడై, ఒక గోపురమును కట్టనలయునని నిశ్చయించి, చానికి వాధకు లగు మనుష్యుల నేర్పఱచి, కావలసిన ద్రవ్యముల నొసంగి, నిర్ణయము జేసి, పునిని ప్రారంభింపఁజేసి, తిరుమలను దిగి, ‘కాశి, కాంచి’ అను దివ్యనగరము లకును, శ్రీరంగము మొదలగు దివ్య క్షేత్రములకును జనుడెంచి, అచ్చట నేవించి, నేతు దర్శనము నొనరించి, మఱి తిరుమలకు విచ్చేసి స్వామిని నేవించి, కట్టచున్న గోపురమునుగూడ తిలకించి, సంతోషుడై దాన ధర్మములనుగూడ నొనరించి, పూర్ణ మనోరథుడై యుండెను.

ఆ నాటి రాత్రి ఆ గజపతి స్వప్నమున నొక సర్పము కనఁబడి, అతని ప్రమోద నిలచి, ‘ఓ గజపతీ ! ఈ తిరుమల నా శరీరమై యున్నది, ఇందు నీవు గోపురమును కట్టించుచుండుటచే, నా దేహమున అధిక భారము గలిగి, బాధయును అధికమై యున్నది. అందుచే నా స్వామి సన్నిధికిఁ బోయినచో - నా దేహమునందలి బాధ తగ్గి బోవును’ - అని పలికి, కోవెలలో ప్రవేశించి, సన్నిధిలోనికి వెళ్ళి, తిరువేంగడ ముడైయాన్ల శ్రీవైకుంఠ హస్తమును చుట్టుకొని యుండెను.

రాజును ఇట్టి స్వప్నమునఁ గని, ప్రబుద్ధుడై, భీతుడై, విద్యజ్ఞులముల కీ వృత్తాంతమును నివేదించి, ‘ఈ స్వప్నమునకు

తాత్పర్యము మేమో నెలవిండు' - అని అడిగెను. అంత వారలును - 'ఈ పర్వతము శేషాచల మని వరాహ వామనాది పురాణములలో ఋషులు చెప్పిరిగదా ! ఇట్లు శేషాకార మగు ఈ పర్వతమును ఛేదిగచుట, దానిపై రాళ్ళతో కట్టుట మొదలగు ఈ వ్యాపారము అదిశేషునకు బాధాకరముగను, భారముగను ఉండును' అని వాక్కుచ్చిరి.

విదవ, రాజు దీనిని నిని చాల భయపడి, గోపురమును గూడ తడుపని కట్టవల దని నియమించి, అంతటితో బోడిగనే కలిపి, శ్రీ వేంకటాచలపతికి దివ్య హృదయ సంకేరుహమునకు ఈ మాత్రపు తైంకర్యమే సంతోషదాయకముగా నుండునది - అని తీర్మానించుకొని, సంతృప్తుడై, 'శేషుని విషయమున అకచారవడితిమే' అని భయ భ్రాంతుడై, ఆ యవచార నివృత్తికై, శ్రీ వేంకటాచలపతికి ఒక నాగాభరణమును చేయించి, 'సన్నిధిలో దీసిని స్వామివారికి సమర్పింప వలయును' - అని సన్నిధిలో నుండువారలను ప్రార్థించెను అంత సచ్చటి పరిజనులు - 'స్వామివారికి నాగాభరణము నెట్లు సమర్పింతుము ? అని సందేహించిరి.

అప్పుడు శ్రీ వేంకటాచలపతి ఒక భక్తునిపై ఆసేళించి, పూర్వము శేషునకును, వాయువునకును సంవాదము సంభవించిన పర్యాయము -

"ఏవం వృత్తే విబోధిత తత్రాగా ధృతి రీక్షరః

కి మేక డితి తా దృష్ట్యా శేషే జోక్తోఽశివిస్తరాగ -

(ప్రాహోద్వృత్తం తదా శేషం భావికార్యం సద్విస్తయన్ "

అను బ్రాహ్మ పురాణమున తెప్పఁబడియున్నట్లు, మేము వాయు వక్షమునకుఁ జెందినవారమై యుండగా, అందుచే శేషునకు మిక్కిలి ముఖము గలిగి -

“శేషో గతమడిః పశ్యా త్తస్మి న్నేవ నగోత్తమమ్
 వాయవ్యే స్వామి సరసః నాగతీర్థే మనోరమే
 ఉత్తరే విభరే పుణ్యే సాన్నిధ్యం జగతీపతేః
 తప స్తేషే మహాఘోరం దివ్యం వర్ష సహస్రకమ్.”

అనునట్లు, ఇచ్చటి కేతెంచి, నాగ తీర్థపు గట్టుననుండి మమ్ము గుఱించి
 తపస్సు చేయుచున్నాడు. అతనియందు మా కిప్పుడు పూర్వ
 స్నేహము గలిగింది. అందుచే, లోకమున తండ్రి తన కుమారుని
 చేతులతో నెత్తి, అల్లారుముద్దుగా ఉపలాలించునట్లు, మేమును మా
 చేతియం దిదిని నిప్పుడు ధరింతుము’ అని అనుచుచిరి.

పిదప సన్నిధి పరిజనులు అందఱును సుబ్రహ్మణ్యేశ్వర పులికేత
 గాత్రులై, స్వామివారి వైశాలి హస్తమున⁵² ఆ నాగాధరణమును
 సమర్పించిరి.

ఆ రోజు మొగలు - ఎమ్మెరుమానార్లు మంగళాశాసనము
 చేయువర్యంతము స్వామివారికి ఒక తిరుహస్తముననే నాగాధరణ
 ముండను తరువాత ఎంబెరుమానార్లు, రాజు గనిన స్వప్నపు రీతిని
 కటాక్షించి, మఱి యొక తిరుహస్తమునకు⁵³ సమర్పింపవలయు నని
 సంకల్పించి, ఒక నాగాధరణమును చేయించి, చుట్టును జాట్టుకొని
 యుండునట్లు, అందఱులతో నొకటిగా జత జేసి, సేవాపరు లగు
 ఆశ్రిత జలకు మనోయశముల⁵⁴, భోగ్య మగు రీతిగా స్వామివారికి
 అలంకరింపజేసిరి.

అశగసింగర్ స్వామివారిని సన్నిధిలో ప్రతిష్ఠించి
 నిత్యారాధనాదుల నేర్పఱచుట.

“పుణ్య స్వామి సుస్థితే పశ్యమే నృహరిం హరిమ్
 భక్త్యై పరమయా యుక్తః పూజయామాస శంకరః”

అని స్కాంధ పురాణమున న్వర్ణమూర్తి మాహాత్మ్యమునను -

“నీలవర్ణుడు త త్తీరే ద్భానున నృహరి మాదరాజ్

ఉమయా సహ విశ్వేశః కంచితక్లాం ముఖాన వై.”

అని వారాహ పురాణమున అష్టోత్తర శత నామాధ్యాయమున నుండు నటుల, తిరుమలలో స్వామిపుష్కరిణీ తీరమున శంకరునకు సాక్షాత్కారమును ప్రసాదించుటకై ఆవిగ్భవించిన శ్రీ సృసింహస్వామి యగు ‘వేంగడ త్తరీ’⁵ అను పెరునూర్కు, ఆదికాలమునుండి నిత్యము గనే వైఖానసాగమ ప్రకారముగ తిరువారాధనయును స్వీకరించుచుండిరి.

ఇట్లుండ, ఒక కాల విశేషమున శైవ జనులు కొండ అచ్చటికి వచ్చి, ‘మా దేవత యగు శివుని పర్యక్ష మైన శ్రీ సృసింహస్వామి నమోపమున మేము శివ ప్రతిష్ఠ చేసికొందుమా’ - అని వాడు లాడ నారంభించిరి. అప్పుడు ఆ స్థానమున నిలిచు శ్రీవైష్ణవులును, అర్చకులును, అందఱును గూడి, రాజాస్థానమునగు జరి, ‘శ్రీవైకుంఠము నందలి క్రీడాచల మీ పర్యవము’ - అని, వరాహ వామన మార్కం జేయ బ్రహ్మాండ పురాణములయందు సుస్పష్టముగ అభివర్ణింపఁబడిన ఈ విష్ణు క్షేత్రమున శివ ప్రతిష్ఠ అనుచితము’ - అని యతని వద్ద నుపసాదించి, ఆ ప్రయత్నమును విరమింపఁజేసిరి. ఆ శైవులును రాజాజ్ఞచే అచ్చటినుండి వెడలిపోయిరి.

పిదప, ఆ నలమున నివసించు పెద్దలు - ‘ఇట్లు దేవతాంతరము లకు సాధకు లగు ఈ అశ్వగియ సింగర్ స్వామివారు⁶ ముందటివలె ప్రసన్నులై, ఆరాధ్యులైయుండుచేసి, కలియుగ మగుటచే, దేవతాంతరములందు ప్రీతి గలవారిలో ఏ యొక్కరికేని ఇట్టి బుద్ధి గలిగినచో - ఇయ్యది దేవతాంతర స్థానముగను సిద్ధింపవచ్చును. మఱియు, ఈ

58 శ్రీ వేంకటాచలమున నుండు సృసింహస్వామి.

అలగియ శింగర్ స్వామివారు, లక్ష్మీనవాళులుగ శేనందున, ఉగ్ర మూర్తిగా నున్నారు. కనుక, వీరికి నిత్యారాధనము లుత్త మగునట్లు చేసి, వీరిని అప్రసీధులుగ చేయవలయు' నని నిర్ణయించుకొని, అట్లే చేసిరి.

ఈ వృత్తాంతములను విని బెళమానారులు ఆలకించి, స్వాంత రంగమున మిగుల చింతించి, 'ఏరు పురాణ ప్రసిద్ధులగుటచేతను, ఆళ్వారుల శ్రీ సూక్తులకు విషయము లగుటచేతను, వీరికి నిత్యారాధనము లుత్త మైనచో - ఈ స్థలమునకే చాల అసిద్ధములు సంధించును' - అని యోచించి, 'ఏరు ప్రత్యేకమైన సన్నిధిలో నున్నందునగా, పూర్వసంధవములకు అచర్యాద సిద్ధించినది, అందుచే, వీరిని తిరువేంగడ ముడైయాన్ల సన్నిధిలోనే వేంచేపు చేయవలయును' - అని తీర్మానించుకొని, స్వామివారికి ఈ శాఘ్య దిగ్భాగమున, ఉగ్రవేషము శమించునట్లు విమానాభిముఖముగ⁶⁶ ప్రతిష్ఠను చేయించి, 'సృసింహం ర్చన ముండు స్థలములలో పరాభిభవము సంధవింపదు' - అను శాస్త్రార్థమునుగూడ మనస్సునం దాంచుకొని, వారికి నిత్యారాధనము జరుపఁబడునట్లు కట్టు దిట్టములఁ జేసిరి.

మార్గ మధ్యమున శ్రీసృసింహస్వామిని ప్రతిష్ఠించుట

మార్కండేయ మహాముని శ్రీ వేంకటాచల యాత్ర జేయు నపుడు, తిరుమలలో మార్గమధ్యమున -

"ఆరుహ్య వేంకటం శైలం మధ్యే మార్గం దదర్శహ
నరసింహం గుహాస్థానగ లోపిభ్యాతవై భవమ్

64 సుందరులగు శ్రీ సృసింహస్వామివారు.

65 వారి దృష్టి విమానముపై బడునట్లుం, విమానమున తెరువగ,

లక్ష్మీనృసింహ ! ప్రహ్లాద చరదాత్మక వైభవ !
దాసానుదానం దేవేశ ! మాం పాపి మడుసుదన !
ఇతి ప్రణమ్యై శుద్ధేవ స్వామి పుష్కరిణిం గతః "

అనునటులు, 'శ్రీ నృసింహస్వామి ఆ మూర్కండేయునకు ప్రత్యక్ష మైతి - అని మూర్కండేయ శుభాచారమున నున్న క్రమమును తర్వా లోచనం జేసి, వారు ఆవిర్భవించిన గుహ ప్రాంతముననే, ఒక దేవాల యమును నిర్మించుజేసి, ఆ నృసింహస్వామిని శ్రీ వైఖానసాగమ ప్రకారముగ ప్రతిష్ఠను చేసి, వారికి నెల్లారాధనము జరుగునట్లు ఏర్పాటు జేసిరి.

ఏడవ ఉత్సవము రోజున - పెరుమాళ్ళు

అనన్తాశ్వాస్త్య నంద వనము వేంచేయునట్లు కట్టడి చేయుట.

అనందాశ్వాస్త్య, ఒక తిరునంద వనము నేర్పఱచి, అందుండి పుష్పములుఁ గోసికొనివచ్చి, తోమాలల గట్టి, ప్రతి నిత్యమును స్వామివారికి నమర్పించుచుండిరి. అట్టి సమయమున తిరువేంగడ ముడైయాన్లు, అనందాశ్వాస్త్య చేయు కైంకర్యమున తా మత్యంత ప్రీతులైన ప్రకారమును, వారి భావ శుద్ధిని అందఱును గుర్తెఱుగ నలయునను సంకల్పముతో, ఒక పురటాసి (భద్రతడ) బ్రహ్మో త్సవ కాలమున, ఏడవ తిరునాళ్ళ దినమున, రాత్రి కాలమున, తామును అలర్ మేల్ మంగైయును, రాజ కుమారుడు - రాజ కుమార్తెయునై, ఆశ్వాస్త్య ఉద్యాన వనమునకు విచ్చేసి, పుష్పావ శయము జేసికొని బయటికి నచ్చు సమయమున, అనందాశ్వాస్త్య వారలఁ జూచి, 'దొంగలు వచ్చి పుష్పములఁ గోసికొనివెళ్ళుచు న్నారు' - అని వారలను పట్టకొనివలెనని, పని వారలను తఱుమగ,

రాజ కుమారుడును అప్రదక్షిణముగా నన్నిధిని జాటి పచ్చి, మఱిల తిరునంద ననము వాకిట సాక్షాత్కరించి, అంతర్హితుఁ డయ్యెను. అనందాళ్వార్లు అతనిని నెంబడించి పరుగెత్తుచు, తిరునంద ననపు వాకిటకు వచ్చినంతనే అతనిని చూచి 'పోయిరి' - అను విచిత్రము, తిరువేంగడ ముడైయాళ్లకు ప్రతి సంవత్సరము అనుష్ఠేయము గావలెను - అని ఎంబెరుచూనారులు సంకల్పించి, ఏడవ తిరునాళ్ళ దినమున ఉద్యాన వన విహారముగ స్వామివారు వేం నెరు నపుడ, నన్నిధికి అప్రదక్షిణముగ నేంచెయవలయుల ను కట్టడి చేసిరి.

చిత్రకూట దివ్యదేశమునది మంగళాశాసన మొనరించునటుల ఏర్పాటు చేయుదు

క్రమికంఠుఁ డను నొక అవ్యపదేశ్యుఁడు⁶⁶ అనేక జన్మార్జిత పాప ఐరవశుడై, తన రాజ్య మగు శోళి దేశమున అనేకము లగు విష్ణుద్రోహములఁ జేసి, కావేరీ తీరమున కణ్డమహామునికి ప్రత్యక్ష మైన శ్రీ గోవిందరాజస్వామి దివ్యక్షేత్రమగు తిరుచిత్రకూట మన దివ్య దేశమున⁶⁷ శ్రీ గోవిందరాజస్వామివారి నన్నిధిని సమూలముగ ధ్వంస మొనరించెను.

ఆ వృత్తాంతమును శ్రీమద్రామానుజులవాడు విని, పురాణ ప్రసిద్ధమై, శ్రీ కులశేఖర పెరుమాళ్ళు, తిరుమంగై యాళ్వార్లు - అన ఇద్దరాళ్వారులును కీర్తించిన దివ్యస్థలము ఈ రీతిగ మూలముతో ధ్వంసమైపోగాడను - అని తెలంచి, భవిష్యత్ జ్ఞానముచే⁶⁸ పూర్వ లగుటవలన, ఆ దివ్యదేశ న మఱల భగవ దావిర్భావము సంభవి

66 చెప్పదిగవివారు

67 ఈ దివ్య దేశము విదంబరమున, శ్రీ నటరాజస్వామివారి ఆలయముననే ఉన్నది.

68 రావోపు కాం పితేవముల గు రైయిగు బుద్ధి విశేషముచే

చుటకై, తిరుమల పాడి గారమున శ్రీ గోవిందరాజ పెరుమాళ్ళు తిరు
వేంగడ ముడైయాన్లు అభిమానాంతరభూతులై వేంచేసియుండటంబట్టి,
ప్రతి నిత్యము తిరువేంగడ ముడైయాన్లు రాత్రి అర్థయామ ప్రసాద
మును ఆరగించున పిదప, అర్చనలు శ్రీ శతగోపమును వస్తుముఖోః
గప్పి, చేతితో వేంచేల్చి చెసికొని, ఛత్ర చామరములతో - 'వెన్ను
మూలై, ట్టాన్' అను తిరుమండపమున⁸⁹ దక్షిణాభిముఖులై నిలువ,
అప్పుడు దేవాలయాల కారదులు కట్టియ గను విన్నపించి, 'అరుళప్పాడు
(హెచ్చరిక) శ్రీ చిత్రకూటకైంకర్య భురంగులై, తిరువేంగడ
ముడైయాన్లు దేవాలయాధికారి చుర్రా నిర్వహణలైన 'సేనముదలి
యాళ్వార్లు' అను - సన్నిధి పాదుసత్వమును జేయు శ్రీ వైష్ణవులకు పరి
పట్టమునఁ గట్టి, శ్రీ శరారిని ప్రసాదించవలయును - అ' కట్టడి జేసిరి.

ఇతర దివ్యదేశ విలక్షణముగ అధ్యయనోత్సవాదుల నేర్పఱచుట

తిరువేంగడ ముడైయాన్లు, ఆళ్వార్ తిరువరంగ పెరుమాళ్ళ
అరయర్లకై, అధ్యయనోత్సవమున ఇల⁹⁰ దివ్య దేశములందఁ, వలెగాక
'ఇయల్వ' దివ్యప్రబంధము మొదలుగా - నాలాయితి దివ్యప్రబంధ
మును ఇరువదిమూఁడు దినములు చొప్పున ప్రతినంవత్సరము అవధా
రణ జేయునట్లును, అనంతరము శ్రీ వరాహ పెరుమాళ్ళు ఒక రోజు
అధ్యయనోత్సవమును పరిపాలించునట్లును, పిదప - శ్రీ గోవిందరాజ
పెరుమాళ్ళు దివ్యప్రబంధముల అవధారణ జేయునట్లును, ఇట్లు కొన్ని
ఉత్సవములను తిరువేంగడ ముడైయాన్లులో ఏక కాలమునఁ గాక,
భిన్న కాలములలో పరిపాలించునట్లును వర్షాదు చేసిరి.

89 బంగారు వాకిలి ముఖము పవిత్ర యామృది

90 దివ్య ప్రబంధమును దివ్యగ్రాంతితో సాధనయముగఁ జాడుచు, శ్రీరంగమున వేంచేసి
యుండు స్వాములకు - 'అరయర్లు' అని పేరు.

మార్గళి మాసమున శ్రీకృష్ణస్వామినే శయ్యాబేరముగ జేయుట

తిరువేంగడి ముడైయాన్లు నల్మిధిలో న్నవన బేర మగు ఆళగ ప్పిరానార్లు రాత్రి కామున ప్రతి నిత్యము శయ్యా బేరమై, పందిరిపట్టుచుముపై శయనించునట్లు, శ్రీ వైభావసాగమున జెప్పబడియున్నట్లు, పూర్వము పెరియాళ్వార్ల తిరుకు మాత్రై యగు శ్రీ ఆండాళమ్మవాసు కృష్ణునితోడ సంక్షేపానుభవమును ఆకాంక్షించి, మార్గళి మాసము ముప్పది రోజులును, ప్రతి దినము ఒక్కొక్క పాశురముగ ముప్పది పాశురములై న దివ్యప్రబంధమును అనుగ్రహించుట చేతను, 'వేంగడ నత్తొన్నై విది త్తియే' (శ్రీ వేంకటచలపతిశే నన్ను అంతము చేయుమా శామదేవా !) అని ఉత్తరము లగు తిరప్పాని లొంగులను పరిత్యజించి, మొదట తిరువేంగడి ముడైయాన్లునే ఆకాంక్షించుట చేతను, విధివావతార అగ్నిపతారములకు వితిహ్వయమున్నందునను, శ్రీ వైభావసాగమున ఒక సంహితలో మార్గళి నెయ్యియలయను శ్రీకృష్ణుడే శయ్యాబేరమై యు డవలసినట్లు విధి గలనబడుచున్నందునను, బేరత్రయ పక్షమును శ్రీకృష్ణునే శయ్యాబేరముగ విధించుటచేతను, మార్గళి మాసము ముప్పది రోజులును శ్రీకృష్ణ స్వామియే కట్టెనుంచుమున పవ్వళించి, జగత్తుల నుష్టవింపజేయునట్లు కట్టు డిట్టము నేర్పఱచిరి.

తిరుమలైనంది సన్నిధిలో శ్రీమద్రామాయణ కాలక్షేపము

జేయుట; స్వయంవ్యక్తము లగు శ్రీపాదములను,

త త్పూర్వమున ఆళ్వారులను ప్రతిష్ఠించుట

తిరుమలైనందిగారు ఆళవందారుల నియమన ప్రకారము తిరుమలలో నిత్యవాసము చేయుచు, మూడు సంధ్యలయందును తిరువేంగడ ముడైయాన్లును నేవించుచు, ప్రతి నిత్యము ఆకాశగంగా తీర్థము

నుండి తిరుమంజన తీర్థ కైంకర్యమును నిర్వహించుచు, మంగళాశాసన పఠనములై వేంచేసియుండఁడు కాలమున, శ్రీమద్రామానుజులవారు ఆశవం దారుల నియమనము శఠునరించి, శ్రీమద్రామాయణ పాతార్థమై శ్రీరంగమునుండి బయలుదేరి, తిరుమల అడివారమునకు విచ్చేసిరి. తిరుమలై నుంచి గారును వీరికై, ఒక సంవత్సర కాలము శ్రుతి నిర్వహణ ప్రాతఃకాలములందు తిరుమంజన కైంకర్యమును పూర్తి చేసికొని, స్వామివారిని నేవించి, నువ్వు ప్రసాదమును తీసికొనివచ్చి, రామా నుజులవారికి సమర్పించి, తిరుమల అడివారమున నొక తింత్రినీవృక్షము క్రింద⁶¹ నొక గుండురాలివద్ద పాఠము ప్రసాదించి, నువ్వు పూజకాల మున యాగానుయాగముల⁶² నిర్వహించుకొని, సాయంకాల నేపథ్య కుజుల తిరుమలకు వేంచేయుచుండిరి

ఇట్లు కొన్ని రోజులు గడుచుచుండగా, ఒకా నొక సమయ మున, తిరుమల తిరువేంగడ ముడై యాస్థులు ధ్యానించి, 'స్వామీ! దేవరవారు అద్యపర్యంతము ఆశవందార్ల కటాక్ష విశేషమున త్రిసంధ్యాకాలములలో నేవను ప్రసాదించుచుంటిరి ఇప్పుడు శ్రీమద్రా మాయణ పాఠ నిమిత్తముగ నుధ్యాన్నా నేవ లేకున్నది' - అని విచారాకాంతులై, కన్నులు మూసిరి అప్పుడు స్వప్నమున తిరు వేంగడ ముడై యాస్థు సాక్షాత్కరించి, నుంచి గారిని చూచి, 'మీరు నుధ్యాన్నా నేవనుగూడ ప్రసాదించితిమి' - అని ఆనతిచ్చిరి. అంతట నుంచి గారును ప్రబుద్ధులై, పూర్వపు రీతిగ తిరుమంజన తీర్థ కైంకర్యమును పూర్తి చేసికొని, తిరుమల అడివారమున యథాస్థానమున వేంచేసి యుండిరి. ఎంబెరుమానారులును తిరువతినుండి అచ్చటికి విచ్చేసిరి అప్పుడు, అచ్చట మృగమద కస్తూరికా కర్పూర పరిమళములు కలు.

61. చింతకెడ్డు.

62. పగవ ప్నివేదనమును, పాక్షిక వివేదనము.

దెసలను గ్రమ్ముకొనెను అంత నంబిగారును, ఎంబెరుమానాథులును ..
 'ఇది యేమి ?' అని ఆలోచించుచు, నలు దెసలఁ బరికింపఁగా, ఆ
 తింత్రిణి పృథ్వుము క్రింద నుండు ఆ గుండు రాతిపై, తిరువేంగడ
 ముడైయాన్ల తిరువడిఘళ్ళు (శ్రీ వేంకటాచలపతి శ్రీపాదపద్మ
 ములు) రెండును సాక్షాత్కరించెను.

ఆ తిరువడిఘళ్ళను నేవించి, నంబిగారును, తాము గనిన స్వప్న
 వృత్తాంతమును ఎంబెరుమానాథులు వివరించిరి విడవ, నర్వేళ్వరుని
 సంతకల్ప సిద్ధిని కండ్లాట గాంచి, ఇర్వరును ఆస్పర్శచకితులై, ఆ స్వయం
 వ్యక్త మగు తిరువడిఘళ్ళను నేవించి, దానికి క్రిందుగ పదుగు రాళ్వా
 రులను, తిరువడిఘళ్ళతో నొకే శరీరముగఁ దోచునటుల వేంచేపు
 జేసి, ఆ తిరువడిఘళ్ళకు ఒక దివ్యాలయమునుగూడ కట్టించి, ప్రతి
 ప్తార్చనాదు లెల్లను శ్రీ వైఖానసాగను ప్రకారముగఁ జేయించి, తీర్థ
 ప్రసాదా ద్యవస్థయమునుగూడ పరిపాలించి, ప్రబంధ శేషమును
 తిరువడిఘళ్ళ సన్నిధిలో అనుసంధించి, శాస్త్రములను (ఉత్తరశాంతి
 పాఠమును) గూడ చాల వైభవముతో జరిపిరి.

కృపామాత్రప్రసన్నాచార్యు లగు శ్రీమద్రామానుజులవారు

గోవింద నామోచ్చారణతో

తిరుమల నెక్కునట్లు ఏర్పాటు చేయుట

" మువ్వతే సంమళ శౌచ్యైః గోవిందే పునః పునః "

అనునటుల, నైమిశారణ్యవాసు లగు కొందఱు మహర్షులు,
 గూఠ ముఖముగ శ్రీ వేంకటాచల మాహాత్మ్యమును విని, తిరువేంగడ
 యాత్ర జేయనపుడు, ఇతరము లగు భగవన్నామముల నుపేక్షించి,
 'నదా గోవింద కీర్తనమ్' (ఎల్లప్పుడు గోవిందనామ సంకీర్తన చేయ
 వలయును) అని ప్రమాణము ననుసరించి, 'గోవిందా !' అను తిరు

నామమునే ఉచ్చైస్వరః తో అనేక పర్యాయములు కీర్తించుచు, శ్రీ వేంకటాచల యాత్రను చేసిరి' - అని, శ్రీ వారాహ పురాణమున నున్న అర్థ విశేషమును ముగిస్తునని దుఱచుకొని, 'ఈ శ్రీ వేంకటాచల క్షేత్రము దేవతా తరి శుంధ మెయ్యదియును లేని విష్ణు క్షేత్రము' - అని లోకమున పండిత పామర సాధారణముగ నెల్లఱును గుర్రెఱుంగుటకై, శ్రీ వేంకటాచల యాత్ర నొనరించు పరమ భాగవతులును గూడ, ఆ మహర్షులవలెనే, పదే పదే గోవిందనామోచ్చారణమునకు జేయుచు, యాత్ర నొనరింపవలయు ననియును కట్టుదిట్టము గావించిరి.

శ్రీరామ లక్ష్మణ సీతా విగ్రహములను

స్వామివారి సన్నిధిలో పతిష్ఠించుట

"కృతమలా నదీతీరే విశ్వకృరకృతే హరిః

అవరాసీక రమువరో విభీషణ భయావహః"

అని వాసిష్ఠ రామాయణమున నున్నట్లు, 'వైగై' అను నదీ తీరమున దక్షిణ మిధురా నగరికి పశ్చిమ దిగ్భాగమున నుండు 'కురు విత్తుతై' అను నగరమున 'విశ్వంభరుడు' అను నొక మహాముని, చక్రవర్తి కుమారులగు శ్రీరామచంద్రులు నమ్మక తీరగులో విభీషణుని విషయమున -

"ఆనయైశం హరిశ్చేష ! దత్త మస్యభయం మయా"

అని అభయప్రదానముజేసిన అనుగ్రహ విశేషమునం దత్యంత ప్రవణుడై, తనయం బట్టి పరిపాకమును కటాక్షింపవలయును - అని ఆ పెరుమాళ్ళనుగూర్చి తపస్సు జేసెను. అప్పుడు పెరుమాళ్ళను ఆ యాశ్రితుని విషయమైన కృపా పారవశ్యముచే, వాని స్వప్నమున లామను, శ్రీ భళయ పెరుమాళ్ళు (లక్ష్మణ స్వామియు)ను భసురభులై యుండునట్లును, తమ సన్నిధిలో -

“విభీషణాశ్చరే సర్వం విజ్ఞాప్య హరిపుంగవః
యథేష్టం కరుణాజేన్ద్రే త్యుచ్చరన్నంజలి వ్యధాత్ ”

అనునట్లు, శ్రీ మహారాజులు (సుగ్రీవుడు) శ్రీ విభీషణాశ్వాత్థుని
నిమిత్తము ఉచిత వాక్యములను బలికి, ‘స్వామి తమిళభాషానుకూలముగ
ముగ కటాక్షింపవలయును’ — అని అంగులి హస్తాలై సేవించుచున్న
ట్లును, శ్రీ హనుమానులు (తిరువడి) “న ఏమ జేశః కాల శ్చ” (అట్టి
దేశము, కాలము నివయ్యే) అని శ్రీ విభీషణాశ్వాత్థుని ఆంగీకరించుటకు
అనుకూలము లగు కొన్ని విజ్ఞాపన వాక్యములను పెరుమాళ్ళు
సన్నిధిలో నిలచి విజ్ఞాపనము జేయుచున్నట్లులను —

“వాయుసూను ర్మహాతేజా విభీషణ ముపస్థితమ్
దర్శయన్తం తదాకాశే నిర్దిశ్యోర్ధ్వతహానా ”

అనునట్లు, అంగవ పెరుమాళ్ళును ఆకాశమున వచ్చి నిలచియున్న
శ్రీ విభీషణ పెరుమాళ్ళును అంగుళి నిర్దేశముచే జూపుచున్నట్లును
ఉండు సన్నివేశముతో సేవను ప్రసాదించు, కండ్లగ గాంచి, ధన్యుడై,
ప్రబుద్ధుడై, అట్టి సంస్థాన విశేషమును తమకు శిరోస్థానముగ
నుండునట్లు అర్చారూపముగ శేర్పఱచుకొని, దిగకాలము భక్తితో
నారాధించెను.

అట్టి శ్రీ రామచంద్రమూర్తియు, శ్రీ లక్ష్మణస్వామియును
ఆ ‘సురుచితులై’ అను దివ్య నగరమున ఒక కలహము సంభవించిన
కారణముచే, ఒక భక్తుని ముఖమున ‘మమ్ము తిరుదుల ఆడివారము
నకు వేంచేపు జేసికొనివొడు’ — అని నియమించు, ఆ భక్తుడును
అట్లే స్వామివారిని వేంచేపు చేసికొని, తిరుపతిలో వేంచేసియున్న
ఎంబెరుమానార్ల సన్నిధికి దీసికొని వచ్చెను.

అప్పుడు ఎంబెరుమానార్లు శ్రీ తిరుమలనందివద్ద నేవించుచున్న శ్రీ మద్రామాయణమున శ్రీ విభీషణాధ్యక్షదాన సమయమై యుండెను. శ్రీ నందియు, ఎంబెరుమానార్లును వీరలు అచింతితముగ వేంచేసిన విషయమునుఁ బరికించి, సంతృప్తాంతరంగులై, వారలు వచ్చిన వృత్తాంతముల నెల్ల నాలకించి, అత్యంత ప్రముదితాంతరంగులై, ఆ నాఁడు శ్రీ విభీషణాశ్వాస్థును అనుగ్రహించినట్లు, ఇప్పుడును ఈ అభయప్రదాన సమయమున మనలనుఁగూడ అనుగ్రహించుటకే స్వామివారు వేంచేసి రని నిశ్చయించి, మునుపు - రావణ భవనమునుండి జనకనందిని విచ్చేసి, పెరుమాళ్ళ దివ్య సన్నిధిలోఁ జేరినటుల, వీరలకు వైవాహిక మంగళమును నిర్వర్తింప వలయునని సంకల్పించి, ఒక పిరాట్టిని (దేవ విగ్రహమును) అవతరింపఁజేసి (చేయించి), ఆ చక్రవర్తి తిరునుగనార్లకు³³ తిరుక్కల్యాణమును యథావిధిగ జరిపించి, వారి శ్రీపాదముల నేవించి, మంగళాశాసనము జేసి, “కడై న్ద పాఱ్ఱుడల్ తిడన్ద”, “కాలనమియై క్కడిన్ద”, “వీళ్ రణ్ణళుమ్ ... ఆయ్ మ్మిన్” అని ఆళ్వార్లు అనుగ్రహించిన శ్రీసూక్తి సత్య మగునటుల, తిరుమలలో తిరువేంగడ ముడైయాన్ల సన్నిధిలో వేంచేపు జేయించి, నిత్యారాధనముల పరిపాలించునట్లు కట్టు దిట్టములఁ జేసిరి.

‘తిరుక్కురువై’ గ్రామమున శ్రీ స్వామివారిని,

కురువై నందిని బ్రతిష్ఠించుట

కలియుగారంభమున తొండమాన్ చక్రవర్తి, తిరువేంగడ ముడైయాన్ల తిరునాడి ఘళ్ళలో అంతరంగభక్తుడై, నకల విధ కైంకర్యములనుఁ జేయుచుండు కాలమున, తిరుమలకు ఈశాన్య దిగ్భాగ

88. శ్రీ రామచంద్రమూర్తికి.

ముస⁶⁴ యోజనమూర విప్రకృష్ట మగు 'కురువై' అను గ్రామమున నిత్యవాసియై, తిరువేంగిడ ముడైయాన్లు తిరువడి ఘళ్ళలో — నిర వధిక భక్తి యుక్తుడైన కులాల వంశజుడగు నొక విష్ణు భక్త శ్రేష్ఠుడు, తం దేహ యాత్రకు ఉచితము లగు భా డముల నిర్మించిన విదప, తన భక్తి ప్రకర్షమున న మట్టిని పిసికి, నాలుగు పుష్పములను జేసి, శ్రీ వేంకటాచల పతి పాదావధిరములగూర్చి సత్యము సమర్పించు చుండెను.

అతడు చరమ శరీర⁶⁵ యగుట⁶⁶, ఆ పుష్పములు చక్రవర్తి సమర్పించి, స్వర్గీకరణ⁶⁷ పుష్పము పై నుండగా, దీనిని చక్రవర్తి యును ఒక రోజు అర్చక ముఖమున చి, తానును స్వయముగఁ జూచి, ఇట్టి భక్తాగ్రేసరుని దాసు లకు నెఱుకపఱచవలయు నని స్వామి వారి నడిగెను.

స్వామియును — 'చెప్పగూడదు' అని అనగా — 'అవ శ్యము చెప్పవలయును' అని చక్రవర్తి పట్టు బట్టెను. ఆ భక్తుడును — 'నన్ను ఎవరికిని ప్రకాశము చేయవద్దు, అట్లు ప్రకాశ పఱచినచో — మరణించెదను' — అని మునుపే శపథము చేసియుండుటచే, స్వామియును - 'చెప్పగూడదు' అనిన, చక్రవర్తియును పెరు మాళ్ళను నిర్బంధించి అడిగెను. విదప, స్వామియును — తమ భక్తు నకు చరమ కాలము⁶⁸ వచ్చిన దని గురైఱింగి, 'తమ భక్తుడు ఫలాని వాడు, ఫలాని ఊరిలో నున్నాడు' అని అనతిచ్చిరి. అంత నప్పుడే, ఆ భక్తుని నేవింప వలయు నని చక్రవర్తి బయలుదేర, అప్పుడు - 'నీ వొక్కడనే వానిని జూడఁబోదువు నాక!' అని పెరుమాళ్ళు సెల విచ్చిరి.

64. ౬. ఆమడ దూమువ నందు

65. యోగ నిద్రి నొంది, కడవటి రీరము గలవాడు,

66. కడలేరు సమయము.

అటులనే యంగీకరించి, చక్రవర్తి యను బంటరిగనే బయలుదేరి, అతని గ్రామమునకు వెళ్ళి, అతని మ్రోల సులవ. అప్పుడు ఆ భక్తుడును దివ్యజ్ఞాని యగుటచే, ఎదురుగ నించియున్నవాడు చక్రవర్తి - అని ఎఱింగి, 'శ్రీ వేంకటాచలపతి స్ను ప్రకాశ పఠించెను, ఇంక గాకు ఈ శరీరము వలదు' అని నిశ్చయించి, తన చేతిలో నున్న భాండ నిర్మాణ సాధన మగు తెడ్డును గీసికొని, తన తలపై మోదికొనెను.

ఆ నాడు శుక్రవార మగుటచే తిరువేంగడ ముడై యాస్లగు అప్పుడు తిరుమంజని కాలమై, కిరీటము మొదలగు తిరువాధరణములఁ దీసియుంచిన సమయమై యుండెను. అట్టి దివ్య మంగళ విగ్రహ నన్నివేళము తోడనే శ్రీ స్వామివారు ఆ సంచికి సాక్షాత్కరించి, అతనిని స్వీకరించి యుగ్రహించిరి.

ఇట్టి వృత్తాంతమును ఎంబెరుమానారులు ఆలకించి, 'తిరువేంగడ ముడై యాస్లు, ఇట్లు క్షితి సంత్రుతుడు,⁶⁷ ఆప త్సఖుడు,⁶⁸ అను విషయమును ఇతర చేతను లెల్లరునుగూడ నెఱింగి, భక్తులు గావలయును' - అను ఉపదేశ బుద్ధితో, ఆ 'కురువై' అను గ్రామమున, తిరువేంగడ ముడై యాస్లను కిరీటము - మొదలగు తిరువాధరణము లెవ్వియును లేకుండునట్లును, అనావృత శిరస్సులు⁶⁹ నుండునట్లును వేచేవు జేసి, వారి నన్నిధానముల తెడ్డు పట్టుకొని యున్న చేతితోడ ఆ కురువైసంచి విగ్రహమునుగూడ నుండు

67 తన స్వామినినవారంకు స్వాధీనియై యుండువాడు.

68 ఆపదంతో నెమ్మదియై యుండువాడు

69. అచ్చాంప మెయ్యవియును లేని శిరస్సు గలవాడు

నటులఁ జేసి, వారలకు ఒక ఆలయమునుఁగూడ కట్టించి, దానిలో ఆ విగ్రహములను ప్రతిష్ఠించి, నిత్యారాధనయు జరుగునట్లు ఏర్పాటుల నొనరించిరి.

‘తన్నీరముదు తిరుత్తల్’ అను

తిరుమంజన కైంకర్యమును ఏర్పాటు చేయుట

పెద్ద తిరుమలసంచిగారు, తిరుమలలో తిరువేంగడ ముడై యాస్తలకు నిత్యము పాపవినాశ తీర్థమునుగూడి పెరియ తిరుమొళి యను సంభాసముతో తిరుమంజన తీర్థమును తెచ్చుచు, కైంకర్యమును జేయుచుండ, తిరువేంగడముడై యాస్త, వారసుషీంచు కైంకర్యమున తమ హృదయము పల్లవించిన రీతిని ఎల్లఱును ఎఱుంగ వలయునని మనోరథము గొన్నవారలై, ఒకానొకనాఁడు సంచిగారు తిరుమంజన తీర్థమును దెచ్చు మార్గమున నొక వ్యాధాకారుడై, చేతితో విల్లును ధరించి, సంచిగారి మ్రోల నిలచి, ‘తాతా ! దాహము వేయుచున్నది, తీర్థమును కొంచె మిండు’ - అని ప్రార్థించు, శ్రీ సంచిగారును ఆ వ్యాధునిఁ జూచి, దీనిని తిరువేంగడ ముడై యాస్తకై కొనిపోవుచున్నాను, ఈ తీర్థము మనుష్యార్థము గాదు’ - అని సెలవిచ్చి, తిరుమొళిని అనుసంధించుచు, భగవ దనుభవావిష్ట హృదయమై, తిరుమంజన తీర్థమును వేంచేపు జేసికొని పోవుచుండిరి.

అంత వ్యాధుఁడును, సంచిగారికి తెలియకుండునట్లే వారి వెనుకఁ బోవుచు, చేతిలో నున్న బాగాగ్రముచే, తిరుమంజన ఘటమునకు ఛిత్ర మొనరించి, ఆ రంధ్రము ద్వారా వెలువడి, ధారగ వడుచుండు తీర్థమును తన హస్తములతోఁ బట్టి త్రావెను.

సంచిగారును కొంత దూర మరిగిన విన్ముట, తీర్థ మంశయును పోయినందున, తలపై నుండు తీర్థ ఘటము తేలిక యైపోవుటచే

తీర్థము పోయిన నై నము నెఱింగి, విచారపడి, వెనఁదిరిగి చూచి, వ్యాధుని యా దుష్ట చేష్టితమును గనుఁగొని, మిగుల దుఃఖించి, 'ఓరీ, వ్యాధుఁడా ! తిరువేంగడ ముడైయాన్లుకు గొంపోవుచున్న తీర్థమున నిట్టి ద్రోహము నొనఁరించితివే!' అని, ఆక్రోశముతోఁ బలికిరి.

అంత నా వ్యాధుఁడును నలవిగారిని తిలకించి, 'స్వామీ ! మీరు విచారపడవలదు, నమీపమున వేఱు తీర్థమును జూపించెదను, నాతో దయచేయుఁడు' - అని విషయము గదుర బలికి, ఆకాశగంగా తీర్థమునకు బిలుచుకొని వెళ్ళి, ఆ మడుగులో తీర్థము లేకపోగా - ధనుస్సున బాణము ననుసంధించి, ఒక గుండురాతికి క్రిందుగ ప్రయోగించి, ఆ బాణము తగిలిన గుండురాతిక్రిందుగ, అవిచ్చిన్న మగు నొక తీర్థధార బహు వేగముగ ప్రవహించెను పిమ్మట, వ్యాధాకారు లగు తిరువేంగడ ముడైయాన్లును - 'తాతా ! ఇట్లుపై ఈ తీర్థమునుండియే మాకు నిత్యముగ తిరుమంజన తీర్థమును గొనితెచ్చి యిండు' - అని ఆనతిచ్చినట్లు, తమ ఈశ్వరత్వమును స్మరింపఁజేసి, అంతర్వితులైరి.

పిదప, నలవిగారును, ఆ యాశ్చర్యమునుఁ గని, తిరువేంగడ ముడైయాన్లు లీలా రస విశేషము నునయం దిట్లు ప్రవహించినదే ! ఆహా ! ఏమి ఆ దివ్యక్రమము ! అని, నితాంత ప్రముదిత స్వాంతరంగులై,⁷⁰ ఆ తీర్థపు బండనుండియే తిరుమంజన తీర్థమును వేంచేపు జేసికొని వచ్చి, నన్నిధిలో పూర్వమువలె సమర్పించిరి. అప్పుడు తిరువేంగడ ముడైయాన్లును - అర్చక ముఖమున హెచ్చరిక (అరుళ ప్పాదు)ను బలికి, 'నంబీ ! దేవరవారు గొనితెచ్చిన తీర్థము వలన మార్గ మధ్యముననే మా దాహము తీరినది' - అని ఆనతిచ్చిరి.

70. మిక్కిలి సంకపించిన చిత్తము గలవారై

నంబిగారును — ‘అహా ! ఏమి ఈ విషయాకార మున్న క్రమము!’ - అని సంతసించి, ఆ రోజు మొదలు, ప్రతి నిత్యమును ఆకాశ గంగా తీర్థధార నుండియే తిరుమంజన తీర్థమును దెచ్చుచు, ఆ కైంకర్యమును నిర్వహించుచు వేంచేసియుండిరి.

కొన్ని రోజు లిట్లు గడచిన పిదప, నంబిగారి యవతార సమాప్తి కాఁగా, ఎంబెరుమానార్లు దానిని విని, వారి శ్రీపాద పద్మముల యందలి ప్రేమాధిక్యమున, ఆ నాఁడు నంబిగారిని మార్గమధ్యమున కటాక్షించిన దినము అధ్యయనోత్సవమునకు అనంతర దినముగ⁷¹ నుండినందున, ఆ తిరుమంజన కైంకర్య మహోత్సవమును అధ్యయన మహోత్సవమునకు కడపట ప్రతి సంవత్సరమును జరుపునట్లు కట్టడి నేర్పఱచిరి.

పరిష ద్వేంకటేశ్వరులకు నిత్యారాధనాదుల నేర్పఱచుట

బ్రాహ్మ పురాణమున శ్రీ వేంకటాచల మాహాత్మ్యమున లొండమాన్ చక్రవర్తి వృత్తాంతము గల ప్రకరణమున, చక్రవర్తికి శ్రీ వేంకటాచలపతి ప్రత్యక్షమై, హితోపదేశ ముఖమున మాటలాడుచు, అతనికి ఇష్టదైవమై యుండు రోజులలో - చక్రవర్తి శత్రు జయార్థమై దేశాంతరములకు బయలుదేరి, వెళ్ళిన స్థలము లన్నిటి యందును జయము సిద్ధించి, ఒక చోట మాత్రము అపజయము సంభవించెను. అంత శత్రువులు తఱుముకొని రాఁగా, చక్రవర్తియును పరుగిడి వచ్చి, తిరుమ - అడివారిమున నుండు గుహలో ప్రవేశించి, పెరుమాళ్ళ సన్నిధికి నని, వా⁷²తో అని వరాభవములను విన్నవించుకొనెను.

తిరువేంగడ ముడై యాస్తియు అతని సీసాలాపముల విని, ఉపసాంత్యన వచనముచే అతని దుఃఖములను పోగొట్టి, ‘ఓ చక్రవర్తి !

నీకు జన్మాంతర పాపశేషము కొంచె మున్నందున, నీ కీ పరాధవము సంప్రాప్తమైనది. ఇటుపై వచ్చు కాలమున అన్నియు నీకు విజయములే సిద్ధించును. శత్రు జయమునకై బయలుదేగము' - అని యాన తిచ్చిరి. అతఁడు మాత్రము పూర్వపు అవశయ సంఘటనను దలంచుకొని, వెఱగుపడి, ధైర్యము చానందున - పలుదుస్వామీ ! వలదు అని చెంపలు వైచుకొనెను.

అప్పుడు శ్రీ వేంకటాచలపతి, 'చక్రవర్తి ! భయపడకుము, మాకు అసాధారణాయధములైన శంఖ చక్రములను నీకు యుద్ధము నకు సహాయముగ నిచ్చెదము. నానిని గలుపుకొని 'వెళ్ళుము.' అని అనుగ్రహము మీఱ ఆనతిచ్చిరి అంతి చక్రవర్తియును విశ్వసించి, తిరుమల అడివారమునకు వచ్చి, హతశేషమైన⁷² సైన్యములఁ బరికించి, చింతాకాంతుఁడై యుండెను

ఆ సమయమున, కృపామూర్తి యగు శ్రీ వేంకటాచలపతి, అనంత గరుడ విష్వక్సేనాదులను తమ అసాధారణ పరిష్ జ్ఞనములతో⁶ నూడ -

“గరుత్మన్నిహ సర్వే వై వసామ గిరిమూర్తని

త్వం గిరే దక్షిణం సామం ఆసాద్య వసంత్యశః

శేషాగచ్ఛ వసత్వం చ తార్క్యదః శైలయాపర్వకమ్”

అని వామన పురాణమున చతుర్థాధ్యాయమున నున్నట్లు, వైశతేయ విష్వక్సేనులచే నధిష్ఠితమగు గిరి శిఖరమునకు వడమరగ నొక శిఖరమున, ఆర్పామూర్తియై యావిర్భవించి చక్రవర్తికి సేవను ప్రసాదించి -

“మా బైషి పుత్ర ! భద్రం తే చద్ర శంఖౌ దదామి తే
 తాభ్యాం గచ్ఛ పురీం దివ్యాం తౌ తే శత్రూన్ హనిష్యతః
 క్షత్తుక్తో తౌ దదౌ తస్మై తాభ్యాం సహ జగామ నః
 తౌ చ శత్రూన్ సహత్యాశు కృత్వా రాజ్య మకంఠకమ్”

అని బ్రహ్మపురాణము దున్నటుల, శ్రీ సుదర్శన — పాంచజన్యముల
 నతనికి చేదోడు వాదోడుగా నుండునట్లు అనుగ్రహించెను.

పిదప ఆ దివ్యాయుధములు రెండును, చక్రవర్తి సన్నిధాన
 మున దివ్య పురుషాకారములై సాక్షాత్కరించి, ‘చక్రవర్తి ! యుద్ధ
 మునకు బయలుదేరుము’ — అని ప్రేరేపించెను. అంత చక్రవర్తి
 యును శ్రీ వేంకటాచలపతి వాగ్దానమును సత్య మని నమ్మి,
 ఆ యాయుధములనుఁగూడ గైకొని బయలుదేరి శత్రువులను
 జయించి మరలి వచ్చి, శ్రీ వేంకటాచలపతి దివ్యసన్నిధికి విచ్చేసి,
 వినయ వినమితో త్రమాంగుడై, శ్రీవారిని నేవించి, అఖండ భూ
 మండలాధిపతియై, తిరువేంగడ ముడై యానై తిరువడి ఘళ్ళలో భక్తి
 పరిపూర్ణ మనోగఘుడై, చిత కాలము సర్వ భోగముల ననుభ
 వించుచు, పిదప, తిరువేంగడ ముడై యానై పరిపూర్ణ మగు దివ్య
 కృపకు పాత్రుఁ డాయెను’ — అని బ్రహ్మాండ పురాణపు కథ ప్రసిద్ధ
 మగుట మాత్రమే గాక, ఆ నాఁడు శేషగిరి శిఖరమున చక్రవర్తికి
 తను సారిపదులతోగూడ సాక్షాత్కరించిన స్వామియో, నేటికిని
 ‘పరిష ద్వేంకటేశ్వరులు’ అను వ్యవహారముతో అందరిని నేవను
 ప్రసాదించుచున్నారు.

ఇట్లు శేషగిరి శిఖరమున ప్రాదుర్భవించిన పరిష ద్వేంకటేశ్వ
 రులకు శ్రీ మద్రామానుజులవారు, ప్రతి నిత్యము అపకృష్టములైన
 వడపప్పు, పానకము, పండ్లు, టెంకాయ — మొదలగువానిని ఆరగింపు
 జేయునటుల కట్టడి నేర్పఱచిరి.

ఈ రీతిగ తిరుమలలో అనుభూతములైన⁷³ ధర్మముల
సుద్భూతముల నొనర్చియు,⁷⁴ జీర్ణములైన⁷⁵ ధర్మముల నుద్ధరించియు,
జీవతాంతర గంధము,⁷⁶ రాకుండునట్లు, శ్రీ వేంకటాచలవతి,
సౌఖ్య⁷⁷ - ఆశ్రిత పారతంత్య⁷⁸ - ఆపత్సఖత్వాద్⁷⁹ కల్యాణ
గుణ గణములను శ్రీశారతస్థులుగూడ నెఱుంగునటులను, స్వామి
వారి సిరి నలవదలు నిరుపద్రవములై, ఉత్తరోత్తరము అభివృద్ధము
లగునటులను మంగళాశాసనముఁ జేసి, ఇంకను తిరుమలకే అసాధారణ
ములైన కొన్ని ధర్మములను ప్రవర్తింపఁ జేయవలయు నని సంక
ల్పించి -

తిరుమలలో ననుష్ఠింపవలసిన

అటా వ్యవహారముల కట్టుదిట్టములు

“వైకుంఠ లోకాత్ గరుడేన విష్ణుః

క్రీడాచలో వేంకట నామధేయః

ఆనీగు స స్వర్ణమునీ సమీపే

సంస్థాపితో విష్ణు నివాస హేతోః”

అని మార్కండేయ పురాణమున శ్రీ వేంకటాచల మాహాత్మ్యములో
శ్రీ వైకుంఠ లోకమునొందు క్రీడాచల మని ప్రసిద్ధమై,

73. అప్రకాశములై (ఎవరికిని తెలియనివై యుండును.

74. ప్రకాశించ (ఎల్లరికిని తెలియునట్లు) చేసియు.

75. నష్టములైన (అప్రమలైన)

76. ఇతర జీవతల సంబంధము వాసన గూడ

77. అందఱితోడను కలసి మెలసి యుండుట.

78. తన నాశ్రయ దిగవారఁ కు సర్వప్రార్థనలై యుండుట.

79. ఆచలలో అధుని మిచ్చి కాపాడు అప్రమిత్తుడై యుండుట.

“వైకుంఠా దాగతత్వా చ్చ వైకుంఠాద్రి రితి స్మృతః ”

అనియు —

“గత్వా తు పరమం దామ క్రితాచలమిహానయ
హిరణ్మయ మహా శృంగం పంచోపనిషదాత్మకమ్.”

అనియును శుద్ధ వాంఛా పురాణమున పరమ పదమున శ్రీదాచల
మని ప్రసిద్ధమై,

“అయం కదాచి దేవానాం శ్రీనివాస ఇవా బభౌ ”

అని బ్రహ్మాండ పురాణమున, శ్రీయఃపతియొక్క చివ్య మంగళ
విగ్రహ మనియును —

“అనన్తోహం మహాదేవ ! స్థాస్యామి గిరిరూపధృత్.”

అనియును —

“త్వ త్పతా మణ్డరి భువి స్థాస్యామి రమయా సహ.”

అని వారాహ పురాణమున ఆదిశేషుని శరీరమనియు, ఇట్లు కల్ప భేద
ముచే వికల్పించఁదగినదై, అప్రాకృత మగు శ్రీ వేంకటాచలమును —

“సకాద్యా మనయః కేచిత్ భృగ్వద్వా శ్చ తపోదనాః
ప్రహ్లాద ప్రమాథాః పుణ్యాః అంబరీషాదయో నృపాః
విష్ణో రేషా పరం దేహం కున్దానా స్తం నగోత్తమమ్
ఏధ్యా మాక్రమితుం భీతాః పర్యస్తే ష్వేవ వర్తినః
తన్నిర్గత నదీష్వేవ కుర్వాణాః స్నాన తర్పణే
తపః కుర్వంతి వాంఛంతః సాజా త్కర్తుం జనార్దనమ్.”

అనునటుల, పరావర తత్త్వజ్ఞులలో ప్రధాను లగు శుకాది మహర్షు
లును, ప్రహ్లాద ప్రముఖులైన పరమ భాగవతులును, అంబరీషాదు
లగు రాజర్షులును, ‘సర్వస్మా త్పరుఁడైన’ శ్రీమన్నారాయణుని

80. ఉత్కృష్టములు, అనుత్కృష్టములు నగు వదార్థముల యాధాత్మ్యమును గుర్తెఱింగిన
వారిలో శ్రేష్ఠుడు

81. అన్ని పుస్తకములకు మిన్నయైన.

వ్య మంగళ విగ్రహమే యిది - అని అధ్యవసించి, ప్రాకృత శరీర
 బలఁ గొని అధిరోహించుటకు భీతులై, అడివారముననే యుండి,
 గవ త్యాత్మాత్కారమును ప్రార్థించిరి³ అని, స్కాంధ వామన
 రాహుడి పురాణములలో నున్న రీతిని, భగవత్ ప్రసాదాసాదిత
 మల దివ్య జ్ఞాన పరిపూర్ణు లగు ఆళ్వారులును, అట్లే ప్రాకృత
 శరీరముతో⁴ ఈ పరవ్రతిమును ద్రోశక, తిరుమల అడివారము
 యిందే మంగళాశాసనముఁ జేసిని క్రమమును స్మరించి, శర్యజ్ఞా
 గు తామును, ముం దొక యాత్రలో - ఆళ్వారులవలె తిరు
 మలను అధిరోహింపక, అడివారముననే కొన్ని దినములు నివసి-చుచు,
 తిరుమల నంబివారి నన్నిధిలో - ఇతిహాస శ్రేష్ఠమైన శ్రీమద్రా
 మాయణమును అధికరించి, శ్రీ వేంకటాచలపతినిఁ గూడ మంగళా
 శాసనముఁ జేసి, తమ ఇతిహాసికాచార్యు లగు⁵ తిరుమల నంబి
 యును, తమకు ప్రియ శిష్యు లగు అనందాళ్వారులును, శ్రీ వేంకటా
 చలపతి దివ్యాంతరంగము సంతోషించునటుల కైంకర్యముల
 యుచు వచ్చుచుండుటచే, తామును తృప్తి జెంది, సంతో
 యించుచున్నవారు, తిరుమలలో నిత్యవాసు లగు మనుష్యుల ప్రవృ
 త్తులు, శ్రీ వేంకటాచల వైభవమును, పూర్వకాలమున క్షేత్రవాసు
 గు మహర్షుల అనుష్ఠాన విశేషములను, శ్రీ వేంకటాచల పతికి ప్రీతి
 ర మగు శాస్త్రార్థమును తెలిసికొనఁజాలక, స్వేచ్ఛామూలమై
 ముందుటను బరికించి, వీరలు జ్ఞానాజ్ఞాన మూముగ నొనరించు
 శ్రీర్థాంశములను⁶ నివర్తింపఁజేయఁటకై, ఒక శాస్త్రార్థ మర్యాదను
 పసిద్ధ పలుపవలయు నని బద్ధ సంకల్పిల్వలై,

3. తగవంతుని దివ్యానుగ్రహముచే పొందఁబడిన విష్ణుత్వము లగు జ్ఞాన తత్త్వి వైరాగ్య
 ములతో గూడియుండు

4. ఇతిహాస మగు శ్రీ మద్రామాయణమును సాధించిన ఆచార్యు లగు

5. ఉత్పతముగఁ జేయుచున్న చెడ్డ పనులను.

“కేవిన్ కైంకర్య నిరతాః కేచి ద్రుహ్మాణి నిష్ఠితాః

ధ్యాన నిష్ఠాస్తభో నిష్ఠాః కేచి దుద్యాన కారితాః

విగ్రహాలోకనపరాః తత్రాసన్ మునిపుంగవాః”

అని స్కాందపురాణమున సువర్ణ ముఖి మాహాత్మ్యమున నున్నట్లు తలంచి, తిరుమలలో కైంకర్య పరులైనవారు మాత్రమే నిత్య వాసము జేయునట్లును, తిరుమల అడివారమున నవసరింప గుణానుభవ పరులును, సంసారులును ఉత్సవ కాలములలో తరుముకొనిపోయి, స్వామివారిని సేవించి, దిగివచ్చునట్లును —

“కందమూల పలాద్యా శ్చ నోపభోజ్యా స్వతంత్రితః

తత్రోపన్నాస్తు రాజేంద్ర ! యత స్త్వప్రాక్యతో గిరిః”

అని స్కాంద పురాణములో సువర్ణ ముఖి మాహాత్మ్యమున, తిరుమల అప్రాశస్త్యత స్థాన పుగుటచే, అం దుత్పన్నములై, దేవాలయమునకు భోగ్యములుగ వైష్ణవాగమ సిద్ధములైన కందమూలాదులగు సకల పదార్థములు —

“కందమూలాని వస్తూని భోజ్యాని చ హపీషి చ

నివేద్య పురతో విష్ణోః త త్ప్రసాదోపజీవనః”

అని ఆ ప్రకరణముననే పునరుక్తమై యున్నందున స్థలాంతరము నుండి వచ్చినట్టివై, దేవాలయములకు భోగ్యములుగ జేపబడిన పదార్థములు గూడ, స్థలవాసులు తమ తమ గృహములలో సాక్షము జేయక, నన్నిధిలోనే సాక్షమును జేయించి, శ్రీ వేంగీటాచలపతి ఆర గించిన పిఠప, ఆ మాహాప్రసాదమును గొనిపోయి, గృహారాధనము లలోగూడ నివేదనము జేసి, కాలోచితము లగు హవిర్వికవాద్యదు⁸⁶ లనుగూడ సడపించుకొని దేవాధారణము చేయునట్లును —

85 హవ్యము = దేవతల కిష్టద్రవ్యము యిస్తుము

86, విష్ణుము = పిండదేవతల కిష్టద్రవ్యము యిస్తుము.

“దేవార్పితై ర్థమాత్మైః హవిషా చ మహర్షయః
అవరవోఽర్చనాం విష్ణో ర్హున్ సత్ర మహిధరే ”

అని బ్రహ్మోత్తరమున ఏడవ అధ్యాయములో నున్నందున, స్థానవాసులు, తమ గృహారాధనములకుగూడ దివ్యోద్వాసములలోని పత్ర పుష్పాదులను సంగ్రహింపక, శ్రీ వేంకటాచలకుతికి సమర్పించి యనుగ్రహించిన పత్ర పుష్పాదులనే, తిరువారాధనమున కుపయోగించుకొని, ఆ శేషమును స్వీకరించుటకాము ఉజ్జీవించునట్లులను, ఇది ఉపలక్షణమై, భగవంతుని దివ్యాధరబింబమునకు భోగ్యముగ సమర్పింపబడు పయః పరమాన్న సూపాపూపాదులను గూడ,⁸⁷ క్షేత్రవాసులు తమ తమ గృహములలో పాకము చేయగలడునట్లులను, నన్నిధికి అనుచితములగు తాక పాక ఫలమూఁములను క్షేత్రవాసులు తమ తమ యిండ్లలో నుపయోగించుకొనునట్లును -

“కలప న్మగత ప్రాణాః ప్రాణినః సర్వ ఏవ హి.”

అనునట్లు, సకల సుముఖులకును - ఎల్లపుడును దేహధారణము జేయుట అన్నమూల మైనందున అన్న భాగమును మాత్రము వారి వారి గృహములలోఁజేసికొని భుజించునట్లును, తిరుమలలో నివసించు చేతను లకు ప్రసవముగాని, మరణముగాని ప్రాప్తమై టకు ముందే, స్థలాంతరమునకు దీసికొని వెళ్ళునట్లును, ఒకవేళ అచింతితుముగ మరణములు సంభవించినను అడివారమునకుఁ దీసికొనిపోయి, చరిమ శరీర శోధనము⁸⁸ జరుపునట్లును -

“మృగ పక్షి కుటాదీనాం రూపం కృత్వా పరాత్పరః
క్రితతే రిమయా పార్థం సూరిభి ర్నత్ర వర్తతే ”

87 పాలు పరమాన్నము, వప్పు, ఆవృతములు మొదలగునవి భోగ్య పదార్థములు

88. ఉహవ సంస్కారము.

అని వామన పురాణమున నున్నట్లు, తిరుమలలో నుత్పన్నము లగు మృగ పక్షులుగూడ భగవత్స్వరూపము లగుటచే, వానిని తామన పురుషు లెవ్వరును హింసించగూడ దనియు, ఉత్పన్న కాలములలో దిగ్బలీ యోగ్యము లగు దివస్వ సగర వీధులతో - వాదుకావాహనా ద్యారోహణము⁸⁹ కూడ దనియు -

“వేంకటాచల యాత్రాయాం పాద మేకం మనీష్యరాః
బ్రహ్మహత్యాసి పాపఘ్నం సంసారార్థవ తారకమ్”

అని వామన పురాణములలో అనేక స్థలములందు కీర్తింపబడి యుండుటచే, బ్రహ్మహత్యాది పాప నివృత్తికిని, భగవత్ప్రార్థికిని సాధనముగఁ జెప్పబడిన శ్రీ వేంకటాచల యాత్రలో విశేషాయాత్ర విశేష మగు వాహనా ద్యారోహణము అనుచిత మగుటచేతను, విశేషించి తిరుమల నెక్కువపుడు పాదుకా - వాహనములు కూడ వనియు -

“వజ్రాల యవనా ద్విష్ట పతితైః పాపిభి ర్నరైః
నారోఘం శక్యతే దివ్యో హ్యప్రాకృత శిరోచ్ఛయ”

అనియు—

“వజ్రాల యవనా ద్విష్ట పాపిభ్యో శ్చ నాస్తితైః
నారోఘ మపి య శ్శక్యతే పాపనః పర్యంతోత్తమః”

అనియును వామన పురాణములలో నున్నందున, చుండాలాదులు తిరుమల నెక్క-గూడ దనియు కట్టుదిట్టముల నేర్పఱచిరి.

ఇట్టి విశేషాచారములు తిరుమలలో నెంత స్థల పర్యంత మనఁగా -

“ఇతి పృష్టః శిరః ప్రాహ స్వామి నిత్యత్యక్తం వచః
స్వామిం స్తయా సదా యత్ర స్థిత్యతే వేంకటేశ్వర !
తత్రైవ దేవ! స్థాతవ్యం మయా వృషగిరీశ్వరః
ఇతి పృష్టః పునః ప్రాహ నీలమేఘ సమద్యుతిః

అకలంబ చ వసాహిహ వేంకటాచల భూదరే
త్వమ వ్యక్త మృదానీశ! మహాదేవ వస ప్రభో!
అపత్యకాయా మస్మాదే శోచిష్కేక దిగ్విర! "

అని పరాహ పురాణములో సప్తమాత్యాయాచల నున్నట్లు, తిరు
మలలో శ్రీ వేంకటాచలపతి తనను సేవించవచ్చిన ప్రహ్లాది దేవతలను
బంపు ప్రకరణమున, రుద్రుడు స్వామిచారిఁ జూచి, 'దేవరవారి
సన్నిధిలో దాసుఁడు అనుమతిని పొంది నింపెదను' అని విజ్ఞానముఁ
జేయుగా - అందులకు శ్రీ వేంకటాచలపతి - 'తిరుమల అడివారమున
నిచ్చటికి యోజన దూరము విప్రకృష్ట మగు అగ్నేయ దిక్కున నివా
సము జేయుదువుగాక! ' అని ఆనతిచ్చిరి. సన్నిధిలో నుండవలయునని
తలంచినవానికి 'అడివారమునకు నొక యోజన పరిమిత మగు
దిక్కులో నుండుము' - అని స్వామివారు నియమించినందున, ఆ
యాగ్నేయ దిక్కున నుండు శివస్థాన పర్యంతము స్వామిసన్నిధి' అని
తోచుచున్నందున -

"వేంకటాద్రి సమం స్థానం బ్రహ్మాండే నాస్తి కింవన "

అనియు -

"శ్రీమాన్ వృషగిరి శ్చాయం పావనానాం చ పావనః"

అనియును శ్రీ వేంకటాచలము సర్వోత్కృష్టమై, పరమ పావనమైనది
అని యున్నను -

"తిరస్య పరిత స్తిరే షుడ్యే యోజనమాక్రశే
తపః పరమ మ్హస్తాయ న్యకసత్ మునిస క్రమాః
నిరంతరం హర్షయంతః త త్పరిసాదాబిలాషితాః "

అని కొందఱు మహర్షులు స్వామి పుష్కరిణిని చుట్టి, ఒక యోజన
విస్తార మగు ప్రదేశము విశేషించి పరమ పావనముగ నిశ్చయించి,
ధగవ త్సన్నిధిపలె అధ్యవసాయము జేసి, తపస్సు నొనర్చుచు,
తత్ర వాసముగ నుండిరి - అని సువర్ణ ముఖి మహాత్మ్యమున నుండుట

చేతను, శ్రీ స్వామివుష్కరిణికి చుట్టును ఒక యోజన దూరము మాత్రము ఈ ఆచార మర్యాద అనుష్ఠేయము. అని పెద్దలు నిర్ణయించిరి ఇట్లు పెరను సావన మైస స్థలమును శ్రీ వేంకటాచ పతి దివ్య సన్నిధిగనే ప్రపత్తి చేసి గుండవలయును.

ఇట్లు తిరుమలో స్థల వాసులు అనుష్ఠింపవలసిన ఆచారములను స్వాంతరంగమున నిశ్చయించి, శ్రీ వేంకటాచలపతిగూడ తమ దివ్య సన్నిధిలో నిటుల నడిపించునట్లు సంకల్పించి, అనుగ్రహింపవలయును. అని నిర్ధారణము చేసికొని, శ్రీ సంబిగారిలో మనవి చేయుంగా, సంబిగారును దీనిని విని, అత్యంత ప్రీతి మనస్కులై, ఇట్టి ఎంబెరు మానుల సంకల్పమును తిరువేంగడ ముడైయాన్లు సఫలము జేయఁగలరు' అని యోచించుచు, కనులు మూసిరి. ఆ రోజు రాత్రి వారి స్వప్నమున తిరువేంగడ ముడైయాన్లు సాక్షాత్కరించి, 'రంజి సంబిగారా' మేము మునుపు ఎంబెరుమానార్ల నియమన ప్రకారము శంఖ చక్రముల ధరింప నివృత్తమైనట్లు, ఇప్పుడుగూడ వారి నియమము మాకు మిక్కిలి యిష్టముగా నుండును' - అని ఆనతీయ, సంబిగారును విని, శ్రుబుద్ధులై, స్వప్న వృత్తాంతమును లోకమున పండితులు, సామరులు - ఎల్లఱును ఎఱుంగునట్లు ఆనతీయవలయును. అని సన్నిధిలో విజ్ఞాపనము చేసిరి.

అప్పుడు శ్రీ వేంకటాచలపతి, ఒక భక్తునిపై ఆవేశించి, 'మేము రామావతారమున వసిష్ఠాదుల నాదరించినట్లు, మాయొక్క సర్వస్మా త్వరత్వమును శ్రీభాష్య నిర్మాణాది ముఖ్యమున వ్యవస్థాపించిన మా భాష్యకారుల⁹⁰ నియమమునుగూడ ఆదరించెదము. మనకు సంబంధించినవా రెల్లఱును ఈ ఎంబెరుమానార్ల నియమన

మూను అడరింపఁగలరు' - అని అనతిచ్చిరి. విదవ, అందఱును ఈ భగవ
దనుగ్రహమాన విని, సంతుష్టులై యుండిరి.

అప్పుడు శ్రీ వేంకటాచలవతి యంతరంగమునకు అంతరంగులైన
తెంగవిరాయని - అను నొక అర్చకస్వామి, శ్రీ శకకోపము నెత్తి,
అందఱి శిరస్సులపై నుంచి, 'మహర్షు లగు భాగవతు లనేకులు ఈ
స్థలమున అనుష్ఠించినదై, శ్రీ వేంకటాచలవతికి మిక్కిలి ప్రీతిపాత్ర
మైన ఈ ఆచార మర్యాదలు ఈ తిరుమలలో సమష్టించినవారలు,
ఎఱిఁబెరుమానార్లకు అంతరంగు లగుదురు; అనుష్ఠించువారు స్వామి
వారి దివ్యాక్షా రూపమున వేదమునకు బాహ్యు గగుదురు' - అని
దివ్యాక్షను ప్రకటింపఁగా, ఎల్లఱును ఏక ముఖమున సంగీకరించిరి.

ఈ ప్రకారము, భగవ దాక్షాసిద్ధములైన సదాచార విశేష
ముల నెల్లఱును అనుష్ఠించుచును కామున, తిరుమలసంబిగారి
శిష్యుడైన ఒక వైష్ణవస్వామి మాత్రము ఒకనాఁడు ప్రకృతి
వశ్యుడై. శ్రీ వేంకటాచలవతికి సమర్పించిన పువ్వు మాలికను
ధరించుకొనెను. అట్టి రాత్రి సంబిగారి స్వప్నమున శ్రీ వేంకటా
చలవతి ప్రత్యక్షమై, 'ఏమండీ! సంబిగామా! మీ శిష్యుఁడు
ప్రకృతి వశ్యుడై, మాకు పరిమళ ద్రోహమును జేసెను' - అని
విజ్ఞాపింప, సంబిగారును దానిని విని, చటాలున మేల్కొని, పెరు
మాళ్ళు నన్నిధికి జని, స్వామీ! తిరుమాలల నెవ్వరిని ప్రసాదింప
వలదు. కలిదోషముచే, అనుకూలరకునుగూడ పాపబుద్ధి కలుగు
చున్నది కనుక, నీ స్థలమున అమర్యాదలు సంభవించుచున్నవి.
కాబట్టి, దానుని విజ్ఞాపనమును సత్వ మగునట్లు సంగల్పించి, అను
గ్రహింపఁగలను' - అని మనవి జేయ, స్వామియును ఈ వార్త
నాలకించి, అర్చక ముఖముగ 'మేము అచ్చవతార పరిగ్రహము

చేసిపది ఆశ్రేతుల అభీష్టముల దీర్చుటకేగదా ! కాన, తమ తృప్తికై,
ఈ నాడు మొదలుకొని, మేము ధరించిన పుష్పమాలిక మొదలగు
వానిని ఎవరికిని ప్రసాదించను' - అని ఆనతిచ్చిరి

‘సేనాపతి జీయర్’ అను ఏకాంగిని హనుమన్నుదికాదులతో
శ్రీవారి కైంకర్యమును పరిపాలించుటకు ఏర్పఱచుట

ఈ వృత్తాంతముల నన్నిటిని ఎఱబెరుమానార్లు విని, సంతోష్టాంత
రంగులై, ఇట్లు శ్లేత్ర మాహాత్మ్యసిద్ధముగను, భగవ దనుగ్రహ
మూలమునను నడచునట్లు కట్టబడి నొనరించి, ఈ ధర్మములను భవిష్య
త్కాలములయందును పరిపాలనముఁ జేయఁచు వచ్చుటకై,

“వర్జినో నైష్ఠికే బుద్ధిః వై రాగ్యే యది దృశ్యతే

సంకల్ప్య బుద్ధిం తాం ధీరః కాషాయం ధారయే త్పటమ్ ”

అను ఈశ్వర సంహితా ఎచనానుసారము, బ్రహ్మచారియై, ఆశ్ర
మాంతరములయందు విరక్తుడై, ఊర్ధ్వ రేతిస్కుడై, ముగ్ధ పుర
స్కరముగ కాషాయ వస్త్రమును ధరించినవాడు నైష్ఠిక బ్రహ్మచారి
యై నందున, అట్టి అధికారిని సంపాదించి, ఆతనిని శ్రీ స్వామివారి
శ్రీ శతగోపము, తిరుప్పడియట్టము మొదలగు బహుమానముల నెల్ల
ప్రసాదించి, తిరువేంగడ ముడైయాన్ల కైంకర్యమున నియమించి,
శ్రీ వేంకటాచలపతి దివ్య సూక్ష్మ దభివృద్ధులకు ఏ యొక్క న్యూనత
యును¹ రాకుండునట్లు పరామర్శించుకొనుచు, ఉత్తరోత్తరము అభివృద్ధ
మగునట్లు, స్వామి సన్నిధిలో జరుగవలసిన ఆచారోపచారములకు
లోప మెయ్యదియును రాకుండునట్లును, కైంకర్యకరులకును అవచార
మేదియు రాకుండునట్లు హితోక్తుఁ బలికి, వారలద్వారా స్వామి
కైంకర్యము నిర్వహముగ నిర్విఘ్నముగ నడపించునట్లును, శ్రీ స్వామి
వారి దివ్య మంగళ విగ్రహమునకును, దివ్యాధరబింబము నకును తగి

నటుల, సమ సైమైస జోపచారిక⁸² సాంస్కర్మిక⁸³ అభ్యవహారికము⁸⁴ లగు ఉపదారముల నడపి చుకొనుచు వచ్చుటకును, దేశాధిపతికిని శ్రీమద్రామానుజులవారి చరణారవిందములలో భక్తి కుదురునట్లు హితోపదేశము చేయుటకును, అతని మూలముగ తిరువేంగడ ముడై యాన్లు సమ సైమైస కైంకర్యములను, అదివారాధనమును స్వీకరించు నట్లును, ఈ ప్రకారము ఇట్టి అనేకము లగు భగవద్ధర్మముల నేర్పఱచుటకును, శ్రీరామావతారమున ఏ యొక కొఱతయు రానీయక నిత్య కైంకర్య ధురంధరుడైన శ్రీ హనుమంతుని ముద్రగా నొక ముద్రాచాంగుళీయకమును చేయించి, శ్రీ వేంకటాచలపతి నియమనమును పొంది, ఆ ఏకాంగి శ్రీవైష్ణవస్వామి నిత్యము దానిని ధరించుచుండు నట్లును, శ్రీ హనుమ స్మృదాంకిత మగు నొక ఘంటను, హనుమ స్మృదాంకిత మగు నొక కట్టారిలోగట్టి, కైంకర్య యాతాకాలము లో ఘంటానాదము తోడనే హనుమ స్మృదాంకిత మగు నొక ధ్వజమును కట్టుకొని, సేనై ముదలయార్ల (విష్వక్సేనులవలె) పరిపాలన ముద్రా నిర్వహకుఁ డగుటకును, సన్నిధిలోని సర్వవిధము లగు పరికరములు గూడ ఆ ఏకాంగి శ్రీ వైష్ణవులకును విధేయతగా నుండి, శ్రీ స్వామి వారి కైంకర్యములకు ఏ యొక కొఱతయు రానీయక నడిపించునట్లును, ఆ హనుమ స్మృదాంగుళీయకముతో శ్రీ స్వామివారి భండారిము నకు వ్రతి నిత్యము రాత్రి కాలములో అన్ని వాకిళ్ళకును ముద్ర వేయునట్లును, ఇవి మొదలుగాఁగల అనేక భగవద్ధర్మములను నుద్ధరించుటకును, ఏకాంగి యగు అట్టి శ్రీ వైష్ణవస్వామికి 'సేనాపతి జీయర్' అను తిరునామము నుంచి, అరుళ్ళప్పడు (హృచ్చరికను) ద్రుసాదించి, కైంకర్య సర్వాహకు లగుదురుగాక - అని నియమించిరి.

82 ఉపదారి పేరువైన

83 స్మృతిపాదగన

84 కోట యోగ్యమైన

తిరుపతి పట్టణమున శ్రీ గోవిందరాజస్వామి సన్నిధిలో

శ్రీ ఆండాళమ్మవారిని ప్రతిష్ఠించుట

సిదప, తిరుపతిలో శ్రీ గోవిందరాజ స్వామిమాళ్ళ కైంకర్యము లకును ఏ కొంతయు రాసీయకుండునటుల, శ్రీ శిష్యుడైన గడియము యాదవరాయలకు ఆప్పగించి, శ్రీ గోవిందరాజస్వామి వారు శ్రీ చిత్రకూట దివ్యక్షేత్ర మహాత్మ్య సిద్ధమైన ఆని మానవు తిరునాళ్ళను ప్రతి సంవత్సరము పరిపాలించునట్లును కట్టడి నొనగించి, శ్రీ గోవిందరాజస్వామి దివ్య సంకడలు ఉత్తరోత్తరము అభివృద్ధ మగునటుల _

"శ్రీశైలోపత్సకాయాం యతికుంపతినా స్థాపితాం శ్రీ సగర్భాం

గోదా గోపేంద్రవామ్ని ద్యుతిమతి భగవ ద్దక్షిణే పూర్వూరిత్యైః

ఇత్యావ్యాహార్యమానాం అవరకరధృతో మృల్లకల్పారహస్తాం

సేవే శ్రీ భట్టనాథాహ్వయముని తనయాం దేవ సమ్మ త్సమైర్దైః "

అను అభియోక్తుల ప్రకారము శూషికొడు తనాచ్చియార్లగు (ఆచార్య క మాల్లడ యగు శ్రీ గోవిందేవిని) శ్రీ ఆండాళమ్మవారిని, వామవాస్తవ మున కల్వార వుప్పుమును ధరించునట్లు అవతరింపజేసి, ఆ దేవిని, ద్విభుజయై యండునటుల, శ్రీ గోవిందరాజస్వామి దక్షిణ పార్శ్వ మున ప్రతిష్ఠ చేయించి, యంత్రోద్ధారాదులనుగూడ జేయించి తిరు వారాధనము పరిపాలించునటుల కట్టడి చేసియు, శ్రీ గోవిందరాజ స్వామివారి నైమిత్తికోత్సవ కాలము లగు తెప్పోత్సవము, వనభోజ నోత్సవము, పార్వేట ఉత్సవము, డోలోత్సవము మొదలైన సత్సత్సవము లను స్వీకరించుచున్నపుడు, పెరియాళ్వార్ల కుమార్తె యగు శ్రీ ఆండా శమ్మవారుగూడ వేం చేసి, ఉపచారముల స్వీకరించునట్లునుగూడ కట్టడి జేపిరి.

మఱియు, శ్రీ ఆండాళమ్మవారు - “వేల్గడవత్తెన్నై విది కిత్తియే” అని భగవంతుని నుభవము జేయునప్పుడు ప్రథమమున శ్రీ వేంకటాచలపతి ననుభవించి తుల్య ఆనందమును, ఆమె తిరునక్షత్ర మగు తిరువాడిప్పురమున తిరుమాళి వారమునకు వేచిసి, న్యయంవ్యక్తమైన శ్రీమత్పాదారివిందముల నుభవమున వేంచేపుఁ జేయునట్లుల కట్టడి జేసియు, ధనుర్మాసమున ‘మృగశిరీసరాట్టము’ అను నొక ఉత్సవమును సాప్తాహికముగ సరిపాటి యురుదినము తిరుతేరు ఉత్సవమును కటాక్షించునట్లును, ‘కణము’ అనినోజు మనుష్యుల ఉత్సవమునకు నిషేధమైనను, (శ్రీ)ల కామ్యవ్రతము స్థానములకు కొన్నింటికి ప్రశస్తమని జెప్పబడి యున్నందున, ఆ క. ము కందుగ రోజుననే, పెరియార్వారుల తిరుక్కుమార్తె యగు శ్రీ ఆండాళమ్మవారికిని, శ్రీ కృష్ణస్వామికిని తిరుమాళి నమర్పించి, జగత్తును ఉజ్జీ వింపఁజేయుటకును కట్టు దిట్టముల నొనరించిరి

శ్రీ వేంకటాచలపతికిని, శ్రీ గోవిందరాజస్వామివారికిని

బట్టమును పాల్గించుట

శ్రీ వేంకటాచలపతియును, శ్రీ గోవిందరాజస్వామియును భిన్నాభిరహస్యమైనను,⁸⁵ శ్రీ వైభావంగ. మున ఏకసంహితా సిద్ధమైన నిత్యారాధనోత్సవాదులను కటాక్షి చుచున్నందున, ఒక సన్నిధిలో వేంచేసియుండు పంచ తెరియలవలె, బ్రాహ్మ దోచునట్లు పరిపాలన మొనరించిరి.

శ్రీ రామానుజ పురమును సీర్పించుట

శ్రీ గోవిందరాజస్వామికి, శ్రీ వేంకటాచలపతికిని మంగళాశాసనపదమలై యుండు పెద్దలగు పరిమ భగవతులకై గోవిందరాజ

85. వేలు వేలు స్థలములయం బుచ్చువార లైవను.

స్వామి సన్నిధికి ఉత్తరముగ నొక మాడ వీధిని గల్పించి, దానికే 'పార్వములలో గృహారామానుజులను నిర్మించి, దానికి - 'శ్రీ రామానుజ పురము' అనుపేరు పెట్టి, అందు పారలీని నిత్య వాసము జేసి, నటుల నియమించిరి.

తిరుమల అడివారమున ఆళ్వారులను ప్రతిష్ఠించుట

ఇట్లు శ్రీమద్రామానుజులవారు తిరుమల తిరుపతి దివ్య శేషమున అనేక భగవద్ధర్మములను, శ్రీనైష్ఠవ ధర్మములను, ప్రవర్తించి, విదవ శ్రీరంగమునకు వేంచేయునట్లు ప్రయాణము జేసి, తా పురమునకు విచ్చేసిరి.

“శివో వా సైన్యనాథో వా శ్రీపతి ర్దేవీతి సాత్త్వికైః

ఇతి సర్వై ర్విత్కాయ యతిరాకాయ మంగళమ్.”

అనియు -

“పాషండ దృఢపండి దాన దాహనః వాద్వాక శైలాశనిః

దౌర్ధ ద్వాస్త నిరాస వాసర పతిః జైనేభ కణ్ఠీరవిః

మాయావాది భుజ్జు భంగ గరుడిః త్రైవిద్య చూడామణిః

శ్రీరంగేశ జయధ్వజో విజయతే గామానుజోఽయం మునిః.”

అనియు కీర్తింపబడినటుల, సర్వాత్మోద్ధేవనార్థమై, శ్రీనాథ - శేష శేషాశనాదుల అవతారిమో ? అని వికల్పింపబడిగిన దివ్యావత వైభవముగ గలవారలై, వైదిక సర్వభౌము లగు శ్రీమద్రామానుజులవారు తామే -

“శుకాద్యా మునియః కేదిత్ భృగ్వాద్యా శ్చ తపోధనాః

ప్రహ్లాద ప్రముఖాః పుణ్యాః ఆంబరీషాదయో నృపాః

విష్ణో రేవా పరం దేహం మన్యానాస్తం నగోత్తమమ్

పద్మ్యా మాక్రమితుం భీతాః పుంజితే ష్వేన పర్తిసః

త న్నిర్గుణో జలే వ్యేవ క్షాంతాం సాక్షాత్ కర్షణే
తమః కుర్వంతి వాంఛన్త సాక్షాత్ కర్షణం జవార్దవమ్ "

అనునట్లు, కురాపర తత్త్వ విదిగ్రేనరు లగు శుకాది పరమ యోగులును, ప్రహ్లాద ప్రమాలు లగు పరమ భాగవతులును తిరుమలకును, అందు సర్వసులభుడై వేంచేసి యున్న శ్రీ వేంకటాచలపతికిని తార తమ్యబుద్ధి లేనివారలై, సమూహ ప్రతిపత్తిని జేసి, తమ ప్రాకృత శరీరముతోడ తిరుమలపై అడుగిడ కుండునట్లు, భగవ దనుగ్రహప్రాప్త విశుద్ధ విజ్ఞాన పరిపాకు లగు ఆత్మార్థులును " - శైష్టవణ్యగుమినో శేణయర్ వేంగడలై" అనియి - "శైష్టయర్ తిరైక్కుమ్ శున్తై తిరువేంగడ ముడై నెజ్జమే" అనియి - "తిరువేంగడ మామలై బిన్దుమే యెళవమ్ వినై నోయ్ తీర్పదువుమ్" "తిరువేంగడమ్ కణ్ణట్టు శమన్దల్ వీడు తరుమ్ తడమ్ కున్దమే" "ఉయ్యక్కొళ్ళాన్ నిన్ద వేంగడమ్ నీలెత్తుళ్ళన" " - త్తరువి వేజ్జమే వానోర్ కుమ్, మణ్ణోర్ కుమ్ నైప్ప" "వేంగడమే మెయ్ వినై నోయ్ తీర్పదువుమ్" "వేంగడత్తుద్ది" అనియిను ఇత్యాది స్థాములయందు తిరువేంగడము నకు, తిరువేంగడ ముడై యాస్థతో భేదమును పాటించక, తమకు కరమ ప్రాప్య మియ్యదియే - అని అధ్యవసాయము గలవారలై, "తిరుమలనుఁ ద్రొక్కిము" అని తీర్మానించుకొని, అడివారమున నుండియే మంగళానామము జేసిని క్రమముననే యనుసరించి తిరుమలలో ఆత్మార్థుల ప్రతిష్ఠ జేయక, తిరుమల అడివారమున తిరుమలతో ఏక శరీరు లగునటుల ప్రతిష్ఠను జేయించిరి.

శ్రీ గోపందరాజస్వామి గారినిగూడ

అడివారమున ప్రతిష్ఠించుట

ఇట్టి సమయమునకు సరిగ్గా, చిత్రకూట శైత్రమునుండి వేరైన శ్రీ గోపందరాజ పెరుమాళ్ళకు తిరుమల అడివారమున

శ్రీ వేంకటాచలపతితో గూడ విశేషముగ శ్రీవైభావ సాగమ ప్రకారము దివ్యగుణ ప్రతిష్ఠను జేయించి, భక్త్యయనోత్సవము మొదలగు కొన్ని ఉత్సవాలు పరాస్పరావిరోధముగ⁹⁰ పరిపాలించునటులను కట్టు చట్టముల నేర్పఱచిరి.

శ్రీ వేంకటాచలపతికిని, శ్రీ గోవిందరాజస్వామికిని

ఐక్యమును బోధించు ఐక్యహ్య శ్లోకములు

కాశీరాజు సంతానారము ఇంటింటి సహితుడై వచ్చి, శ్రీ వేంకటాచలపతి భక్తిమీఱ నేంచి నిలుచి, శ్రీ వేంకట రమణుడును 'చేహి మే దదామి తే' (ఇచ్చునంటిమి వాయనమ్, పుచ్చుకుంటిమి వాయనమ్) అను కీర్తిగ ఘరాణ సిద్ధమైన లీలా విశేషమును ఎల్లఱు నెఱిగి ఆశ్రయించి, ఉత్తీనింపవలయునని సంకల్పించి, రాజ మహిమికి సాక్షాత్కరించి, 'మేము నీకు సంకల్పమును అనుగ్రహించెదము; నీవు మాకు కావలసినంత భూమిని సమర్పించుము' అని అమెను అడిగిరి. అమెయును భర్త పరిత్యజించి గుంటచే, 'భర్త అనుమతి కావలయును' అనిన, శ్రీ వేంకటేశ్వరుడు - 'ఇట్లైన మాకును మాయన్నగా రగు శ్రీ గోవిందరాజస్వామివారి అనుమతి కావలయును' అని ఆనతిచ్చిరట !

ఈ స్వప్న వృత్తాంతము ఆ దివ్యదేశమున ప్రసిద్ధమైనందున, ఒక సన్నిధిలో నున్న పంచ భేరములకు నుండు ఐక్యమువలె, పీఠలకును అర్చనతార్తకృత్యము దోగుదుండుటకు కటాక్షించి, శ్రీమద్రామానుజులవారు - శ్రీ వేంకటాచలపతి త్రిసంధ్యా కాలమునను తిరుచారాధనము స్వీకరించుచున్నపుడు వేద గ్రంథాయణమును వినియనుగ్రహించు సమయమున, శ్రీ వేంకటాచల మాహాత్మ్యముతో గూడ శ్రీ చిత్రకూట మాహాత్మ్యముతో బాటు, శ్రీ వేంకటాచల మాహాత్మ్య

ముతో గూడ శ్రీచిత్రకూట మాహాత్యముతోగాటు, శ్రీ వేంకటాచల మాహాత్యమును విని యనుగ్రహించుచున్నప్పుడు — “ ఊన్ వాడ కిల్లాదు ” “ వాడి ముగ్ధుడై పోగి ” అను రెండు తిరుమొగులను విని యనుగ్రహించుకొనుటను, అటులనే, శ్రీ గోవిందరాజస్వామియును ‘ ఒలివిల్ ౩ ౬ మ్ ” “ ఉలగముడ్డ పెరువాయా ” మొదలైన దివ్య పుటాములును, అనుగ్రహించునటులను, మఱియు — తిరుమల తిరుపతి నివృత్త శ్రేత్రములు రెంటిని చేరి ఒకే దివ్య శ్రేత్ర మని సిద్ధించుటకై, శ్రీకృష్ణపుల తిరుమాళిగలో ఉత్సవ కాలమునందు, తిరువేంగడ ముడై యాన్, శ్రీ గోవిందరాజన్, అలర్ మేల్ ముగై నాయచ్చియార్, అళ్యార్ తిరుమగళార్ సంభావనై (శ్రీ వేంకటాచలపతి శ్రీ గోవింద రాజ, అగిమలుంగ, అండాళమ్మలకు సంభావన) అని రెండు స్థల ములయ నును ఏక రీతిగ సంభావన సమర్పించునట్లు నియమమును గల్పించిరి — అది, శ్రీ వేంకటాచల నిత్య నివాస రసికు లగు పెద్దలు ఆనతితురు

శ్రీ వేంకటాచలపతి

దివ్య ప్రబంధముల నాలకించు ప్రకారము

మార్గళి మాసమున ముప్పది రోజులును, బ్రహ్మ మాసా ర్ద్రమాస తలుపులు దెఱచు నమయమున, తిరుప్పావు, తిరుప్పళ్ళి యెఱుచ్చి — ప్రబంధముల అనుసంధానము. అందు మొదటి దిగమున మాత్రము తిరువారాధనము జరిగి, ఆరగింపు ముగిసిన వెనుక, తిరు ప్పావు, తిరుప్పళ్ళి యెఱుచ్చు అనుసంధాన ప్రారంభము మరుగటి దినమునుండి తిరువారాధన కాలమున — తిరుప్పావు, తిరుప్పళ్ళి యెఱుచ్చు అనుసంధానము; మధ్యాహ్న కాలమునందు — ఉపదేశరత్నమాల, సాయంతాలమున — తిరువాయిమొళి నూత్రం

దాది అనుసంధానము తిరుక్కార్తిగ మొదలుకొని, అధ్యయనోత్సవము వఱకును ఉప కేశవత్వమాల, తరువాయ్ మొలి నూత్రందాదుల అనుసంధానము

మిగిలి సమానమలయందు, ప్రాతః కాలమున తోమల నేవ జరుగునపుడు - తిక్కావు, తిరుప్పళ్ళి యెఱుచ్చుల అనుసంధానము, మధ్యాహ్న కాలమున తోమల నేవ జరుగునపుడు - శిషియ తిరుమడల్ అనుసంధానము, సాయంకాలమున నిత్యానుసంధానము అనుసంధేయము

దాని ప్రకార భేదము :-

ప్రథమమున - తిరుప్పల్లాండు, తనుపరి - పూచ్చుడిల్, కాప్పిడల్, శెన్నియోంగు, విణ్ణీల మేలాప్ప, ఉనరు శెల్వత్తు అంగనెడు మదిల్, తాయ్ తిందై, ఉన్నాడ ఉణ్ణాను, వాడమరుదిడై, బిలివిల్ కాలమ్, శిలగ మండ పెరుచాయా, కంగుమ్ పగలుమ్, ఆళి ఎళ, అమలనాది పిరాన్, కణ్ణినుణ్ శిఱుత్తాంబు - అనునవి అనుసంధేయములు.

నాయ్చ్చియార్ తిరుమొళి, పెరుమాళ్ తిరుమొళులు - అను తిరుమొళులు అనున ధింతునపుడు, ఆ యా ప్రబంధమున తనియన్లును అనుసంధింప నవసరం లేదు. ఏక దేశమున ఆ తిరుమొళులు అను సంధింపుటచేరి అమలనాది పిరాన్, కణ్ణినుణ్ శిఱుత్తాంబు - అను ప్రబంధమాల రెండింటిని పూర్ణముగ అను సంధించుటచేరి, తనియన్లుగూడ అనుసంధింపవలయును ఇట్లు పూర్వాచార్యుల నియమము.

నిత్యానుసంధానముతోగూడ 'కంగుమ్ పగలుమ్' ప్రబంధమును, మధ్యాహ్నమున తోమల నేవ జరుగునపుడు 'శిషియ తిరుమడల్' అను ప్రబంధముల ననుసంధించుటకు కారణ మేమనగా -

పూర్వకామున, పరమ భాగవతులు గుమి గూడి, భగవ దను భవపరులై బ్రజ్జీవించు పగమ భోగ్యమైన శ్రీరంగ దివ్య తేజమున నిల్వ వాసన తేలుచు, పెరుమాళ్ళ (శ్రీరంగనాథుల) తిరిమేని-రుండు (దివ్య మంగళ పగ్రహమున) అత్యంత ప్రావణ్యము లిగియుండు పావనోక స్వామి శ్రీస్వామి పుష్కరిణిలో స్నాన మాచరించి, శ్రీ వరాహస్వామిని నేవించి, నేవాక్రిమిముగా లోపల ప్రవేశించి, శ్రీ భాష కారుల చరణారవిందముల కెఱిగి, వెన్నుమూలైయిట్టాసి మంట పమునకు విచ్చేసి, శ్రీగరుడాళ్ళార్లను, శ్రీవార్లరపాళును నేవించి, శ్రీమద్రామానుజులవారి యెదుట, వారి పురుషకారముగ తిరువేంగడ ముడై యాల్లగు దండము ననుర్పించి, లోన ప్రవేశించి, కులశేఖర వడి వద్దకు జనిత తస్మిమీపమున నిలచి, 'ఆపాదచూడ మనుభూయ సారిం శయానం' అను వాసనతో శ్రీపాదపశ్యములు మొదలుకొని కిరీటము వఱకును బాగుగా అనుభవించి, పూర్వ వాసనచే అవశముగ 'కంగు లుమ్ పగలుమ్' అను దశశమును దేవ గానముతో మేళవించి పాడిరి.

అంత శ్రీ వేంకటాచలపతియును ప్రహృష్టాంతరంగుడై, అర్చక ముఖమున అరయి స్వామి! పూర్వము ఆళ్ళార్లు మా విషయమున వ్యాపిగ్ధులై, నాయితా దశను పొందినవారై, మి న్మునుభించిని ప్రకారముగ ఇప్పడు మీరు అనుకరించి చూపితిరి, అందుచే, మాకు ఈ తిరువాయిమొళి చాలా ఇంపుగ నున్నది, ఇటు లనే మా యందలి యుక్త ప్రావణ్యముచే, నాయిత దశను పొంది, పరకాలు లానతిచ్చి దివ్య ప్రబంధములలో నొకదానిని అనుకరించి చూపుచు' - అని కుతూహలాక్రాంతచిత్తుడై పలుకఁగా, అప్పుడు ఆళ్ళార్లరయదులును అతిమాత్ర ముగ్ధ హృదయులై, అతడు ప్రసా దించు సాద్భావచనములయందు అత్యంత ప్రవణులై, "కారార్ వరై కొరంగై" అని యారంభించి, పరకాలులు మడలూరిగ భగవంతుని

అనుభవించిన ప్రకారమును, పరవశ గ్రాత్యులై, నాయీకా దశానుభవమును ఆనతిచ్చిరి.

ఆ శ్రమము నెల్ల శ్రీ వేంగటాచలః తి యాలకింది, సంతోష హృదయములై, తమ శ్రీపాద పద్మ స్వరూపు లగు శ్రీ శతకోవులను, తిరుమాల మొదలగు బహుమానముల నెల్ల అనుగ్రహింప, ఆత్వార్ అరయర్ వ్యామివాకు స్వీకరించి, కృతార్థులై యుండిరి

అప్పుడు సన్నిధిలో నుండు పెద్ద లగు అంజని వెత్పర్, ఎంబెరుమానార్, తిరువేంగడ తయర్ - మొదలగువా రందఱును సంతోషాంతరంగులై, ఈ మధ్యాహ్న సమయమున తోమాల సేవలో శిశీయ తిరుమండల్ - దివ్య ప్రబంధమును అనుసంధింపఁగా, చెవులార విని, తోమాల సేవను కండ్లార నేవించిరి. ఈ భగవ దాజ్ఞ సనుసరించు తిరు వీధులలో ఉత్సవము జరుగునప్పుడును, ఈ 'తిరుమండల్' దివ్య ప్రబంధమునే నేవింపవలసి యున్నది - అనియు, -

మునుపు, శ్రీరంగనాథులు ఇచ్చటికి వలస వచ్చి, కొంత కాలము వేంచేసి యుండి, తిరిగి తమ దివ్య దేశమునకు వేంచేయు నప్పుడు తమకు అసాధారణమైన "కంగులుమ్ పగలుమ్" అను తిరు వాయ్ మొగిసి విని, తిరువేంగడ ముడైయాన్లు విగుల సంతోషులై సందానా, నిత్యము సాయం కాలములయందు నిత్యాను సంధానముతో బాటు, ఈ తిరుమొగి గూడ అనుసంధింపఁబడవలయును అని నియమించిరి.

అధ్యయనోత్సవ కాలములయందు శ్రీ వేంకటాచలపతి

దివ్య ప్రబంధములను అలకించు శ్రమము

‘తక్షణమున వలి తిరుత్తవ్’ అను తిరుమల పంచాంగాతి తిరుమంజన తీర్థైంకర్యోత్సవముతోగూడ అధ్యయనోత్సవము మొత్తము ఇరువది నాలుగు రోజులు అందు చిన్న అధ్యయనోత్సవము, మార్గళి మాసమున శుక్ల పక్షే కాదళికి ముందు పదునొకండు రోజులు

మొదటి రోజు - రాత్రి, మువల్ తిరువందాది మొదలుకొని మూడడు తిరువందాదులు, నాన్మిగమ్ తిరువందాదియను, తిరువీరుత్తము - అను నీ దివ్య ప్రబంధములయందలి మొదటి పాశురములు అనుసంధేయములు

రెండవ రోజు - ఉదయము, ‘ఇయల్వా’ వెయ్యి పాశురములు అను సంధేయములు, రాత్రి తిరుప్పల్లాండు తొడక్కము.

మూడవ రోజు - ఉదయము, పెరియాళ్వార్ తిరుమొలిరెండు పత్తులు, రాత్రి - శెన్నియోంగు పది పాశురములు.

నాల్గవ దివసము - ఉదయము పెరియాళ్వార్ల తిరుమొలిలోని మిగత భాగము ; రాత్రి - ‘విల్లళ్ల మేలాప్ప’ పది పాశురములు

ఐదవ రోజు - ఉదయము తిరుప్పావై, నాయ్చ్చియార్ తిరుమొలి ; రాత్రి - ఊనెరు తెల్వత్తు.

ఆఱవ రోజు - ఉదయము, పెరుమాళ్ తిరుమొలి మొదలు కొని, కణ్ణిమణ్ శిరుత్తాంబు కడపటివఱకును, ముదలాయిర మంత్రయను, రాత్రి - పెరియ తిరుమొలి తొడక్కము, అది యేకపంగా - ‘వాడి నేన్ వాడి’ తిరుమొలియును, ‘తాయ్ తంజై’ అను తిరుమొలియును.

ఏడవ రోజు - ఉదయము, పెరియ తిరుమొలి రెండవ పత్తు ; రాత్రి - ‘వాడ మరుదిడై పోగి’ అను తిరుమొలి.

ఏనిమిదవ రోజు - ఉదయము, పెరియ తిరుమొళి మూడవ పత్తు, నాల్గవ పత్తును, రాత్రి, 'మొడై నాళ్ మత్తై' అను తిరుమొళి.

తొమ్మిదవ రోజు - ఉదయము, పదు, ఆట, పదు పత్తుల రాత్రి - 'తెళ్ళియార్ దేవార్ క్కుమ్' అను తిరుమొళియును

పదయవ రోజు - ఉదయము, ఏనిమిది తొమ్మిది పత్తులు, రాత్రి 'కాదిల్ కదిప్పిట్టు' అను తిరుమొళియును.

పదు నొకండవ రోజు - ఉదయము, పదియవ పత్తు, పది నొకండవ పత్తును, రాత్రి, తిరుమొళులు న్దొండకమ్ - అను ప్రబంధము పెరియ తిరుమొళి, శాస్త్రములైయును

ఇట్లు పదునొకండు రోజులలోను, రాత్రులయందు అరయల్ కోయిల్ తిరు నాయి మొళికి జేవ గానముతో ననుసంధింతురు మరొకడమున ప్రాతః కాలమున, మిగిలిన ప్రబంధ భాగము అంతయును అనుసంధింపవలసివది

అనంతరము శుక్రకాదళి మొదిలు పెద్ద అధ్యాయనోత్సవము పదిరోజులు. అందు ప్రాతః కాలమున ప్రాతః కాలమున, భగవద్విషే నానంతరము నాలుగు వేదములును, ఇతివేస పురాణములును, అన సంధేయములు. రాత్రి కాలమున విద్యము తిరువాయిమొళి దివ్య ప్రబంధమును ఒక్కొక్క పత్తు అనుసంధింపవలయును. పదు నొకండవ రాత్రి - కణ్ణిమణ్ శిలుత్తాయి దివ్య ప్రబంధము అను సంధింపవలయును పండొండవ రోజు రాత్రి - నూత్తందాది దివ్య ప్రబంధము

అట్లుపై మరురోజు శ్రీ వరాహస్వామికి అధ్యాయనోత్సవమున పరిపాలింపవలయును అందులకు మరు దినము తణ్ణిరముదువళి తిరుత్తుగై తిరునాళ్.

తిరుమలలో అధ్యయనోత్సవ సమయమున రెండవ రోజు మొదలుకొని, ఇకవది మూడు రోజులలోను, సాయం కాలమున - మలైన్ది పెరమాళ్ళు తిరువీధులు వేంకటాచలపుడు, ఉత్తరపు తిరువీధిలో శిషియ తిరుమడల్ ప్రబంధమును అనుసంధింపవలయును. అధ్యయనోత్సవమున మొదటి రోజు తిరుమాళ్ళు మండపమున ఉచిత కాలములయం దంత గును అనుసంధింపవలయును.

శ్రీ సేనై మొదలియాళ్వార్ల తిరు నక్షత్ర దినమున, మలైకున్డ పెరుమాళ్ళు, శ్రీ సేనై మదలి యాళ్వార్ల సన్నిధికి వేంచేపు చేయునప్పుడు తిరువిరుత్తమును అనుసంధింపవలయును.

తిరువేంగడ ముడైయాన్లు, పెద్ద - ధ్యయనోత్సవము శాస్త్రముల రోజున, నిత్యమువలె, శ్రీ సేనై మదలి యాళ్వార్ల తోను, ఎంబెరుమానార్లతోడను, తిరుమామణి మంజపమున. తిరువాయి మొలిన శ్రవణ పేయముగ నాలకించిన తదుపర, వేదములను, మొదట ఉత్తర శాంతి పాఠములతో ముగించిన పిదప, పెరుమాళ్ళ తీర్థము, శ్రీ శతకోపము, ప్రసాదములు వినియోగమైన యనంతరము, ఎంబెరుమానార్లు పెరియ పెరుమాళ్ళను (శ్రీ వేంకటేశ మూల భేరమును) మంగళాశాసనము జేయటకై, తిరుమామణి మండపమునుండి ప్రవక్తి యముగ బయలుదేరి, జీయరులు, శ్రీవైష్ణవులు, అరైయర్లు - అందఱును చేరి, స్తోత్ర రాజమును అనుసంధించుచుండ ఉత్సవముగ వేంచేసి, పెన్దుమలై యిట్టాన్ తిరు మంటపమున పెరియ పెరుమాళ్ళ సమక్షమునకు వచ్చి నిలిచిన వెంటనే, జీయర్లు దలగువారు, ఎంబెరుమానార్లు అనుసంధించువట్టుల్ను తిరుప్పల్లాండు రెండు పాశురములను, “ఒలివిల్ కాలమ్”, “ఉటగ మొణ్డై పెరుమాళ్ళున్”, “కాయే తనై” అను పాశురములను, “అళిళ భువన శస్త్రి”, “ను శ్లోకమున, శరణాగతి గద్యమున పూర్వ భండమును అనుసంధింపగా, ఆ సమయమున,

తిరువేంగడ - ధైయాన్లును, తోమాల, తిరుప్పరివట్టము శ్రీ శత
గోపము, ప్రసాదము, పెరుమాళ్ళు కట్టి విడచిన కీతాంబరము, శ్రీపాద
పద్మములు - మొదలగు బహుమానములు నెల్ల అనుగ్రహింప, మరల
ఎంబెరుమానారులు అనునందించునట్లు 'అగణ గిల్లేన', 'ఓళువిల్
కాలమ్', 'తాయే నందై' అను మూడు పాశురములను, 'అళిల
భవన జన్మ' అను శ్లోకమును, 'మనో వా కామై' అను గద్య
మూర్తికను అంపరును చేరి అనునందింతురు.

పిదప సన్నిధి పరికరములు -

“శ్రీ రంగరాజ వరజాంబుజ రాజహంసః

శ్రీ వేంకటేశ తిరుణా వలకాంబరైః

శ్రీ దేవరాజ జయ దీప్తిమ వాఙ్మయశ్రీః

రామానుజో విజయతే యతిరాజ రాజః”

అనియు -

“సర్వదేశ దళాలై వ్యవ్యాహత పరాక్రమా

రామానుజార్య దివ్యాక్షా వర్తతామగ్ని పర్వతమ్

రామానుజార్య దివ్యాక్షా ప్రతివాసర ముక్తిలా

దిగన్త వ్యాపి నీ భూయాతి సా హి లోక పితైషిః.”

అను శ్లోకమును అనునందింప, “అరుళప్పా నమ్మి రామానుజన్”
(మన రామానుజులకు హెచ్చరిక) అని పెరుమాళ్ళు అనుజ్ఞలు ప్రసా
దించగా, ఎంబెరుమానారులను కృతార్థులై, తిరుగ ప్రదక్షిణానుగా
లయలు వెడలిన సమయమున రామానుజులు లంఘనము - యతిరాజ
వింశతి మొదలగు ప్రోతముల సనునందింప, సన్నిధి శ్రీ గీత వాద్య
ములతో తమ సన్నిధికి విచ్చేసి, నీరాజనమును స్వీకరించి, తమ వారలకు

తీరము, ప్రసాదము, అనందాశ్వాస్థ్యము - మొదలగు బహుమానముః
నెల్ల ప్రసాదించి, అనుగ్రహింతురు.

ఇట్లే, పండ్రెండవ రోజునను - 'నూత్నదాది' నేవ అయి
పడవ, ఎంబెరుమానార్ల మంగళాశాసన క్రమము.

ఈక్రమము అప్పటి పెద్దల నియమనము.

ఇట్లు ఇతర దివ్య స్థల వ్యావృత్త మగు ఎంబెరుమానార్ల మంగళ
శాసన క్రమమే 'తిరుమలలో మూల భేరము ప్రధానము' అనుటక
కారణము - అని పెద్దలు వక్కాణింతురు.

బ్రహ్మాత్మవ సమయమున సేవాకాలక్రమము

తిరుమల బ్రహ్మాత్మవ మొదటి రోజు ఉదయమాస ప్రబంధాన
సంధానము లేదు. రాత్రి - మొదటి తిరువనాది.

రెండవ రోజు ఉదయము, సాయంత్రము - రెండవ తిరువందాది

మూడవ రోజు, ప్రాత స్నాయంకాలముందు - మూడవ తిరు
వందాది.

నాల్గవరోజు ప్రాత స్నాయంకాలముయందు - నాల్గవ తిరు
వందాది.

ఐదవ రోజు ఉదయము ఒక పర్యాయము తిరువిరుత్తము అన
సంధేయము. పడవ, ముదలాయీరమును ఆరంభింపవలయును. రాత్రి
గూడ, తిరువిరుత్తము ఒక పర్యాయము అనసంధానము జేసి, పిద
ముదలాయీర శీవము అనసంధానము.

ఆరవ రోజు ప్రాత స్నాయంత్రాళములయందు - ఒక పర్యాయము పెరియ తిరునాది ప్రబంధములు అనుసంధించి, పిదప - ముదలాయీర శేషమును అనుసంధింపవలయును.

ఏడవ రోజు ఉదయము తిరుమొళి తొడక్కము. శ్రీ నాదనవన విహార కాలములయందును, రాత్రి కాలములను తిరుమొళియే అనుసంధేయము.

ఎనిమిదవ రోజు తిరుత్తేరువద్దను తిరుమొళియే ద్వితీయావృత్తిగ అనుసంధేయము. తిరుత్తేరు స్వస్థానమునకు చేరియున్నట్లుగా పెరియాళ్వార్ తిరుమొళికిని శాస్త్రములను జరుపవలయును. తిరుమొళి శాస్త్రముల జరిగిన తరువాత, తిరువెళుకూ త్తిరుక్కై, శిరియ తిరుమడల్, పెరియ తిరుమడల్ - అను మూడు ప్రబంధములను అనుసంధేయములు. తిరుత్తేరులో సుండి దిగి, సన్నిధికి వేంచేయునపుడు, తిరువాళిరియము. రాత్రి - ముదలాయీర శేషము.

తొమ్మిదవ ఉత్సవమున - ఉదయము ముదలాయీర శేషము, తిరుక్కుటున్దాణ్ణకము, తిరునెడున్దాణ్ణకము. మధ్యాహ్నము చూర్ణాభిషేక సమయమునను, తిరువీధిలో వేంచేయ నపుడును - తిరుచ్చనైవిరుత్తము రాత్రి సమయమున - నూత్ననాది, అవకాశ మున్నచో ఆవృత్తి, తదుకరి - ఎంబెరుమానార్ల సన్నిధిలో శాస్త్రముల జేయవలెను.

పదియవ ఉత్సవమున - శ్రీ పుష్పయాగ సమయమున, ద్వాదశ శారాధన సమయమున - తిరువాయిమొళి అనుసంధేయము. ఆరవ ఉత్సవమున, సాయంత్ర కాలమున - వనోత్పన్నము చూర్ణాభిషేకమును స్వీకరించి తిరువీధిలో వేచియునపుడు అనుసంధానము లేదు.

తిరుమలలో ఇయల్పా ప్రబంధమునఁ దప్ప, మిగిలిన
మువ్వాయర ప్రబంధమునందును, తిరువేంగడ ముడైయాన్ల
విషయక మగు పాశురములను రెండు సారు లనుసంధానము
చేయుటకును ఇయల్పాలోని పాశురముల రెట్టింపకుండుటకును
కారణము

శ్రీమద్రామానుజాలవారు శ్రీమన్నాథమునలవద్దనుండి వచ్చు
చున్న సంప్రదాయ ముఖమున 'శెన్దమిళ్ళే పాడవార్ తామ్ వణ
జుమ్ దేవర్ ఇవర్' (విశిష్ట మగు ద్రావిడ భాషలో గానము చేయు
ముదలాళ్వార్లు భజించు దైవ మితఁడు) అని వినియున్న ప్రకారము,
మొట్టమొదటి ఆళ్వార్లగు మువ్వరి యభిప్రాయమును బాగుగ
నెఱింగి యుండుటచే, 'మూడు తిరువస్తాదలయందును తిరువేంగడ
ముడైయాన్లే ప్రతిపాద్యులు' అనియు - ఈ తిరువస్తాదలలో, తిరు
మంత్రిమున వ్యక్త చతుర్థమును ప్రతిపాదించుటద్వారా సమానార్థ
మగు ఇయత్పా శేషములను ఇతఁడే ప్రతిపాద్యుఁడు - అని నిశ్చి
యించి, అధ్యనోత్సవమున తిరువేంగడ ముడైయాన్లు మొట్ట
మొదట ఈ ప్రబంధమును ఆలకించునటుల నియమించుటచే, ఇయల్పా
ప్రబంధమునను తిరువేంగడ ముడైయాన్లే ప్రతిపాద్యులు. అందుచే
తిరువేంగడ ముడైయాన్లే విషయ మగు పాట్టులను రెట్టింపవలదు -
అని పూర్వుల నియమము.

'ఉలగముడై పెరువాయా' 'తాయే త్తనై' మొదలగు తిరువాయ్
మొదలవలె, ఆళ్వార్లగు భగవ ద్విషయమున ఆశస్యనిధి మగు
ప్రవాణ్యమును ప్రతిపాదించుటనుబట్టి, తిరువీరు త్తమున 'ములైయో'
ముళు ముత్తమ్' అను పాశురమును అనుసంధాన కాలమున రెట్టిం
చుట. 'యాదేను మోరాక్కై' అను పాశురమును రెట్టింపుట తిరు

కోట్టియూర్ పంబిగారి వితివ్యామునుబట్టి - అని పెద్దలు వాక్కు-
తురు.

‘తిరుమల తిరుపతి దివ్య దేశములు రెండును జేరి ఒకే దివ్య
క్షేత్రము’ - అని శ్రీమద్రామానుజులవారు నియమించిరి - అను
వితివ్యాము. దుటచే, తిరుపతిలో శ్రీ గోవిందరాజస్వామివారు అధ్య-
యనోత్సవమును శిరిపాలించువఱకును, తిరుమలలోని శ్రీ వైష్ణవులు,
తమ తిరుమాలిగలలో దివ్య ప్రబంధముల అధ్యయనాధ్యాపనములు
నిర్వర్తింపగూడదు.

దివ్య ప్రబంధములలో శ్రేష్ఠ మగు తిరువాయ్మొళి మొదలు
కొనిగాని, ఇతర ప్రబంధములను మొదలుకొనిగాని అనుసంధింపక,
ఇయల్ప్రబంధమును మొదట ఆరంభించి అనుసంధించుటకు కార-
ణము - శ్రీ పెరియవాళ్ళామ్మిళ్ళైస్వామివారు ‘కలియన్ అరుళ
ప్పాడు’ అను గ్రంథమున ప్రసాదించిన శ్రీమద్రామానుజులవారి
నియమనమే.

తిరువేంగడ ముదైయానులు, శ్రీ గోవిందరాజస్వామి
వారును - ఇద్దఱును దివ్య ప్రబంధముల కర్త పథ విషయము
లనుగాఁ జేసికొను (విను) నపుడు రెట్టింపవలసిన (రెండు
సారులు అనుసంధింపవలసిన) పాశురముల అనుక్రమణిక.

ఇయత్సా, ముదలాయీరమా, పెరియ తిరుమొళి, తిరుక్కొంగు
న్దాణకము, తిరునెడు న్దాణకము, తిరువాయి మొళి, నూత్తందానులు,
ఉపదేశరత్నమాల అను వరుసతో - ఇయత్సాలో - తిరువిరుత్తిమాను
రెట్టింపవలసిన పాశురములు - (1) ములై యో ముత్తుముమ్ (2)
యాదాసుమోరాక్కై.

శిశియ తిరుమడల్లో - (1) నారాణావో మణివణ్ణా - నాగడై యాయ్ (2) వారాయ్ ఎన్ ఆరిడరై సిక్కాయ్ (3) శీరార్ తిరు వేళ్ళడమే తిరుక్కోవలూరే ఆరామమ్ శూళిస్త అరళ్ళమ్ - అను మూడు వాక్యములు

పెరియ తిరుమడల్లో - (1) పొన్నియలు మాడక్కవాటమ్ కడైన్దు వుక్కు ఎన్నుడైయ కణ్ణళిప్పనోక్కినేన్ (2) మన్నుమరళ్ళ తైమ్ మామణియై (3) తెన్ తిల్లె చ్చిత్తిరకూటత్తు ఎన్ శైల్వనై (4) మిన్నిమలై తవళుమ్ వేళ్ళడతైమ్ విత్తగనై (5) మన్ననై మాలిరు ఇహోలై మణాళనై అనునవియును -

ముదలాయినమున -

పెరియాళ్వార్ తిరుమొళిలో - (1) శు త్తిమొళివట్టమ్ (2) ఉన్నైయుమ్ ఓక్కివైయిల్ (3) శైళ్ళులక్కళిలిల్ (4) ఎన్నిదు మాయమ్ (5) మిన్ననైయ నుణ్ణిడైయార్ (6) తెన్నిలజ్జై మన్నన్ (7) మచ్చొడు మాళిగై యేటి (8) కొణ్డల్ పణ్ణా ఇణ్ణే పోదర్ కొణ్డాయ్ (9) కిడియార్ పొళిలణి వేళ్ళడవా (10) మూడైళు త్తడనై (11) తిన్నడియార్ శిఱస్త గత్తు (12) ఎళ్ళళాయిన (13) ఉఱగల్ ఉఱగల్ (14) పరు ప్పడత్తు.

తిరుప్పావ్రలో - 1. ఓణ్ణి యలగళస్త 2. నాయగనాయ్ 3 ఉస్త మడగిత్త 4. మారిమలై 5. అన్ది వ్ర్వులగమ్ 6. కూడారై.

నాయచ్చియార్ తిరుమొళిలో - 1. మత్తనన్ సఱుమూర్ 2 కాట్టిల్ వేంగడమ్ 3. పెల్లై విళి శంగు 4. మెన్నుడై 5. శళ్ళమా కడల్ 6. మదియానై 7. నాఱు సఱుమొళిల్ 8. పాడుమ్ కుయిల్

గాళ్ 9. మళైయే మళైయే 10. పొంగోడమ్ శూళ్స్త 11. మాడ వెనెన్ మణియినై.

పెరుమాళ్ తిరుమొలిలో - 1. వాయో నీరైళ్లు 2. వన్ పెరుమానగమ్ 3. శెదియాయ 4. దేవరై యుమ్ 5. కురై కడలై.

తిరుచ్చుప్ప విరుత్తములో - 1. శెళుమ్ కొళుమ్ పెరుమ్ పని 2. నడన్ద కాలగళ్ 3. శరణ్ణ మాడు 4. కడైన్దు పాక్కడల్ 5. అర శ్శనే దరిగ్గనీర్ 6. కులన్దళాయ 7. ఇరన్దురైప్పదా 8. వైదు నిన్నై 9. అత్త నాగి.

తిరుమాలలో - 1. పన్నై మామలై 2. కుడ దిశై 3. మేమ్మొరుళ్. అమలనాది పిరాన్ లో - మున్ది పాయ్.

పెరియ తిరుమొలిలో -

1. ఎమ్మిరానెనై 2. కుల స్దరుమ్ 3. వేళుమిన్ తిరునామమ్ 4. పన్దాయ్ ఎప్పనమ్ 5. కూడి యాడి 6. ఉళుమ్ కనిరుక్కుమ్ 7. వెన్దిటల్ పీరరల్ 8. మావాయు న్దమ్ 9. ఎయ్యచ్చిదెన్దరు 10. కరు ముగిల్ పోల్వదోర్ మేని 11. ఎన్ తుడై ఎన్దు 12. అన్దియ వాణన్ 13. వేడార్ తిరువేంగడమ్ 14. చిన్దై తన్నుళ్ 15. వామ్మరి యగ మన్నన్ 16. చిన్దనైయై 17. తుళుజునీళ్ళుడి 18. కురైయార్న్ద 19. అజువెన్నరగత్తు 20. శేయోజు 21. ఎళ్ళళుక్కరుళ్ శేయగిన్దు 22. శేతువరైమున్ 23. నీణిలా ముత్తత్తు 24. అరు విశేర్ వేంగడమ్ 25. తరిగ్గనీర్ 26. మిక్కానై 27. మత్తుమోర్ దెయ్దమ్ 28. మంజైయి మామది 29. ప్పణ్ణులా మెన్మొలి 30. పునైవళర్ 31. వలమ్మరి యాళియనై 32. పొన్నై మామణియై 33. శొల్లాయ్)

పైజిలియే 34. ఇశ్లే పోదమ్ కొలో 35. కొడై యున్ గణమ్ 36. తేనోడు వణ్ణాలుమ్ 37. వ్విన్ద నిన్ద 38. మేమ్మిన్ వురు.

తిరుక్కుఱున్దాణ్డకము మొత్తము.

తిరునెడుందాండకములో - 1. నీరగుత్తాయ్ 2. పొన్నానాయ్ 3. పట్టదుక్కుమ్ 4. ములైక్కదిలై 5. న్నమేయ్త్తు 6. మైవణ్ణ నలుమ్ కుఱుళ్ళి.

తిరువాయిమొలిలో - 1. కణ్ణావాన్ 2. నమ్మియై 3. ఎన్దాయ్ తణ్ తిరువేంగడత్తు 4. పఱ్బునాథన్ 5. వేంగడళ్ళల్ 6. కున్దమేని 7. నాయ్పునలనదువి 8. ఇలింగత్తిట్ట 9. వనమాయ్ నిలక్కిణ్డ 10. వామెరువాయ్ 11. అగలగిల్లేక 12. ఎక తిరుమగళ్ శేర్ 13. ఇన్ద్రొగ్గ 14. తలైమేల్ వునైన్దేన్ 15. మేయాన్ వేంగడమ్ 16. తిరునూలిరుంకోలై మలైయే 17. ఉత్తేనుగన్ద 18. కోలనులర్ పావై.

రామానుజ నూత్తందాదిలో - 1. కళ్యార్ పొలిల్ 2. మొళియైక్కక్కుమ్ 3. తాళెన్దెల్లా 4. అణ్ణుగళ్ నాళ్ 5. నిన్దవణ్ కీర్తియుమ్ 6. ఇదుమే.

తిరువాయిమొలి నూత్తనాది పాశురములలో - కోయిల్ తిరు వాయిమొలి పాశురము లన్నిటికి రెట్టవడి.

ఉప దేశ రత్నమాలలో - (1) అశ్వార్ గళ్ వాళి (2) ఉడై వైగాళి (3) ఇన్దూ తిరువాడివూరమ్ (4) అశ్వార్ గళ్ తాళ్ళల్ (5) ఎమ్మెరుమానార్ (6) తెళ్ళియదా నమ్మిల్లై (7) నమ్మెరుమాళ్ (8) అన్నపుగళ్ (9) ఇనమనుటానమ్.

తిరుక్కుఱున్దాణ్డకము ప్రత్యేక ప్రబంధ మైనను, తిరుమంగై యాశ్వాదులు సంసారమునందలి ఆర్తివలన, తిరునెడున్దాణ్డకముతో

ప్రళయమున ఒకే సమయమున జెప్పబడుటచే, ప్రత్యేకా నము దానికి లేదు. కాబట్టి, శాస్త్రమున సమయమున దీని ముఱయును లేదు. అందుచే, అనుసంధాన సమయమున ఒ రము రెట్టపడి. అనగా - 'పిణ్ణియార్' అను పాశురమును రెట్టి అర్థగౌరవముచేత.

తిరుప్పళ్ళియెఱుచ్చికి వక్తృ భేద ముండి, ప్రత్యేక మైనను, తిరుప్పావైతోగూడ, ప్రబోధన పర మగుటచే, ఏ పాదక మగుటవలన, ప్రత్యేకముగ అనుసంధానము లేకుండు నన్నిధిలో ప్రత్యేకముగ శాస్త్రమునై లేనందునను - ఒక పా రెట్టింపవలయును. ఈ పౌర్వాపర్యమునకు హేతువు - 'అష్టక ఒక సంతతియాయ్' అను రీతి' ఆండాళమ్మవారికిని ఆశ్వారులు లగుటచేత.

తిరువాళిరియము ప్రత్యేక ప్రబంధమైనను, గాథా స టచే, ప్రత్యేకముగ అనుసంధానము, శాస్త్రముఱయును క మగుటచే, ఒక పాశురమే రెట్టింపవలయును.

రామానుజ నూ త్తనాదిలో - 'ఇరుప్పిడమ్' అను పా రెట్టించుట అర్థ గౌరవముచేత.

తిరువాయ్మొళి మొదలగు ఇతర ప్రబంధములకును ముత్తై చేయునపుడు - రెండు పాశురములను రెట్టింపవలయు

ఉపదేశ రత్నమాలలో - 'మన్నుయిర్ కాణ్' అన రము మణవాళ మహామునుల శ్రీ సూక్తికానందున, ప్రబం బహిర్భూత మగుటచేతను, కిడాంబి అప్పళ్ళాస్తు మణవా మునుల విషయముగ ఆనతిచ్చిన దగుటచేతను, ప్రబంధముతో శాస్త్రమున సమయమున ఒక పర్యాయము అనుసంధేయవ సంప్రదాయము.

తిరుమల బ్రహ్మాత్మవమున, పీఠిలో వసుసంధించిన మావ్వాయర
క్రబంధమునకును, రామానుజ నూత్నదాదికిని ఇయల్ శాస్త్రు
ఎంబెరుమానార్ల సన్నిధిలో అనుసంధింపవలయును.

తిరువాయిమొళి - మొదలై నవానిని అనుసంధించునపుడు ఒక
పాశురమును మాత్రమే రెట్టించి, తిరుప్పల్లాణ్ణులో రెండు పాశురము
లను జేర్చి రెట్టించుటకు హేతువు - భాగవతుల విషయమున మంగళా
శాసనము చేయుట - భాగవ ద్విషయ మ గళాశాసనమునకు ఎల్ల
యగుటయే.

వెన్ఱుమాలైయిట్టాన్ తిరుమంటప శబ్దమునకు అర్థము

వెన్ఱు శిశుపాలుని జయించి, మాలై యిట్టాన్ - శ్రీ రుక్మిణీదేవి
కంఠమునె మాలను వేసినవాఁడు - అని. ఇది శ్రీకృష్ణస్వామికి పేరు.
అందుచే, వెన్ఱుమాలై యిట్టాన్ పెరుమాళ్ళు - అనుదానికి 'శ్రీకృష్ణ
శర్మ' యనియు, 'రామానుజ దాసుడు' అనియును పేరు దక్షిణ దేశ
మున ప్రసిద్ధమై యున్నది.

పూర్వ కాలమున - 'వెన్ఱుమాలై యిట్ట పెరుమాళ్' అను
నొక బ్రాహ్మణుఁడు మధ్య రాష్ట్రమును రక్షించుచు, ప్రభువుగా
నుండెను అతఁడు తిరువేంగడ ముడైయొక్క మంటపమును కట్టించు
టచే, అతని పేరే ఆ మంటపమునకు ప్రసిద్ధ మాయెను - అని పెద్దలు
అనెతిత్తురు.

మలై కునియ నిన్ఱ పెరుమాళ్ శబ్దమునకు అర్థము

మలై - తిరుమలను, కునియ - పూర్ణముగ, నిన్ఱ పెరుమాళ్ -
నిలచియున్న పెరుమాళ్ళు - అని, దీని సనుసరించియే, 'నిన్ఱ యారనిన్ఱాన్'

అని ఆశ్చర్యము అవతిస్పరి. 'శ్రీ వృషభైల మాస్థిత విభుః' అనియు, 'అగ్రం వ్యాప్య సమాస్థితో విభుః' అనియును ఆభియుక్తులను అనుగ్రహించిరి.

శ్రీ చూర్ణ పరిపాలన సమయమున సేవాకాలక్రమము

సర్వ దివ్య దేవములయందును శ్రీ చూర్ణపరిపాలనము చేయునపుడు ఆ సుధాభిషేకములు భిన్న భిన్నములై యున్ననా, తిరుక్కాశీ కను ఆరంభించి - అధ్యయనోత్సవము వఱకును అన్ని చోట్లను ఒకే ప్రకారము.

అ దెయ్యది యనగా -

(1) గుడలాయితము (2) పెరియ తిరుమొలి (3) ఇయల్పా - అను క్రమముగ నుండు దివ్య ప్రబంధముల తనియసులును రామానుజ నూత్రనాది తనియస్లును అనుసంధించి, ఇయల్ శాస్త్రు అనుసంధింపవలయును తిరువీధిలో అనుసంధాన పక్షమునను 'ఉపదేశ రత్నమాల' అనుసంధేయము.

కొన్ని స్థలములయందు - తిరుప్పల్లాండు, కళ్ళినుక్ శిఱుత్తాంబు, తిరువాయ్ మొలి, తిరువిరుత్తము - అను ఈ ప్రబంధముల తనియస్లు మాత్రము అనుసంధింతురు.

దేవయాళ్ శిల్లన్ ముతై - శబ్దార్థము

'దేవయాళ్' శబ్దము అవశబ్దము. కాని, దేవి యగు పిరాట్టి (మహాలక్ష్మి) యొక్క పరిజనము - అని అర్థము. అందుచే, మహావల్లి నాయచ్చియార్ల పరిజనము - అని నీధించుచున్నది. 'శిల్లన్' అను నొక దాసుడు, తిరుమలలో నివసించుచు, మిక్కిలి భగవద్భక్తి యుక్తుడై

పూర్వకాః మున శ్రీ వేంకటాచలపతి సన్నిధికి వంట చెలుకు కైంకర్యమును నిర్వహించుచుండెను. తిరువేంగళ ముడైయానులును, 'అభక్తుఁడు లేన కలిమితుఁడు' అని అందఱును ఎఱుంగుటకై, అతని చరమకాలము సమీపించినప్పుడు - 'అతని శరీర శోధన (దహన సంస్కార) మునకు మన నన్నిధినుండి కావముఁ గొనిపోయి చరమ దేవ శోధనమును చేసి, అర్చకులు మొదలగువా రందఱును అనువర్తించి రండు' - అని నియమము చేసిరి. అందుచే, అతఁడు చేయు కైంకర్యము నకు - 'శిశ్నము' అను పేరు ప్రసేదలు కలిగినవి. 'ముడై' అనఁగా - 'ఉచిత కృత్యము' అని యర్థము.

జీయర్ శబ్దార్థము

జీయర్ శబ్దము స్వామివాచి. అనఁగా - 'స్వామి' అను అర్థమును చెల్ప్పునది ఈ యర్థము జీయర్ పడి శ్రీ వచనభూవణ వ్యాఖ్యానమున - 'మాతనీరినమ్మి విషయహరగ పరియనమ్మి ఉడైయవర్కు' అను స్థలమున చూడనగును.

బ్రహ్మాత్మవములో మొదటి ప్రకరణము

దివ్యప్రబంధానుసంధానము లేకుండుటకు కొరకము

తిరుమల తిరుపతులలోని శ్రీ వేంకటాచలపతి - శ్రీ గోవింద రాజస్వామివార్ల సన్నిధిలో, మొదటి బ్రహ్మాత్మవము గోనన దివ్య ప్రబంధానుసంధానము లేకుండుటకు కొరకము - చచ్చట నుండు నౌక వితిహ్యము అది ఎయ్యది యనఁగా -

శ్రీ వైఖానస శాస్త్రులు న అనంద సంహితలో -

“ అవాహ్య యజ్ఞశాలాయాం కలిశే ప్రథమే హవి
సాయ మారభ్య దేవేశం దీప్తితో వేదపారగైః
వేదారంభం చరేత్ విద్వాన్ విష్ణో ర్భాగాత్ తతశ్చరేత్ ”

అయినట్లు, ధ్వజారోహణోత్సవములతో, మొదటి యుత్సవము రోహన సాయం కాలమున యాగశాలలోని కలిశములందు దేవతా వాహనము జేసి, ఆరాధనమును జేసిన తరువాత, వేద పారాయణము నారంభించుట ప్రమాణ సిద్ధ మగుటచే, దానికి సమాన మగు ద్రావిడ వేదమునకును తొడక్కము తదనంతరమే ఉచిత మని, అనాటి రాత్రి తిరుప్పిలో ఇయల్ తొడక్కమ్ జరుపవలయును - అని ఎంబెరుమా నార్లు నియమించి రని, చిరోపాసిత సద్వృత్తు లగు వారలు ఆసతిత్తురు.

అట్లైన ప్రబంధములలో శ్రేష్ఠ మగు తిరువాయిమొళి మొదలుగాగాని, ఇతర ప్రబంధములు మొదలుగాగాని అనుసంధింపక, ఇయల్పా మొదలుగ ఆరంభించి అనుసంధించుటకు హేతు వెయ్యది యన - ‘ఎంబెరుమానార్లు తామే సోపప త్రికముగ అట్లు నియమించిరి’ అని పెరియవాచ్చాన్ పిళ్ళై ప్రసాదించిన ‘కలియన్ అరుళప్పాడు’ అను రహస్యమున జూడ నగును.

తిరుమంజన తీర్థ గౌరవము

స్థలవాసు లగు పెద్దలును, జీయరులును, శ్రీ వైష్ణవులును - ‘తిరువేంగడ ముడైయాన్లు, తిరుమల నంబిగారు గొనివచ్చిన తిరుమంజన తీర్థమును వ్యాధ రూపులై, ఎదు టేగి యారగించిన క్రమమును ఎల్లఱును ఎఱింగి యుజ్జీవింపవలయును’ అని తీర్మానించుకొనిన వారలై, అధ్యయనోత్సవమునకు కడపట, పెరుమాళ్ళను - ఉడయ వర్లను ఆకాశ గంగా తీర్థపు మార్గమునకు వేంచేపు జేసికొని వెళ్ళి, ఆకాశ గంగా ధారలోనుండి తీర్థమును గైకొని, తిరుమొళి అనుసంధానముతోగూడ, తిరుమంజనమును వేంచేపు జేసికొని, పెరుమాళ్ళ

తోడను, ఎంబెరుమానార్ల తోడను తిరువీధి వ్రదక్షిణముగ వేంచేయుచుండ, శ్రీ వైష్ణవులకు వీధులలో తమ తమ గృహముల ముందరిటను నడపావడలు, పాద్య - గంధ - ధూప - మంగళ దీప - తాంబూలాదులను సమర్పించుచుండ, ఇట్లు వరుసగా కోశెలకు వేంచేసి, శ్రీ పురుషనూర్తా ద్యనుసంధానముతో శ్రీవారి శ్రీపాదపద్మములకును, శ్రీ శరణోపమునకును, తిరుమంజనమును సమర్పించి, కర్పూర నీరాజనా ద్యనేకోపచారములగూడ సమర్పించి, శ్రీ రామానుజ దర్శన భక్తముల వర్ణిల్ల జేయుచు, కృతార్థులై యుందురు.

ఈ ఉత్సవమునకు - 'తెళ్ళేరముడువధి తిరుత్తుగై' అను తిరునామము ప్రసిద్ధమై యున్నది. తెళ్ళేరముడు - తిరుమల సంచిగారు ఆకాశ గంగనుండి వేంచేవు జేపికొనివచ్చు తిరుమంజన తీర్థమును, వధి తిరుత్తుగై - మార్గ మధ్యమున ఆరగించుట అనగా -

“ పపౌ జలం సాదర మంబితాక్షః

శ్రీశైలిపూర్ణాయ నమోఽస్తు తస్మై. ”

అనునటులు, తిరువేంగడ ముడై యాస్తు ఆదరించి ఆరగించునటులు జేయుట.

“ కృచ్చార్ త పాపవినాశహరితపయః కుంభం దధానం శిరః -

స్యాయాస్తం శంఖరాకృతిః పరిహరః శ్రీశైలిపూర్ణం గురుమ్

లాతేత్యర్చితవాన్ న దత్త ముదకిం పీతం పుటాస్తం శరా -

ఘాతా దుదృత మాదరాత్ ప్రముడితం శ్రీ నాయకే నామనా

భిన్నే శ్రీశైలిపూర్ణేఽప్యత పయసి హృతే త ద్విషాదాన్నిషాదా -

కారః కాయజ్ఞాత స్తం కరతల మవల మ్మృగనయన్ స్వేషమాద్రమ్

భిన్నం తద్రస్థైషా పునతరఖ సదీ వేక్తిరైకప్రియా తత

తోయం దేయం త్వయాఽహ ర్నిశ మితి సవద న్నన్యతోఽహ దద్యత్

లాతేతి సమ్మోద్యయ మ్మనాదౌ ఆసీయమానా జల పూర్ణకుమ్భార్

పపౌ జలం సాదర మమ్ముతాక్షః శ్రీశైలిపూర్ణాయ నమోఽస్తు తస్మై. ”

అని ఎల్లఱును తిరుమల నందిగారి తిరుపడలయాదలి ప్రేమాతిశయము
వలన ఇట్లు శ్లోకములను అనుసంధించిరి.

చిన్న తిరుమల నందిగారిని 'తోళప్పర్' అని

వ్యవహరించుటకు కారణము

ఈ తిరుమల నందిగారి కుమారు లగు చిన్న తిరుమలనంది
గారికి — 'తోళప్పర్' అని తిరునామము అది వచ్చుటకు కారణ
మేమనగా —

“ శ్రీమ ద్భావ్యకృతో హ్యభేద కథక్తైః వాదే వణే ప్రస్తుతే
సామైక్యక్రతిభేదవాక్యహృదయా న్యుత్తైః నిశీధే హరిః
మిత్రం భావ్యకృతో జగాద స చ యం సర్వస్య మిత్రం జగ
తం శ్రీ భూధర పూర్ణపుత్ర మవరం శ్రీశైలపూర్ణం భజే ”

“ భారద్వాజ కులాద్విష్టం ప్రజ్ఞా భక్త్యమృతార్జనమ్
శ్రీశైలం పూర్ణతనయం మిత్రతాత గురుం భజే. ”

“ శ్రీమ ద్వేంకటనాయకేన జగతాం తాతేన వాక్యాత్పరమ్
తాతే త్యాదరతో హి యస్య మహిమా తోశే ప్రసిద్ధం గతః
తం తాతస్య చ తాత మార్యశరణం శ్రీశైలపూర్ణం గురుం
భారద్వాజకులీన మాశ్రితనిధిం ప్రజ్ఞానిధిం సంశయే.

అని పెద్దలు కీర్తించుచుండుటయే.

తిరుమలలో పఠనే తిరుపతిలో గూడ

శ్రీ రామానుజ దర్శన - ధర్మములను పాలించుట

తిరుమల తిరుపతులలో నిత్యవాసు లగు పెద్దలు, ఎంబెరు
మానార్ల నియమశము వనుసరించి, తిరువేంగడ ముడైయాల్లు స్వీక
రించుచున్నట్లు, శ్రీ గోవిందరాజస్వామి వారును, అటులనే (తు చ
తప్పకుండ) ఐతిహ్యములను, అభ్యయనోత్సవము - మొదలగు
శ్రీ రామానుజ దర్శన ధర్మముల వన్నిటిని స్వీకరించునటులను కట్టడి
జేసిరి

అధ్యయనోత్సవ విశేషములు

పెద్ద తిరువర్ణయనోత్సవము కడపటి రోజు సాయంత్రమున, శ్రీ నమ్మాళ్వార్లు పల్లకిలో వేంచేసి, తిరువేంగడ ముడై యాల్లసకును, శ్రీ గోవిందరాజస్వామివారిని బిడ్డము లోచునటుల, మొదట - తిరుమలై యాళ్వార్లను (శ్రీ వేంకటాచలమును), తిరువేంగడ ముడై యాల్లను (శ్రీ వేంకటాచలపతిని) మంగళాశాసనము జేసి, శ్రీవారి పాద పద్మములను నేవించుటకై, వృత్య - గీత - వాద్యములతోడను, జీయరులు, వైష్ణవులు - మొదలగువారి స్తోత్ర గద్యానునంధానముల తోడను, శ్రీ గోవిందరాజస్వామివారి నన్నిధి ప్రదక్షిణముగ బయలు జేరి, తిరుమల అడివారమునకు పోలిమేర యని, శిష్ట గోష్ఠిలో ప్రసీద్ధ మైన 'పెండై పెండై' అను గ్రామమునందలి తిరుమంటపమున వేంచేసి, తిరుగులు యాళ్వార్లను, తిరువేంగడ ముడై యాల్లను, కస్త్రు మేన్ది, అగల గిల్లేవ్, ఒళిపిల్ కాళమ్ అను పాశురములను అనునంధించి, శ్రీ పాద పద్మముల నేవించి నిలువగా, అట్టి నమయమున తిరువేంగడ ముడై యానులు గూడ, పరివట్టములు, మహా ప్రసాదము, అభయ హస్తము తాము ధరించి విడచిన వీతాంబరము మొదలగు బహు మానముల నెల్లి పంపి యనుగ్రహింపగా, వాని నన్నిటిని స్వీకరించి కృతార్థులై, తిరిగి తిరువిధి ప్రదక్షిణముగ వేంచేసి, శ్రీ గోవిందరాజ స్వామివారు పేరలగ ముండు తిరుమామణి మంటపమునకు విచ్చే యుంగా, అటుపై శ్రీ గోవిందరాజస్వామివారును తిరువారాధనము స్వీకరించి -

“ మద్ధాష్టం ప్పొంజినోపేతం ప్రభూతిం తు నవేయేదత్ . ”

అనునటుల విశిష్ట క్రమమున ప్రసాదముల నారగించి, తిరువాయ్మొళి నేవాకాలమునకుగూడ చెవి యొగ్గి, అనుగ్రహించిన పీదప, వేదముల శాస్త్రముల అయిన పిమ్మట, తిరువాయ్మొళి శాస్త్రముల నమయమున నమ్మాళ్వారులు శ్రీ గోవిందరాజుల వారి తిరువడిఘళ్ళను జేరిన పీదప, కట్టియమును విజ్ఞాపన చేసెదరు.

“ శ్రీ వేంకటాచలవిభో రపరాపతార !
 గోవిందరాజ ! గురుగోప కులాపతార !
 శ్రీపా శదీశ్వర ! జయాదిమదేవదేవ !
 నాథ ప్రసీద నతికల్పతిరో ! నమ స్తే ! ”

“ లీలావిభూతిజనరా పరిరక్షణార్థం
 దివ్య ప్రబోధ కుకయోగి నమప్రభావమ్
 స్వామిన్ ! భవ త్పద సరోరుహ సాత్త్వికం తం
 యోగిశ్వరిం శరరిపుం కృపయా ప్రదేహి. ”

అను శ్లోకములను అనునందించుచు —

“ శ్రీ వేంకటాచలపతి యపరావతారా ! తిలై గోవిందరాజా ! శ్రీ పురీషాజా !
 ఆళ్వారులను రోకోపకారార్థమై, ఈ లీలా విభూతియందు మఱి అవతరింప ననుగ్రహింపవలయును ”

అని విజ్ఞాపన చేయఁగా, పీదప - నర్వేశ్వరుఁడును ఆళ్వారులను అట్లే అనుగ్రహింపఁగా - ఆళ్వారులును కృతార్థులై, ప్రసాద వినియోగా సంతురము, శ్రీ రామానుజ సంబంధు లగువారందఱును - శ్రీ పరరాంకుశ పంచవినోతి, వక్షత్రమాలై — అను ప్రబంధముల ననునందింప, నమస్త గీత వాద్యములతోగూడ తమ నన్నిధికి వేంచేసి, అందఱికిని తీర్థ - ప్రసాద - మధురకవులను ప్రసాదించి, రామానుజార్య దివ్యాజ్ఞను వర్తిల్ల జేయుచు, అందఱిని సంరక్షించునట్లు కట్టడి చేసిరి

ఇట్లు, గోవిందరాజస్వామివారును అధ్యయనోత్సవము స్వీకరించిన తరువాత, ఒక దినమున నిత్యులతోడను, పరాంకుశ పర

కాలాది ముక్తులతోడను కూడి, ఆభ్యార్ తీర్థమునకు వేంచేసి, అచ్చట తిరుమంజనమును స్వీకరించి, పూర్ణముగ ఆరగించి, వినియోగమైన నీదప, నమస్త పరివారములతోడను, నిర్వముక్తులతోడనుగూడ తిరిగి వచ్చి, కోవిలలో వేంచేయునట్లు, ముందున్న పెద్దలు కట్టడి నొనరించిరి.

శ్రీ గోవిందరాజస్వామివారు, చిన్న అధ్యయనోత్సవమున నాలుగవ రోజు రాత్రి తిరుమామకి మంటపమున 'విజ్ఞేల మేలావ్వ' అను ప్రబంధమును చెవి చెవి వినునపుడు, ఆభ్యర్లతోడను, ఆచార్యులతోడను ఆండాళమ్మవారినిఁ గూడ, తమ శ్రేణిలో దివ్య సింహాసనమున వేంచేపు జేయ నట్లు పెద్దల నియమనము.

ఇట్లు శ్రీ గోవిందరాజస్వామివారును, చాల కాలము ఎంచెరు మానార్ల నియమానుసారము అధ్యయనోత్సవమును పాలించుచుండ, ఇట్లు కొంత కాలము గడచిన పిమ్మట, ఆ సమయమందున్న పెద్దలు - ఇట్టి యుత్సవమున ఒక విశేష మేదియైనను ఉండవలయునని తలచి, ముందు మోదిరి, శ్రీ గోవిందరాజులవారు అధ్యయనోత్సవమునకు వేంచేసి, మరిల తిరుపీఠి ప్రదక్షిణముగ వేంచేసి, శ్రీ గోపుర ద్వారమున గోవర్ధనోత్సవపు తిరుమంటపమున విజయము చేసి యుండఁగా - నిత్యులు, ఆభ్యర్లు, ఆచార్యులు - మొదలగువారందఱును స్వామి పార్శ్వములయందు సేవించుచు నిలువగా, అప్పుడు వీరలకు తిరుమాల, శ్రీ శరగోపము - మొదలగు బహుమానముల నెల్ల ననుగ్రహించిన తరువాత, అరయో స్వామివారు ఆభ్యగార్యులకు వీరల విషయమున ఒక్కొక్క తదియను, వారలు సాయించిన ప్రబంధములయందలి మొదటి పాశురములను అనుసంధించునట్లులను, కట్టియమును విజ్ఞాపన

చేయువారలు, ఆత్మార్థాచార్యుల విషయముగ ఒక్కొక్క శ్లోకమును అనుసంధించుచు వీడ్కోలు నలుపునటులను కట్టుదిట్టములఁ జేసిరి

వీడ్కోలు నలుపు క్రమము, పాశురముల క్రమము,
శ్లోకముల క్రమము

మొదట శ్రీమన్నాథమునులకు పరివట్టము, తిరుమాల, శ్రీ శత గోపము - మొదలగువానిని ప్రసాదించి, అనంతరము అరయర్లకును బహుమానము ప్రసాదించిన తరువాత, అరయర్లను శ్రీ శరగోపము, తిరుమాలలు, తిరుప్పరివట్టములు మొదలగు పెరుమాళ్ళ ప్రసాదములను బంగారు పళ్ళెరములో బెట్టుకొని నిలువఁగా, అప్పుడు అర్చకులు నిత్య ముక్తు లెల్లఱికిని క్రమముగ శ్రీ శరగోపము మొదలై నవానిని ప్రసాదించిన పిదప, అరయర్లు నిత్య ముక్తుల విషయమైన వారి వారి తనయర్లను మొదట అనుసంధించి, వారు సాధించిన ప్రబంధముల యందలి మొదటి పాశురములను దేవ గానమున మేళవించి యనుసంధింతురు అట్టి సమయమున కట్టియమును విజ్ఞాపనము చేయు వారలు, నిత్య ముక్తు లెల్లఱికిని క్రమముగ తల్ల ద్విషయము లగు శ్లోకముల ననుసంధించి, వీడ్కోలు నలిపెదరు. అంతట అందఱును అనుజ్ఞ వడసి, కృతార్థులై, తమ తమ నిలయములకు వేంచేయుదురు.

మొదట - తిరువడి, తిరువందాళ్ళకు - 'శెన్టాల్ కుడై యామ్', 'నివాన శయ్యానన', 'దాన స్సళా' - అనునవి అనుసంధేయములు.

పొయిన్దై, పూడమ్, పేయ్ ఆళ్వార్లకు - 'కైదై శేక్', 'నైయన్దై గళియా', 'ఎన్ పిఱవిత్తిర', 'అన్నేదగళియా', 'శీరారుమ్ మాడమ్', 'తిరుక్కణ్డేన్' అనునవియును -

తిరుమళ్ళిశై యాళ్వార్లకు - 'నారాయణన్', 'నాన్మగనై' 'ఎన్నపవుమ్' అనునవియును -

నమ్మాళ్వారులకు - 'కరివిరు త్తళ్ళి', 'పాయ్నిన్దై' 'ఎన్నపవుమ్' అనునవియును -

శ్రీ కులశేఖరాళ్వార్లకు - 'ఇన్నముదమ్', 'ఇరుళిరియ' అను పదవియును -

పెరియార్వార్లకు - 'పాణ్డియన్ కొణ్డాడ', 'పల్లాణ్డా పల్లాణ్డా' అనుపదవియును -

శ్రీ ఆండాళమ్మవారికి - 'అల్లినాళ్ తామరై మేల్', 'తైయొరు తిళ్ళళుమ్' అనుపదవియును అనుసంధేయములు.

అందఱికిని ప్రథమ ప్రబంధములు తనియన్ పాశురముల పను ను; ధించుచు, ఆండాళమ్మవారికి మాత్రము చరమ ప్రబంధ తనియన్లను అనుసంధించుటకు కారణము - 'వేళ్ళడవత్కినై విడిక్కిత్తియే' అని ప్రబంధాదిలో నుండుటయే యగును.

తొండరడిప్పొడియాళ్వార్లకు - 'ముత్తుసుమ్', 'కావలర్ పు నై' అనుపదవియును -

తిరుప్పావనార్లకు - 'కాట్టవే', 'అమలనాదిపిరాన్' అను పదవియును -

తిరుమంగైయాళ్వార్లకు - 'వాలిపరకాలన్', 'వాడినేన్ వాడి' అనుపదవియును -

శ్రీ మధుర కవులకు - 'వేఱున్దుమ్', 'కణ్ణినున్ శిరుత్తామ్బినాల్' అనియును -

శ్రీమద్రామానుజులకు - 'కొల్లన్ తొనై', 'అభిల భువన జన్మ' అనుపదవియును -

శ్రీ నేనై ముదలియాళ్వార్లకు - 'త్వడియ భక్తోజ్జిత' అను పదవియును -

శ్రీమన్నాథములకు - 'సమోఽచిన్ద్ర' అనుపదవియును -

అరయర్లకు - 'నమోఽచిన్త్య' అనునదియు అనునంధేయములు.

నిత్యసూరులు ఆనతిచ్చిన ప్రబంధము ఒకటియు లేనందున వారు చేయు కైంకర్యములను ప్రతిపాదించు శ్లోకములను అనునంధింపవలయును.

ఆళ్వారులు పదునొకండు మందికిని - వారి వారి తిరువవతా క్రమమున వీడ్కోలు. పిమ్మట, శ్రీ మధుర కవులకు, శ్రీ భాషకారులకు, మహారాజులగు సర్వాశ్రీతులకును బహుమాన మొసంగి తదుపరి సేనాపతులకు బహుమానము చేసి, పిమ్మట లోక మర్యాద ననుసరించి అందఱికిని. పిదప, సేనైముదలియార్లకు, ముక్తులగు ఆళ్వారులకు, వాచక కైంకర్యమునకై వీడ్కోలు ప్రసాదించు ప్రరణమున, నిత్యసూరులు చేయు కైంకర్యము ననుసరించి ఉపచారమునల్పి, వీడ్కోలు ప్రసాదింపవలయును

కట్టియమును విన్నపము చేయునపుడు
అనునంధింపవలసిన శ్లోకముల క్రమము

“ శ్రీ భూమినాయక దయాపర డివ్యమూర్తే
దేవాధిదేవ జగదేక శరణ్య విష్ణో
గోపాజ్ఞనా కుచ సరోరుహ భృంగరాజ
గోవిందరాజ! విజయీభవ కోమలాంగ! ”

“ దేవాధిదేవ ఫణిరాజ విహంగరాజ
రాజ త్కిరీట మణిరాజ విరాజితాంఘ్రే
రాజాధిరాజ యదురాజ కులాధిరాజ
గోవిందరాజ! విజయీభవ గోపచక్ర! ”

అరుళప్పాడు - తిరువడి, తిరునందాళ్వాన్.

“ కాసారియోగి పరమాద్భుత భక్తిబద్ధ
వాఙ్మాల్యభూషిత మహోత్పల రమ్యపాద!
గోపాధినాథ ఎనుదేవకుమార క్లిష్ట
గోవిందరాజ! విజయీభవ గోకులేంద్ర! ”

“ శ్రీ భూతయోగి పరితల్పిత దీప్యమాన
జ్ఞానప్రదీప పరిదృష్ట గుణామృతాదై!
గోగోపజాల పరిరక్షిత బద్ధ దీక్ష
గోవిందరాజ! విజయీభవ గోపవన్ద్య! ”

“ మాన్యానుభవ మహదాహ్వానయోగి దృష్ట
శ్రీ శంఖ చక్ర కమలా సహితామలాంగ!
గోపిజనప్రియ చరిత్ర విచిత్ర వేద
గోవిందరాజ! విజయీభవ గోపనాథ! ”

అరుళప్పాడు - పొయిగ, పూదత్త, వే యాళ్వారులు.

“ శ్రీమ త్త్వదీయ పదపంజిణ భక్తినిష్ఠ
శ్రీ భక్తి సారముని స్థిత ముఖ్యత త్త్వ!
గోపిజనార్తిహరిగోపజనాస్థైరంగ
గోవిందరాజ! విజయీభవ గోపరత్న! ”

అరుళప్పాడు - తిరుమళిశై యాళ్వాత్.

“ శ్రీమ త్పరాంకుశమనీంద్రో సహస్రగాథా
సంస్తూయమాన చరణామ్బుజ సర్వశేషిన్!
గోపానివంశ తిలకాయుత పద్మనాథ
గోవిందరాజ! విజయీభవ గోపవేష! ”

అరుళప్పాడు - శ్రీ శరగోపులు.

“ శేషేవలే మహతి పాదప పక్షిజన్మ
త్వ దృక్తితః స్పృహయతా కులశేఖరేణ

రాజ్ఞా పునః పున రుపాసిత పాదపద్మ
గోవిందరాజ! విజయీభవ గో రసజ్ఞ. "

అరుళప్పాడు - శ్రీ కులశేఖరాళ్వారులు.

" శ్రీ విష్ణుచిత్త కృత మంగళ డిష్టసూక్తే
త న్మానసాంబురుహ కల్పిత నిత్యవాస!
గోపాలబాం యువతీ విట సార్వభౌమ
గోవిందరాజ! విజయీభవ గో వృషేంద్ర! "

అరుళప్పాడు - పెరియార్వారులు.

" శ్రీ విష్ణుచిత్త కులనందన కల్పవల్లి
గోదాలకాస్త పినివేశిత మార్కటేః
గోపాజ్ఞనా కుచ కులాదం మధ్యసుప్త
గోవిందరాజ! విజయీభవ గో ధనాధ్య! "

అరుళప్పాడు - ఆళ్వార్ తిరుమగళానులు.

" భక్తాంఘ్రిరేణు మునినా పరమం తదీయ
శేషత్వ మాశ్రితవతా విమలేన నిత్యమ్
ప్రాబోధకస్తుతి కృతా హ్యవబోధితశ్రీ
గోవిందరాజ! విజయీభవ గోపబన్ధో! "

అరుళప్పాడు - తొండరడిప్పాడి యాళ్వారులు.

" శ్రీ ప్రాణనాయక మహాముని గీయమాన
డివ్యానుభావ దయమాన దృగంచలాద్య!
సర్వాత్మ రక్షణ విచక్షణ చక్రపాణే
గోవిందరాజ! విజయీభవ గోవికేంద్ర! "

అరుళప్పాడు - తిరుప్పావ్వాళ్వారులు.

“ భక్తోత్తమాయ పరితాప మనీష్ఠ్య నామై
 విశ్రాంతితుల మహాధన మూలమస్త్రమ్!
 పూర్ణానుకంప పురుషోత్తమ పుష్కరాక్ష
 గోవిందరాజ! విజయీభవ గో సనాత! ”

అరుళప్పాడు - తిరుమొగై యాళ్వారులు

“ సత్త్వోత్తరే చరమ పరివీణీ స కల్పితే
 శాస్త్రే సదా మధుర పూర్వక వాఙ్మనీంద్రే
 నాథ ప్రసన్న హృదయాంబుజ సన్దసూనో
 గోవిందరాజ! విజయీభవ కున్దదన్త! ”

అరుళప్పాడు - మధు కవి యాళ్వారులు

“ భక్త ప్రపన్నకుల నాయక భాష్యకార
 సంకల్ప కల్పరరు దివ్యవలామలాత్మన్!
 శ్రీ శేషరైల కటకాశ్రిత శేషశాయిన్
 గోవిందరాజ! విజయీభవ విశ్వమూర్తే! ”

అరుళప్పాడు - శ్రీమద్రామానుజులు.

“ దేవ ప్రసీద కరుణాకరి భక్త వర్ణ్య
 సేనాపతి ప్రణిహితాభిల లోకభార!
 శ్రీవాస దివ్యనగరాధిప రాజరాజ
 గోవిందరాజ! విజయీభవ వేదవేద్య! ”

అరుళప్పాడు - సేనాపతి యాళ్వారులు.

“ శ్రీమ వృరారి కరుణాశ్రిత దేవిగాన
 పారజ్ఞ నాథముస సన్నత పుణ్యక్షేత్రే!
 గో బ్రాహ్మణ ప్రియ గురో శ్రితపారిజాత
 గోవిందరాజ! జగతాం కురు మంగళావి. ”

అరుళప్పాడు - శ్రీమన్నాథమునులు.

ఈ శ్లోకమే అరయరులకును.

శ్రీ రామానుజ వాఙ్మయము - త ద్విశేషము

‘విద్యా వారిధి - మహా కవి’

శ్రీమాన్ విక్రాం శేషాచార్యులు

✽

“వస్తే వేదాంత కర్పూర చామీకర కరండకమ్
రామానుజార్య మార్వాణాం చూడామణి మహా ర్షిఃమ్. ”

శ్రీ రామానుజ విజయము

శ్రీ భగవద్రామానుజులు శ్రీ వైకుంఠమునందలి నిత్యసూరులలో నొక రగు ఆదిశేషుని యవతారము భగవన్నియమనము నొంది, అప్పు డప్పుడు వారి భృత్యులును భూమండలమునం దవతరించి, దుర్మత ఖంఠనము సలిపి, ధర్మ సంస్థాపనము గావించుచుందురు. వారొనర్చిన ధర్మ సంస్థాపనము - శ్రీ విశిష్టాద్వైత పునరుద్ధరణము, చార్వాక - జైన - బౌద్ధాది దుర్మత నిర్మూలనము.

కనుకనే వీరిని గుఱించి -

“పాషణ్ణ దృమషణ్ణ దావ దహన శ్చార్వాక శైలాళనిః
బౌద్ధద్వాంత నివాస వాసరపత్తి రైనేభ కంఠీరవః
మాయావాది కుజంగ భంగ గరుడ స్త్రైవిద్య చూడామణిః
శ్రీరంగేశ జయధ్వకో విజయతే రామానుజోఽయం మునిః. ”

ఈవండు లనెడి వృక్ష సంఘమును (అరణ్యమును) రగులబెట్టిన కాటుచిచ్చువంటివారును, చార్వాకు లనెడు కొండలను బ్రద్దలుచేయు వజ్రాయుధము వంటివారును, బౌద్ధు లను చీకటిని బోగొట్టు సూర్యునివంటివారును, జైను లనెడి గజములకు సింహమువంటివారును,

మాయావాదు లనడి నర్పముల భంజింప గరుడుఁడు వంటివారును, శ్రీరంగనాథుని గెలుపు తెక్కమువంటివారును అయిన యీ రామానుజముని, సర్వోత్కర్షముతో దెవ్వచున్నా రని పెద్దలు స్తుతించిరి.

ఈ మహనీయులు కలి యుగము - ౪౦౦౯ పింగళ వత్సరమున, వైశాఖ శుక్ల పంచమి (A. D. 1017 ఏప్రిల్ 4 - వ తేదీ) నాడు, శ్రీ పెరుంబూదూరులో నవతరించి, తమ యవతారముచేత భూమండలమును భూషణవంతము గావించిరి.

“ కల్పజ్ఞే దివ్య కుంభే బుధజన వినతే వత్సరే పింగళాభ్యే
దైతే మాసే గతే చ త్రియత దశదినే దివ్యమాసే హిమాంశౌ
పంచ మ్యర్ధా సమేతే సురగురు దివసే కర్కటాభ్యే చ లగ్నే
శ్రీమాన్ రామానుజార్య సమజని నిగమా దాత్య సంరక్షణార్థమ్. ”

ఇది శ్రీమద్రామానుజుల యవతార (జన్మ)మును నిర్దేశించు ప్రమాణ శ్లోకము.

శ్రీ రామానుజ వాఙ్మయ పరిశీలనము

శ్రీ భగవద్ రామానుజులకు సంబంధించిన వాఙ్మయ మనంతముగ నున్నది. అది శ్రీవారిచే రచితమైనదియు, శ్రీవారి విషయముగ మహర్షులు, శిష్య భక్త బృందము చేసిన ప్రమాణ స్తుతి రూపమునై యున్నది. అట్టి ద్వివిధ మైన వాఙ్మయము ఎల్లజుకును అవశ్య గ్రహణీయము. కావున అయ్యది యిటు దిక్ష్మాత్రముగ సూచింపఁబడుచున్నది.

2. ఈ శాసిత్రయము - మా తండ్రిగారి ‘విద్యారణ్య వందాన - విద్యా వాచస్పతి’ శ్రీమాన్ పితృల రామచంద్రాచార్యులవారిచే రచితమైన ‘అశ్వాధారాద్య జనన దేశకాల విరువణము’ అను గ్రంథమునుండి గ్రహింపఁబడినది.

— వ్యాసకర్త.

శ్రీ మద్రామానుజులు బ్రహ్మ సూత్రము లనబడు వ్యాస రచితమైన వేదాంత సూత్ర గ్రంథమునకు బోధాయనవృత్తి ననుసరించి శ్రీ భాష్యమును రచించిరి.³ ఈ శ్రీ భాష్యమునందలి వా రొసర్చిన సత్య సమ్మత మగు శాస్త్రార్థప్రతిపాదనమునకు వాద్యేపితమైన సరస్వతీదేవి మిగుల సంతసించి, శ్రీవారికి 'భాష్యకార' బిరుదమును, సువర్ణ మయ మయిన లక్ష్మీ హయగ్రీవ విగ్రహమును ప్రసాదించి గౌరవించెను. వ్యాకరణ శాస్త్రములలో కలంబలి ప్రణేతమైన భాష్యము పెద్దది యగుటచే, 'వ్యాకరణ మహా భాష్యము' అని పేరొందినట్లు, శారీరక (వేదాంత) శాస్త్రములో - రామానుజ రచితమైన ఈ భాష్యము గొప్పది యైనందున, దీనిని 'శారీరక మహా భాష్యము' అని మహర్షులు వ్యవహరించిరి ఈ నామమును మొదట - నర్వకారణ కారణము, సర్వేశ్వరుడు నగు శ్రీమన్నారాయణుడే ప్రతిపాదించియున్నాడు. ఈ యంశము ముం దుదహరింపఁగల స్కాంద పురాణమునందలి ౨౩ వ అధ్యాయమున, వైష్ణవ సంహితలో - అం దాగస్త్య సంహితా భూతపురీ మాహాత్మ్యమునందు -

“ శారీరక మహాభాష్య గ్రంథకర్త జితేంద్రియః . ”

అను శ్లోకపంక్తివలనఁ దెలియఁగలదు. తదుపరి ఆ బ్రహ్మసూత్రము లకే 'వేదాంత సారము', 'వేదాంత దీపము' అను రెండు వ్యాఖ్య

3. ఈ శ్రీభాష్యము జ్ఞానావలంబులైన బాఠశాల విద్వాంసుల వంశనేగాది, వివిధ వేదాంత శీత్రములలోఁ గరేర కృషి యొనర్చి, మహోత్తమమైన పౌత్తముల పంటఁ బండించిన 'డాక్టర్ : థీటో' పండి విజ్ఞాన ప్రధానులైన దేశాంతక విద్వాంసులచే సైతము - 'రామానుజ భాష్యము వ్యాససూత్రములకు తగి యున్నది' అని ప్రశంసితమై యొప్పు చున్నది ఇట్టి రామానుజ భాష్యమును బహుశా ప్రశంసించిన డాక్టర్ : థీటో పండితుడు, వారణాసిలో - విక్టోరియా సంస్కృత కళాశాలాధ్యక్ష పదవి నలంకరించి, శ్రీ కంకర - రామానుజ భాష్యములను రెండిని ఆంగ్ల భాషలో ననువదించి యున్నాడు.

లను సంగ్రహముగా రచించిరి. ఉపనిషత్తులలో అద్వైతతులకును, విశిష్టాద్వైతతులకును భేదాభిప్రాయములు గల వాక్యము లన్నిటికిని అర్థమును తేటతెల్లముగఁ జెలుపుచు, వేదార్థ సంగ్రహమును రచించిరి. ఇట్లు భగవంతుఁడు దేవ స్వరూపముతో నుపదేశించిన ఉపనిషత్సూత్రములకేగాక, భగవద్రామానుజులు లీలా మానుష స్వరూపముతో ఆ భగవంతుఁడే ఉపదేశించిన 'భగవద్గీత' యనఁబడు నుపనిషత్తులకును 'గీతాభాష్య' మను పేర నొక భాష్యమును రచించిరి. శరణాగతి వై భవమును, రంగనాథ వై భవమును, వైకుంఠ వై భవమును ప్రతిపాదించు 'గద్య త్రయము' ను విరచించిరి. మఱియు, భగవ దారాధన విధాన ప్రతిపాదితమైన 'నిత్య గ్రంథము' శ్రీ రామాను జులచే విరచింపఁబడినది. ఈ గ్రంథ సప్తకమునందు నిలువు టద్దమున నీడ వలె, వేసాంత శాస్త్ర సర్వస్వము స్పష్టముగను, సమగ్రముగను గ్రహింపఁదగి యున్నది.

భగవద్రామానుజులను గుఱించి రచితమై యుండు వాఙ్మయ ములో - స్తోత్ర, కావ్య, నాటకాత్మకములైన గ్రంథములు, పురాణ ములు మొదలు నేటి దినక వెలువడినవి పరశ్శతములు కలవు. వానిలో - ఛాటీ పంచకమ, యతిరాజ వింశతి, యతిరాజ సప్తతి మున్నగు కొన్ని గ్రంథములు మాత్రము సూర్యలోక భాగ్యమును పొంది, కడమవి అధిక సంఖ్యాకములు విద్వాంసులను పైతము తమ విషయములో - 'న హి సర్వ స్సర్వం జానాతి' యను నుడికి గురి గావించునవిగ నున్నవి. ఇట్లు సూర్యలోకమునొందని గ్రంథములందనేకములు కడు రసవంతములైనవి గలవు. రసవత్తరములైనను, ఇంది రాభ్యుదయము మొదలగు ననేక ప్రాచీన గ్రంథ రత్నములు సాగర గర్భంబున ముక్తాఫలరాసులవలె సూర్యలోక భాగ్యము నొందక, మూల మూలల నణగి యుండునవి కొన్ని కలవు.

ఇందువలన, శ్రీ రామానుజ సిద్ధాంతానుయాయులకు - శ్రీమద్రామానుజుని గుఱించిన విభిన్న గూఢము జ్ఞాయమా నెఱుంగవలెననువాంఠ గల్గుట నవాడ కావున అట్టి వారి షార్దమై, శ్రీవారి ప్రస్తావనలచేతను, చరిత్రాశములచేతను అలకృతములైన గ్రంథ భాగములను, శ్రీవారి విషయకములైన స్తోత్రములు, కావ్యములు నాటకములు మున్నగు వాఙ్మయ మిచ్చట దిజ్ఞాత్రముగ నూచి నెఱచుచున్నది

శ్రీమద్రామానుజులను గుఱించిన వాఙ్మయము సంస్కృతములో, తెలుగులో, అగవములో శేషముగ నున్నది. అందుముందు - బృందారక భావలో శ్రీ రామానుజులవారి యవతార మాను, వారి పూర్వారవతారములను, ఆ యా యవతారములలో నిర్వహించిన కృత్యములను మొట్ట మొదట వేదమే వివరించియున్నది.

వేదములలో రామానుజ ప్రశంస

వేదములలోఁ జేరిన యుపనిషత్తులలో - అష్టోత్తర శతోపనిషత్తులు (౧౦౮) కలవు కదా! వానిలో కృష్ణోపనిషత్తు రెండవ ఖండమున -

“ శేషోహ వై వాసుదేవాత్ సంకర్షణో నామ జీవ ఆసీత్. సోఽకామయత ప్రజాః సృజేయేతి. తతః ప్రవృష్ణు సంజ్ఞక ఆసీత్. తస్మాత్ అహంకార నామ ఽఽయద్దో పారణ్యగర్భో అజాయత. తస్మాత్ దశ ప్రజాపతయో మరీచ్యాదయః స్థాణు దక్ష కర్ణమ ప్రీతుప్రతౌత్తానపాదిపాయవో వ్యకాయన్త. తేభ్యః సర్వాణి భూతాని చ తస్మా చేషా దేవ సర్వాణి చ భూతాని సముపద్యన్తే. తస్మి న్నేవ ప్రలియన్తే స ఏన బహుధా జాయమానః స్వ్యా స్మరిపాతి. స ఏవ కౌదవేయో వ్యాకరణ జ్యోతిషాది శాస్త్రాణి నిర్మిష్యాణో బహుభి ర్ముముక్షుభి రుపాస్యమానో ఽఖిలాం భావ మేకస్మిన్ శీర్షి సిద్ధార్థవ ధ్రియమాణః సర్వై ర్మునిభిః సంప్రార్థ్యమానః స్ర శిఖసహ

రాజి మేరోః శిరోభి రాచార్యమాణో మహా వాయ్విహంతారం నిరాచకార. స ఏవ భగవాన్ భగవంతం బహుధా విప్రీయమాణః అభిలేన స్వేన రూపేణ యుగే యుగే తేనైవ జాయమానః స ఏవ సౌమితే రైష్వాకః సర్వాణి ధానుష శాస్త్రాణి బహుధా విప్రీయమాణో - ఇతి సర్వాణి విసమ్నం శాకుర్వర్త్య ధర్మాన్ ప్రవర్తయామాస. స ఏవ భగవాన్ సన్నికాలే శారదాధ్ర సన్నికాళో రోహిణీయో వాసుదేవః సర్వాణి గదా ద్భాయుధ శాస్త్రాణి వ్యాచక్షాణో నైకాన్ రాజన్య మజ్జలా స్మిరాదికిర్మః భూభార మభిలం నిచళాస. స ఏవ భగవాన్ యుగే యుగే తురీయేఽపి బ్రహ్మకులే జాయమానః సర్వా ఉపనిషదః ఉద్దిధీర్షః సర్వాణి ధర్మ శాస్త్రాణి విస్తారయిష్టః సర్వా నపి జనాన్ సంతారయిష్టః సర్వా నపి వైష్ణవాన్ ధర్మాన్ విజృంభయన్, సర్వానపి పాపజ్ఞాన్ నిచళాస. స ఏవ జగదస్తర్యామి. స ఏవ సర్వాత్మకః. స ఏవ ముముక్షుభి ర్ద్యేయః. స ఏవ మోక్షప్రదః. ఏవం స్మృత్యా సర్వేభ్యో పాప్యభ్యో ముద్యేత త వ్నామ సంక్తిర్తయన్ ఏష్ట సాయుజ్యం గచ్ఛతి. త దేతత్ దివా అధీయానః రాత్రి కృతం పాపం నాశయతి. నక్త మధీయానో దివసకృతం పాపం నాశయతి. త దేత ద్యేదానాం రహస్యః త దేత రుపనిషదాం రహస్యం, ఏత దశీయమానః సర్వక్రతుఫలం లభతే, య ఏసం వేద దేహబన్ధా ద్విముచ్ఛతే ఇ త్యుపనిషత్' - ఇతి ద్వితీయః ఖండః. 4"

పైఁ బేర్క్కొనబడిన ఉపనిషద్వాక్యములకు పూర్తిగా నిట తాత్పర్యము వ్రాయుట గ్రంథ విస్తర మగును. కావున, ప్రతికృతాంశమును ప్రస్తుతించడే. పంక్తులకు మాత్రమే తాత్పర్య మిప్పట్లున వ్రాయఁబడుచున్నది :-

“.. కద్రూపుత్రుఁడైన ఆ యాదిశేషుఁడే, వ్యాకరణము, జ్యోతిషము మున్నగు శాస్త్రములను నిర్మించుచున్నవాడై పలువురు

4 ఈ కృష్ణోపనిషత్తు - అదయార్ వుస్తకాలయభ్యుత్పన్నైన శ్రీ ఆ. వహదేవశాస్త్రిగారు సంపాదకులుగ, ఉపనిషద్భూయోగి ప్రణీత వ్యాఖ్యలతోటి, అదయార్ వుస్తకాలయార్థము 1928లో ప్రచురించిన ఆష్టోత్తర శతోపనిషద్ ద్గ్రంథ సంపుటములో - 'వైష్ణవోపనిషదః' అను సంపుటమున ౨౯ - ౩౦ - ౩౧ పుటలలో చూడ వగును.

మోక్షకాములచేత సుపాసింపబడుచు, సిద్ధించిన కార్యములు గల వాడై, సమస్త మహీ మండలమును నొక్క పడగ మీఁదఁ దాల్చుచున్నవాడై, అందఱి మహా మునులచేతనుఁ బ్రార్థింపబడుచున్న వాడై, వాయుదేవుని యొక్క గొప్పది యైన పొగరును నిరాకరించెను పద్మజై శ్వర్య సంపన్నుడైన ఆ యాదిశేషుడే, పద్మజై శ్వర్య సంపన్నుడైన శ్రీ మహావిష్ణుదేవుని అధికముగ సంతసించ జేయుచున్నవాడై, సమస్త మయిన తన స్వరూపముతో - ప్రతి యుగమునందు ఆయనతోడ పవతరించుచు, ఇత్యాదు మహారాజవంశమునం దుద్భవించినవాడై, సుమిత్రా పుత్రుడై, నళలము లయిన భను ర్విద్యలను, అశ్రు శాస్త్రములను పలు రకములఁ బ్రీతి చెందించుచు, సమస్త దాసవులను దునుచుచు, నాలుగు కొలములవారి ధర్మ (అనుష్ఠాప) మిలను ప్రపవర్తింపజేసెను. ఆ భగవంతుడే ద్వాపరయుగ - కలియుగ సంధికాలమునందలి మొగుళ్ళలో సమానుఁ డయిన (తెల్లనివాడయిన) రోహిణీ తనయుఁడు వసుదేవ నందనుఁడునై, గద మున్నుగాఁ గల సమస్తములైన ఆయుధ శాస్త్రములను మిక్కిలి చెవ్వుచున్నవాడయి, పెక్కండ్రైన రాజకుమారుల గుంపును కూల్చుచున్నవాడై, సమస్తమైన భూమియొక్క బరువును పోనాడెను. భగవంతుడైన ఆ యాదిశేషుడే, నాల్గవ యుగమైన కలియుగమునందు - బ్రాహ్మణ వర్ణమునఁ బుట్టుచున్నవాడై, సమస్త జనులను తరింపజేయుఁ గోరినవాడై, వైష్ణవ ధర్మముల నన్నింటిని యభివృద్ధి పఱచుచున్నవాడై, సామండ్ మతములవారి నందఱును పరిమార్చి వేసెను". 'స ఏవ మోక్ష ప్రదః' (ఆయనయే మోక్ష మొసంగువాఁడు.) అనుటచేత, 'సర్వ సంశయ విచ్ఛేత్తి - విష్ణు లోక ప్రదాయకః' అని ఆంధ్రపూర్ణ తచిత - శ్రీ రామారుజాప్యోత్తర శత నామస్తోత్ర మందలి విశేషణము ధ్యేయము ఈ మంత్ర భాగము.

ధర్మ శాస్త్రములలో రామానుజ ప్రశంస

హారీత స్మృతిలో :-

“బ్రహ్మన్ కలియుగే ప్రాప్తే తస్మే సప్తే శ్రుతిరితే
మ ద్భక్త స్సర్వ ధర్మః సప్త గోత్ర సముద్భవః
కారీరక మహాభాష్య గ్రంథకర్తా జితేంద్రియః
తస్య సంబంధిన శ్శిష్యా స్సురాణా మతి దుర్గమామ్
మహా ప్రాప్తేవ తే సర్వే గమిష్యన్తి పరాంగతిమ్
ఏవం భగవతే నోత్తం తం హారీత స్మృతావపి.”

ఓ బ్రహ్మ! కలియుగమున ధర్మము క్షీణింపఁగా నా - భక్తుడు, సర్వ ధర్మముల నెఱింగినవాఁడు - బ్రాహ్మణ కులమునఁ బుట్టి జితేంద్రియుడై, కారీరక మహా భాష్యమును రచించి, ఆయనకు సంబంధించిన శిష్యు లెల్లరును దేవతలకుఁగూడ దుర్లభమైన నా కటాక్షమున పరమ పదమును పొందఁగలరు' అని, భగవానుఁడు పలికెను.

పురాణములలో రామానుజ ప్రశంస

తొట్ట తొలుత వ్యాస మహర్షి - మహా పురాణములుగా శ్రుతిగ్రంథములైన బ్రహ్మాండ పురాణమునందును, బ్రహ్మవైవర్త పురాణమునందును, పద్మ పురాణమునందును, స్కాంద పురాణమునందును, భవిష్య పురాణమునందును, నారద పురాణమునందును శ్రీ రామానుజ ప్రభావమును తెలిపియున్నారు. (ఉప పురాణ కర్తలు భార్గవాది పురాణములందును శ్రీ రామానుజ ప్రశస్తిని తెలిపియున్నారు.)

౧. బ్రహ్మవైవర్త పురాణములోని మంగళాద్రిశ్రీరామాహర్మ్య ఖండమునందలి 29-వ అధ్యాయములో -

“అనంత గరుడాదీనాం సూరీణాం నిత్య యోగినామ్
 అంశోద్భూతా మహాభాగా జాయంతే హి మదాజ్ఞయా
 కాసారో భూతయోగీ చ మహదాఖ్యః కృతే యుగే
 విష్ణుచిత్తో భక్తిసార స్త్రోతాయాం కులశేఖరః
 భక్తాంఘ్రిరేణు ర్వాపరే మునివాహః పరాంతకః
 పరాంకుశ కవి ర్మితః కలౌ రామానుజో మునిః
 ఏతే దాన్యే నిత్యసూరా మ ద్భక్తై స్సంగ వర్జితాః.”

౨. పాద్య పురాణమునందు ఇవే శ్లోకములు ఇంచుక
 మార్పుతో నున్నవి. ఈ రెండు పురాణ ప్రమాణములకు అర్థ
 మొక్కటియే. ఆ శ్లోకము లివి :-

“అనంత గరుడాదీనాం సూరీణాం నిత్య యోగినామ్
 అంశోద్భవా మహా భాగా జాయంతే హి మదాజ్ఞయా
 కాసారో భూతయోగీ చ మహదాఖ్యః కృతేయుగే
 విష్ణుచిత్తో భక్తిసార స్త్రోతాయాం కులశేఖరః
 భక్తాంఘ్రిరేణు ర్వాపరే మునివాహః పరాంతకః
 పరాంకుశః కవి ర్మితః కలౌ రామానుజో మునిః.”

నా యనుజ్ఞచే నిత్యయోగులైన అనంతాదు, గరుడాదు
 మొగలుగాఁ గల వారియొక్క యంశములతో మహాభాగులవతరింపఁ
 గలరు. వారు కృత యుగమున కాసార యోగి, భూత యోగి, మహా
 యోగులు; త్రేతాయుగమున విష్ణుచిత్త, భక్తిసార. కులశేఖరులు;
 ద్వాపరమున భక్తాంఘ్రిరేణు, మునివాహన, పరకాలుడు; కలియుగ
 మున పరాంకుశ, రామానుజులు అవతరింతు” రని ఆ శ్లోకముల
 తాత్పర్యము.

౩. బ్రహ్మాండ పురాణ ప్రసిద్ధ మగు బదరికాశ్రమ మాహా
 త్మ్యములో -

౪. ఇది ఆచార్యసూక్తి ముతావళిలోని పాఠము. సంగళాద్రిక్షేత్ర మాహాత్మ్యములో -
 ‘ద్వాపరే’ అని యున్నది.

“మన్నియోగా ద్యుతపుర్యా మహినా మిశ్వరః కలా
 శ్రీరామానుజ రూపేణ జనిష్యతి సతాం ముదే
 విశిష్టాద్వైత సిద్ధాంత ప్రతిపాదన తత్పరం
 భావ్యం నిర్మాత వేదాంతసూత్రాణా మర్థ తత్త్వవిత్.”

అదిశేషుఁడు కలి యుగములో భూతపురియందు సత్పురుషుల
 సంతోషము కొఱకు శ్రీ రామానుజ రూపమున పవతరించును. ఆ
 మహాత్ముఁడు వేదాంత సూత్రార్థ తత్త్వము చక్కగా నెఱింగిన
 వాడై, విశిష్టాద్వైత సిద్ధాంత ప్రతిపాదన పరమైన భావ్యమును
 నిర్మించు నని తెలుపఁబడినది.

ర. భవిష్య పురాణమునందును శ్రీ రామానుజ ప్రశంస
 కి - వ ప్రతిసర్గ పర్వమున ర - వ ఖండములో ౨౧ - వ
 అధ్యాయముం దిట్లు పేర్కొనఁబడినది :-

“తోతారణ్యం చ సంప్రాప్త స్తదా రామానుజో మునిః
 ఊర్జ్వరేభా ద్వయో ర్మధ్యేశ్వినాశ్చరేభా చ పీఠికా
 లలాటే తు తథా కంఠే మాలా తులసికా తథా.”⁶

అప్పుడు రామానుజుఁడు సుఖము గలవాడై, తోతా
 రణ్యమునుఁ గూడ యేరెను. ముఖమునందు రెండు నిలువ గీతల
 నడుమ పచ్చని కూక్ష్య రేఖయు, కంఠమునందు తులసి మాలయు
 ధరింపఁబడినవి.”

6. ఈ శ్లోకములను మాతండ్రిగా రొక యువన్యాసమునందు ప్రమాణముగా యెత్తి వ్రాసి
 యున్నారు. అర్థము చూడ వివిధ కథామాధుర్య ప్రతిపాదకములుగ నున్నవి. కావి,
 అంతకు ముందును, వెనుకను శ్రీ రామానుజ చరిత్రము ఆ యధ్యాయ మంతయు - లేక,
 ఇంకను కొన్ని యధ్యాయములలోనో ప్రతిపాదితమై యుండునని తెలియ నగును.

— వ్యాసకర్త.

౫. నారదీయ పురాణము లందలి యాదవ⁷ రి మాంఛ ప్రథమాధ్యాయములో⁸ నారాయణుడు మనార్దులతో తెలిపెను :-

“తత్ర శేష శ్చ తనుతే శేషవృత్తిం యుగే యుగే
అశేష శేషిణే మహ్యం శేషాశనముఖై స్సహ
అనంతః ప్రథమం రూపం లక్ష్మణ శ్చ తతః పరం
బంభద్ర స్తృతీయ శ్చ కలౌ కశ్చి దృవిష్యతి.”⁷

అచ్చటనే ౧౧ - వ అధ్యాయమున నారదుడు ము.

“విశేషాణామి రూపే సేవతే చ కృతే యుగే
లక్ష్మణాకృతి మాస్థాయ త్రేతాయా మహ్యసేవత
సంకర్షణ స్తు భగవాన్ నిషేవే ద్వాపరత్యజౌ
సేవిష్యతే కలౌ చైవ తత్ర శేష శ్రియపతిమ్.”

ఆ యాదవాచలమునందు ఆదిశేషుడు ప్రప
సందును గరుడుడు మొదలైనవారితో నాకుశైంకర్యము
ఆయన తొలి రూపము అనంతుడు.⁸ ఆ వెనుక లక్ష్మణుడు
వాడు బలరాముడు. కలి యుగమునం దొకా నొకండు
నని నారాయణుడు మనులకు చెప్పుచున్నాడు. మఱియ
అన్ని కృత యుగములందును స్వస్వరూపముతో అనంగ
రూపముతో విశేషముగ నన్ను సేవించును. త్రేతా యు
గాకృతి దాల్చి సేవించెను. ద్వాపర యుగాంతమున

7 ‘త్రేతాయం లక్ష్మణ స్తదా’ ‘ద్వాపరే బంభద్రస్తు’, అని ఆచార్యమూ
పారము. భజయతిరాజు స్తోత్రము 2 - శ్లోక తాత్పర్యములో - -
నాల్గవ పాదమున ‘కలౌ రామానుజోఽభవత్’ అని యున్నది.

8. అనంతుఁ డనగా - ఆదిశేషుడు.

దైవ సంక్షేపణుడై⁹ నేవించెను. శలి యుగమునందును నేవించగలడు¹ అని మహర్షులకు నారదుడు తెలిపి యున్నాడు.

౬. స్కాంద పురాణము స్కందాగస్త్య సంవాద యాపమైవ శ్రీ భూః పురీ మా హాత్మ్యము కి - . అధ్యాయములో నారాయణుడు హారీతుని తపఃబునకు మెచ్చి, ప్రత్యక్షమై కట్లనును :-

“మదంకో యో మహా వీర్య శ్రీషాఖ్యో ధరణీధరః
■గతా మహారాయ తవ సంశయో భవిష్యతి.”

గొప్ప వీర్యముగలవాడు, పుడమిని చాల్చువాఁడును నైవ శేషుఁడను పేరు గల యే నా యంశ గలఁడో - అట్టి నా యంశ యైవ శేషుఁడు లోకముల మేలుకై నీ వంశమున జనింపఁగలఁడు.¹

౭. స్కాంద పురాణమునందే, అతి వ అధ్యాయమున వైష్ణవ సంహితలో - అం దాగస్త్య సంవాదమున భూతపురీ మాహాత్మ్యములో -

“బ్రహ్మర్షేః త్వం సమాసాద్య స్మృతిం సాత్త్విక సేవితాం
భవ్యాం కురు మహాప్రాజ్ఞ స్రవ గోత్ర సమద్భవః
శారీరక మహాభాష్య గ్రంథకర్తా జితేంద్రియః
సేదాంత చిత్తమః కశ్చి స్మర్మరీ బ్రాహ్మణోత్తమః
తేన త్వయా కృతా వస్మ క్కృతి సాత్త్విక గామినీ
ప్రతిష్ఠాం పరమాం కీర్తిం గమిష్యతి మహితలే
తస్య సంబంధిన శిష్యా స్ఫురాణా మపి దుర్లభః
మాం ప్రాప్య ప్రాప్త నిర్వాణా తవిష్యతి కలౌ యుగే.”

ఓ బ్రహ్మర్షీ! నీవు సాత్త్విక సేవితమైన స్మృతిని రచించుమా. నీ వంశమునందు జనించినవాఁడు శారీరక మహాభాష్య గ్రంథమును

9. సంక్షేపణుఁడనగా - బలిరాముడు.

రచించినవాడు - వేదాంతమును చక్కగా నెఱిగినవాడు - బ్రాహ్మ
ణోత్తముఁడు నైన యతి - ఈ భూత పురియం దవతరించగలఁడు. నీ
యొనర్చిన సాత్త్వికమైన స్మృతి ఆయనచే కడు ప్రతిష్ఠ పొందగల
దని చెప్పబడినది.

౮. బ్రహ్మాండ పురాణము తీర్థ ఖండమునందు భృగు నారవ
సంవాదాత్మక శ్రీ వేంకటాచల మాహాత్మ్యములో 11 వ అధ్యాయ
మందు -

శ్రీ వేంకటాచలకవితీ - తన కత్యంత భక్తుడైన చక్రవర్తియను
చోళరాజ కుమారునికి 'సింహాదుఁ' డను ప్రబలుడైన రాక్షసునితో
జరిగిన పోరునందు తనకు మారుగా తన పంచాయుధముల నొసంగ,
వానితో నా రాజు ఆ యసురుని బరిమాన్యు తిరిగి వచ్చి, ఆయుధ
ములఁ బరిగ్రహింప వేడఁగా, భగవంతుడు కైకొనక, ఆ రాజు
పుత్రునితోడను, ఆ యాయుధములతోను ఇట్లు పలికెను :-

"రాజు న్యదేచ్చసి జయ మజయ్య సాంపరాయకే
త దేమా న్యాయుదా న్యుచ్చై స్సాహాయ్యం కుర్వతాం తవ
పే శంఖ చక్ర శార్ంగాసే కౌమోదకి మహాగదే
రాజ్ఞోఽస్య కామదాః కాలే స్వస్య తీర్థేషు తిష్ఠత
మానసామేస్త్ర సద్యోఽహం ప్రత్యక్ష విగతాయుధః
కంచిత్రాం వసిష్ఠామి తతః కేనాఽపి పేతునా
కలౌ కల్పి న్యహాభాగ శృంఖచక్రే తు కృత్రిమే
కారయిత్వా స్థాపయిత్వా పిమానాదీం శృమే పునః
తతః స్తద్భక్తి వశగ స్సర్వ ప్రత్యక్ష గోచరః
ఆకల్పం నివసిష్ఠామి వరాభయద హ స్తదః
ఊర్వాభ్యా మపి చాఽన్యాభ్యాం హస్తాభ్యా మతిసుందరే
దధాన శృంఖ చక్రేణ కల్పితే లోకతుష్టయే."

ఓ రాజా ! (చక్రవర్తీ !) మానవులకు జయింప శక్యము కాని యుద్ధమునందు నీ పెప్పుడు జయము గోరుదువో, అప్పు డీ యాయుధములు నీం గొట్ట సాహాయ్యము నేయుఁగాత ! ఓ శంఖమా ! ఓ చక్రమా ! ఓ శార్ంగమా ! ఓ ఖడ్గమా ! ఓ కామాదకీ ! సమయము వచ్చినప్పుడు ఈ రాజులు కామితములఁ జేకూర్చివారై, మీ మీ తీర్థములందు నివసించుడు. మీ రిప్పుడు నా హృదయమున నుండుడు. నేను కొంత కాలము ప్రత్యక్షముగా విగతాయుధుడనై యుందును. తరువాత, కలియుగమునం తొక కారణముచేత ఒకా నొక మహాభాగుడు కృత్రిమములైన శంఖ చక్రములను చేయించి స్థాపించును. నాకు విమానాదులనుగూడ క్రమ్మతి జేయించును. అది మొదలు ఆయన భక్తికి లొనైన వాడనై, నేను లోకానందము కొఱు ఆయన చేయించి స్థాపించిన మిక్కిలి పుండ ములైన శంఖ చక్రములను ఊర్ధ్వ హస్తములతో ధరించి, క్రడమ రెండు హస్తములతో, వరద అభయ ముద్రలం దాల్చి, సర్వ జనులకు గోచరుండనై, కలికాలమున వసించెదను."

ఇత్యాదిగను శ్రీ రామానుజ ప్రశంస విలసిల్లుచున్నది. ఈ నారద స్కాండ బ్రహ్మాండ పురాణ శ్లోకములలో నామ గ్రహణ మొనర్పబడకున్నను, ఆ చర్యలు ఈ యాచార్యవర్యుల వలననే నిర్వహింపబడుటచేతను, ముఖ్యముగా - 'అనుక్త మశ్యతోగ్రాహ్య, మనెడి న్యాయముచే' పూర్వోక్త విశేష వచన ప్రామాణ్యముచేతను ఇచ్చట అర్థ భూతులు శ్రీ రామానుజులే యని పండితు లెఱింగిరి.

ఇట్లు శ్రీ భగవద్రామానుజులు బ్రహ్మాండ పురాణమునందును, బ్రహ్మ హస్త పురాణమునందును, భవిష్య పురాణమునందును, స్కాండ పురాణమునందును, నారద పురాణమునందును, చాన్దీ పురాణమునందును ప్రశంసితులై యొప్పిరి ఇందు - బ్రహ్మాండ

పురాణమునుండి రెండు తావులను, స్కాంక పురాణమునుండి రెండు తావులను ప్రమాణము లుల్లేఖింపఁజేసెను. అందుకు కారణము - ఒకటి :- మహా పురాణములలోనిది; రెండవది :- ఉప పురాణములలోనిది యగుట. మఱియును, ఉప పురాణములలో నొకటి యగు భార్గవ పురాణములో - ఉత్తర ఖండమున, ఈ రామానుజ వృత్తాంతము 31, 32, 33, 34 అధ్యాయములలో మఱికొంత విస్తారముగఁ బ్రతిపాదితమై యున్నది.

సర నారాయణ సంవాదాత్మకమైన భార్గవ పురాణమునందలి ఉత్తర ఖండములో —

“సర్వేషాం సూరిణాం జన్మ కథ్యతే భూతలే త్వయా
శేషస్య శేషభూతస్య రూపభేదై ర్నరే స్సదా
కథ్యతే నాఽవతార స్తు నారాయణ మనీష్యర !
ఇతి బ్రువతి దేవేశో నరో నారాయణో మునిః
కథా మేతాం ప్రవక్తుం మే సంతోషో జాయతే మహాన్
శ్రుణుష్వ సావధానేన వక్ష్యే పుణ్యకథా విహం
ద్రావిడే విషయే దివ్యే సర్వభూత మనోహరే
పుణ్యే పృథుతలే రమ్యే కాంచ్యా మనతి దూరగే
మహా సూర్యాన్వయే పుణ్యే కేశవస్య ద్విజన్యనః
వైష్ణవ స్యాభవ త్పుత్రోఽనంతాః శోఽనంత తేజసా
చైత్రే మాసే శుభార్ద్రాయాం శుభ లగ్నే శుభే దినే
తస్య రామానుజ ఇతి పితా నామోఽకరో మృదా.”

సరుఁడు నారాయణుని ఇట్లడుగుచున్నాఁడు :- “ఓ నారాయణ మహర్షీ ! నీ వలన భూ లోకములో నమస్త సూరు లవతరించి నట్లు చెప్పితివి. కాని, నారాయణుండవైన నీవు శేషభూతుండగు ఆదిశేషుని యవతార వైభవమును ఎన్నడు చెప్పియుండలేదు. ఈ

నరుని ప్రశ్నను నాచార్యుని హర్షి, ఆదిశేషుని యవతార వైభవమును ప్రత్యుత్తరముగా నిట్లు చెప్పచున్నాడు :-

“ఓ నకుడా ! ఈ చరిత్రను నీకు చెప్పటకై నాకు చాల సంతోషము గలుగుచున్నది ఈ పుణ్య కథను చెప్పచున్నాను. ఏకాగ్ర చిత్తుడవై వినుము. నకల జన చిత్తరంజకము - దివ్యము - పుణ్యము నైన ద్రవిడ దేశమున, కాంచీ పురమున కనతి దూరములో - పుణ్యమైన ఆసూరి వంశమున, కేశవాచార్యుడను విష్ణుభక్తుడైన బ్రాహ్మణునకు, ఆదిశేషుని యంశము గల కుమారుడు మహా తేజముతో - చైత్ర మాసమున, ఆర్ద్ర నక్షత్ర శుభలగ్నమందు అవతరించెను తండ్రి సంతసముతో ఆ సుతునకు రామానుజుడని పేరిడెను.”

ఇత్యాదిగ ఈ కథ యిందు సవిస్తరముగాఁ జెప్పబడినది.

31 - వ అధ్యాయములో - శ్రీ రామానుజుల ఉపనయనము, వివాహము, విద్యా వ్యాసంగము, యాదవ ప్రకాశునివద్ద వేదాంత శాస్త్రాధ్యయనము, చోళరాజు పుత్రిక నావేశించిన బ్రహ్మరాక్షసుని మోక్షము వర్ణింపబడినవి.

32 - అధ్యాయములో - మహాపూర్ణలనుండి యామునాచార్య నిశ్చిప్తములైన నకల రహస్యములను గ్రహించిన కథ అభివర్ణితము

33 - వ అధ్యాయములో - శ్రీ పరదరాజస్వామి సన్నిధి నన్యాయ స్వీకారము, శరణి (మొదలియొండ్రాన్) శ్రీవత్సచిహ్ను మిత్రులు (కూరత్తాళ్వార్) మున్నగువారు శ్రీ రామానుజుల నాశ్రయించుట, పూర్వోక్త యద్వైతమైన యాదవ ప్రకాశుడును తుదకు

శ్రీ రామానుజుల నాశయించి, శ్రీవైష్ణవుల డగుట, శ్రీ రామానుజులకు శ్రీరంగనాథుడు ఉభయ విభూతులపై అభిషేకము సంగుట, శాస్త్ర ప్రసంగములతో శారదా దేవిని సంతృప్తి పొవించుట అను వృత్తాంతములు వివరింపబడినవి.

32, 33 అధ్యాయములలో - శ్రీ రామానుజుల భూప్రదక్షిణములు, వివిధ భగవదాలయముల పీక్షణములు, సర్వ దుర్మత నిర్మూలనము, శ్రీశైలపూర్ణుల సన్నిధియందు శ్రీమద్రామాయణ సంక్రమణ దాయార్థముల సభిగమించుటలు వర్ణింపబడినవి. మరియు, 34 - వ అధ్యాయాంతమున శ్రీ రామానుజులు అచ్చటచ్చట నుండు సమస్త విష్ణుమూర్తులను నేవించి, సర్వ మతములను జంపించి, విష్ణు మతమును స్థాపించె ననియు, వారు నిండు దయకు నీరధివంటి వారు గనుక, సర్వజన లందును వాత్సల్యము గలిగి, వేద శాస్త్రములను వీక్షింప అనేక పాపండుల కుయుక్తులతో గల్పించిన ఆసుర శాస్త్రములతో సంకులమైన శిలించిన విష్ణుమయ మగు లోకము నుద్ధరించుటకై, రామానుజముని ఉత్తమమైన శ్రీభావ్యమును రచించి, పాపండు మతముల నన్నింటిని ఖండించి, నారాయణునకు ప్రీయమును, మహత్తరమునైన వ్యాస మహర్షి మతమును విశ్వ వ్యాప్తము చేసె ననియు, వేదాం భావ్య కర్తయైన శ్రీ రామానుజ యోగికి సంబంధించిన ఈ చరిత్రమును ఎవ్వండు చదువునో, వినునో - అతడు ఉత్తమమైన భగవత్ కృత్తిని, సంపదను, బ్రహ్మ రుద్రార్చితమైన విష్ణువుయొక్క కృత్యముల బొందు ననియు చెప్పబడి యున్నది. పారాశర్య పురాణములందు నాలుగు శ్లోకములతో శ్రీ రామానుజుల యవతారమునకు సంబంధించిన ప్రసక్తి కలదు. కనుక, శ్రీ భగవద్రామాయజులు ఆ మహా పురాణములందును, నాలుగు ఉప పురాణములందును - మొత్తము పది పురాణములలో పురాణ కర్తృయహర్షి ప్రశంసను గాంచిరి.

ఇట్లు శ్రీ రామానుజ ప్రసక్తిని పురాణములనుండి నిరూపణ జేయఁగా, ఆధునికులు కొంతయు ద్వాపర యుగాంతమున రచితము అగు పురాణములలో - కలియఁజూపిన 4119 సంవత్సరములకు అనఁగా - పురాణములు వుట్టిన 4119 సంవత్సరముల వెనుక నవతరించినవారి విషయ మెట్లుచెప్పఁబడె నని ఆశంకింతురు. కాని, పురాణములయందు కొంత భవిష్య న్మహా వృత్తాంతములను మహర్షులు యోగ దృష్టితో గ్రహించి, (ముందుగనే పురాణముల) చెప్పఁగలరను విషయములను ముఖ్యముగా గుర్తించవలయును. అనఁగా - పురాణ రచన నాటికి జరుగని, రాఁబోవు కొందఱు లుహా పుగుఱుల వృత్తాంతమును సంగ్రహముగాఁ జేకొనుట గలదు. పురాణములలో భవిష్య ద్రాజ వృత్తాంతములుగ చెప్పబడిన ఇట్టి వానిలో కొన్ని యిప్పటికి గడిచి పోయినవి. ఇంకను కొన్ని నరుగవలసి యున్నవి. ఈ రెంటికిని ఉదాహరణముఁ జూడఁడు :-

విష్ణు పురాణము 4 - వ అంశమున 24 - వ అధ్యాయములో - కలి యుగమున 2779 సంవత్సరములు గడచిన పిమ్మట చాణక్యుని వృత్తాంతము :-

“తతః సవచైతా న్నందః స్కాటిలోక్త్రాహ్మణ స్సమృద్ధరిష్కతి. ౨౬. తేషా మథానే మౌర్యాః పృథివీం భోక్ష్యంతి. ౨౭. కాటింక వివ చంద్రగుప్త ముత్పన్నం రాజేః లభిషేక్ష్యతి.” ౨౮

“పిమ్మట యీ నవసందులను కొటిల్చుఁడను బ్రాహ్మణుఁడు నశింపఁజేయును. వారు సశి చి పోఁగా, మౌర్యులు నేల నేలఁగల కొటిల్చుఁడే తన నాశ్రయించిన చంద్రగుప్తుని రాజ్యమునం దభిషిక్తుని జేయును.” ఇత్యాదిగ కొటిల్చుఁడు నవ సందుల నున్మూలించి, చంద్ర

గుప్తు శిఖిషిక్తు గావించునని న గ్రహముగ ముందే పేర్కొనఁజినది. ఇట్లే, అందు ర - వ అ శము ౨౧ - వ అధ్యాయము మొదలుకొని, ౨౨ - కల అధ్యాయంతము వఱకు మొత్తము ర అధ్యాయములో.

“శ్రీ పరశరః - అతః పరం భవిష్యా నహం భూపాలాన్ కీర్తయిష్యామి యోఽయం సాంప్రత మవనీపతిః పరీక్షత్తస్యాపి జనమేజయః.”

“ఇఁకమీద రాజుల రాజులఁ దెలిపెదను. ఇప్పుడు ఘడమికి తేఁడై ముందు పరీక్షితునఁ జనమేజయుడు...” అని, ఆ పురాణ రచన పరుగుచున్న కాలము లో భూమి నేలుచున్న పరీక్షితు మొదలు కొని, ఆయన వెనుక పరుస వయనగా, వందల - వేల యేడ్లలోఁ బుట్టిన రాజ వంశముల చరిత్రములు ప్రతిపాదితములై యున్నవి. వాటిలో - కొందఱు రాజన్యుల చరిత్రములను వారి వారి కాలము లలో గావున నుండి చూచిన విదేశీయులు, చరిత్రములు వ్రాయు వారు లిఖించి యుంచగా, అవి యిప్పుడు మన హిందూదేశ చరిత్ర ములలోని కెక్కి పాఠశాలలలో జెప్పబడుచున్నవి. విష్ణు పురాణ మును, హిందూదేశ చరిత్రమును రెంటినిఁ జదివిన, ఈ యంశము చక్కగా దెలియఁగలదు. ఇది - మహానుభావులైన మహర్షుల త్రికాలజ్ఞతకు ప్రబలమైన తార్కాణము.

అదియనుగాక, చంద్రగుప్తుని వంశావళి, దాని యంతము, దాని సంత మొందించిన సేనాపతి యగు పుష్కమితుని వంశక్రమము చివరవాని సంత మొందించిన మంత్రి యగు కణ్వ గోత్రజుఁడు వసు దేవుడు మున్నుగాఁ గలవారి వంశ వృక్షములు, ఆ గూఢవంశములలో నెన్ని తరమాలవారు భూతల మేలినదియు, ప్రతి వంశము భూమి నేలిన సంవత్సరముల సంఖ్యయు శ్రీ విష్ణు పురాణమునందు ప్రవ చింపఁబడి యున్నది. విచిత్రకర్తృగేసరులలో ప్రముఖులైన కొను

త్రాజు వేంకట లక్ష్మణరావు పంతులు మొదలగువారు పెక్కురు ఆంగ్ల గ్రంథాది షర్యవేక్షణముతో రచించిన 'హిందూ మహా యుగము' మున్నగు గ్రంథములలో - పురాణములందుఁ జెప్పబడిన రీతి ననుసరించియే వ్రాసి యున్నట్లు గ్రహింప వలెను.

కలియుగాంతమున శ్రీ మన్నారాయణ మూర్తి కల్క్యవతార మును ధరించి యవతరించు వృత్తాంతము పురాణము లో బేర్కొనఁ బడుటయేగాక, ఆ యవతారమును గురించి ప్రతే కముగ 'కల్కి పురాణ' మనుపేర నొక పురాణము రచింపఁబడినది. ఇందు పురాణ రచన నాటికి భవిష్య వృత్తాంత ముగఁ జెప్పఁబడిన కొటిల్య వృత్తాంతము ఈ కలియుగాంతమున జరుగవలసి యున్నది. శ్రీ రామా జ వృత్తాంతము కూడ, పురాణ రచన నాటికి కొటిల్యుని వృత్తాంత ముల వలె భవిష్యముగ ప్రతిపాదితమై, కలి యుగమున 4119 సంవత్సరములకు గడచినది. ఇది ఆర్ష గ్రంథములలో నుండు శ్రీ రామా నుజులను గురించిన ఆశంకా - సమాధాన పూర్వకమైన ప్రశంస.

భక్తుల రచనలలో రామానుజ ప్రశంస

సంసర్గోత గ్రంథములు :-

భక్తకోటిచే రచింపఁబడిన గ్రంథములలో - శ్రీ భగవద్రామా నుజ సమకాలినులును, గరుడవాహన పండితు లను నామాంతరము గలవాయను, 'కవి వైద్య పుండర' బిరుదాఢితులు నగు శ్రీనివాసా చార్యులవారు రచించిన 'దీప్యసూరి చరితము' మొట్టమొదటిది. ఇది యొక మహా కావ్యము. అన్ని భాషలయందలి రామానుజ చరితా మృత ప్రతిపాద గ్రంథములలో యిది ప్రథమ గణ్యమైనది. ఇందు - 16, 17 సర్గములలో శ్రీ రామానుజ చరిత్రము సులలిరిముగా

వర్ణింపబడినది. ఆంధ్రపూర్ణ వంశోత్పన్నులైన అనంతాచార్యుల వారు రచించిన ప్రపన్నాపుత్రములో మొదటి రీతి అభ్యాసము లందును శ్రీ రామానుజ చరిత్రము వర్ణింపబడినది. ఆంధ్రపూర్ణ విరచిత మగు యతిరాజ వైభవమునను, సురపురము వేంకటాచార్య విరచిత మగు యతిరాజ విజయ మనేడి 124 సర్గములు గల మహా కావ్యమునను శ్రీ రామానుజ చరిత్ర మభివర్ణింపబడినది. శ్రీ రామానుజ సుచరిత్ర మను కావ్యము, 10 పంచభాణ విజయకర్త యగు శ్రీ రంగాచార్యులవారిచే రచింపబడిన శ్రీ రామానుజ చంపువు¹¹ - శ్రీ రామానుజ చరిత్రమును ప్రతిపాదించునవి. వికాల శేషాచార్య (నా) రచిత మగు శ్రీరామానుజ ప్రసాద మహా కావ్యము వందు 14 - వ సర్గలో - శ్రీమైరామానుజులు ప్రతివాదులకు వాదమునందు 'వేంకటేశ్వరుడు విష్ణువే' యని శాస్త్ర ప్రమాణము లతో ఋజువు వరచి, మఱల శంఖ గ్రంథములను చేబట్టించి, ఆ స్వామిని ప్రత్యక్షముగను, విష్ణువే యని ఋజువు చేసిన చరిత్ర మభివర్ణితము అమ్మోళాచార్యులను నామాంతరముగల వరదాచార్యుల వారిచే వేదాంత విలాస మను నామాంతరము గల యతిరాజ విజయ మను నాటకము రచింపబడినది. ఈ యెరుమిది గ్రంథములు కావ్య రూపములు. అనంతాచార్య గుంభితమైన శ్రీ వేంకటాచలేతిహాస మాలముందు శ్రీ రామానుజులు శ్రీ వేంకటాచ పతిని విష్ణువుగా ఋజువు పఱచి, ప్రతివాదులఁ బార్జ్ఞ్యంబు, అచ్చటఁ జేసిన కట్టు బాట్లు మొదలగునవి యభివర్ణింపబడి యున్నవి. ఇవి గద్య పద్య ములు గల ఉపన్యాస గ్రంథములు. ఇతఁ డీతఁ గ్రంథములఁ గాంచెము.

10. మద్రాసు అడయార్ లైబ్రరీ పంపకృత - ప్రాచీన భాషలలో ద్రావ ధ సతకముం జాబితా 1910 - వ సంవత్సరమున ముద్రణ పైసది

11. పంచభాణ విజయభాణ ప్రస్తావనలో 12 - వ పల్లకమున ఉదాహృతము.

యత్కర్తృకములో తెలియని ప్రార్థనా పంచకము (5 అనుష్టుప్ శ్లోకములు), ముక్తకములు (4 శ్లోకములు), రామానుజ సుప్రభాతము, శ్రీ రామానుజాష్టకము, శ్రీ కామానుజ శతుశ్లోకి అనుష్టుప్ మధురములైత ప్రస్తోతములు గలవు. ఆంధ్ర పూజలు శ్రీ కామానుజాష్టోత్త శతనామస్తోత్రమును రచించిరి. శ్రీ కామానుజ సహస్రనామము కలదు. ఇందలి విచిత్ర మే మనఁగా - ప్రతి నామము ముఖ మందలి ఒక్కొక్క యక్షరము నెత్తి చదువుచో - పడేసి నామములకు ఒక్కమాగువంతున, గ్రంథములో నూఱు పర్యాయము - శ్రీమతే రామానుజాయ నమః అని వచ్చును. శ్రీకైల అద్ద శివేశ్వరచార రచితమైన మఱి యొక శ్రీ భగవత్ కామానుజాచారి గుఱచరణాష్టావింశతి సహస్ర నామస్తోత్రము, కామానుజ రహస్య తమిళులు అనువియులు గలవు. తిరుక్కణ్ణపురం శౌతి రాజప్పెరుమళ్ళయ్యంగారిచే రచింపబడిన రామానుజ శతురక్షరీ వ్యాసరస రాపమైన మఱి యొక శతుశ్లోకియు కలదు. కర్తృ నామాలకము ని భావ్యకార ప్రపత్తి, రామానుజ ప్రపత్తి యను నవియును కవు మణివాళ మహామునులు యతిరాజ వింశతిని, పేదాం దేశికులు యతిరాజ నప్తతిని రచించిరి. కర్త పేరు లేని రామానుజ ప్రపత్తి యొకటి కలదు. సురపురము వేంకటాచార్యులు యతిరాజ దంపకమాను రచించిరి. శ్రీనివాసాచార్య లనఁజుదు ఎంబోరు స్వామి - శ్రీకై య్మన యతిశ్వరులు శ్రీ రామానుజావతారాభివర్ణన మను పేరు గల శ్రీ రామానుజాష్టపదిని రచించిరి. వరవరముని పౌత్రులు సౌమ్యభామాశ్వుదేశికులు యతిపతి దీనచక్ర్య రచించిరి. కర్తపేరు లేని వసంత తిలకాద్వయి యొకటి యున్నది. శ్రీనివాస వేదాంత యతింద్ర మహాదేశిక రచితము కాబోలు - శ్రీ భావ్యకార మంగళాశాసనము కలదు. శ్రీనివాసకవి యతిరాజ దశకమును

నిర్మించెను. వీరరాఘవాచార్యులు రామానుజాతిమానుష స్తవమును రచించెను. నారాయణ యతిరాజు నిర్మితమైన మఱి యొక చతుశ్లోకీయు, మఱి యొక రామానుజ స్తుతభాతము, మఱి యొక రామానుజ ప్రపత్తి, రామానుజ సుతిగళాశాసనము కలవు. శర్త్తనామాంకములు కాని యతిరాజు ప్రార్థనా పంచకము, యతిరాజ మంగళము, యతిరాజ మంగళాశాసనము, యతీంద్ర స్తవము, యతీంద్రార్థా, రామానుజ దండకము, రామానుజ స్మృతి, రామానుజాష్టకములు కలవు. విక్రాల కేమాచార్య (నా) రచితములైన శ్రీ రామానుజ స్తవ రాజము, రామానుజ వేదపాద స్తోత్రములు కలవు. పురుషోద్దండ వేదాంత రంగనాథాచార్యులు భజయతిరాజ స్తోత్రమును రచించిరి. ఆంధ్రపూర్ణవంశోత్పన్నులుగు మహారంగనాథాచార్యులవారు భజే భాష్యకార స్తోత్రమును రచించిరి. శ్రీ బన్మడుంబ నరసింహాచార్యుల వారిచే రచితమైన శ్రీ రామానుజ స్తవము కలదు. తిరువరంగత్ర మధనారుచే రచింపబడిన ఇరామానుశ నూత్రదాది యను ద్రవిడ గ్రంథమునకు ఆసూరి రామానుజాచార్యులవారు రామానుజ కారి కలు రచించిరి. కావ్య నాటకము లెనిమిది. ఉపన్యాస గ్రంథము ఒక్కటి. స్తోత్రములు నలువదియైదు. వెరసి సంస్కృత గ్రంథములు యేబది నాలుగు.

ఆంధ్ర గ్రంథములు :-

మనుచరిత్రకృతి నందిన తిరుమలదేవరాయని మేనల్లుడగు తిమ్మభూపాలునిచే రచింపబడిన పరమయోగివిలాస మను ప్రబంధము నందు శ్రీ రామానుజ చరిత్ర మభివర్ణింపబడినది. సంబూరి కేశవాచార్యరచితమగు ఆచార్యసూక్తిముక్తాళిలో భాగవతమునందు కృష్ణ కథ వలె శ్రీ రామానుజ చరిత్ర మధిక భాగ చూపరించి యున్నది. కేశవభట్టర్ నృసింహార్యుని ప్రపన్న చంద్రబామృతమునందును, రామ

భద్రుని ఆచార్య విజయమునందును రామానుజ ప్రసక్తి కలదు. ఆంధ్ర శ్రీభాష్య - వేదార్థసంగ్రహాది గ్రంథకర్తలును, కావ్య రత్న - వేదాంత తీర్థ - వేదాంత వాచస్పతి బిరుదాంధతులు నగు కందాక్ష శేషాచార్యులు యతిరాజ వింశతికి ఆంధ్ర పద్యములను మధుర శైలిలో రచించిరి. యతిరాజ సప్తతికిని ఆంధ్ర పద్యములు రచించఁ బడినవి. మరింగంటి నారాయణాచార్యులుగారు చతురక్షరీ వివరణ చతుశ్లోకికి ఆంధ్ర పద్యముల అనువాదము రచించిరి. ఇవి పద్య ములు. కందాళ రాఘవాచార్యుని విష్ణుభక్తి చరిత్రమునందును శ్రీ రామానుజ ప్రసక్తి కల దని వినితి. ఇవి రెండును ద్విపద కావ్యములు. శశాంక విజయ కృతిపతి వంగల సీతయామాత్యుఁడు రామానుజ దివ్య చరిత్ర మను ప్రబంధమును రచించెను. శ్రీ కుమార ఆదివరాహాచార్యులవారు శ్రీమద్రామానుజ చరిత్ర మను పద్య కావ్యమును రచించిరి. కర్తృనామాంకిములుకాని రామానుజీయము, భాగవత చరిత్రము అను వచన కావ్యములందును శ్రీ రామానుజ చరిత్ర కలదు. సంస్కృతము నుండి అనూదితమైన దివ్యనూరి చరిత్రము, ద్రవిడము నుండి అనూదితమైన గురుపరంపరా ప్రభావము అను వచన గ్రంథము లందును శ్రీ రామానుజ చరిత్ర గలదు. పండిట్ : లక్ష్మణాచార్యుల వారి ఆధ్వారాచార్యచరిత్ర అను గ్రంథమునందును శ్రీ రామానుజ వృత్తాంతము కలదు. మఱియు, సరస్వతి రంగాచార్యులు, పెమ్మరాజు వేంకటాచలపతి యను వారలు వేర్వేరుగా శ్రీ రామానుజ జీవితము గ్రంథముల రచించిరి. యన్. టి. వీరరాఘవాచార్యులవారు రామానుజ చరిత్రమును రచించిరి. కాటంకాకం శేషాచార్యులవారి రామానుజ విజయములో - వి అప్పల క్షరసింహంగారి రామానుజులవారి చరిత్రములో శ్రీ రామానుజ చరిత్ర మభివర్ణింపఁబడినది. అయ్యనకోట పార్థసారథి శైట్టిగారి ప్రపన్న శిరోభూషణమునందు

శ్రీ రామానుజ విజయము పెద్దది. ఇది వచన వాఙ్మయము. ఇత శత కావ్యోత్తములను పరిశీలించు :-

ప్రౌఢ రచన గల శార్దూల విక్రీడిత పద్యములతో రామానుజ శతకము కలదు. పృథ్వీతో మఱి యొక రామానుజ శతకము శాంత లూరి తిరుమల కవిచే రచింపబడెను. 109 సీస పద్యములు గల యతి రాజ కుల శతకము, మఱి యొక యతి రాజ శతకము కలవు. మానుమ కొండయందు న్యయంవ్యక్తులై వేంకటేశుని స్వామిపై, తిరునగరి వేంకటాచార్యులవారు రచించిన మాను ద్దిరి యతి రాజ శతకము కలదు. సులభశైలి కండ పద్యములు గల భూతపురాధ క్ష శతకము, బొమ్మ రాజా నరసింహ దాసుగారి యతిరాజ స్తవము కలుగు. కర్తృనామాంకములుగాని రామానుజ పండకములు రెండు, యతిరాజ పండకములు రెండును గలవు. వచన గ్రంథములలో - గోపీనాథుని వేంకటకవి విరచిత మగు శ్రీ రామానుజ చరిత్రము సంస్కృత పండితగణిత శ్రీ శగవద్రామానుజ మహిమకల్పద్రుమ నామాంతరము గల శ్రీ రామానుజ చరిత్రమును యేబది అధ్యాయములు గల మహాగ్రంథము, శ్రీ బుక్కపట్టణం నరసింహాచార్యులవారి శ్రీ రామానుజ ప్రభావ కల్పకము (గీత గుచ్ఛములు గలది.), రాజారావు రచిత మగు శ్రీ రామానుజ విజయ మను ఉడయవారు చరిత్రమును పండితులు పరింపచేసినవి. కవికత్త - కవిశేఖర - సుధీమణి - గుడిమెళ్ళ రామానుజాచార్యుల వారు 'శుభప్రభ' అను నాటకముతో - శ్రీ రామానుజ ప్రభావమును బహు తమ్యముగా వర్ణించిరి.

ఇట్లు శ్రీ శగవద్రామానుజ చరిత్రకు సంబంధించిన పద్య గద్య నాటక రచనతో గాక, గేయ రచనలు గూడ అనేకములు కలవు. అద్దంకి తిరుమలా చార్యులవారు రామానుజ కీర్తనలను, వి. రాఘవా

చార్యులుగారు రామానుజ తిరునాళ్ళతోత్సవ కీర్తనలను రచించిరి. నీల వీరరాఘవనాను శ్రీమద్రామానుజ సుచరిత్ర మను గేయమును, పూర్వోక్త కవితత్వ - గుడిమెళ్ళ రామానుజాచార్యులవారు శ్రీ యతిరాజ విజయ మను యక్షగానమును, బృందావనము లక్ష్మణాచార్యులుగారు తిరునామములు, మంగళహారతులు రచించెను. కర్త పేరు తెలియని శ్రీమద్రామానుజ మేలుకొలుపు దశకము, శ్రీ రామానుజ విన్నపములును తెలియఁదగినవి. టి. కృష్ణమయ్యగారు భక్తిరసమంజరియందు శ్రీ భగవద్రామానుజస్తుతి శతతత్వమాల (శ్రీ భగవద్రామానుజ గుణాభిర్లనము) అను పాటలు రచించిరి. ఇంకను శ్రీ రామానుజ చరిత్రము హరికథలుగను, బుట్టి కథలుగను, అష్టపదులుగను, రచితమై, సారస్వతి రంగమున కొన్ని ఖ్యాతి గాంచి యొప్పుచున్నవి. శ్రీరామానుజాలవారి కథా భాగీరథీ పూర మీ పగిది - కావ్య, నాటక, గేయ జగత్ప్రియము నందును పూర్ణమై, సర్వజనులకు సంసేవ్యమై యక్షి వింపఁజేయుచున్నది. ఇట్టి రామానుజీయ వాఙ్మయ మంతయు సంపుటములుగా వెలువడి, విద్యల్లోకము నానందభరితము జేయుగాత !

ఇట్లు శ్రీ భగవద్రామానుజాలవారి దినచర్యలు పది పురాణములందు మహర్షులచే ప్రతిపాదితము లగుటయు, శ్రీవారి దివ్య చరిత్రము మహాకవులచే మహాకావ్యమున, చంపూకావ్య, గద్యకావ్య నాటక, స్తోత్రరూపమున రచిత మగుటయు మాత్రమేగాక, ఉపనిషద్వాఙ్మయములు (సుబ్రహ్మణ్యుని మున్నగువానికి శ్రుతప్రకాశకాచార్యులచే రచింపఁపడినవి) భాగవతాది పురాణ వ్యాఖ్యానములు (వీర

రాఘవీయాదులు) వేదాంత గ్రంథములు (శ్రుతి ప్రకాశికాదులు) స్వతంత్ర వేదాంత గ్రంథములు (బుక్కపట్టణము శ్రీనివాసాచార్యుల జ్ఞానరత్న ప్రకాశాదులు) పరిశీలించినచో - తొలిత మంగళాచరణము లందు శ్రీమద్రామానుజులు స్తుతింపబడియుండునట్లు తెలియఁగలదు. మఱియు, కూనాధ శ్రీవత్సాంగ) మిత్రాదుల వైఖాతస్తవాది భగవత్ స్తోత్రములయొక్కయు, రచనారంభమునందు పూర్వాచార్య, పూర్వకవుల స్తుతులతోఁబాటు, శ్రీ రామానుజుల స్తుతియు - ఒక్కొక్క శ్లోకములతోఁ గలదు. ఇట్లు గ్రంథా తరముననుండి యేర్చి కూర్చిన శ్రీ రామానుజ స్తుతి ఐరములైన శ్లోకరత్నములు రమారమి నూటయేబది లభించుచున్నవి. వాని నన్నిటిని, ఆకర ప్రదర్శనముతోఁబాటు, సుభాషిత రత్న భాండాగారమునందలి ప్రకరణముల వలె సనుష్టబాది ఛేదః క్రమమునఁ గూర్చి, ఒక గ్రంథ రూపమున రూపొందించవలసియున్నది. శ్రీ రామానుజుల వివిధ కవికృత స్తోత్ర గ్రంథములతో గూడ శ్రీ రామానుజ స్తోత్రజాలము శీఘ్రముగా ముద్రితమై, శ్రీరామానుజ భక్తబృందము నానందబంధుర మొనర్పఁ గలదుగావుత !

ఇందు శ్రీరామానుజ విషయికమైన వాఙ్మయము యథావతాశముగ వివరింపఁబడినది. కాని,

“కాలో హ్యయం నిరవధి ర్విపులా చ పృథ్వీ.”

ఈ కాలము అంతము లేనిది. పునఃమియు పెద్దది కనుక, ఇంకను ఎందఱు భక్త కవులు శ్రీ రామానుజ విషయిక గ్రంథముల రచించి యున్నారో! ఆ గ్రంథము లిచ్చటఁ జేర్చొనఁబడమికి కారణము

ఎఱుంగమియేగాని, అనాదరము కాదు.మీఁద ఎన్ని రచింపఁబడగలవో! వానిని పరిశీలించు భాగ్యము తత్త త్కాలీనులకే.

పైఁ బేర్కొనబడిన సంస్కృత స్తోత్రములలోఁ గొన్నింటిని ఆనంద్రపెన్వారు స్తోత్రార్ణవము కి - వ తరంగములోను, బెంగుళూరు స్తోత్ర రత్నాశరములోను, ముద్రించి యున్నారు. మఱికొన్ని స్తోత్రములు నాల్గయిదు గ్రంథములుగా ప్రచారములో నున్నవి. భక్తిచేతన, కవితా సుధాస్వాదన తత్పరతచేతను, భక్తులకు, కవులకు స్తోత్ర గ్రంథము లవశ్య పరసేయములని వానిని పఠించినవా రెఱుంగుదురు. కాన, శ్రీ భగవద్రామానుజ విషయకములైన స్తోత్రములు, కావ్య నాటకములు ఉభయ భాషలలో రచితములైనవి, ముద్రిత పూర్వము లైనవియు, అమద్రితములైనవియు, గ్రంథాలయముల నుండి నేకరింపఁబడి, శ్రీ భగవద్రామానుజ గ్రంథావళి వలె సంపుట సంపుటలులుగా ముద్రితములై వెలువడి, విద్యజ్ఞుల చకోరములకు అన్యుతోభాయమానములు కావలెనని, అస్మదాదుల యాకాంక్ష.

ఆగ్రధ గీర్వాణ భాషలోఁగల శ్రీ రామానుజ వాఙ్మయమే ఇం దుజ్జీఘింపఁబడినది. ఇట్లే, వివిధ భాషలలో ఈ వాఙ్మయము విశ్వమునః స్థరించి యున్నది. అది యంతయు ఆంధ్రీకృతమై వెలువడుట అత్యుంఘము ప్రయోజనకరము.

అందు - శ్రీ భగవద్రామానుజుని గుఱించి విద్యన్నిస్థితములైన వివిధ గ్రంథజాలము - అమర భాషలో నేర, ఆంధ్ర భాషలో

రర. వెరళి ౧౦౨. ఇట్లు శతాధికములైన ఈ సంస్కృతాంధ్ర గ్రంథములే గాక, పురాణ ప్రశంసలు కూడ అసంఖ్యాకముగా సిన్నవి.

ఇంకను ఈ రామానుజ కీర్తి కౌముదీ మూలమున, శ్రీ భగవద్రామానుజులను గుఱించి, కవి కోవిద విరచితములైన వ్యాస, రత్నావళీ, తారావళీ, దండకాది వివిధ రచనా రత్నము లనేకములు సమృద్ధాసితము లయి, భక్త జనులకు, భాగవత శిష్యాదులులకు హృదయానంద సంధాయకము లగుగావుత!

“విద్వ చ్చకోరావళి పారణోచితా
విద్వద్వర శ్రీ వరదార్య చంద్రజా
అంత సమో హృ ద్విమలా మనోహరా
బాభాతు రామానుజ కీర్తి కౌముదీ.”

కవి పండిత పరిచయము

శ్రీమాన్ ప్రతివాది భయంకర వేదాంతాచార్యులు

వీరి జననము - పరీధావి నిజ
ఆషాఢము. (ది. 27-7-1912.)
జన్మ స్థానము - సుబ్బమ్మపేట.
తెక్కలి తాలూకా. శ్రీకాకుళము
జిల్లా. జననీ జనకులు :- చూడమ్మ,
శతగోప రామానుజాచార్యులు
గారలు. ప్రస్తుత నివాసము -
నీతాఫల్మండి, సికింద్రాబాదు.

అభ్యసించిన భాషలు :- తెలుగు, సంస్కృతము, ఇంగ్లీషు,
హిందీ, అరవము. ఉపాధ్యాయ వృత్తి :- చిట్టిగూడూరు, హైదరా
బాదు, సికింద్రాబాదులలో. చిరునామ :- నవాబ్ కవి, విద్యా
రత్న. ముద్రిత రచనలు :- (1) పురుషోత్తముడు (1945 ఆంధ్ర
విశ్వ విద్యాలయ పాఠ్యము) (2) రామాయణ కల్ప వృక్ష విమర్శ
(1947 జులై - భారతి) (3) ఆంధ్ర ముకుందమాలా - కులశేఖర
చరిత్రలు (1964) (4) ఆచార్య జగదీశ చంద్రబోసు (1971 సంవ
త్సరమున న్యూ ఢిల్లీ లో - కేంద్ర ప్రభుత్వ విద్యాశాఖవారి అవార్డు
పొందినది) అచ్చుదిరిములు :- (1) ఆచార్య జగదీశ చంద్రబోసు
(గద్యము) (2) కళాశాల సికింద్రాబాదుసంఘటితమహాబూబీ కాలేజీ
చూత్ర) (3) భారత హృదయము (గీతా కావ్యము - ఆంధ్ర భగవ
ద్గీతలు) సమ్మానము :- మాజీ మంత్రివర్యులు - ఆంధ్ర విశ్వవిద్యా
లయ మాజీ ఉపాధ్యక్షులు నగు శ్రీ యం అన్నారావు గారి అధ్యక్ష
తన వివేకానంద పరిషత్తు వారిచే హన సన్మానము.

ప్రముఖుల దృష్టిలో

శ్రీమాన్ ధనకుధరం వరదాచార్యులు

ఓంకపాటి విజయ రాఘవాచార్యులు, M. A.

నాగార్జున సాగర్.

ఆంధ్ర దేశంలో - శ్రీమాన్ ధనకుధరం వరదాచార్యుల వారు - సాంప్రదాయిక ధార్మిక, సాహిత్య నిర్మాణ నిర్వహణ రంగంలో లబ్ధ ప్రతిష్ఠలు, బహు ముఖ ప్రజ్ఞావంతులు, సకల కళాభిజ్ఞులు.

ఆచార్య : యస్వీ జోగరావు, M. A; Ph D.

వాల్తేరు

శ్రీమాన్ వరదాచార్యులవారు వైష్ణవ తేజో విరాజితులు. భక్తి భావ ఘంటాపథ మహారథులు శ్రీ రామానుజ కీర్తి కౌముదీ విలసనమునకు రాకా మహారత్నములు పెట్టి, వైష్ణవ ధర్మ ప్రబోధ మునకు బద్ధకంకణులైన మహాభాగులు. వైదుష్య సంపన్నులు. నామాయ ధురంధరులు. పరమ భావుక పట్టభద్రులు.

కోగంటి సీతారామాచార్యులు

గుంటూరు

శ్రీమాన్ వరదాచార్యులవారి రచనలు వక్తవ్యాంశమును ప్రస్ఫుటింపజేయుచు, సముచిత రీతితో సడచుచుండును గంభీరమైన స్ఫోరకమై, భక్తి భావ సముత్తేజక మగు కమ్మబి నుడికారము వీరికి ఆజన్మసిద్ధమై యున్నట్లు, నా యచభవమున తోచుచు నది.

మాడకూషి అనంతశయనం అయ్యంగార్,

తిరుపతి

శ్రీమాన్ వరదాచార్యులవారు సంస్కృతాంధ్రముల గాక ప్రదావిడ దివ్య ప్రబంధమాలందును గొప్ప పండితులు.

కట్టూరి చంద్రమౌళి, B Sc.

గుంటూరు.

శ్రీమాన్ వరదాచార్యులవారు గొప్ప పండితులు. బహు భాషా వేత్తలు. ఉభయ వేదాంత విశారదులు. మంచి వక్తలు. విద్వత్కృతులుగా సుప్రసిద్ధులు. వీరికి శ్రీ వైష్ణవ సంప్రదాయము నందు గల అభినివేశము అసామాన్యమైనది.

జమ్మలమడక మాధవగామ శర్మ

గుంటూరు

శ్రీమాన్ వరదాచార్యులు తన సంప్రదాయమునకు సంబంధించిన ధార్మిక, ఆధ్యాత్మిక పారస్వత గ్రంథముల పరిచయము కల వారి పరిచయమును సంపాదించిన చయనకీర్తి.

వంగవోలు ఆదిశేషాశ్రీ

నాగార్జున

శ్రీ రామానుజ కీర్తి కౌముదీ వ్యవహార యైన శ్రీమాన్ వరదాచార్యులు - భక్తి ప్రపత్తులయందత్యంత గాఢమైన ప్రత్యయము గల ఉత్తమ వ్యక్తి. సంస్కృతాంధ్రాధి భాషలందే గాక, ద్రావిడమునందును వ్యుత్పన్నుడై, తత్సాహిత్య కళారహస్యములను ఆమూల్యగ్రముగ ఆకళించుకొన్న విదగ్ధ శిఖామణి. సులభ సుందర మధుర కవితా విశారదుడు సుబోధక పచన రచనా ప్రావీణ్యము గల ఉపన్యాసక రత్నము.

వాసమామలై వరదాచార్యులు

చెన్నూరు

శ్రీమాన్ వరదాచార్యులవారు సాహిత్యోపాసకులు చారిత్రక పరిశోధకులు. వీరి రచనా పద్ధతి - పండిత సామర సుబోధకమై సుల విత సుందర పద యుక్తమై, శ్రుతి సుభాషమై, చదివిన కొలది - ఇంకను చదువ వలె నను లేమకమును ఇనుమడింపజేయును.

డాక్టర్ : రత్నాకరం శ్రీనివాసాచార్యులు, సత్తెనపల్లి

శ్రీమాన్ వరదాచార్యులవారు బహు భాషా కోవిదులు పండిత ప్రకాండులు సగుటయే గాక, భావ మధురముగ కవిత్వము వ్రాయగల సమర్థులు. వక్తవ్యాశమును స్ఫుటముగను, స్పష్టము గను నొక్కివక్కాణింప గల మహోపన్యాసకులు.

రాగం అంజనేయులు గుంటూరు

శ్రీమాన్ వరదాచార్యులవారు బహు భాషా కోవిదులై మృదు మధుర మగు వైలిలో — భక్తి ప్రబోధక గ్రంథము లనేము లను రచించుటే గాక, దేశమున కలు తావులలో కర్యటించి, తమ గంభీరోపన్యాసముల మూలమున భక్తి ప్రచారము గావించిన వైష్ణవ ప్రముఖులు.

పైడిపాటి సుబ్బరామశాస్త్రి, B.A; P O.L విజయవాడ

శ్రీమాన్ వరదాచార్యులవారు బహు భాషా వేత్తలుగా బహు గ్రంథ కర్తలుగా, శ్రీ రామానుజ కీర్తికాముదీ సంపాదకులుగా లోకమునకు సుపరిచితులు.

మోచర్ల రామకృష్ణయ్య కవి B. A; B. L. శెల్లాడు

శ్రీమాన్ వరదాచార్యులవారు విద్యల్లోకమున సుక్రసిద్ధులు రసజ్ఞ శిరోమణులు. ఎంతో వాఙ్మయసేవ చేసినవారు.

చక్రవర్తుల నారాయణాచార్యులు, M. A. హైదరాబాదు

శ్రీమాన్ వరదాచార్యులవారు బహు భాషా కోవిదులు. ఓద్య త్కవి శేఖరులు. శ్రీ పాంచరాత్ర శాస్త్ర పారంగతులు.

డివి లక్ష్మీ నరసింహాచార్యులు

గుంటూరు

శ్రీమాన్ వరదాచార్యులవారు నా కెంతో ప్రీయ సుహృద్గుణులు. ఆసుంశికముగకూడ రసవత్పండితీ శౌండులు. చక్కని కవితను ఉభయ భాషలయందును వెలయింప దిట్టలు. మంచి వక్త్రాలు. బహు గ్రంథకర్తలు

కె. కృష్ణమాచార్యులు, M. A; B Ed.

మధిర

శ్రీమాన్ వరదాచార్యులవారి ఆశ్వాసుల నేవ అశ్శుతము. వారు ధన్య జీవులు వైష్ణవ సంప్రదాయ గ్రంథములలో వారికి గల అపార విజ్ఞాన సంపత్తి, కవితా సౌందర్యము, విషయ గ్రహణము, విమర్శనా శక్తి, భాగవత నేవ, పారమార్థిక చింతన అపూర్వములు. వారు పన్నిద్దరాశ్వాసులలో - ఒక అంతెయూప మని నా మనస్సుకు స్ఫురించుచున్నది.

పూజ్యశ్రీ - త్రిదండి: శ్రీమన్నారాయణ రామానుజ జీయరుస్వామి

పూర్వాశ్రమమున వీరు తూర్పు గోదావరి జిల్లా - అర్ధమూగు గ్రామ వాస్తవ్యులై, 'చిలకమట్టి శ్రీచిన్నారాయణాచార్యులు' అను పేర వ్యవహరింప బడుచుండెడివారు.

వీరు బహు భాషావేత్తలు న్యాయ - తర్క శాస్త్ర పండితులు. దేశసేవా ధురంధరులు. భాష్య భగవద్విషయాది సంప్రదాయ గ్రంథము లందరి విశేషములను బాగుగా ఆకళించు కొన్న

వాని. 'వీ విశిష్టాద్వైత సిద్ధాంత ప్రచారక సంఘము' నొక దానిని నెలకొల్పి, ఆనకు శీతాచల పర్యంతము విశిష్టాద్వైత మత ప్రచారము గావించిన మహనీయులు.

బరరీకాశ్రమమున తపస్సు చేసి, వాసమామలై జీయరు స్వామివారిపద్దయతాశ్రమమును స్వీకరించి, 'త్రిదండి - శ్రీమన్నారాయణ - మానుజ జీయరు' అను పేర వ్యవహరింపబడిరి.

ఆశ్రమ స్వీకరణానంతరము బరరీకాశ్రమములో - అష్టాక్షరీ కోటి మహా క్రతువును నిర్వహించి, అచటనే క్రతు చిహ్నముగా - అష్టాక్షరీ క్షేత్రము నేర్పరచి, నూతన సత్సంగ సదసము గట్టించిరి. యాదగిరిలో - గాయత్రీ యాగము గావించిరి. భారత దేశమున - దివ్య క్షేత్రములందును, పుణ్య తీర్థములందును, పట్టణములందును, పల్లెసీమల యందును తోమ్మిది సంవత్సరములలో - నూట యెనిమిది పారాయణములతో గూడిన శ్రీరామ క్రతువులను నిర్వహించుట గాక, ఆ యా తావులలో - రామకోటి స్వరూపములైన నూట యెనిమిది స్తూపములను నిర్మించిరి. చివర 108 - వ శ్రీరామ కోటి మహా క్రతువు శ్రీ వేంకటాచలమున వూర్తి గావించబడిన పిమ్మట, అచట తిరుమలలో - శ్రీభాష్య వీథమున, శ్రీంగమున భగవద్విషయ పీఠమును నెలకొల్పిరి.

శిదుమరి - బరరీకాశ్రమమున బ్రహ్మ యజ్ఞము గావించిరి. దేశమున అనేక జిల్ల దేవాలయముల నుద్ధరించిరి. శ్రీ పంచరాత్ర శాస్త్రముల కొని, అంతటి పునర్నూద్రాణ భాగ్యమును గల్గించిరి.

శ్రీ వేంకటాచలమున - శ్రీ లక్ష్మీ నారాయణ సహస్ర హోమకుండ మహా క్రతువును నిర్వహించిరి. హైదరాబాదులో - శ్రీ భాగవత సప్తాహ యజ్ఞము గావించిరి. తిరునారాయణ పురములో -

స్వాధ్యాయ జ్ఞాన యజ్ఞము గావించి, అచటి తిరునారాయణస్వామి ఆలయములో - నిత్యారాధనాది కైంకర్యములు నిరంతరాయముగ జరుగుటకై భక్తులనుండి కొంత ద్రవ్యమును సేరించి, దాని నొక బ్యాంకులో డిపాజిట్ చేసి, దానిపై వడ్డీ డబ్బు వచ్చు యేర్పాటు చేసిరి.

అటు పిమ్మట - నైమిశారణ్యమున 88 వ స్వాధ్యాయ జ్ఞాన యజ్ఞము గావించిరి. ఆంధ్ర ప్రదేశమున అనేక ప్రాంతములలో దేవతా ప్రతిష్ఠాను, స్వాధ్యాయ జ్ఞాన యజ్ఞములను చేసిరి. చివరి దగు 108 - వ స్వాధ్యాయ జ్ఞాన యజ్ఞము తిరుమల శ్రేత్రమున వేయి కుండములతో, అయిదువేలమంది ఋత్విక్కులతో సప్తాహ దీక్షగా నిర్వహించ సంకల్పించినవారై, భారత దేశ మం దంతటను ప్రచారము గావించుచున్న తరుణమున, శ్రీ జీయగుస్వామివారు అన్వస్తతః గురియై, 30-12-1979 తేదీన పరమపదించిరి వీరికి దేశమం దంతటను వేలకొలది శిష్యు లున్నారు.

శ్రీ డాక్టర్ : గూడ సుందరరామయ్య

వీరి జననము 5-1-1938.
జన్మ స్థానము చీరాల. జననీ జన
కులు :- రాజేశ్వరి, శంకర శర్మ
గారలు.

డాక్టరు: సుందరరామయ్యగారు మహాసారస్వత సంపన్నులు

భారతీయ వేదాంత, తర్కశాస్త్ర పారంగతులు, ప్రాచ్య పాశ్చాత్య వేదాంత పాఠీలు.

విద్యార్థిగా శైశవమునుండియు స్నాతకోత్తర (Post Graduate) పరిశోధనా స్థాయి వఱకును తర్క వేదాంతములు ప్రధాన అధ్యయనములుగా - సర్వోత్తములుగా ఉత్తీర్ణతా పరంపరను సాధించిన మహా మనీషి మూర్ఖులు.

1960 సెప్టెంబరు 6వ - తేదీన ప్రత్యేక బోధకులుగా - ఆంధ్ర విశ్వవిశ్వకళా పరిషత్ శాస్త్ర విభాగమున నియమింపబడి, 5-2-79 నుండి ప్రాచార్యులు (Reader) గా, స్నాతకోత్తర పరిశోధన విభాగమునకు ఆచార్యులుగా. పర్యవేక్షకులుగా, పరీక్షకులుగా వ్యవహరించుచున్నారు ఇతః పూర్వము ఆంధ్ర విశ్వ విద్యాలయ తత్వశాఖాధ్యక్షులుగా (1979 - 82), స్నాతకోత్తర మండలి అధ్యక్షులుగా, అనేక విశ్వ విద్యాలయములకు అధ్యాపక నియామక సంఘ సభ్యులుగా, తదితర విశిష్ట ఉద్యోగాలందును వీరు విలసిల్లెరి.

‘శంకరాద్వైత తత్వము, భారతీయ వేదాంతమున ఆత్మ స్వరూప లక్ష్యములు’ అను విషయముపై పరిశోధన గావించి, 1978 లో - డాక్టరేట్ పట్ట భద్రులైరి.

వీరి పర్యవేక్షణమున పదియంది పరిశోధక వ్యాసములను సంపాదించుట గమనార్హము.

‘ప్రపంచ తత్వ విచార రీతులు’ - ‘శంకర, రామానుజ తత్వముల పోలికలు’ - ‘తర్క శాస్త్రీయ పద్ధతులు - వేదాంత వాసములు’ - ‘వేదాంత పద్ధతులు’ - ‘సంఘము - రాష్ట్రము’ వంటి ఉత్తమ పాఠ్య, పరిశీలక, గ్రంథములతో బాటు, స్వకీయములైన పరిశోధనా

వ్యాస గ్రంథములను రచించి ప్రచురించిన మహా సాహితీ సంపన్నులు డాక్టర్ : సుందర రామయ్యగారు.

వీనినేగాక, ఇంకను 25 పరిశోధక వ్యాసములను వివిధ పత్రిక లందును, సంచికలందును వీరు ప్రచురించిరి. మద్రాసు, ఉజ్జయిని, హైదరాబాదు, న్యూఢిల్లీ, మదురై, చండీగఢ్, కలకత్తా పట్టణము లలో - జాతీయ, అంతర్జాతీయ స్థాయిలలో జరిగిన ఇరువదియైదింటికి పైగా - సంచికా కార్యక్రమములందును, సమావేశములందును, ప్రాచ్య ప్రాశ్చాత్య తత్వశాస్త్ర విషయములపై తమ పరిశోధన పత్రములను సమర్పించిన తత్వ శాస్త్రవేత్త, ప్రవక్త, ప్రయోక్త శ్రీ సుందర రామయ్యగారు.

బోధన, సాధన, పరిశోధన వ్యాసంగములు - త్రివేణి సంగ మముగా మూర్తీభవించిన వీరి వ్యక్తిత్వము, క్రమశిక్షణ, నిష్ఠ, ఆధ్యాత్మికలతో మేళవించిన ఒక మహా నవంకి.

శ్రీమాన్ టి.కె.వి.యస్. సుదర్శనాచార్యులు

వీరి పూర్తి పేరు - తిరు మల కుమార వేంకట సరసింహ సుదర్శనా చార్యులు. తెలుగు సామ్రాజ్యము ప్రాకృతము, తమిళము, కన్నడము, మలయాళము, హిందీ, ఆంగ్లము మున్నగు భాషల సభ్యునించిన మేధా సంపన్నులు వీరు. 'సాహిత్య శిరో మణి', 'న్యాయ శిరోమణి', ఉధయ వేదాంత విద్వాన్ " అను డిగ్రీలు పొందిన మహా మహులు.

సంస్కృతాంధ్ర సాహిత్యము లందును, ద్రవిడ సాహిత్యము నందును, ఉభయ వేదాంతము లందును ఉద్బవించినవిగా విఖ్యాతి వహించి, 'దర్శన సారభామ', 'మహాపాద్యాయ' మున్నగు చిరుదములు సంపాదించిన ప్రతిభావంతులు శ్రీమాన్ సుదర్శనాచార్యుల వారు.

వీరు వివిధ భాషలలో - వివిధ శాస్త్ర విషయములపై, అనేక గ్రంథములు రచించిరి ఆశ్వారాచార్యులచే రచింపబడి ప్రపన్న పారి జాతముగా వేరు గాంచిన 'నిత్యానుసంధానము'నకు - ప్రతిపద టీకా తాత్పర్యములతోఁబాటు, 'పరిమళోల్లాస' మను పేర సులభ సుదరమగు శైలిలో - విపుల మగు నొక వ్యాఖ్యానమును సుఖా మధురముగ విరచించి విఖ్యాతి వహించిరి.

వివిధ విషయములపై, వివిధ భాషలలో వీరిచే వ్రాయఁబడిన వ్యాసము అనేకములు - ప్రముఖ పత్రికలలో ఒకటిఁబడినవి పెక్కు గ్రంథములకు వీరు వీరికిలు వ్రాసి, ఆ గ్రంథముల విలువఁను ఇనుమడింపఁజేసిరి.

అనేక మహా సభలలో - వివిధ విషయములపై మహాప న్యాసము లొనంగి, ఘన సమ్మానము లందుకొనిరి.

తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానముల పక్షమున, ప్రతిసంవత్సరము వేసవిలో - నాల్గు వారములపాటు జరుగు శ్రీ వేంకటేశ్వర హిందూ వేదాంత వసంత పాఠశాలను దాదాపు మూడు దశాబ్దముల వఱకు ఎంతో సమర్థముగా నిర్వహించి, శ్లాఘింపఁబడిరి.

శ్రీమాన్ సుదర్శనాచార్యులవారు తిరుపతిలో - శ్రీ వేంకటేశ్వర ప్రాచ్య పరిశోధనాలయమున 1953 ప్రాంతములో - శ్రీవైష్ణవ

గ్రంథమాల సహాయ సంపాదకులుగా, సంపాదకులుగా పదవుల కథిష్ఠించి, సంప్రదాయ రహస్యముల నెన్నింటినో వెలువరించి, శ్రీవైష్ణవ లోకమునకు మహోపకారము గావించిరి. వీ రిప్పుడు పరమపద వాసులు.

శ్రీమాన్ విక్రాల శేషాచార్యులు

వీరి జననము రాక్షస సంవత్సర నిజ వైశాఖ బహుళ నవమీ శుక్ర వారము (4-1-1915.) జన్మస్థానము కలికివాయ అవుడు నెల్లూరుజిల్లా, ఇప్పుడు ప్రకాశము జిల్లా జ.నీ జన కులు :- శ్రీరంగనాయకమ్మ, రామ చంద్రాచార్యులు గారలు.

శ్రీమాన్ శేషాచార్యుల వారు వేదాధ్యయన తత్పరులు. సంస్కృత

తాండ్ర భాషావేత్తలు. సాహిత్య, వ్యాకరణ శాస్త్ర పండితులు. ఉభయ భాషలందును - చిత్ర కవిత్య, బంధ కవిత్యము, ల్లుటలో సిద్ధ హస్తలు. 'మహాకవి - చతుర్విధ కవితా చతురానన - సుధీమణి' బిరుదాలంకృతులు ప్రకాశము జిల్లా రచయులల గౌరవాధ్యక్షులు.

రచనలు :- సంస్కృతములో - (1) శ్రీనివాస ప్రసాదము (మహా కావ్యము) (2) భాగవత సంగ్రహము (3) పురాణ సీతి (4) శ్రీ రామానుజ పంచాశత్ (5) శ్రీ హయగ్రీవ పంచాశత్ (6) సావాదము (7) పితృ ప్రశంసా (8) శ్రీ వేంకటేశాష్టకము (9) శ్రీ లక్ష్మీ నారాయణ సుక్రభారతము (10) శ్రీ కోదండరామ సుక్ర భారతము (11) శ్రీ సత్యనారాయణ సుక్రభారతము (12) శ్రీపాదరేణు శతకము మున్నగునవి. (13) వీరి సంస్కృతాంధ్ర (శేష) నిఘంటువు - ఆంధ్ర ప్రదేశ్ సాహిత్య అకాడమివారిచే ప్రచురించబడినది.

సమ్మానములు :- సంవత్సరమునకు వేయి నూట పదారు
(1,100/-) రూప్యముల చొప్పున, ప్రభుత్వము వారిచే వార్షిక
సత్కారము. ఒంగోలు - ఎఱ్ఱన వీరమున, జిల్లా కలెక్టరు వారిచే
దుశ్శాలువతో నూటపదారు రూప్యములతో ఘన సమ్మానము.

ప్రసంగ ప్రశంసలు :- 'సంస్కృత భాషాయాం నిఘంటు
నిర్మాణమ్' ఇత్యాది విషయములపై, విజయవాడ రేడియో కేంద్రము
నుండి, అమరవాణిలో ప్రసారమైన వీరి ప్రసంగములు - శ్రోతల
ప్రశంసలకు పాత్రము లై సవి.

ముద్రణ స్థలిత్యములు

పుట	వంశీ	తవ్న	ఓవ్న
8	19	కడు గడు	కడు గడు
10	2	యి ద్రదాజాల	యిద్రదాజాల
17	3	రె డు	రె డు
22	7	భావి చిరి	భావించిరి
28	5	మ డలమున	మండలమున
„	7	కృపా సి ధు	కృపాసింధు
„	8	వ సి వచ్చెను.	వలసి వచ్చెను.
„	9	విచిత	విచిత్ర
27	11	ప్రబంధము లో	ప్రబంధములలో
29	3	య యు	యనియు
30	7	వక్కాణి రి.	వక్కాణించిరి.
43	6	విశ్వ తానాయ	విశ్వతానాయ
45	3	రె డును	రెండును
72	7	శితులను	గతులను
„	8	గస్తలు	శిస్తలు
90	18	పన్యసింది	సుపన్యసింది
120	5	తరువుశ్యము	తిరువశ్యము
124	13	చేతిలో	చేతిలో
151	20	స్తోత్ర	స్తోత్ర
161	11	వెట్టు	వెట్టు =
163	18	వే కటా	వేకటా
167	4	యాన్ల సకును	యాన్ల కును
179	6	ఉప మ	ఉపనిమ
180	4	వలెన	వలెనన్న

పుట	పంక్తి	తవ్వు	ఒవ్వు
180	6	గ్ర థ	గ్రంథ
„	8	సూచి ప	సూచింప
„	9	గుటి చిస	గుటించిన
„	12	పూ రా	పూర్వా
182	25	ఆ ద్రపూర్ణ	ఆంధ్రపూర్ణ
184	28	ద్వాపరే	ద్వాపారే
185	1	158	185
186	10	యాపే	యాపేణ
„	16	తొల్లి	తొల్లి
187	5	భూ పుక్తి	భూతపుక్తి
189	17	ప్రశ న	ప్రశంస
190	3	బడినవి	బడినవి
194	15	హి దూ	హిందూ
195	8	ప్రతే కముగ	ప్రత్యేకముగ
„	11	రామా జ	రామానుజ
200	10	పురా దక్ష	పురాధ క్ష
201	11	చర్చిదము	చర్చితము
202	6	కూ నాధ	కూరనాధ
„	9	గ్రంథా తము	గ్రంథాంతము
„	16	నాన ద	నానంద
„	18	యథావ	యథావ

సప్తమి సంపుటములో రానున్న రచనలు

1. శ్రీనివాస స్తుతి
శ్రీమాన్ బృందావనం రంగాచార్యులు
2. ఆవతార తత్వము - దళావతారములు
శ్రీమాన్ వేదాల వేంకట సీతారామాచార్యులు
3. దివ్య ప్రబంధములు - సంగీత సాహిత్యములు
శ్రీమాన్ ధనకుధరం వరదాచార్యులు
4. శ్రీ రామానుజ పైభవము
శ్రీమాన్ కందాడ శ్రీనివాసాచార్యులు
5. శ్రీ మద్రామానుజోదాహరణము
శ్రీమాన్ చెలమచెర్ల రంగాచార్యులు
6. శ్రీ మద్రామానుజులు - భక్తి తత్వము
శ్రీమాన్ చించావట్టణం శ్రీరంగాచార్యులు
7. శ్రీ యతిరాజ పై జయన్తి
శ్రీమాన్ తిరుమల నరసింహాచార్యులు

శుభాకాంక్ష

మానిత సుప్రసాద పరిమండితమై, విధు సుప్రసాద భా
వానభుమై, లన త్కువలయ ప్రీయమై, మతిమ చ్చకొర సం
తాన సుఖ ప్రదం బయి, నితాంత జగత్తిమిరఘ్నమైన 'రా
మానుజ క్షిరీకాముది' - నమస్త దిశల్ వెలుగొంద జేసెడుకు.

— కరి నారాయణాచార్యులు